

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 59 · 11. mars
Sesjonen 2020–2021

Møte torsdag den 11. mars 2021 kl. 10

President: Magne Rommetveit

Dagsorden (nr. 59):

1. Presentasjon og debatt om fremsatte grunnlovsforslag
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Solfrid Lerbrekk og Katrine Boel Gregussen om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering (Innst. 270 S (2020–2021), jf. Dokument 8:135 S (2019–2020))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Mona Fagerås om et krafttak for likelønn (Innst. 263 S (2020–2021), jf. Dokument 8:42 S (2020–2021))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg og Roy Steffensen om å oppheve spillmonopolet i Norge (Innst. 241 S (2020–2021), jf. Dokument 8:56 S (2020–2021))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om en nasjonal leselyststrategi (Innst. 258 S (2020–2021), jf. Dokument 8:75 S (2020–2021))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen tillater det (Innst. 272 S (2020–2021), jf. Dokument 8:93 S (2020–2021))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Innst. 299 L (2020–2021), jf. Prop. 96 L (2020–2021))
8. Interpellasjon fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren:

«Transportkriminalitet er økende, og ulovlig kabotasje utarmer den norske transportnæringen. Det er usikre tall på hvor omfattende bruken av kabotasje er i Norge, men tilbakemeldingene og de mange utfordringene vi ser ute på veiene, tyder på en høy andel utenlandske vogntog på norske veier. Det er mangler ved kontrollsystemet for transportkriminalitet. Ulovlig kabotasje gir useriøse aktører et konkurransefortrinn. Flere ulike etater er tillagt forskjellige kontrolloppgaver, noe som gjør at det mangler et helhetlig ansvar for å avsløre og bekjempe ofte godt organisert transportkriminalitet.

For å bekjempe bruken av ulovlig kabotasje og annen transportkriminalitet, vil statsråden ta initiativ til en samling av kontrollansvaret for transportkriminalitet, herunder opprettelse av et eget transportpoliti, samt flytte overtredelser på kabotasjeområdet fra straffekjeden og over til høyere gebyr/bøter?»

9. Interpellasjon fra representanten Terje Breivik til arbeids- og sosialministeren:

«Arbeidsmiljøloven er ikke tilpasset en ny arbeidshverdag, verken i et kortsiktig eller langsiktig perspektiv, med økt bruk av hjemmekontor og større grad av fleksibilitet i når arbeidet utføres. Det er problematisk for både arbeidstakere og arbeidsgivere. Arbeidstakere må ha den samme tryggheten knyttet til arbeidsmiljø, rettigheter og rammeverk som i den "gamle" arbeidsdagen hvor arbeidet foregikk i arbeidsgivers lokaler. Arbeidsgiver må ha noe større fleksibilitet knyttet til beskrivelsen av normalarbeidsdag, kveldsarbeid m.m. og hva som skal tilrettelegges på arbeidsplassen samt en tydeliggjøring av plikter og rettigheter bl.a. av personvernmessig karakter.

Hvilke grep vil statsråden ta for å møte disse utfordringene?»

10. Interpellasjon fra representanten Gisle Meininger Saudland til arbeids- og sosialministeren:

«Norges oljerikdom har ikke kommet gratis. Noen pionerarbeidere har kjempet en lang kamp for rettferdighet etter å ha blitt skadet på jobb, og arbeids- og sosialkomiteen har fått en kartleggingsrapport med navnet «Pioneroljearbeiderne med ødelagt helse og møtet med systemet, erstatninger, senskader og løsemiddelskader». I tillegg foreligger det en rapport fra Arbeidsmiljøskaddes Landsforening fra 2014 med navnet "Rapport om pioneroljearbeiderne i Nordsjøen". Begge rapportene beskriver de skadene mange har fått som følge av eksponering fra kjemikalier, oljedamp, kvikksølv og annet. De gir et usminket møte med skjebnen til noen av pio-

nerarbeiderne. De skadde føler at de møter et system som ikke fungerer, at de ikke blir trodd, og at staten fraskriver seg ansvar.

Vil statsråden sette ned en kommisjon for å kartlegge omfanget og vurdere eventuell kompensasjon til skadde pioneroljearbeidere?»

11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i boligbyggelagsloven, borettslagsloven og eierseksjonsloven (digitale møter, elektronisk kommunikasjon mv.)
(Innst. 279 L (2020–2021), jf. Prop. 81 L (2020–2021))
12. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2021 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)
(Innst. 298 S (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), S-delen)
13. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)
(Innst. 297 L (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), L-delen)
14. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevernomsyn tilrå at publikumsgalleriet vert halde stengt også under møtet i dag, og ser det som vedteke.

Frå representanten Bjørnar Moxnes ligg det føre søknad om velferdspermisjon torsdag 11. mars.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden vert handsama straks og innvilga.
2. Vararepresentanten, Seher Aydar, vert innkalla for å møta i permisjonstida.

Presidenten: Seher Aydar er til stades og vil ta sete. Representanten Seher Aydar vil setja fram to representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:01:04]: På vegne av representanten Sigbjørn Gjelsvik og meg selv vil jeg fremme forslag om stans i videre tilpasning til EUs energibyrå ACER.

Rødt vil fremme forslag om å innføre kvotetrekk for eksport av ubearbeidet fisk for å sikre at norsk fisk skaper norske arbeidsplasser.

Presidenten: Representanten Roy Steffensen vil setja fram eit representantforslag.

Roy Steffensen (FrP) [10:01:50]: På vegne av representantene Åshild Bruun-Gundersen, Hanne Dyveke Søttar og meg selv vil jeg legge fram representantforslag

om å endre gradsforskriften sånn at flere studiesteder kan tilby utdanninger arbeidslivet har behov for.

Presidenten: Representanten Bengt Rune Strifeldt vil setja fram eit representantforslag.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:02:20]: På vegne av stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Gisle Meininger Saudland, Kjell-Børge Freiberg, Per-Willy Amundsen, Hanne Dyveke Søttar og meg selv ønsker jeg å sette fram et representantforslag om å stoppe innstramminger i sjølaksefisket i 2021.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen vil setja fram eit representantforslag.

Lise Christoffersen (A) [10:02:58]: På vegne av stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Elise Bjørnebekk-Waagen, Arild Grande, Fredric Holen Bjørdal og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om nødvendige endringer i regelverket for yrkesskade, herunder de såkalte oljepionerene.

Presidenten: Representanten Helge André Njåstad vil setja fram eit representantforslag.

Helge André Njåstad (FrP) [10:03:33]: På vegner av representantane Per-Willy Amundsen, Hanne Dyveke Søttar, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt, Terje Halleland, Bård Hoksrud, Morten Ørsal Johansen, Kjell-Børge Freiberg, Gisle Meininger Saudland og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit forslag om full internettdekning til heile landet i løpet av 2025.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil setja fram eit representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:04:12]: På vegne av stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås, Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en rettferdig nettleie i Norge.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl vil setja fram eit representantforslag.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:04:41]: På vegne av representantene Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete, Wilfred Nordlund, Ole André Myhrvold og meg selv vil jeg sette fram forslag om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige naturressurser, bedrifter, infrastruktur og teknologi.

Presidenten: Forslaga vil verta handsama etter reglementet.

Presidenten vil gjera merksam på at sakene nr. 12 og 13 på møtekartet ikkje har vore offentlege i dei 48

timane reglementet krev, jf. forretningsordenen § 46. Presidenten vil likevel gjera framlegg om at sakene vert tekne opp til handsaming. Ingen innvendingar er komne mot dette, og presidenten ser det som vedteke.

Vidare vil presidenten opplysa om at møtet i dag held fram utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:05:45]

Presentasjon og debatt om fremsatte grunnlovsforslag

Presidenten: Stortinget skal no ha ein debattrunde som vik litt av frå dei retningslinjene for debattar som er nedfelte i Stortingets forretningsorden.

Presidenten vil organisera debatten på følgjande måte:

- Det vil verta ført ein separat debatt om kvart av forslaga ein ønskjer vert drøfta.
- Den som presenterer forslaget, får ei taletid på inntil 10 minutt.
- Andre innlegg til same forslag har ei taletid på inntil 5 minutt.
- Dersom nokon ønskjer ytterlegare innlegg til same forslag, vert taletida inntil 3 minutt.
- Det vert ikkje gjeve høve til å ta replikkar.

Talet på innlegg per representant vert avgrensa til to pluss ein kort merknad per forslag, i tråd med det som er hovudregelen i Stortingets forretningsorden.

Eit oversyn over dei grunnlovsforslaga som er melde inn for presentasjon og debatt, ligg føre i papirutgåve i salen og er dessutan publiserte på salappen.

Presidenten ber om at dei representantane som ønskjer å delta, ventar med å melda seg på talarlista til me kjem til det aktuelle forslaget – alternativt melda frå til sekretæren om kva for forslag dei ønskjer ordet til.

Første forslag er grunnlovsforslag 11, om frie og hemmelege val – ny vallov.

Grunnlovsforslag 11: Om frie og hemmelige valg – ny vallov

Dag Terje Andersen (A) [10:07:21]: Takk for at det blir lagt til rette for en slik debatt. Jeg synes det er viktig at noe så vesentlig som å endre Grunnloven blir debattert også i den perioden forslagene legges fram, som grunnlag for de konklusjonene velgerne skal trekke ved høstens valg.

Grunnlovsforslag 11 er veldig spesielt. Det er fremmet av representantene Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Svein Harberg, Bente Stein Mathisen, Solveig Horne, Terje Breivik, Ulf Leirstein og meg selv. Forslaget baserer seg på valglovutvalgets forslag til ny

valglov, bekjentgjort i NOU 2020: 6, Frie og hemmelige valg – Ny valglov.

Jeg må si at jeg ventet med spenning på valglovutvalgets innstilling, men jeg kan vel si at jeg synes vi fikk liten veiledning gjennom den innstillinga som foreligger. Det er mye god drøfting av prinsipper og problemstillinger, men det er veldig stort sprik i anbefalingene – forskjellige flertall, som skifter fra sak til sak – og altså sånn sett en lite samlet veiledning til eventuelle endringer i valgloven.

Innstillinga ble lagt fram ganske nær fristen for å kunne legge inn grunnlovsforslag i Stortinget, og det er grunnen til at de nevnte medlemmene som står bak forslaget, inkludert meg, rett og slett tok ansvaret for alle alternativer som valglovutvalget har diskutert og fremmet, med flertall noen steder, mindretall andre steder, når det gjelder forslaget til endring i Grunnloven som er nødvendig for å følge opp valglovutvalgets innstilling. Det betyr at det vil være sånn at flere av de representantene som er forslagsstillere, er uenig i noen og enig i andre av forslagene. Her har vi altså gjort en jobb for å legge til rette for neste stortings behandling uten at vi alle står bak alle de forslagene som en har satt navnet sitt på. Det synes jeg er viktig å understreke. Et eksempel på at det nødvendigvis er sånn, er at når det gjelder sperregrense for å delta i fordeling av utjamningsmandater, foreligger det her forslag på både 3 pst., 4 pst. og 5 pst., og det sier seg selv at en ikke kan være enig i alle. Personlig mener jeg i hvert fall ikke at sperregrensa bør settes ned.

For å ta et helt annet forslag: Det er et forslag som jeg har vært med på å fremme i sin tid, og som blir gjentatt av flertallet i valglovutvalget, og det er at vi skal sørge for at dagens åpning i Grunnloven for å rekruttere til stilling som statssekretær eller politisk rådgiver fjernes. Det er rett og slett ut fra det grunnleggende prinsippet at det øverste vervet en kan ha i Norge, er som representant for folket i nasjonalforsamlingen, og basert på det prinsipielle i maktfordelingsprinsippet i Norge at Kongen, som det heter i Grunnloven, altså regjeringa, ikke bør kunne påvirke sammensetningen av Stortinget, som har den rollen at de skal kontrollere regjeringa. Det er prinsipielt viktig, synes jeg. Det er et av forslagene i den innstillinga som jeg for min del håper at neste storting vedtar med grunnlovsmessig flertall.

Det er mange andre eksempler på enkeltforslag en kan være enig i og uenig i. Jeg for min del velger ikke å gå gjennom de enkelte forslagene. Det viktigste er at vi har lagt til rette for at alle forslag kan diskuteres i neste periode, uten at det nødvendigvis betyr at den enkelte av forslagsstillerne stiller seg bak hvert enkelt forslag.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 11.

Grunnlovsforslag 8: Om grunnlovfesting av allemannsretten

Dag Terje Andersen (A) [10:11:52]: Dette er en helt annen type sak, som jeg er veldig glad for at representantene Svein Harberg, Magne Rommetveit, Eva Kristin Hansen, Bente Stein Mathisen, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Terje Breivik, Une Bastholm og Bjørnar Moxnes har stilt seg bak som forslagsstillere.

Bakgrunnen for at forslaget kommer med akkurat den ordlyden som nå foreligger, nemlig at allemannsretten skal stå ved lag, er at dette er et tema som har vært oppe til grunnlovsbehandling flere ganger. Det har vekket mye sympati – og for så vidt mye tilslutning til prinsippet, som jo er et gammelt prinsipp i norsk lovgivning – men det har altså ikke vært mulig å finne fram til én formulering som har klart å samle et grunnlovsmessig flertall.

De av oss som deltok i debatten ved forrige gangs behandling, hørte at her var det mye enighet om formål, men en del motforestillinger mot måten forslag var formulert på. De av oss i kontroll- og konstitusjonskomiteen som har vært engasjert i og fulgt denne debatten, ble derfor enige om, faktisk under Stortingets behandling av det forrige forslaget, at vi burde sette oss ned sammen og prøve å finne fram til en felles tekst som kunne samle grunnlovsmessig flertall. Nå er det slik at de representantene som står her, ikke nødvendigvis står her på vegne av et samlet parti, men det er i hvert fall representanter for partier som vil gjøre det mulig å få til et grunnlovsmessig flertall, som nå er med som forslagsstillere.

Jeg mener det vil være resultatet av et godt arbeid og et stort gjennombrudd hvis vi kunne få gjennomslag for å grunnlovfeste allemannsretten. Grunnen til det er at det er en gammel rett i norsk sammenheng. Allemannsretten var en del av Magnus Lagabøtes landslov fra 1274 og ble stadfestet som lov i frilufsloven fra 1957. Men bakgrunnen for at flere av oss altså mener at det er viktig å få fastslått det prinsippet i dag – og det mener jeg til tross for at jeg egentlig er grunnlovskonservativ og mener at det skal være gode grunner for å endre på Grunnloven – er at det er bred enighet om det. Det er en verdi i det norske samfunnet, men vi ser også stadig diskusjoner om utnyttelse av utmark som kan komme i konflikt med prinsippet om allemannsretten, og vi opplever av og til diskusjon om prissetting av bruk av det som andre oppfatter som en åpenbar del av allemannsretten.

La meg understreke: Hvis dette nå blir grunnlovfestet, noe jeg altså håper på, betyr ikke det at vi opphever annen norsk lov. Det betyr at en skal ferdes skånsomt. Det betyr at en ikke kan ødelegge den utmarka en har rett til å disponere. Det er ingen endring når det gjelder det. Det er altså en skranke for mulig framtidig innskrenkning i allemannsretten vi mener å oppnå ved å foreslå at den grunnlovfestes.

Mitt ønske er at minst to tredjedeler av dem som skal være i Stortinget i neste periode, gir sin tilslutning til et forslag som vi nå har klart å formulere med bred enighet.

Karin Andersen (SV) [10:15:50]: Den stafettpinnen har jeg tenkt å ta med meg og ta i mål. Allemannsretten er, som det ble sagt, en veldig gammel verdi i Norge, og den har på en måte konstituert oss både som folk og samfunn til hvordan vi tenker – på menneskesyn, på verdier og på det vi har sammen. Den er en av de aller viktigste frihetsverdiene vi har. For meg er allemannsretten frihet, enkeltmenneskets frihet – under ansvar, selvfølgelig, som representanten Andersen fra Arbeiderpartiet sa. Det er den friheten som går ut på at vi kan benytte de friområdene som er i landet, til rekreasjon og til rett og slett bare å ferdes fritt uten å måtte be om lov. Det har gjort noe med oss, med synet på hverandre som mennesker, som likeverdige mennesker, og at det faktisk går an å bruke noe som andre eier. Man kan bruke det forsiktig, og det er til fordel for alle. Det skaper rett og slett samfunn som er gode.

Det er jo ikke første gangen dette forslaget blir fremmet, som det er sagt. Den formuleringen som nå står, er jeg veldig glad for, for den sto også forrige gang, som et av alternativene den gangen. Det er en veldig god grunnlovsformulering fordi den er likelydende på både bokmål og nynorsk, men den slår også fast det som Grunnloven bør slå fast, nemlig at denne retten skal stå ved lag. Da er det viktig, som det ble sagt av første taler, at dette skal være en skranke mot å begrense allemannsretten framover. Det er jeg tydelig på at jeg mener. Det betyr ikke at man ikke kan gjøre enkelte endringer i lovverket knyttet til dette, men at prinsippet nå skal slås fast som en grunnlovsverdi som dette samfunnet skal bygge videre på og rett og slett sørge for at står ved lag.

Jeg gleder meg til dette kommer inn i Grunnloven. Det er av og til en diskusjon om hva det er som skal stå i Grunnloven, men jeg tenker at med en så grunnleggende verdi, som konstituerer hvordan vi ser på oss sjøl som deltakere i et samfunn, og der eiendomsretten er grunnlovfestet, er det riktig at også allemannsretten blir grunnlovfestet, sånn at det er en balanse i det.

Jeg vil igjen minne om at jeg tror det er veldig få som bruker allemannsretten så mye som nettopp grunneiere. De bruker allemannsretten nesten hele tida. Jeg tror at det nok finnes eksempler der man kan peke på at dette kanskje har skapt noen problemer, men det fanges jo opp av annet lovverk, som sier at det er forbudt å forsøple, og den type ting. Vi som er ihuga forkjempere for allemannsretten, er også ihuga forkjempere for naturvern og for at man skal ferdes skånstomt og ikke etterlate seg spor som skader det fantastiske naturgrunnlaget som vi til nå har hatt åpent for allmennheten, og som vi nå ønsker å verne framover for allmennheten. Det gjelder både skogen, friområdene, ikke minst strandsonen – det er der allemannsretten er mest truet i dag – og alle de små områdene i bebygde strøk der allemannsretten er viktig, der man kan ta vare på stier og muligheter til å bevege seg i nærområdene sine, så det blir gode nærområder av det også.

Jeg gleder meg til neste stortingsperiode, da dette grunnlovsforslaget kommer til å bli vedtatt.

Michael Tetzschner (H) [10:20:37]: Dette forslaget kan ved første gjennomlesning se ut som et meget sympatisk forslag. Vi er jo innforstått med fordelene ved at man kan ha en allemannsrett som betyr bruk også for allmennheten av arealer og eiendom som andre har formell eiendomsrett til, særlig utmark som i noen årstider ligger uten driftsinteresse for eierne, hvor turfolket kan ta en snarvei, osv.

Grunnen til at jeg allerede nå vil advare mot å vedta forslaget, er dels at det legges inn forutsetninger som jeg tror Stortinget skal se litt nøyere på. For hvorfor går man til det skritt å vedta en grunnlovsbestemmelse? Jo, det er nettopp for å legge bånd på Stortingets lovgivningsmyndighet senere. Hvis det er slik at man bare ønsker å gi beskjed om at man kjenner til allemannsretten som et prinsipp, er bestemmelsen ikke vanskelig å kunne godta, men hvis det er slik at man skal fryse omfanget av denne retten, legger man begrensninger på ordinær lovgivning og kanskje på kommunenes reguleringsmyndighet, osv. Allemannsretten har på den måten alltid vært arrondert gjennom vanlig reguleringsvirksomhet, der også folkevalgte og ikke minst lokaldemokratiet er inne i bildet.

Så sier representanten Andersen at eiendomsretten og allemannsretten nå er likestilt, fordi eiendomsretten er hjemlet i Grunnloven. Det er den ikke. Det er en erstatningsregel som står i § 105, prinsippet om full erstatning når staten eller andre kommer og tar eiendommen fra deg. Det er ikke noen tilslutning til noe prinsipp – bare mangelen på symmetri mellom eiendomsretten og en annen regel – allemannsretten kan

faktisk også ses som et prinsipp om manglende erstatning for at andre enn eierne selv benytter eiendommen. Begge paragrafer er egentlig inngrep i eiendomsretten.

Hvis man først skulle ha en grunnlovsbestemmelse som var altomfattende og mer prinsipiell, var det kanskje også på sin plass å instituere eiendomsretten som en positiv verdi og ikke bare som en beskyttelse mot vilkårlighet og for lave erstatninger.

Hvis man begynner å trekke historiske linjer, er det egentlig mer eiendomsretten som har konstituert oss som folk ved at den sikrer maktspredning, sikrer lokal beslutningsrett og sikrer en mye større interesse i vedlikehold og en privat interesse i at samfunnets samlede verdier tas mye bedre vare på enn når dette overlates til kommune, stat eller andre fjerne kollektiver som ikke har den daglige befatning med eiendommen eller det ansvarsforholdet som bare en eier som har et forhold til det man eier, kan ha.

Med disse reservasjoner vil jeg ikke anbefale allemannsretten slik det er formulert her, men det er i hvert fall et oppspill til en meget interessant debatt, og det har vi for lite av her i Stortinget. Rettspolitiske debatter er i det hele tatt ikke det som interesserer Stortinget mest. Det skal jeg ikke gå inn i her, men det er veldig bra at vi av og til har muligheten til å gjøre dette. Det er Stortinget tjent med.

Svein Harberg (H) [10:25:22]: En liten kommentar til det siste Michael Tetzschner tok opp, om det å ha debatter om f.eks. grunnlovsforslag: Vi hadde en ganske lang diskusjon om det i Harberg-utvalget. Vi er veldig enig i det, og vi anmoder i vår konklusjon om at det settes på dagsordenen hvordan vi i større grad kan løfte debattene rundt grunnlovsforslag på en måte som gjør at det engasjerer folket, og at flere kan være med, kanskje på et tidlig stadium, og si noe om disse forslagene. Det er bra.

Representanten Tetzschner tok opp det ene punktet jeg hadde, nemlig det om at eiendomsretten er ivaretatt, så det trenger jeg ikke si mer om.

Vi har hatt flere debatter her, som representanten Andersen nevnte. Jeg har hele tiden prøvd å se etter hvordan vi kan styrke allemannsretten i vårt lovverk – og ikke nødvendigvis Grunnloven. Det var mitt utgangspunkt i de første debattene vi hadde, å se hvordan vi kunne forsterke den retten i annet lovverk. Jeg må innrømme at jeg ikke har funnet den åpningen som gjør at jeg er trygg på at det prinsippet står fast.

Vi diskuterer ofte hva vi skal ha inn i Grunnloven, og om rettigheter skal inn i Grunnloven. Jeg ser ikke dette først og fremst som en rettighet, jeg ser det som et grunnleggende prinsipp for hvordan vi organiserer oss.

Det synes jeg er viktig å ivareta, og det ønsker jeg i hvert fall å være med og løfte en debatt om – om ikke det burde være slik at et slikt prinsipp krever to tredjedels flertall. Da er det i Grunnloven det må være.

Jeg ville med dette klargjøre litt min bakgrunn for å være med på det. Jeg må vel få lov til å si til representanten Karin Andersen at jeg ikke er helt enig i alle hennes bakenforliggende argumenter for dette, men jeg tror vi er enige om et mål. Så får vi se hvordan dette behandles i neste periode.

Ola Elvestuen (V) [10:28:02]: Det er heldigvis bred enighet om allemannsretten i Norge. Det er også en lang tradisjon i Norge, som det er i andre skandinaviske land, for den retten enhver har til annen manns eiendom. Spørsmålet her er: Hvorfor bør dette inn i Grunnloven?

Fra Venstres side har vi lenge ønsket og har lang tradisjon for å ville grunnlovfeste allemannsretten, og mange av argumentene går selvfølgelig på allemannsretten som sådan. Det at alle skal ha rett til naturopplevelser, og også til å ferdes fritt og til å høste av naturens overskudd, er det bred enighet om. Friluftsliv er helsefremmende og gir gode opplevelser for den enkelte. I tillegg er norsk natur grunnlag for reiseliv og har stor betydning for stedstilhørighet og bosettingsmønster.

Det er mange argumenter for allemannsretten som jeg tror alle vil være enige om. Spørsmålet blir da hvorfor vi skal ha det inn i Grunnloven. For oss er det på mange måter for å understreke hvor grunnleggende dette er i vår historie og i våre tradisjoner. Man kan se forskjellen fra land som ikke har en allemannsrett, hvor det er mye lettere å få begrensninger for å kunne gå inn på annen manns eiendom. Man er avhengig av et offentlig eierskap eller en tilgjengelighet for å gå inn og benytte seg av disse områdene.

Jeg synes det nå er på tide å gjøre dette, og at det er riktig å ta det inn i Grunnloven. Jeg er glad for at det nå er et så bredt flertall for det, og at det kan bli en enighet om det. Jeg tror vi står oss godt i å understreke betydningen av allemannsretten ved å legge det inn i Grunnloven. Jeg tror også vi skal ta med oss at allemannsretten til enhver tid vil være noe som – ikke som helhet, men i ytterkantene – hele tiden vil kunne utfordres. Allemannsretten vil også bli styrket i resten av lovverket gjennom en grunnlovfesting, så jeg håper Stortinget i neste periode gjør vedtak om å få det inn i Grunnloven.

Karin Andersen (SV) [10:31:06]: Representanten Harberg sa noe som jeg er veldig enig i. Han sa at han så på dette som et grunnleggende prinsipp om hvordan vi organiserer oss. Det synes jeg var en veldig bra måte å beskrive det på. Han sa også at han hadde sett på underliggende lovverk, hvordan man kunne gjøre dette

på andre måter. Man kan jo selvfølgelig endre på f.eks. plan- og bygningsloven og den type ting for å få det til, men dette er et grunnfestet prinsipp i Norge, og jeg vil si at jeg mener det faktisk har konstituert oss som folk og land, hvordan vi tenker om disse tingene. Og det truer ingen, det å kunne bruke allemannsretten, innenfor de forutsetningene som er.

Jeg er veldig glad i ordet «frihet». Jeg har vokst opp under forhold der allemannsretten var frihet for meg, for jeg har vokst opp blant eiendomsløse og sett verden fra en litt annen synsvinkel enn det representanten Tetzschner har gjort. Jeg har sett hva det har gjort med mennesker at de kan få bruke naturen, strandsonen – jeg har til og med opplevd hvordan det er å møtes på tvers av lagene i samfunnet. Når vi møtte skogeieren ute i skogen, var vi mer likeverdige. Vi satt rundt det samme bålet, vi delte kaffe, vi spiste matpakka vår – og det var ikke sånn det var ellers. Og det gjør noe med folk. For å si det sånn – jeg tror vi er omtrent på vårt beste når vi møter hverandre ute i skogen og bruker allemannsretten vår, for da prater vi med folk som vi ikke har sett før. Jeg mener at dette gjør veldig mye bra med oss, og derfor er det en viktig verdi å ta vare på.

Allemannsretten er under press, særlig i strandsonen, og der er det interessekonflikter, det er ikke noen tvil om det. Der er vi fra vår side veldig bestemt på at strandsonen skal ivaretas av allemannsretten, og at den skal være åpen for alle.

Og så til slutt: En viktig grunn til å få dette inn i Grunnloven er at hvis det skal gjøres endringer i dette, vil det kreve tid, slik at det er mulig å få opp debatter om endring av et så viktig rettsprinsipp, som Norge har hatt i flere hundre år.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:34:19]: Eg trur ikkje det er tvil om at alle er einige om at allemannsretten er viktig, og at det er viktig at folk får utnytta han. Men det er noko med balansen her. For oss som har prøvd dette frå begge sider, er noko av grunnen til at Senterpartiet ikkje går inn for dette forslaget, nettopp balansen mellom rettar og plikter. Me ser at det er større utfordringar i dag. Ein del av dei som er opptekne av allemannsretten, skjønar at her ligg det ganske mykje plikter, dei aller fleste er flinke, men me har dessverre litt for mange situasjonar der det vert skapt konflikthar fordi ein har misforstått innhaldet i allemannsretten.

Difor er eg redd for at me i staden for å gjera det tryggare og få betre samhandling, kan få det motsette. Eg trur ikkje at det å leggja det inn i Grunnlova, slik dette forslaget ligg føre no, vil vera med på å løysa utfordringane i strandsona og dei områda der me heilt klart ser det største presset på allemannsretten. Eg trur tvert om. Eg trur dessverre at me kan få ein situasjon med

større utfordringar ute i marka, der grunneigarane gjerne vil leggja til rette, men der dei vert sitjande att med konsekvensen av allemannsretten, der folk brukar han på ein utilbørleg måte. Ein må få større balanse mellom rettar og plikter før ein kan vurdera det.

Michael Tetzschner (H) [10:36:10]: Jeg registrerer at vårt politiske ordskifte preges av litt inflasjon for tiden, for det er ikke måte på hvordan interesser veldig raskt blir opphøyet til rettigheter. Hvis det er en i og for seg beskyttelsesverdig interesse, går det ikke lang tid før den blir grunnleggende. Nå skal altså et rettsinstitutt som vi alle anerkjenner verdien av, opphøyes til en grunnlovsnorm. Det blir til og med sagt at det er et grunnleggende prinsipp. Nei, allemannsretten er faktisk unntaket fra hovedregelen om at man respekterer eiendomsretten. Det er det unntaket som går ut på at andre mennesker, offentligheten, kan bruke eiendom som de selv ikke eier, uten at grunneieren får erstatning. Det er altså en unntaksregel og kan ikke være et prinsipp som samfunnet bygger på. De samfunnene som har prøvd det, er regnet som anarkier. At et politisk flertall gir alle anledning til å forsyne seg av grunneierens rettigheter, er ikke ubetenkelig.

Jeg kan heller ikke forstå denne mangelen på lov-hjemmel som en av representantene fremhevet. Ja, det er jo fritt frem å foreslå alminnelig, ordinær lovgivning som sikrer friluftslivet. Vi har også alle muligheter innenfor det å kunne regulere til friområde.

Så vil jeg si at jeg reagerer litt på representanten Karin Andersen, som tillot seg å begynne sitt innlegg med at jeg som representant skulle ha andre livserfaringer, som eventuelt stilte meg i en dårligere situasjon til å bedømme disse spørsmålene. Jeg kan bare berolige presidenten med at det vet representanten Andersen ingenting om.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [10:38:13]: Jeg registrerer bare at vi ser verden fra litt forskjellig synsvinkel. Jeg kommer fra de eiendomsløse og har benyttet meg av allemannsretten hele mitt liv uten å skade noen verdens ting. Dette handler ikke om at man skal ta seg til rette og forsyne seg av andres eiendom. Dette handler om at man kan bruke den – forsiktig. Ja, det er riktig at noen av og til kan bruke allemannsretten uforsiktig. Det er ikke lov. Det er forbudt. Men det hender faktisk også at noen grunneiere forsømmer seg i å ta vare på den naturen de eier – dessverre. Det har vi også lovverk som beskytter mot.

Dette handler om det frihetsprinsippet vi har bygd samfunnet vårt på i mange år, og som jeg håper at Stortinget vil gi tilslutning til at vi skal verne for framtida, for det gjør både folk og land godt.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 8.

Grunnlovsforslag 9: Om marine ressurser

Dag Terje Andersen (A) [10:39:38]: Forslag nr. 9 er et forslag som i likhet med det forrige har blitt til fordi vi har diskutert prinsippet om fellesskapets eiendomsrett til havets ressurser. Tidligere har det vært uttrykt stor grad av enighet om det, men det har ikke vært mulig å finne en felles formulering. Derfor har vi satt oss sammen og jobbet for å prøve å finne en løsning, og forslaget legges nå fram av Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Svein Harberg, Bente Stein Mathisen, Nils T. Bjørke, Terje Breivik og meg selv. Både til dette forslaget, det forrige forslaget og det vi skal diskutere senere, har vi hatt gleden av å få innspill fra professor Eivind Smith. For én ting er om vi kan bli politisk enige om formuleringer som vi synes er dekkende, men det har vært viktig også å sørge for å få kvalitetssikret det sånn at det holder kvaliteten også juridisk.

Bakgrunnen for dette forslaget er for så vidt litt den samme som for det forrige forslaget, om allemannsretten, at vi i Norge langt på vei er enige om at fisken i havet tilhører fellesskapet. Derfor er også formuleringen som vi har foreslått, ganske enkel. Den sier:

«De viltlevende marine ressurser, og retten til å høste disse, hører fellesskapet til.»

Det er en kort og grei formulering.

Hvorfor er da det nødvendig, hvis mange mener det som hovedregel og det for så vidt er gjeldende særlovgivning? Jo, det er fordi vi stadig ser diskusjoner om retten til å høste av og forvalte de marine ressursene. Og en direkte årsak, kan jeg si, er Voldstad-dommen fra 23. oktober 2013 i Høyesterett, der det riktignok ble slått fast at myndighetene hadde lov til den reguleringen som var foretatt, men det var bare med én stemmes overvekt. Da er det sånn at det prinsippet som vi her søker å få grunnlovfestet, i hvert fall etter min oppfatning ikke ville vært oppfylt hvis det hadde vært én stemmes overvekt for den motsatte konklusjonen. Det har gjort at når det gjelder presset på mulighetene til å ha et fellesskap til havets ressurser og til å regulere hvem som kan høste av dem, har det blitt enda tydeligere at det er viktig og nødvendig å slå det prinsippet, som er en del av fiskerilovgivningen, fast i grunnlovsform.

Jeg har noen eksempler fra land som vi av og til diskuterer fiskeripolitikk med, som i langt større grad har

tillatt privatisering og evigvarende fiskekvoter, som viser at utviklingen i de landene når det gjelder det å kunne høste av og tjene på havets ressurser, gjør at de havner i situasjoner der veldig få sitter på den egentlige bruksretten til de ressursene. Det er en fiskeripolitikk som jeg mener det i Norge er relativt bred enighet om ikke å forfølge, men som allikevel understreker den betydningen det kan ha at grunnlovsforslaget som her er framlagt med bred støtte, forhåpentligvis kan vedtas i neste periode.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:43:58]: Dette er eit forslag der eg kan gi full tilslutnad til førre talar. Dette er ei viktig sak som verkeleg betyr noko, og som ein faktisk ser mange åtak på etter kvart. Dei frittliggjande marine ressursane er folket sin eigedom. Fisken er allmenningen i havet, som kystfolket har rett til å hausta av i fellesskap. Slik har det vore sidan ein i Gulatingslova og Frostatingslova skreiv ned gamal rett på 1100-talet. Kystfolket sin rett til fisken som ressurs er òg med på å sikra det materielle grunnlaget for samisk kultur. Dette grunnlovsframlegget, om fellesskapets rett til å hausta av dei marine ressursane, lyfter den gamle hevdvunne retten til å fiska der ein høyrer til, som eit grunnprinsipp for korleis me handterer naturressursane i landet.

Det nasjonale fellesskapet går over fleire generasjonar. Dette grunnlovsframlegget får fram kravet om ei berekraftig forvaltning av fiskebestandane og andre marine ressursar. Det legg vekt på at forvaltninga av ressursane i havet skal sikra ei samfunnsøkonomisk lønsam hausting, der omsynet til sysselsetjing og busetting i kystsamfunna får verknad for forvaltninga av fiskeressursane.

Å grunnlovfesta fellesskapets eigedomsrett til dei marine ressursane set grenser for vedtaka den lovgevande og den utøvande makta gjer. Når forvaltninga tek avgjerder i utforming av forskrifter og vedtak, må prinsippa i Grunnlova liggja til grunn. Slik bidreg framlegget til at gamal rett får ein naturleg plass i forvaltninga i dag. Allmenningar blir – som dei har vore – tilpassa vår eiga tid.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:46:10]: Vi ser en stadig økende sentralisering i fisket vårt, vi ser hvordan kvoter samles på færre hender enn før, og vi ser ikke minst hvordan det utfordrer selve livsgrunnlaget for mange kystsamfunn rundt omkring i landet. Derfor er dette en viktig sak.

SV står ikke med noen av sine representanter blant forslagsstillerne til dette grunnlovsforslaget. Vi har et annet, eget, grunnlovsforslag, og jeg skal kort fortelle hvorfor.

I tusen år har vi hatt to prinsipper som har vært grunnleggende viktige for forvaltningen av de viltle-

vende marine ressursene, for fiskeriressursene våre. Det ene er ivaretatt i dette grunnlovsforslaget, og det er allmenningsprinsippet, at det nasjonale fellesskapet skal få godene fra ressursene våre. Men det andre prinsippet er ikke med. Det er nærhetsprinsippet, og det prinsippet er like viktig for forvaltningen av våre viltlevende marine ressurser som det andre. Det betyr at ressursene skal komme fellesskapet i hele nasjonen til gode, men at høstingen av ressursene er knyttet til kystsamfunnene, de som har dette som sitt materielle grunnlag, grunnlaget for det livet de lever. Lignende prinsipper finner man også i landbruket. Ressursene skal ikke høstes av noen på den andre siden av landet; de skal høstes av dem som lever og bor midt i det, som disse ressursene tilhører.

Derfor har vi fremmet vårt eget forslag. Vi er ikke med på dette fellesforslaget i denne runden, men vi ser fram til interessante debatter om disse to forslagene i neste periode, og jeg håper at man likevel kan komme fram til noe. SV mener det hadde vært en stor fordel om vi grunnlovfestet begge de helt grunnleggende prinsippene for forvaltningen av fiskeriressursene våre når vi først går i den retningen.

Dag Terje Andersen (A) [10:49:05]: Jeg har en kommentar til innlegget fra Øvstegård.

Jeg vil bare understreke at når det gjelder det at fiskeriressursene skal komme kystsamfunnene til gode, så er det ingen uenighet om det. Det er i dag regulert i særlov.

Grunnen til at vi har forholdt oss bare til retten til å forvalte en ressurs som skal være fellesskapets, er at vi mener det er riktig når vi vedtar Grunnloven, at den ikke skiller blant folk i Norge, men slår fast et prinsipp som er viktig.

Jeg var litt skuffet over at SV ikke ville være med på dette grunnlovsforslaget, for når mange av oss har satt oss sammen for i ærlighetens navn å prøve å finne fram til noe som kan samle så bredt at vi kan få til en grunnlovsendring, hadde jeg ønsket at SV var med. For å være ærlig: Jeg synes at det å ikke være med blir litt for mye symbolpolitikk og for lite realitetsorientert.

Men jeg kunne tenke meg å stille et spørsmål til Øvstegård, hvis han er klar til å kommentere det nå. Det er få av oss som har avklart politiske standpunkter i partiene, men jeg tillater meg likevel å spørre Øvstegård om det kan være aktuelt, hvis avstemningen blir lagt opp på den måten, at SV kan stemme for det grunnlovsforslaget vi nå diskuterer, hvis hans eget alternativ ikke skulle få grunnlovsmessig flertall?

Freddy André Øvstegård (SV) [10:50:57]: Man skal ikke nødvendigvis gjøre forskjell på folk i Grunnloven, men det er greit, tenker jeg, å gjøre forskjell på ressurser

som skal komme hele fellesskapet til gode, og dette med høsting og hvordan det er knyttet til kystsamfunnene, for det er hele kjernen i saken. Det er langt mer enn et symbol. Det har praktiske, viktige konsekvenser. Ja, det er sånn at alle disse prinsippene er regulert i lov, men likevel ser vi det som nødvendig, på tross av det, å grunnlovfeste begge disse prinsippene. Da ønsker vi å ha med kystsamfunnene også. Høsting av ressursene er kjernen i spørsmålet fordi vi ser hvordan den høstingen i dag sentraliseres, at kvotene samles på færre hender enn før.

Jeg skal ikke forskuttere hvordan SVs stortingsgruppe i neste periode vil stille seg til de grunnlovsforslagene som er framsatt nå, men jeg har i hvert fall troen på at det kommer til å bli en interessant debatt, og så håper jeg at vi kommer fram.

Presidenten: Representanten Dag Terje Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Dag Terje Andersen (A) [10:52:34]: Jeg var muligens utydelig, men jeg har ikke hevdet at det er symbolpolitikk hvordan vi fordeler retten til å høste av havets ressurser. Tvert imot har jeg understreket at det er viktige prinsipper i den særloven det gjelder. Det jeg mener er symbolpolitikk, er hvis det foreligger et grunnlovsforslag som en ellers er enig i, og en ikke kan støtte det fordi en skulle ønsket enda flere betingelser inn i det samme grunnlovsforslaget.

For ordens skyld: Fordelingen av retten til å fiske er langt mer enn symbolpolitikk, men det å avvise et forslag fordi det ikke fullt ut er akkurat sånn som en vil ha det, kan være symbolpolitikk. Det er trist hvis det fører til at et grunnlovsforslag med ellers bred tilslutning ikke skulle bli vedtatt på grunn av SVs stemmer.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 9.

Grunnlovsforslag 10: Om samene som urfolk

Dag Terje Andersen (A) [10:54:04]: Det grunnlovsforslaget vi nå skal diskutere, er altså nr. 10, som presidenten sa. Det er fremmet av representantene Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Svein Harberg, Hans Fredrik Grøvan, Freddy André Øvstegård, Terje Breivik, Nils T. Bjørke, Une Bastholm og Bjørnar Moxnes og lyder:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

I likhet med de to foregående forslagene er dette et resultat av at de som både har deltatt i og lyttet til disku-

sjonen som har vært i denne stortingsperioden om grunnlovsforslag, har registrert at det kanskje var grunnlag for å komme fram til en enighet.

Når det gjelder dette forslaget, er det kanskje det av de forslagene vi diskuterer i dag, som Michael Tetzschner var inne på i stad om den juridiske delen av lovdiskusjonen, der det har vært veldig mange kloke og kompetente folk som har vært med også i tidligere diskusjoner om hva som er den rette distinksjonen mellom folk, folkegrupper, nasjonalitet osv. Vi har fått mange gode innspill på det.

Et videre grunnlag for at noen av oss fant ut at dette må vi jobbe litt mer grundig med for å prøve å finne fram til den enigheten som lå litt bak voteringene i denne perioden, var at vi i kontroll- og konstitusjonskomiteen også hadde møte med Sametinget og diskuterte de forslagene som forelå til behandling i denne perioden.

På denne bakgrunnen, og også med juridiske innspill i saken, har vi altså funnet grunnlag for at de nevnte representantene i fellesskap fremmer forslaget slik det nå foreligger.

Så litt til debatten rundt, for det er noen ganger en litt opphetet debatt rundt de spørsmålene vi her diskuterer. Bare for å understreke det: Det er noen som prøver å framstille det som – noen med utgangspunkt i lingvistikk, og noen med utgangspunkt i andre tilnærminger, f.eks. oversettelse av «indigenous peoples» – at vi her tar stilling til hvilke folkegrupper, samer og andre, som kom først til Nord-Norge. Nei, det forholder vi oss ikke til gjennom dette forslaget. ILO-konvensjon nr. 169 viser bl.a. til og understreker, og det er det som er hjemmelen for den urfolkspolitikken som har vært ført med relativt bred enighet i Norge de siste årene, at den også gjelder for de folkegruppene som var i landet da nasjonens grenser ble trukket. 1826 var den siste grensefastsettelsen i Norge, da på strekningen fra Nesseby til Grense Jakobselv. Det er ingen tvil om at den samiske folkegruppen var til stede i Norge på det tidspunktet.

Vi ønsker altså ikke å bidra til å dyrke den konflikten, men vi ønsker å få grunnlovfestet urfolksbegrepet som en naturlig del av vår oppfølging av at vi ellers har hatt bred enighet, bl.a. gjennom oppretting av Sametinget og andre tiltak de senere år. Da virker det å være en løsning som ligger her for muligheten til også å få slått fast det i grunnlovs form.

Michael Tetzschner (H) [10:58:18]: Jeg beklager at det blir en del innlegg i dag. Grunnen til det er at representanten Jette Christensen og undertegnede var saksordførere for hver vår halvdel av Grunnloven slik den ble revidert til jubileet i 2014. Derfor gjenkjenner vi en

del argumenter, også de argumentene som da førte til at Stortinget ikke gikk inn på å forandre den såkalte sameparagrafen, som det jo ikke har vært ytret innsigelser mot i den betydning at den skulle ha mangler.

Det er også slik, som representanten Dag Terje Andersen var inne på, at ILO og ILO-konvensjonen har utviklet en egen dogmatikk rundt disse spørsmålene, som for øvrig heller ikke passer så godt for norske forhold. Da kan det være et poeng med våre definisjoner, slik de ble nedlagt i utredningsarbeidet gjort av Carsten Smith i sin tid, som hadde en meget bred gjennomgang. Det fine ved å beholde bestemmelsen uendret er at man da kan bygge på hele den motivmengden det utvalget etterlot seg, og som var meget lesbart.

Det er også et par andre forhold man skal vokte seg for. Internasjonalt har man snakket om urbefolkningen i sammenheng med arealkonflikter, der det har kommet inn en ny folkegruppe og presset den tradisjonelle ut og man har begynt å operere med urfolk som en betegnelse i motsetning til den gruppen som så har kommet inn og tatt for seg av deres arealer.

Nå er Norge heldigvis arealmessig slik utstyrt at slike konflikter har vi ikke sett. Flere grupper har fra alders tid kunnet leve fritt ved siden av hverandre og dyrke sine særegenheter uten å sjenere hverandre og til og med gått opp i en nasjonalstat med samarbeid. Det er selvfølgelig også gjort historiske feil fra sentralmakten – hvilken sentralmakt i våre stater har vært uten feil? – men det gjelder ikke bare på eventuelt dette grunnlaget, det kan også gjelde i forhold til andre grupper som har vært underprivilegert. Så er det ordnet opp i det gjennom velferdsstaten og den moderne velstanden vi har fått.

Jeg mener fortsatt at argumentene fra 2014 står seg. Ved å bruke en urfolksbetegnelse blir det også underforstått at noen skulle være mer opprinnelige, mer folk enn andre, for å si det sånn – selv om man nok kan si at det er en slags hjemstavsrett lokalt, men det er jo ikke den vi har anfeltet. Vi har også en urbefolkning, den øvrige befolkningen. Jeg mener at denne språkbruken ikke er heldig, den kan være splittende, og at den bestemmelsen som allerede står i Grunnloven, med respekt for den samiske folkegruppens særegne historie og kultur og at den skal få lov til å utvikle seg innenfor nasjonalstatens rammer, er viktige normer som står seg, og som ikke trenger noen forandring, særlig ikke hvis disse forandringene kan utvirke en internasjonal forskyvning av begrepene på en måte som Stortinget ikke kan stå inne for ved senere anledninger.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 10.

Grunnlovsforslag 1: Om at folk kan fremme borgerforslag for behandling i Stortinget

Seher Aydar (R) [11:02:39]: Nylig feiret Stortinget på Rødts initiativ 100 år med allmenn stemmerett, som ble kjempet fram i 1919, da småkårsfolk, også de som gikk på offentlig fattigstøtte, endelig fikk delta i valg i Norge. Det kom ikke av seg selv, men var et resultat av politiske kamper, der arbeiderbevegelsen spilte en helt sentral rolle. Det norske demokratiet er altså blitt utvidet over tid på en rekke områder.

En rekke steder i verden er også ordninger for mer direkte folkelig deltagelse blitt innført, og det er blitt innført som et supplement til det representative demokratiet. Den teknologiske utviklingen har gjort det både enklere og mindre ressurskrevende. Rødt vil nå bidra til å utvide demokratiet. Det er derfor en glede for meg å presentere dette forslaget, som går ut på å grunnlovsfeste befolkningens rett til å fremme forslag for behandling i Stortinget og på den måten styrke folkelig deltagelse i demokratiet. Ordningen vil i korte trekk gi folk mulighet til å fremme forslag til behandling i Stortinget, så sant de har en viss prosentandel av stemmeberettigede med seg, og så sant forslaget oppfyller de vilkårene som gjelder for forslag fra de folkevalgte.

§ 76 i Grunnloven fastslår at det er stortingsrepresentantene og regjeringen som har rett til å foreslå lover på Stortinget. Vår ordning åpner ikke for at lovforslag eller grunnlovsforslag kan innføres som borgerforslag, men den åpner for borgerforslag om at Stortinget skal instruere regjeringen om å lage, endre eller oppheve lover. Forskjellen høres kanskje litt teknisk ut, men det betyr kort og godt at forslaget vårt ikke strider mot Grunnloven slik den er i dag.

Når vi likevel fremmer dette forslaget som grunnlovsforslag, er det fordi vi mener det er riktig å forankre befolkningens rett til å fremme forslag som en permanent ordning i Grunnloven og sikre at ordningen legges i faste og ordnede rammer. Rødt ønsker av prinsipp å styrke den folkelige deltagelsen i demokratiet. Det er egentlig grunn nok for oss til å fremme dette forslaget. Jeg vil likevel si litt om de faresignalene ute i samfunnet som jeg tror kan overbevise mange om at det haster å gjøre noe for å styrke demokratiet nå.

Det er nok lett for politikerne her i Norge å tenke at demokratiet allerede fungerer mer enn godt nok. Men det er det mange som har brent seg på før, også her i Europa. I store deler av Vesten er nå deltagelsen i demokratiet fallende, og når den aktive deltagelsen i demokratiet faller, bør man ikke bli overrasket hvis oppslutningen om demokratiet også faller, slik vi har sett i en rekke land de siste årene. Igjen: Det skjer også her i Europa.

I Norge er andelen av befolkningen som er medlem i politiske partier, mer enn halvert siden 1980. Andelen som er aktive i partier, er redusert med to tredjedeler, fra 7 pst. i 1983 til 2 pst. i 2014. Vi mener denne utviklingen gir grunn til bekymring, og at den bør møtes aktivt med konkrete tiltak – tiltak som styrker den folkelige deltagelsen i demokratiet, som minker avstanden mellom folk og de folkevalgte, og som sikrer at saker som er viktige for befolkningen, ikke forbigås av politikerne. Det er akkurat dette vi kan oppnå ved å åpne opp for at folk flest kan fremme forslag til behandling på Stortinget.

Den forutsigbare innvendingen er at vanlige folk ikke er kompetente nok til å lage forslag til stortingsvedtak. Det er jeg helt uenig i. Altfor ofte er det tvert imot politikerne som ikke følger godt nok med og ikke fanger opp problemene folk flest sliter med. La meg ta et eksempel. De politikerne som har vedtatt en rekke velferdskutt de siste årene, kan umulig vite hvordan det er å stå i en jobb med utslitte knær og utslitt rygg og sinn. De kan umulig vite hva det betyr for tryggheten til en aleneforsørger når strømprisene stiger og jobben trues av lavtlønnsk konkurranse.

Men det vet de som rammes av det. Derfor vil Rødt at folk også skal slippe til med sine forslag til løsninger. Å grunnlovfeste Stortingets plikt til å behandle folkets forslag handler i bunn og grunn om å åpne opp demokratiet for folk flest.

Det er også blitt innvendt at et slikt forslag vil belaste Stortinget. Heldigvis er det liten grunn til å bekymre seg for det. For selv om Rødts forslag vil være en nyvinning for demokratiet vårt, bygger det også på solid erfaring fra både inn- og utland. I Norge har innbyggerne rett til å fremme forslag til behandling i kommunestyret og fylkestinget, og det er fastsatt i kommuneloven. Blant vilkårene som må oppfylles, er at minst 2 pst. av innbyggerne eller 300 personer tilkjennegir sin støtte til forslaget. Da er kommunestyret eller fylkestinget forpliktet til å ta stilling til det. Denne ordningen er allerede positivt evaluert av både Norsk institutt for by- og regionforskning og Rokkansenteret, som konkluderer med at ordningen ikke er en belastning for fylkesting eller kommuner, og ikke minst av lokalpolitikere som er blitt spurt i undersøkelsen, der hele 67 pst. mente at ordningen styrker lokaldemokratiet.

Danmark og Sveits har innført lignende ordninger for behandling av borgernes forslag i sine respektive folkevalgte forsamlinger. I Danmark ble ordningen med borgerforslag innført på Folketinget i 2018. Opprinnelig var det en prøveordning som skulle vare til januar 2020. Erfaringen i Danmark er at borgerne har lyktes i å fremme viktige forslag til behandling i Folke-

tinget, uten at det har ført til noen overbelastning av folketinget eller tilsidesettelse av de parlamentariske funksjonene. Derfor vedtok Folketinget i 2019 å gjøre denne ordningen permanent, og det lover jo godt.

I 2019 fremmet Rødt et representantforslag om å innføre en prøveordning om borgerforslag gjennom Stortingets forretningsorden. Stortingets presidentskap, som behandlet forslaget, mente imidlertid at den beste måten å gå fram på var å ha en bredere offentlig debatt basert på grunnlovsforslaget vi diskuterer her i dag, for å vurdere om borgerforslag kan innføres. Historisk sett har utvidelser av demokratiet alltid møtt motstand, men i ettertid har vi stort sett alle vært enige om at utvidelsen var klok og nødvendig likevel.

Nå vet vi altså at erfaringene fra Danmark og norske kommuner og fylker tilsier at det å gi folk rett til å fremme forslag til behandling i Stortinget, ikke vil føre til en stor belastning eller gå på bekostning av Stortingets eksisterende demokratiske funksjoner, og at prøveordningen i Danmark altså har vært en så stor suksess at den ble gjort permanent. Det imponerende flertallet som fikk innført ordningen i Danmark, besto av det danske søsterpartiet til de fleste av partiene her på Stortinget, fra Rødt til Fremskrittspartiet. Nå mener Rødt det er på tide at Norge følger etter. Det er vår tur til å videreutvikle demokratiet og gjøre det enda mer relevant for folk flest og mer robust i møte med tiden vi lever i.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:10:45]: Jeg tegnet meg egentlig bare for å slutte meg til det representanten Aydar har sagt, og for å si at dette er et veldig godt forslag fra Rødt. Vi ser at deltagelsen i de vanlige politiske kanalene minker, samtidig som avstanden til de politiske beslutningene øker. Et eksempel er sentralisering av fylker og kommuner. Men det som er særlig bekymrende, er at både valgdeltakelse og partimedlemskap er noe vi ser jevnt og trutt har gått ned de siste tiårene. Den avmaktsfølelsen som folk sitter med, er noe vi må ta på stort alvor. For når folk føler at det er for langt dit de politiske beslutningene tas, at det er for vanskelig å påvirke politikken, og ikke minst at folk sitter med en oppfatning av at politikerne ikke lytter, da er det ganske illevarslende. Den beste måten å møte økende avmakt på er å gi folk mer makt og nye måter å kunne påvirke mer på.

SV har fremmet et eget forslag der vi foreslår folkeforslag eller borgerforslag, slik som i dette forslaget fra Rødt, men der vi i tillegg foreslår å åpne for muligheten til å fremme saker og forslag til folkeavstemning nedenfra, altså borgerinitierte folkeavstemninger. Det skal jeg legge fram senere. Grunnen til at vi har lagt inn begge deler i det forslaget, som det kan være greit å nevne nå,

er at det vil være klokt at de bestemmelsene vi legger inn i Grunnloven om folkelig deltakelse, skal regulere begge variantene, som i hvert fall SV ønsker, sånn at det henger sammen på en god måte.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 1.

Grunnlovsforslag 31: Om skatte- og avgiftsbelegging av rettslige tjenester

Michael Tetzschner (H) [11:13:36]: Forslaget er i sin enkelhet følgende:

«Staten kan ikke legge skatter eller avgifter på rettslig arbeid som utføres i forbindelse med saker som behandles av domstolene.»

– Så enkelt og så kort.

Ved grunnlovsrevisjonen i 2014 mener vi at man ikke overveide tilstrekkelig hensynet bak den opprinnelige bestemmelsen da man skrev ut av Grunnloven det som da var § 98, som egentlig også var et prinsipp om at staten ikke må avgiftsbelegge adgangen til retts hjelp.

Hensikten med forslaget er for det første at folk ikke skal måtte betale merverdiavgift som legges på rettsgebyrene. Men de skal heller ikke risikere å måtte betale merverdiavgift på advokatens salærer når disse er betaling for tjenester advokatene utfører i forbindelse med arbeid med rettssaker. En person som henvender seg til en advokat og ber om advokatens bistand for å fremme f.eks. et erstatningskrav, må betale advokaten et honorar som i dag medfører et tillegg på 25 pst. Vi mener det ikke er rimelig at staten skal tjene på den statlige virksomheten som rettspleien er.

Før endringen i 2014 hadde man en litt alderdommelig bestemmelse, som lød slik:

«Med Sportler, som erlægges til Rettens Betjente, bør ingen Afgifter til Statskassen være forbundne.»

Bestemmelsen hadde da stått uforandret i Grunnloven siden den ble vedtatt i 1814. Denne bestemmelsen fra 1814 hadde et meget fornemt forbilde, nemlig den franske forfatningen av 1790, der man også slo fast som et prinsipp at staten ikke skulle avgiftsbelegge domstolstjenester.

Bestemmelsens forhistorie var at den skulle fremme rettssikkerheten. Det var borgernes frihet og rett til en rimelig rettspleie som lå bak bestemmelsen. Dessuten bygget den på at staten ikke skulle profitte på rettspleien. Endringene i uttrykksmåten som skjedde under forberedelsen, må oppfattes som et forsøk på å uttrykke korrekt hva som var meningen. Sportler var godtgjørelse for utførelsen av rettslige tjenester. Disse tjenestene ble utført av «rettens betjente», som

det het med datidens språkbruk. Blant disse hørte dommerne og prokuratorerne, sakførerne og advokatene.

Dens bakgrunn i den franske konstitusjon av 1790 og veien frem til dens endelige utforming i 17. mai-grunnloven viser klart at det var ønsket at staten ved sine skatter og avgifter ikke skulle fordyre rettspleien. I pakt med eidsvollsmennenes pragmatiske tilnærming til grunnlovgivningen fikk prinsippet om fri rettspleie en konkret og praktisk utforming.

Da Stortinget opphevet bestemmelsen i 2014, var begrunnelsen at den bare hadde historisk interesse fordi man så den mest i sammenheng med prinsippet om domstolenes uavhengighet og selvstendige stilling, som da fikk en egen bestemmelse.

At bestemmelsens prinsipielle og idémessige grunnlag også var at staten ikke skulle tjene på rettspleien, ble ikke problematisert under arbeidet med den anselige mengden av endringer som skjedde i forbindelse med 2014-jubileet.

At advokattjenester i dag generelt er belagt med merverdiavgift, er tatt opp av Advokatforeningen, men det har ikke ført til endringer i avgiftslovgivningen. Sivilombudsmannen har tatt dette spørsmålet opp i flere av sine årsmeldinger.

Det betyr at advokattjenester generelt er pålagt en avgift på 25 pst. For den vanlige kvinne og mann vil et tillegg på 25 pst. til det som betales til advokaten, være en betydelig økonomisk belastning. For advokaten, som kan trekke dette beløpet fra i sin virksomhet, betyr det ikke mye. Det oppstår imidlertid også en urimelig ulikhet mellom klienter. Næringslivsklienter, f.eks., kan trekke fra advokatutgifter i sitt regnskap og dermed redusere grunnlaget for beskatning, mens privatpersoner må betale avgiften av allerede beskattede midler for å få fremmet sin sak på betryggende vis.

Nå som den gamle bestemmelsen om sportler er opphevet, er det fortsatt et spørsmål om ikke en avgiftsfri tilgang til rettspleien er en del av Grunnlovens ånd og prinsipper, jf. Grunnloven § 121. § 98 hadde som nevnt sitt forbilde i den franske forfatningen, og etter denne skulle rettspleien være gratis. I dag heter det i Grunnloven § 95:

«Enhver har rett til å få sin sak avgjort av en uavhengig og upartisk domstol innen rimelig tid. Rettergangen skal være rettferdig og offentlig.»

Det er etter vår mening ikke rettferdig og rimelig at staten ilegger en skatt på 25 pst. på det den alminnelige kvinne og mann skal betale til sin advokat i en tvist som behandles av domstolene. Det betyr at staten nå nettopp tjener på rettspleien og dermed gjør det tyngre og vanskeligere for den vanlige borger å få adgang til domstolene.

Jeg vil avslutte med det eksemplet vi diskuterte under en interpellasjonsdebatt i høstsesjonen. Det

handlet om den voldsutsatte lektoren ved Oslo Handelsgymnasium som tapte i flere rettsinstanser selv om domstolen adresserte en klar kritikk til skolen og systemene de hadde, som ikke tilfredsstillende når det gjaldt lærernes sikkerhet mot vold. Men det var ikke utvist kvalifisert uaktsomhet, og derfor tapte han formelt saken, selv om han vant moralsk på alle punkter. Til slutt satt vedkommende igjen med en advokatrekning på 1,7 mill. kr. Riktignok hadde kommuneadvokaten ikke ilagt merverdiavgift, for det er regelen, men 300 000 av de 1,7 mill. kr var altså merverdiavgift til staten. Man kan slå opp saken og se at på den voldshendelsen, der Oslo kommune brukte kommuneadvokatens og skoleetatens tjenester helt gratis, med enorme ressurser og med en enorm asymmetri i maktforholdene, legger man på den private parten en avgift på 300 000 kr.

Det synes ikke forslagsstillerne er rettferdig. En slik grunnlovsbestemmelse vil gjenopprette en liten feil som ble gjort i 2014. Det å føre dette inn i Grunnloven nå vil være i godt samsvar med Grunnlovens opprinnelige bestemmelse og ånd. Dessuten vil dette i et samfunn hvor flere saker er avhengige av at publikum kan gjøre sin sak gjeldende ved domstolene fordi vi har mer rettsliggjøring av samfunnet, også være et bidrag.

Man kan si at vi har rettshjelpsordninger, men de er ofte innrettet mot spesielle målgrupper. Det er også visse betenkeligheter knyttet til at man først lager adgangen til våre domstoler så dyr at staten til slutt kan velge hvilke grupper og søksmål den ønsker fremmet, nettopp fordi noen har et fripass, mens andre må betale en tilleggsavgift til staten. Dette forslaget vil råde bot på det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til grunnlovsforslag 31.

Grunnlovsforslag 32: Forbud mot uforholdsmessig inngrep i borgernes frihetssfære

Michael Tetzschner (H) [11:22:21]: Forslaget er i sin ordlyd slik:

«Intet offentlig tiltak må gripe inn i en borgers frihetssfære dersom inngrepet er uforholdsmessig. Ved vurderingen av hva som er uforholdsmessig, skal det ses hen til den enkeltes ulempe veid opp mot nytten som begrunner inngrepet. Det skal tas i betraktning om inngrepet er egnet, om det er nødvendig, og om det finnes mindre inngripende virkemidler for å oppnå tilsvarende nytte.»

I norsk rettsteori har det fra tid til annen vært hevdet å eksistere et såkalt forholdsmessighetsprinsipp når man har diskutert hvilke grenser staten og dets byråkrati må underlegges for å beskytte et kjerneområde av bor-

gernes frihet mot for store inngrep. Et moderne, komplisert samfunn har behov for mange former for inngrep i enkeltpersoners og bedrifters frihetssfære. Disse kan komme i et motsetningsforhold der ønsket om samfunnsregulering på den ene siden støter mot hensynet til personlig handlefrihet på den annen.

Særlig innenfor norsk forvaltningsrett har det vært ulike syn på om det finnes noe slikt prinsipp, eller om det her er tale om et samlebegrep som innbefatter henvisning til forskjelligartede rettsgrunnsetninger som har det til felles at de skal stå som et vern for borgerne mot myndighetenes vilkårlighet. Det er hevet over tvil at forholdsmessighetsprinsippet som sådant bare nevnes sporadisk og ikke er gitt noe entydig rettsdogmatisk innhold.

Den rådende oppfatning i norsk forvaltningsrett er at domstolene ikke stiller metodekrav til hvordan forvaltningen bruker sitt frie skjønn, men nøyer seg med å kontrollere om det er utøvet innenfor lovens rammer.

Forslagsstillerne påpeker at vår rettsutvikling påvirkes av andre, eksterne, rettsdannelser som folkeretten, menneskerettighetene og EU-retten, som alle får økt plass i det norske rettskildebildet. På de områder som implementerer EU-retten gjennom EØS-avtalen, skal det ikke være tvil om dette. Men også på andre områder vil det foreligge en påvirkningseffekt.

I en banebrytende artikkel om forholdsmessighetsprinsippet i forvaltningsretten skrevet av Hans Petter Graver i 1995, «Forholdsmessighet som krav til forvaltningens skjønnsmessige avgjørelser», fremsettes en hypotese om at Høyesterett har etablert et generelt krav om at forvaltningens skjønnsmessige avgjørelser skal være forholdsmessige, dvs. at vedtakskompetansen kun skal brukes i det omfang som er nødvendig for formålet, og der fordelene overstiger ulempene. Graver mente at forholdsmessighetsprinsippet, som har vært et sentralt tema i fem høyesterettsdommer, la grunnlaget for en slik teori, utviklet i ettertid.

Ikke i noen av de avgjørelsene som det vises til, bruker Høyesterett eksplisitt ordet proporsjonalitet. Domstolen har i stedet valgt å fastslå hva innholdselementene i et forholdsmessighetsprinsipp burde være. Graver ser likevel ikke dommene som et uttrykk for en planlagt utvikling av et rettsprinsipp over tid, da retten kun har tatt stilling til konkrete spørsmål.

Grunnen til at dette forslaget er mer aktuelt enn før, er at vi har fått forvaltningslovutvalgets utredning, NOU 2019: 5, om ny forvaltningslov. Der reflekterer de over proporsjonalitet, særlig med henblikk på inngripende forvaltningsavgjørelser:

«At det i noen sammenhenger gjelder et krav til proporsjonalitet, er på det rene. Kravet kan følge di-

rette av regelgrunnlaget, eller det kan følge av EMK eller EØS-retten.»

Utvalget peker deretter på at man i Sverige og Finland har forvaltningsdomstoler til overprøving av forvaltningsskjønnet og en annen tradisjon enn i Norge. De konkluderer med at det derfor ikke er «naturlig å innføre i den norske forvaltningsloven den løsningen som er valgt i de svenske og finske lovene».

Slik har altså dette utvalget rett og slett tatt livet av den rettsteorien som enkelte av våre rettslærde hadde utledet av Høyesteretts praksis om en generell proporsjonalitetsstandard, også i norsk rett. For det har aldri vært et premiss eller en forutsetning for en proporsjonalitetsnorm at den skulle håndheves av en forvaltningsdomstol. Så det at svenskene og finnene har det – og vi ikke – er ikke noe argument mot prinsippet om forholdsmessighet. Også overordnede forvaltningsmessige rettsnormer kan håndheves av vanlige domstoler. For eksempel har det aldri vært et argument for eller imot eksistensen av et ulovfestet proporsjonalitetsprinsipp at vi ikke har spesialdomstoler til å håndheve det.

Forslagsstillerne mener at det etter fremstillingen i NOU 2019: 5 ikke har blitt et mindre behov for å avklare at forholdsmessighetsprinsippet er et anerkjent rettsprinsipp, og vi ønsker å gi det en uttrykkelig hjemmel, som en grunnleggende rettsnorm i vår grunnlov. Grunnlovfesting betyr også at et krav til forholdsmessighet ikke bare blir et minstekrav til innholdet i forvaltningsavgjørelser, men også en overordnet norm for beskyttelsen av den enkelte borger i all offentlig regelproduksjon som er av inngripende karakter i borgernes frihet, enten det er lov eller forskrift.

Nav-lovgivningen er ett av flere eksempler på at man i den enkelte særlov, i den grad det i det hele tatt foretas drøftelser av forholdsmessighet, oppskriftsmessig alltid vil konkludere med at én enkelt lov, fremmet av ett enkelt fagdepartement, er veldig nødvendig for nettopp det fagdepartementets formål. Vi har en lovgivningsteknikk som gjør at den enkelte departementale særinteresse kan komme til å stå særlig sterkt, uten at man har en bredere avveining. Da er det en fordel å ha en norm som borgerne til slutt kan påberope seg, for hvordan det enkelte inngrep virker overfor dem i deres hverdag. Det blir den siste kvalitetstesten på det utrolig store lovarbeidet som denne forsamlingen gjør i løpet av en sesjon. Det er nettopp slik vi ønsker at det skal være i en rettsstat, nemlig at det er virkningen på individnivå av de utallige lovvedtakene som treffes i denne sal, som vil være avgjørende for om vi har en god rettspleie eller ikke.

Det er altså slik at man kan fremme, gjennom et overordnet rettsprinsipp om forholdsmessighet, også en

høyere standard, som fremtidige lovkonsipister må ta i betraktning før de fremmer nye sektorlover til Stortinget.

Jeg vil også nevne at en god del av rettsutviklingen og en del av rettsanvendelsen skjer helt utenfor Stortingets kontroll. Man har ordnet seg slik at administrasjonen i større grad enn tidligere kan ilegge det som må oppfattes som straff. Vi ser også at gjennom fullmaktslovgivningen er det mange rettsregler som fastsettes på nivåer under lovnivået som Stortinget forutsettes å kjenne til. Også for disse forskriftene, hvordan de virker i praksis, er det av stor interesse å måle ut mot forholdsmessighetsprinsipper, slik de eventuelt griper inn i den enkeltes hverdag. Det er jo anerkjent, ikke minst av Frøiland-utvalget, som var forgjengeren til Harberg-utvalget, som nå for tiden arbeider med Stortingets kontroll av regjeringen. Også Frøiland-utvalget var inne på at man ikke har tilstrekkelig grunnlag for å gå etter forskriftsmengden som oppstår på delegert lovfullmakt.

Nettopp fordi Stortinget ikke kjenner i detalj hvordan lovgivningen faktisk blir – og med de virkningene det har overfor borgerne – er det viktig at man til slutt har en minstestandard for forholdsmessighet. Det vil altså sikre rettssikkerheten og forutberegneligheten og utvikle en rettsdogmatikk rundt disse prinsippene.

Det er det som ligger bak forslaget. Vi håper at de som i denne sal ellers gjør seg til talsmenn for vanlige mennesker – som i en tid kan føle avmakt overfor politiske vedtak; vi har hørt om noen i innleggene i dag – iallfall ved denne anledningen griper muligheten til å stemme for dette grunnlovsforslaget, som vil øke våre medborgeres rettssikkerhet i en regeljungel og en inngrepsjungel som Stortinget ikke lenger har full oversikt over.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 32.

Grunnlovsforslag 21: Om vern av dyrka og dyrkande mark

Nils T. Bjørke (Sp) [11:32:36]: Det er mange forslag som vert diskuterte her i dag, men eg meiner at dette er av dei aller viktigaste forslaga, som det burde vore heilt naturleg at ein fekk inn i Grunnloven.

Matjorda her til lands er ein sårbar, men særskild naudsynt resurs. Store areal med matjord, som det tek nokre timar å skubba vekk med maskiner, tek det fleire tusen år å opparbeida. Matjorda i Noreg legg til rette for matproduksjon, busetjing og sysselsetjing over heile landet. Matjorda har ei særstilling fordi ho både styr-

kjer mattryggleiken og er avgjerande for anna samfunnsutvikling. Samanliknar ein Noreg med grannelanda, har Noreg klart mindre areal med dyrka jord. Difor er matjorda ein grunnleggjande fellesresurs som treng eit eige grunnlovsvvern.

Etter den andre verdskrigen har omdisponeringa av dyrka og dyrkbar jord vore på om lag 1,2 millionar dekar totalt. Det meste av dette er areal som har vore godt eigna til matkornproduksjon. Eg vil minna om at matjord utgjør berre 1 pst. av norsk areal.

Dei fleste byar og tettstader i Noreg med befolkningsvekst er omkransa av dyrka jord. Mykje av den beste jorda ligg der utbyggingspresset er størst. Over halvparten av nedbygginga skjer i eller omkring tettstader. Dette skaper utfordringar med å ta vare på jordressursane for framtida, når det er ynske om ei mest mogleg samla utbygging rundt eksisterande byar og tettstader. Den beste matjorda i sentrale strøk vert borte til fordel for bustader, kjøpesenter og vegar.

Samstundes har dagens landbrukspolitikkk ført til at den meir tungdrivne jorda – små teigar, bratt terreng – går ut av drift. Slik har me fått eit permanent tap av evna til å produsera mat til eiga befolkning.

Det er om lag 10 millionar dekar jordbruksareal – fulldyrka jord, overflatejord og innmarksbeite – i drift i Noreg i dag. I tillegg har Noreg om lag 12,5 millionar dekar dyrkbar jord eigna for nydyrking. Men produksjonspotensialet til den dyrkande jorda er i sum monaleg mindre enn for dagens jordbruksareal. Det er difor avgjerande viktig at formuleringa i grunnlovsteksten har med seg både dyrka og dyrkande mark.

Stortinget vedtok den 8. desember 2015 at det årlege målet for omdisponering av dyrka mark skulle setjast til 4 000 dekar. Dette vart på nytt stadfesta ved handsaminga av eit representantforslag om strengare jordvernmål i Stortinget 4. juni 2020. Mange meiner at dette målet er altfor høgt og ynskjer ein nullvisjon for tap av dyrka mark.

Når ein fylgjer med, ikkje minst i Nationen, som har hatt mykje fokus på dette med dyrka mark i det siste, ser ein korleis det vert handtert rundt om. Eg kan ta som døme Time kommune på Jæren, der dei stadig vel å ta meir av noko av den beste jorda me har i Noreg, til ymse utbyggingar, f.eks. grunngjeve i at det er ein stor trafokiosk i nærleiken, så ein må utnytta kapasiteten. Det er alltid gode formål som gjer at akkurat den jorda her skal takast. Men me kan ikkje fortsetja slik at det totale jordvernet tapar for såkalla gode formål. Dette er snakk om å vareta for framtida, for moglegheita for matproduksjon.

God forvaltning av dyrka og dyrkande mark er heilt grunnleggjande for matproduksjon og dermed for menneska sin eksistens. Jordbruksarealet utgjør berre

3,7 pst. av landarealet i Noreg. Desse areala utgjør ein knapp resurs, som treng eit sterkt vern. Jordbruksarealet er ein langsiktig resurs som me må verna om for å sikra nasjonal matberedskap. Det kan me gjera ved å gje dyrka og dyrkande mark ein eigen plass i Grunnloven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 21.

Grunnlovsforslag 24: Om folkeforslag og folkeavstemninger

Freddy André Øvstegård (SV) [11:37:17]: Det er sånn at både rikdom og makt samles på færre hender enn før. Når den økonomiske eliten sitter igjen med en stadig større del av kaken, betyr det også makt over samfunnet i form av ressurser og eierskap. Også i politikken blir beslutninger sentralisert og flyttet lenger vekk fra folk. Alt fra tvangssammenslåing av fylker til inngåelse av handelsavtaler som flytter makt fra de folkevalgte inn i lukkede styrerom, er bilder på det. Det å utvide demokratiet og gi vanlige folk mer makt over samfunnet er nødvendig, og dette forslaget viser at det også er mulig.

Det representative demokratiet står sterkt i Norge. La det ikke være noen tvil om det. Likevel har valgdeltakelsen i stortingsvalg gått noenlunde jevnt og trutt nedover fra omkring 85 pst. i toppåret 1965 ned til 78 pst. i 2017. Samtidig og enda mer dramatisk har andelen medlemmer, særlig aktive medlemmer, i politiske partier gått kraftig ned de siste 20 årene. Vi ser det samme i mange andre land vi kan sammenlikne oss med, hvor også tilliten til politiske institusjoner går ned over tid.

Jeg ser det samme når jeg er hjemme og besøker f.eks. Alvim i Sarpsborg. Det er den valgkretsen i Norge som har hatt lavest valgdeltakelse flere ganger. Når jeg spør folk der om hva de tenker rundt politikken og politikerne, er budskapet ganske klart: Politikk er noe som skjer fjernt der borte, politikerne lytter ikke til dem, og vanlige folk kan stort sett ikke påvirke det som skjer.

Det som er så interessant, er at samtidig som vi ser denne økende politikerforakten og senkede deltakelsen, viser internasjonal forskning at oppslutningen om demokratiske verdier, som f.eks. frie valg, styrkes veldig tydelig. Det er ikke sånn at folket vender demokratiet ryggen. Det er ikke vanlige folks feil. Nei, det er politikken som ikke innfrir vanlige folks forventninger til et enda sterkere folkestyre. Det er ikke folket som ikke er demokratisk nok, det er politikken som ikke er demokratisk nok. Resultatet er den avmakten folk jeg møter, f.eks. hjemme på Alvim, forteller om.

Hvordan skal man møte den avmakten? Jo, selvfølgelig med å gi makt. Dette forslaget handler om å utvide demokratiet gjennom å gjøre det mer deltakende, sånn at folk selv kan reise saker til torgs, til behandling i Stortinget eller til folkeavstemning. Det korter ned avstanden til makten betydelig, og det gir folk mer innflytelse over politikken selv. Det kommer som et tillegg til det representative systemet vi allerede har i dag, og det gir ikke minst Stortinget en fortsatt viktig rolle i å behandle og følge opp de sakene som folket selv måtte reise.

Vi foreslår å gjøre folkestyret vårt mer deltakende på to måter. Folkeforslag er den første. Som med innbyggerinitiativ til kommunestyre og fylkesting, hvor folk kan samle underskrifter for å reise en sak der, mener vi at folk på samme måte skal kunne reise sak til Stortinget, med nok tilslutning, f.eks. med støtte fra 1 pst. av velgerne. Der har vi satt opp noen forskjellige alternativer i dette forslaget. Så vil Stortinget behandle saken som vi behandler andre saker i dag.

Den andre måten vi foreslår å gjøre folkestyret mer deltakende på, er ved folkeavstemninger nedenfra. Hvis et forslag får nok folkelig tilslutning, nok underskrifter, skal det holdes en avstemning i folket om forslaget. Vi foreslår igjen forskjellige alternativer på hvor mange underskrifter som kreves, fra 2 pst. til 8 pst. av velgerne. Så blir resultatet igjen behandlet av Stortinget på vanlig måte, altså et initiativ til en rådgivende folkeavstemning som kommer nedenfra. Det gjør at vanlige folk kan reise viktige saker opp på dagsordenen – den dagsordenmakten er viktig – og utløse en avstemning sånn at også flertallets syn kan bli vist tydelig fram.

Hvordan vil det egentlig se ut, med både folkeforslag og folkeavstemninger nedenfra? Jo, det vil bety at saker som kanskje ikke fanges så godt opp i den vanlige, representative partipolitikken, kan løftes opp av folk selv. Jeg tror det er nok av saker de senere årene hvor folkeflertallet er et annet enn stortingsflertallet, hvor man kunne sett dette – jernbanereformen, salg og privatisering av norsk jernbane, innføringen av ACER og EUs tredje energipakke, regionreformen, tvangssammenslåing av fylker, for å nevne noe. Jeg tror de sakene og mange andre er saker med stort folkelig engasjement som kunne fått en ekstra kanal inn til makten gjennom folkeforslag og folkeavstemninger nedenfra.

Det står mye om forslaget i dette dokumentet om både en rekke prinsipielle og en rekke praktiske forhold rundt hvordan det skal kunne gjøres i praksis. Jeg vil påstå at blant alle de forslagene Stortinget har behandlet om mer bruk av folkeavstemninger, er dette blant dem som er best gjennomarbeidet, om jeg kan få si det selv. Jeg skal ikke nevne alt nå, men noen viktige ting.

Forslaget avgrenser veldig tydelig hva som kan være gjenstand for folkeavstemninger og folkeforslag,

og det knyttes til Stortingets myndighet i dag. Man skal kunne fremme folkeforslag og folkeavstemninger om det Stortinget har kompetanse til å beslutte i dag, ikke noe annet.

I tillegg slår vi ekstra tydelig fast at folkeavstemninger ikke kan angå noen bestemte saker særlig. Vi kobler de nye bestemmelsene vi foreslår i Grunnloven, med nåværende § 75, som altså lister opp hva som er Stortingets ansvar og myndighet i dag. Enkelte av punktene på den listen er ikke særlig egnet for folkeavstemninger, og det unntas da bestemmelsen, f.eks. det å ta opp lån, statsbudsjett eller utnevning av riksrevisor og sivilombudsmann, for å nevne noen av de åpenbare eksemplene. Statsbudsjett nevnes fordi det er en erkjennelse av at det i et budsjett er viktig å behandle helheten og se både inntekter og utgifter under ett.

Desto viktigere er avgrensningen av at en folkeavstemning ikke kan foreslå noe som bryter med våre internasjonale forpliktelser. Det kan angå dem, slik som å kreve veto mot et EU-direktiv, det er innenfor EØS-avtalen, men ikke bryte med forpliktelsene. Det kan heller ikke bryte med Grunnlovens andre bestemmelser. Det ivaretar et viktig mindretallsvern, en beskyttelse av menneskerettighetene og folkeretten, slik at ikke flertallet kan krenke mindretallets rettigheter.

En rekke av de praktiske forholdene rundt hvordan disse forslagene skal behandles, skal bestemmes nærmere i lov. Det kan være formkrav til folkeforslagene, hvor ofte likelydende forslag kan fremmes igjen, osv. Det meste skal være omtalt i dette forslaget. Jeg skal ikke liste opp alt nå, men poenget er to ting.

Det første er at dette er gjennomarbeidet, sånn at det praktiske og prinsipielle skal være tydelig omtalt for Stortinget å vurdere. Det andre er at resultatet av å vedta dette forslaget, å innføre folkeforslag og folkeavstemninger nedenfra, vil være å styrke og utvide folkestyret vårt, gjøre det mer deltakende, gi vanlige folk mer innflytelse over dagsordenen og beslutningene som tas. Det er både nødvendig og mulig.

I en tid med økende avmakt blant folk må svaret være mer makt til vanlige mennesker. Jeg og SV har troen på at beslutningene blir best når de blir tatt av dem med skoene på, når avstanden til politikken blir kortere, og det er akkurat det sosialistisk folkestyre handler om for SV.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 24.

Grunnlovsforslag 15: Om rett til bolig

Karin Andersen (SV) [11:46:52]: Grunnloven forplikter rettsstaten Norge til å ta vare på innbyggernes rettigheter, slik at de skal kunne fungere likeverdig i

samfunnet. Det er både sivile og politiske rettigheter, og det er sosiale og økonomiske rettigheter. Noen av de rettighetene som er beskrevet i Grunnloven nå, er altså også av typen mer materielle rettigheter, slik som retten til arbeid, f.eks., og til et sunt miljø.

I tillegg er det noen bestemmelser som innskrenker myndighetenes rett til inngripen i enkeltmenneskets liv. Grunnloven pålegger staten å respektere menneskerettighetene. Grunnen til at jeg sier dette, er at jeg mener det viser at Grunnloven har en verdiforankring i å skulle ta vare på det enkelte mennesket i samfunnet og sørge for at de skal kunne fungere i samfunnet. Det er veldig sentralt i Grunnloven hvordan enkeltmenneskets posisjon blir sett.

Man kan jo diskutere i hvilken grad retten til arbeid, f.eks., er ivarettatt i praksis. Det er ganske vanskelig også å si hvordan man skulle få det helt til i praksis. Men dette grunnlovsforslaget handler om bolig, og med bolig er det ganske annerledes, fordi bolig er en fysisk, materiell ting, som staten faktisk kan sørge for finnes, og som staten kan ha en plikt til å gjøre tilgjengelig for landets innbyggere.

Man kan også titte ut av vinduet her i dag og se at dette landet er et sted der man faktisk er nødt til å ha en bolig. Det er i hvert fall ikke tilrådelig for de fleste av oss ikke å ha tak over hodet. I tillegg er det sånn at hvis man ikke har en bolig og en adresse, er det også veldig vanskelig å realisere sine sivile og politiske rettigheter, for når vi skal forholde oss til myndighetene, er veldig mye, både våre rettigheter og plikter, avhengig av en adresse og at man faktisk har et sted å bo. Den sosiale siden av det tror jeg er helt åpenbar for alle – tryggheten det er å ha et hjem og en bolig.

Det har dessverre, på tross av det klimaet vi lever i, vært mange mennesker som har vært bostedsløse i Norge opp igjennom tida – og er det nok nå også. Med den utviklingen vi også ser på boligmarkedet framover, er dette etter hvert et ganske uoppnåelig gode for mange mennesker.

SV mener at hvis vi får inn denne retten i Grunnloven, altså en materiell rett til bolig, vil det forplikte staten på en annen måte enn i dag til å sikre en helt nødvendig forutsetning for å kunne nesten overleve i dette samfunnet, nemlig det å ha en bolig. Det vil også forplikte staten gjennom det underliggende lovverket til å sikre denne materielle rettigheten som mennesker er helt avhengig av, fordi det er et helt nødvendig og uunnværlig gode i hverdagen.

Jeg tenker også at dette er noe som det er mulig å oppfylle for staten. Det er faktisk mulig å gjøre det, fordi det er en fysisk ting, mens når det gjelder noen av de andre rettighetene som skal sikres, gjør man selvfølgelig så godt man kan, men det er litt vanskelig faktisk å

peke på at man kan klare å oppfylle de andre materielle rettighetene som er grunnlovfestet.

Det er derfor vi foreslår dette igjen, fordi vi mener at det er et så grunnleggende materielt gode som er nødvendig for å kunne utøve sine sivile og politiske rettigheter også på en måte der det er mulig for den enkelte å kunne fungere likeverdig i samfunnet – at bolig er et så nødvendig gode for å realisere de sivile og politiske og sosiale og økonomiske rettighetene at vi mener det må inn i Grunnloven. Det er grunnen til at vi tar dette forslaget opp på nytt.

Jeg håper at Stortinget vil vurdere dette kanskje litt mer grundig enn det de har gjort før, for det er veldig vanskelig å se hvordan dette skulle skade i det hele tatt. Det vil selvfølgelig forplikte staten mer enn det gjør i dag, men samfunnet vil bli bedre, og mange flere av våre innbyggere kunne da være helt trygge på at de også får sine sivile og politiske rettigheter muliggjort, for de er helt avhengig av en bolig for å kunne realisere dem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 15.

Grunnlovsforslag 12: Om grunnlovfesting av retten til asyl

Karin Andersen (SV) [11:53:04]: Da Stortinget i 2014 behandlet å ta inn menneskerettighetene i Grunnloven, ble det gjort en stor og grundig utredning, det såkalte Lønning-utvalget. Det utvalget avga 19. desember 2011 en rapport til presidentskapet: Dokument 16 for 2011–2012. Der vurderes det om det er grunnlag for å grunnlovfeste asylinstituttet. Utvalget skriver, og jeg siterer:

«Tar man utgangspunkt i at menneskerettighetsbestemmelsene i Grunnloven skal markere og konkretisere de verdier det norske samfunn er bygget på, kan det argumenteres for at retten til å søke asyl bør tas inn i Grunnloven. Asylretten er en del av vår kristne og humanistiske arv, som det vises til i Grunnloven § 2, ved at det gis beskyttelse til mennesker på flukt fra forfølgelse. Slik beskyttelse kan bare gis dersom disse menneskene også har en rett til å søke asyl.»

Utvalget mente imidlertid at det var litt vanskelig å ta inn asylretten, og de argumenterte for at det ville gjøre asylretten lite fleksibel for de faktiske endringer som fortløpende inntreffer. Nettopp den begrunnelsen mener SV – og jeg – er en egen begrunnelse for at dette bør grunnlovfestes.

Menneskerettighetene og de internasjonale konvensjonene vi har sluttet oss til, er et internasjonalt samarbeid for å forsøke å sivilisere hvordan stater skal

oppføre seg internt mot sine egne innbyggere, men også en del kjøreregler mellom landene når det er kritiske situasjoner. Vi kan f.eks. ta andre typer forpliktelser som er knyttet til hvordan stater skal opptre når det er konfliktsituasjoner. Det skal regulere hvordan man kan forholde seg til bl.a. andre mennesker som ikke er innbyggere i sitt eget land, i en kritisk situasjon – kanskje for landet, men også for det mennesket det gjelder.

Grunnen til at jeg sier dette, er at disse reglene er enkle å forholde seg til på en solskinnssdag, når det ikke er problemer. Det er når det er konflikt og det er vanskelig, man har denne typen kjøreregler som sikrer livet til enkeltmennesker – for det er det dette handler om. Det er vel få andre rettigheter som er mer grunnleggende enn i en slik kritisk situasjon å komme seg ut av et territorium der livet er truet, og inn på et territorium der livet kan være trygt. Det er nettopp derfor, fordi statene ikke skal skli på disse bestemmelsene i en kritisk situasjon, det er så viktig at det står i Grunnloven, fordi disse bestemmelsene handler om liv og død, og fordi det handler om et forsøk fra det internasjonale samfunn også på å sivilisere lands handlinger i kritiske situasjoner.

Jeg sier ikke dette fordi jeg mener det er enkelt – ikke i det hele tatt. Det er veldig, veldig vanskelig. Det er veldig krevende for land. Mange av disse situasjonene er ekstremt krevende. Men det er derfor det er så viktig.

Vi mener at den konklusjonen og den oppfatningen menneskerettighetsutvalget hadde, er uheldig. Vi viser bl.a. til at kjernen i asylretten er tolket inn i Den europeiske menneskerettskonvensjon og Den europeiske menneskerettsdomstol. I likhet med mange andre sentrale rettigheter, som menneskerettighetsutvalget også foreslo å grunnlovfeste, er ikke asylretten nå kommet til uttrykk i de vestlige lands konstitusjoner. Det mener vi er uheldig ut fra de grunnene jeg nettopp nevnte. Det er også behov for å feste denne retten, altså retten til å søke asyl – ikke retten til å få asyl, men retten til å søke asyl – i Grunnloven, fordi vi også har sett at den retten de siste årene har blitt satt til side på europeisk jord. Det har også FNs høykommissær for flyktninger nylig sagt fra om, at denne retten er krenket, selv om de fleste landene i Europa har forpliktet seg på den.

Jeg vil i tillegg til dette vise til at Advokatforeningen, Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg, det som før het Norsk senter for menneskerettigheter, ved Universitetet i Oslo, og Jussbuss også har støttet dette forslaget, fordi de ser den samme prinsipielle, viktige begrunnelsen for det som SV gjør.

Michael Tetzschner (H) [11:59:32]: Det er alltid en avveining hvor mye man skal kommentere disse forslagene – jeg kunne også kommentert det forrige, om såkalt rett til rimelig bolig. Og hvorfor ikke grunnlovfeste

rett til vann, næringsmidler og oppvarming i vårt land – i det hele tatt?

Men særlig til dette forslaget: Der var det en del, skal vi si, interessante påstander fra representanten Karin Andersen. Hvis vi ser på SVs praksis, har den vært todelt. De har arbeidet lenge for å uthule selve asylinstituttet, å få det til å dreie seg om noe annet enn mennesker som er på flukt, beskrevet i de internasjonale konvensjonene som ble til etter annen verdenskrig, fordi SV har et annet syn på migrasjon.

Jeg vil anbefale SV å arbeide litt mer med legaldefinisjonene her, for slik Karin Andersens innlegg bar bud om, er det slett ikke de med folkerettslig krav på asyl, altså på innvilget opphold, som er hennes anliggende, det er en prosedyreregel om å kunne søke. Da må man være nokså presis i å si at det ikke er anerkjent internasjonalt i flyktningretten at retten til opphold strekker seg utover første sikre land en flyktning kommer til. Asyl og flyktning er definitorisk det samme her, i denne forbindelse.

SV ønsker å kombinere sin uthulte begrepsbruk av asylsøkere og vil så knytte denne gruppens rettigheter direkte inn i Grunnloven. Bare av de grunner kommer dette forslaget aldri til å få noe flertall i denne salen. Det er selvfølgelig en politisk markering av at SV ønsker en migrasjon ut fra forestillinger om at det skaper bedre forhold i verden, men vi har ikke internasjonalt på noe tidspunkt hatt en rett som betyr at folk på grunn av, skal vi si, fattigdom eller sosiale forhold, klima eller annet, har rett til å innvandre til de landene de peker ut på verdenskartet. Så dette er selvfølgelig en politisk øvelse. Jeg synes kanskje vi burde reservere grunnlovsforslagene til forslag vi faktisk mener har positiv betydning for vanlige borgere i Norge.

Karin Andersen (SV) [12:02:50]: Det representanten Tetzschner sier, er feil. SV ønsker ikke å uthule asylinstituttet. Men i tilknytning til noen av de sakene har vi også andre internasjonale forpliktelser, slik som Barnekonvensjonen, rett til familie, som står i vår grunnlov, og vi har Den europeiske menneskerettskonvensjon, som også gir noen rettigheter, som Norge er enda sterkere forpliktet på. Det er knyttet til en del av disse sakene vi har et annet syn på hvordan asylretten eller retten til å få opphold i Norge skal praktiseres, enn det Høyre har, og enn det representanten Michael Tetzschner har.

Det vi ønsker med denne saken, er å grunnlovfeste retten til å søke asyl. Og ja, det skal være i første land, men når det er krig og konflikt, er verden av og til litt vanskelig, og litt vanskeligere enn den er for oss som sitter her nå. Så det å gjøre dette til en debatt om streng eller liberal migrasjonspolitik er helt forfeilet. Vi har stor migrasjon til Norge, det aller meste av den er

arbeidsinnvandring, og det er overhodet ikke det vi snakker om her. Her snakker vi om retten til å søke asyl. At det i vurderingen av noen av de sakene også skal legges avgjørende vekt på f.eks. Barnekonvensjonens bestemmelser, det mener SV at vi er forpliktet på – men det er ikke det denne saken handler om. Vi skal legge vekt på det som står i Grunnloven, at folk har rett til å være sammen med familie – og ikke begrense det, slik som Høyre og regjeringen har gjort, til å sette så høye inntektskrav og krav til så langt opphold at barn nesten ikke får se foreldrene sine før de er voksne, det er SV imot – men det er ikke det denne saken handler om. Den handler heller ikke om at vi skal respektere de forpliktelsene vi har etter EMK, for det skal vi, og det regner jeg med at også kanskje Høyre mener. Nei, denne saken handler om det som også Menneskerettighetsutvalget tok stilling til, drøftet og hadde gode argumenter for, men konkluderte imot, fordi de mente at det kanskje kunne være vanskelig å praktisere i en vanskelig situasjon. Ja, det er det, og det er nettopp grunnen til at det bør stå i Grunnloven.

Michael Tetzschner (H) [12:05:58]: Denne eksersisen skulle i landets folkevalgte forsamling av lovgivere være unødvendig, men representanten Karin Andersens innlegg viser nettopp at hun ikke har tatt inn over seg hva som skjer når Stortinget uttrykker en overordnet rettsnorm nedfelt i Grunnloven. Det er jo nettopp at den får forrang foran alle andre bestemmelser som vi har, og at det vil legge bindinger på Stortingets senere lovgivningsarbeid.

Det som er problemet i denne sak, er at SV grunnleggende sett anferker prinsippet om at det er et lands lovlig myndigheter som til enhver tid bestemmer hvem som har lovlig opphold i Norge, utover de statsborgerne som er her. Det er det som gjør at man konstituerer en stat, det er at man kan kontrollere grensene.

Så er det riktig at Norge har tiltrådt mange flotte og viktige konvensjoner, og det skulle være mer enn nok for representanten Andersen og likesinnede å arbeide med for å passe på at vi oppfyller dem – der skal det også sikkert være en del ugjort arbeid. Men å ta SVs uthulte, ormstukne, til ugjenkjennelighet forandrede bruk av ordet asyl og flyktning og legge inn i Grunnloven er ikke god lovgivningsteknikk, og den hører sannelig ikke hjemme i Grunnloven.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten om forslaget og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [12:08:00]: Til det er det å si at representanten Tetzschner ikke hører hva som blir sagt, eller er villig til å se hva som blir foreslått. For det første:

Retten til familie er tatt inn i vår grunnlov. Allikevel forbeholder regjeringen seg å føre en politikk som gjør at svært mange ikke får lov til å være sammen med sin familie. Det er en realitet. Så om man tar denne retten inn i Grunnloven, betyr ikke det at det underliggende lovverk ikke kan være strengt eller det kan være liberalt. Det er det fullt ut muligheter til, men det dreier seg om prinsippet om at man har rett til å søke asyl, rett til å be om beskyttelse for livet sitt hvis man mener at livet er i fare. Jeg bare registrerer at representanten fra Høyre ikke synes det er en viktig rett. For SV er det en helt grunnleggende rett.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 12.

Grunnlovsforslag 13: Om innføring av 16 års stemmerettsalder

Freddy André Øvstegård (SV) [12:09:26]: Opp igjennom historien til vårt demokrati har vi ved flere punkter valgt å utvide hvem som får lov til å vedta i folkestyret, gjennom stemmeretten. Det gjelder kjønn, det gjelder klassebakgrunn, og det gjelder alder. Når vi ser tilbake i historien, har hver utvidelse av demokratiet, hver utvidelse av stemmeretten, blitt møtt med motstand og blitt debattert i flere runder, men til slutt har det seiret, og alle virker enige om at selvfølgelig skal disse gruppene ha stemmerett.

Noe av bakgrunnen for at SV fremdeles fremmer dette forslaget om 16-års stemmerett, er bl.a. det at ungdom er vesentlig underrepresentert i politikken, både ungdom og unge voksne. Det ser vi på Stortinget, og det ser vi rundt omkring i kommunestyre og fylkesting. Vi så også siste gang vi gjennomførte et forsøk med 16-års stemmerett i kommunevalg, som var i 2015, at det å gi ungdom og unge mennesker muligheten til å stemme ved valg økte representasjonen av unge politikere. I de kommunene forsøksordningen i 2015 ble gjennomført, ble det 50 pst. flere folkevalgte under 25 år. Det er veldig gledelig, og det viser at dersom unge mennesker gis mer innflytelse, velges yngre mennesker inn i folkevalgte verv, og det er positivt i seg selv fordi demokratiet vårt skal representere og speile befolkningen på en så god måte som mulig.

Jeg skal nevne noen av de klassiske innsigelsene mot å utvide stemmerettsalderen. Én av dem er: Hvorfor akkurat 16 år? Det er det flere grunner til, og en av de viktigste er at når man fyller 15, kan man straffes etter straffeloven i Norge. Jeg mener det er et viktig prinsipp at dersom du kan straffes, bør du også kunne påvirke og velge de politikerne som bestemmer loven du straffes etter. Så pekes det på et argument om at det må være samsvar mellom de ulike, la oss for enkelhe-

tens skyld si, aldersgrensene vi opererer med, at f.eks. stemmerettsalder må samsvare med myndighetsalder. Det er i så fall et ekstremt hult prinsipp fordi det gjelder absolutt ikke alle saker. Bare for å ta ett viktig eksempel: For å være høyesterettsdommer må man være 30 år. Det er heller ikke knyttet til myndighetsalder, så det motargumentet mener jeg er svakt.

Ungdomsdeltakelse ved valg har vært diskutert opp igjennom, hva dette ville ha å si for valgdeltakelsen, og da er det veldig gledelig å se hva resultatet ble fra prøveordningen tilbake i 2015. For de 16- og 17-åringene som stemte, ble deres valgdeltakelse bare rett under snittet for alle aldre nasjonalt.

Til slutt: Noen peker på modenhet, egnethet og at dette skal inntreffe fra en viss alder. Men jeg har sett de to siste årene at ungdom virkelig viser modenhet, jeg vil også si lederskap, i kanskje større grad enn det godt voksne politikere gjør. For når ungdom har vært ute og streiket for sin framtid, gjennom skolestreikene, viser det to ting: Det viser at ungdomsgenerasjonen har et stort engasjement – det er viktig, apropos valgdeltakelse – men det viser evne til å ta lederskap, å vise modenhet og til å engasjere seg, som for meg er et godt eksempel på hvorfor det å innføre 16-års stemmerett er klokt og fornuftig.

Jeg håper det blir med dette forslaget som med tidligere utvidelse av stemmerettsalder opp igjennom historien. Det fremmes flere ganger og møter motstand, men til slutt kommer vi sammen og utvider demokratiet til å gjelde enda flere.

Ola Elvestuen (V) [12:15:03]: Fra Venstre vil vi støtte forslaget om utvidet stemmerett til 16 år. Dette setter vi inn i en lang tradisjon i Venstres historie fra 1884 med en kamp for å utvide stemmeretten, slik at en stadig større del av befolkningen skulle få mulighet og rett til å stemme. Dette var en viktig kamp for utvidelsene fra 1880-tallet av. I 1898 fikk vi stemmerett for menn over 25 år og i 1913 allmenn stemmerett for alle over 25 år. I 1919 fikk også de som mottok fattighjelp, stemmerett. Vi fikk en utvidelse i 1920, da stemmeretten ble satt til 23 år. I 1946 ble den satt til 21 år, i 1967 ble den redusert til 20 år og i 1978 til 18 år.

Jeg ser egentlig ingen grunn til at dette ikke også utvides til 16 års stemmerett, og det er tre grunner til det. Det ene er at om man er 19 eller 17 år, anser vi det som en individuell rettighet. De beslutningene vi tar her på Stortinget, berører alle, også selvfølgelig 16–18-åringene, og de bør ha rett til å være med og velge sine representanter ved å ta et bevisst valg på samme måte som vi som i dag har stemmerett, gjør. Den andre begrunnelsen er vektingen mellom befolkningsgrupper etter hvert som demografien endrer seg. Vi har en

stadig eldre befolkning, og de unge blir relativt sett færre. Jeg tror at med 16 års stemmerett vil en ikke bare få en rett for den enkelte; de som er i den aldersgruppen, vil også få større oppmerksomhet fra partiene i en valgkamp fordi de er velgere med stemmerett.

For dem som er unge i dag, kan det oppleves som om vi som har stemmerett, den eldre delen av befolkningen, er med og fratar dem deres framtidsmuligheter. Det kan være når det er viktige valg for et land, som i Storbritannia ved brexit, da det i stor grad var den eldre del av befolkningen som valgte å melde seg ut av et europeisk samarbeid, mens en stor del av den yngre befolkningen ønsker fortsatt å være en del av EU, men blir pålagt en stor endring i retningen for landet ved det valget som ble gjort.

Men kanskje er situasjonen med de største utfordringene vi og verden står overfor – en klimakatastrofe og en naturkatastrofe som må håndteres og tas tak i – enda en begrunnelse for at yngre velgere, og da ned til 16 år, bør få stemmerett. Det er tross alt de som må leve lengst med de beslutningene vi tar i dag, og det er en framtid de selv bør være med på å forme og dermed være med og forme det som i stor grad er grunnlaget for deres egen frihet i årene framover.

Jeg håper at vi også i neste stortingsperiode følger opp historien med å la stadig flere få ta del i demokratiet gjennom stemmeretten og også følger det opp med å senke stemmerettsalderen til 16 år i neste periode.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 13.

Grunnlovsforslag 30: Om grunnlovfesting av Noregs Banks representantskap

Nils T. Bjørke (Sp) [12:19:42]: Noregs Bank vart skipa i 1816 og er ein av dei eldste sentralbankane i verda. Alt i novembergrunnlova frå 1814 slo § 110 fast at «Norge beholder sin egen Bank og sit eget Penge- og Myntvæsen». Med denne føresegna skulle Noreg sikrast eit sjølvstendig pengestell i personalunionen med Sverige. Ordlyden låg fast heilt fram til 1911. Då vart paragrafen nytta til grunnlovfesting av Statens reservefond, fondet som vart avvikla i 1925.

Etter initiativ frå dåverande statssekretær i Finansdepartementet, Morten Søberg, skreiv professor Eivind Smith hausten 2011 ei grundig statsrettsleg utgreiing om grunnlovfesting av Noregs Bank. Utgreiinga vart levert til Finansdepartementet 22. desember og seinare lagd ved Dokument 12:29 for 2011–2012, forslag om ny § 33 i Grunnlova, om grunnlovfesting av Noregs Bank. Framlegget om å grunnlovfesta Noregs Bank på nytt vart vedteke med 158 mot 8 røyster 24. mai 2016. I 2020 vart paragrafen om Noregs Bank flytta til § 120 a.

Noregs Bank har heilt sidan 1816 hatt eit representantskap med 15 medlemmer som er valde av Stortinget. Unntaket er okkupasjonstida 1940–1945. Skipnaden har lege fast medan rolla til organet har endra seg i sam høve med endringar i lov om Noregs Bank. Då ei ny sentralbanklov tok til å gjelda 1. januar 2020, skulle Noregs Bank framleis ha eit stortingsvalt representantskap.

Lovproposisjonen understreka representantskaps «plikt til å rapportere til Stortinget om tilsynet med banken». Representantskapet er såleis både eit organ i Noregs Bank og ein del av den samla tilsynsfunksjonen til Stortinget.

Paragraf 75 c i Grunnlova slår fast at det høyrer Stortinget til «å føre oppsyn med pengestellet i riket». Føresegna har vore den same sidan 1814, medan pengestellet har endra seg i samsvar med tida og tilhøva. No utgjer setel og mynt utferda og prega av Noregs Bank ein stadig mindre del av pengemengda. Dei fleste pengar er no elektroniske pengar på innskotskonti i bankar og sparebankar. Sentralbanklova slår fast at Noregs Bank pliktar å «oppretthalde en stabil pengeverdi», same kva type norske pengar det er tale om.

Eit anna viktig trekk i utviklinga av verksemda i Noregs Bank er den aukande rolla forvaltninga av Statens pensjonsfond utland har fått etter at det fyrste innskottet vart gjort i 1996. Fondet vert forvalta under leiing av Kongen og departementet. Etter vedtak i Stortinget vert underskot på statsbudsjettet dekt med overføringar frå fondet i samsvar med lov om Statens pensjonsfond.

Det stortingsvalde representantskapet er ein viktig del av det samla tilsynet med pengestellet i riket og med verksemda i Noregs Bank. Vidareføringa av institusjonen sitt representantskap i den nye sentralbanklova har no gjort det høgst aktuelt å få vedteke ein grunnlovsparagraf som er dekkjande for dette tilsynet i dag.

Ei grunnlovfesting vil stengja for seinare lovendringar eller praksisar som hindrar at representantskapet kan føra effektivt tilsyn med Noregs Bank. Dette er særskilt viktig med tanke på at det under førebuingane til den noverande sentralbanklova vart sett spørjeteikn ved heile framtida for representantskapet.

Sidan representantskapet er valt av og fører kontroll på vegner av Stortinget, har representantskapet mykje sams med dei eksterne kontrollorgana til Stortinget. Av desse kontrollorgana er det berre Riksrevisjonen som har eksistert like lenge som representantskapet. Når Riksrevisjonen og Sivilombodsmannen er grunnlovfesta i § 75 bokstav k og l, er det på tide å gje representantskapet sin rettmessige plass i Grunnlova. Slik sikrar me legitimiteten til representantskapet si kontrolloppgåve.

Forslagsstillarane legg fram to alternativ til ein oppdatert § 75 c, alternativ 1 og 2, og to alternative forslag til eit nytt andre ledd i § 120 a, alternativ 3 og 4. Innhaldet er det same; spørsmålet er berre kvar det høver best å synleggjera representantskapet og dei tilsynsfunksjonane som høyrer med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 30.

Grunnlovsforslag 36: Om begrensning i menneskerettighetene

Jette F. Christensen (A) [12:24:51]: Nå framgår det ikke av Grunnloven at menneskerettigheter i Grunnloven og overalt ellers som regel balanseres opp mot andre rettigheter. Det er det mange problemer med – det gir bare ikke riktig inntrykk.

Det mest sentrale problemet er at i dag har Høyesterett måttet fortolke en adgang til begrensning selv. Da mister vi litt av poenget med å ta menneskerettighetene hjem, behandle dem her i den folkevalgte forsamling, gi dem våre begrunnelser, våre merknader, våre forarbeider og våre egne debatter.

Vi må gi klar beskjed til domstolen om hvordan vi forventer at Grunnloven skal bli håndhevet, og under hvilke forutsetninger unntak skal gjelde. For unntak vil komme. Spørsmålet er bare om det er den folkevalgte forsamlingen eller om det er domstolene som skal tolke i hvilke settinger det skal skje, og hvordan det skal skje, og ikke minst hvilke paragrafer det aldri skal gjøres unntak fra.

Så er det et selvstendig poeng at det skal være mulig å forstå Grunnloven ved å lese den. Uten denne bestemmelsen er det ikke det. Det kan svekke tilliten til Grunnloven og myndighetene, og det samsvarer ikke med poenget med å gjøre Grunnloven mer tilgjengelig og forståelig, som det var i revisjonen i 2014.

Derfor dette forslaget om å kodifisere den begrensningsadgangen i Grunnlovens menneskerettigheter som domstolen allerede legger til grunn. Forslaget er at ny § 113 a skal lyde:

«Enhver begrensning av en rettighet i denne grunnlov må være fastsatt ved lov, være forholdsmessig og respektere kjernen i den enkelte rettighet.

Det kan ikke i noe tilfelle gjøres begrensninger etter foregående ledd i §§ 93, 94, 95, 96, 100 fjerde ledd første punktum og 105. Tilvarende gjelder § 97 ved spørsmål om straff.»

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 36.

Grunnlovsforslag 37: Om derogasjon

Jette F. Christensen (A) [12:27:07]: Kriser kan komme. Da må vi være forberedt, og da må også Grunnloven være beredt.

Grunnlovsfesting av derogasjonsadgangen vil skape et sterkere bolverk mot mulig nedbygging av demokrati og rettsstatsprinsipper og gi klare politiske og rettslige rammer for hva som kan gjøres når krisen inntrer, og ikke kan gjøres når krisen først er ute.

Denne paragrafen setter grenser for makt og er en veiledning i kriser. Det er derfor reglene sier at i visse krisesituasjoner kan statene fravike menneskerettighetene, men bare på bestemte og strenge vilkår og bare når det kommer til noen av menneskerettighetene.

Som jeg sa i stad, er ett av Stortingets uttalte målt med grunnlovsreformen at man skal kunne forstå Grunnloven ved å lese den. Det å ta inn denne paragrafen vil hjelpe på at Grunnloven skal beskrive den situasjonen som faktisk Norge blir forvaltet i.

I dagens situasjon er det liten grunn til bekymring. Men det å ta inn denne paragrafen er ment som et bolverk og et vern mot misbruk av makt av politikere som har kommet i denne salen ikke for å gi folk muligheter, men for å ta dem ifra dem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til grunnlovsforslag 37, og sak nr. 1 er dermed avsluttet.

Sak nr. 2 [12:28:43]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Solfrid Lerbrekk og Katrine Boel Gregussen om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering (Innst. 270 S (2020–2021), jf. Dokument 8:135 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil det innenfor den fordelte taletid bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Trettebergstuen (A) [12:29:30] (ordfører for saken): Kampen mot seksuell trakassering og vold i arbeidslivet er en av de store likestillingskampene vi er nødt til å føre med full tyngde framover.

Heldigvis fikk problemet seksuell trakassering et løft av oppmerksomhet knyttet til metoo-kampanjen

for et par år siden, men nå er det blitt relativt stille igjen. Det er vi som politikere som må sørge for at metoo-kampanjen og den oppmerksomheten og bevisstheten som ble skapt rundt seksuell trakassering den gang, skaper varig endring. Det ønsket Arbeiderpartiet og SV å gjøre i denne saken ved å sette ned et offentlig utvalg for å se på omfanget av trakassering i alle deler av samfunnet samt komme med treffsikre, konkrete tiltak i ulike sektorer.

Mange mener mangt om seksuell trakassering. Vanskeligere er det å finne forebyggende tiltak. Derfor er det nødvendig å gjøre en grundig jobb, gi uvesenet den oppmerksomheten det fortjener, og komme problemet til livs ved hjelp av politikk. Den sjansen vil altså ikke høyresiden være med på å ta. Det biter vi oss merke i. Med det går man glipp av muligheten for å få et samfunn med litt mindre trakassering. Det er trist, for nedkjemping av trakassering er, som jeg sa, en av de store likestillingskampene som må kjempes med full styrke.

Det er også nå i disse dager – dette er 8. mars-uka, kan man vel si – ett år siden koronapandemien skylte inn over landet. Vi vet at de damene som jobber i de typiske kvinneyrkene, som har stått i frontlinjen mot pandemien, gått på jobb, utsatt seg selv for fare, jobbet lange, tunge skift under vanskelige forhold for at vi andre skulle være trygge, har fått klapp fra balkonger, men ikke stort mer. De hadde fortjent hele faste stillinger, bedre lønn og bedre pensjon, men de hadde også fortjent at Stortinget i dag vedtok at vi skal ta deres arbeidsvilkår på alvor og sette ned et utvalg som kan se på omfanget av trakassering i arbeidslivet. Vi vet mye om at det er i disse yrkesgruppene, de som aldri fikk noen mikrofon under metoo-opprøret, i yrkesgruppene innenfor helse, renhold, service osv., vi finner det store omfanget av trakassering og vold i arbeidslivet.

Vi ønsker å se på dette på en grundig måte. Det får vi ikke flertall for i dag. Det synes jeg er synd.

Jeg tar opp de forslag Arbeiderpartiet er med på i saken.

Presidenten: Da har representanten Anette Trettebergstuen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tage Pettersen (H) [12:32:38]: På mandag markerte vi kvinnetdagen. Det er en dag det fortsatt er viktig å ta vare på, selv om jeg også vil skynde meg å legge til at det er like viktig å fokusere på likestilling de 364 andre dagene i året.

Vi er alle enige om at kampen mot seksuell trakassering er en av de store likestillingsutfordringene i Norge i dag. Norge er verdens nest mest likestilte land, men det betyr selvfølgelig ikke at vi er i mål.

Det som imidlertid aldri slutter å overraske meg, er at de rød-grønne partiene skyter med hagl i veldig mange retninger i stedet for å ta seg tid til å evaluere og se hva som virker.

Jeg er derfor glad for at en samlet komité ble med regjeringspartiene på å si at en NOU om seksuell trakassering vil være en unødig omvei. Vi har i dag mye kunnskap om omfanget, og det viktige nå er en systematisering og en rask oppfølging. Seksuell trakassering er et alvorlig samfunnsproblem som mange utsettes for. Derfor er jeg ekstra glad for at vi har fått et bredt flertall som nå ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding om temaet. Den må ha en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt og sektorer i samfunnet, der det også må foreslås tiltak, og den skal omfatte alle typer trakassering samt trusler og vold.

På den annen side blir jeg desto mer overrasket når SV i denne saken foreslår å nedsette et offentlig utvalg for å få kunnskap og innhente ny forskning om seksuell trakassering og gi anbefalinger om tiltak mot dette, mens det samme SV tre dager tidligere fremmer forslag om endringer i arbeidsmiljøloven for å tydeliggjøre arbeidsgivers ansvar for å forebygge og forhindre at arbeidstakere utsettes for seksuell trakassering. For meg framstår det merkelig at man på den ene siden ber om en NOU om seksuell trakassering og på den andre siden fremmer forslag til lovendringer. Hvis man mener noe med at man ønsker mer kunnskap, bør man jo vente på kunnskapen før man konkluderer med hva som er løsningen.

Alle problemer løses ikke ved lovfesting, og i dette viktige arbeidet handler veldig mye om holdninger, bevisstgjøring og synliggjøring. Jeg har ikke tro på at vi kan lene oss tilbake og si at dette har vi løst ved at det f.eks. fikk en større plass i arbeidsmiljøloven. En stortingsmelding vil imidlertid bidra til systematisering av kunnskap og tiltak, og ikke minst vil det bidra til å holde debatten om dette viktige temaet varmt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:35:28]: Jeg vil takke representantene fra SV for å ta opp et viktig tema, og jeg støtter intensjonene.

I 2017 fremmet Rødt og SV representantforslag der de foreslo flere tiltak for å styrke arbeidet mot seksuell trakassering. Jeg som saksordfører for disse representantforslagene er glad for at da vi behandlet dette våren 2018, vedtok et enstemmig storting å styrke veilednings- og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering, og som skulle ivaretas av Likestillings- og diskrimineringsombudet. Stortinget var altså omforent om at det skulle innføres et lavterskeltilbud for håndhevelse av seksuell trakassering, samt at Diskrimineringsnemnda skulle få myndighet til å gi opp-

reisning og erstatning i slike saker. Dog var det uenighet mellom opposisjonspartiene og regjeringspartiene om når dette skulle innføres, da vi tok stilling til forslaget.

Nå er heldigvis lavterskeltilbudet på plass, og bra er det, for vi i Senterpartiet mener det er godt dokumentert at seksuell trakassering er et utbredt samfunnsproblem, og vi har de siste årene fått mye kunnskap om omfanget. Vi kan absolutt få mer kunnskap, men det som er viktig nå, mener vi, er å følge opp med konkrete tiltak og virkemidler. Det forventer vi kommer i den stortingsmeldingen som hele komiteen i dag støtter at vi nå skal få.

Men å lage og vedta en melding tar tid. I mellomtiden har vi heldigvis Likestillings- og diskrimineringsombudets arbeid mot seksuell trakassering, som virkelig trengs, og ikke minst den jobben som gjøres rundt om i hele landet for å forebygge seksuell trakassering gjennom opplæring og bevisstgjøring. Det arbeidet er nærmest uuttømmelig og bør styrkes økonomisk allerede i år. Det er en billig investering med tanke på hvordan både enkeltmennesker og storsamfunnet i det lange løp er tjent med minst mulig trakassering av denne typen. Det fremmer vi forslag om i dag, sammen med SV og Arbeiderpartiet, samtidig med at vi peker på at det allerede i revidert budsjett hadde vært klokt å få en redegjørelse fra regjeringen om status for lavterskeltilbudet mot seksuell trakassering, nå som det har fått virke en stund. For selv om det for meg sier seg selv at det forebyggende arbeidet til ombudet må styrkes økonomisk allerede nå, er det viktig å vite om vi burde gjøre enda mer, ikke minst siden denne kunnskapen definitivt vil være nødvendig for arbeidet med nettopp den stortingsmeldingen vi altså i dag vedtar skal komme.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:38:13]: Metoo har vært en samfunnsrevolusjon. Det var på høy tid, for mange har i lang tid varslet om seksuell trakassering, men det var først med metoo at det endelig ble satt et så stort flomlys på den undertrykkende og frihetsbegrensende adferden som begrenser kvinner på mange arbeidsplasser, at det faktisk kom helt på toppen av dagsordenen. Dette handler om frihet. Seksuell trakassering begrenser særlig kvinners frihet på arbeidsplasser og rundt omkring i samfunnet. Derfor er det å bekjempe seksuell trakassering en av de viktigste likestillings- og frigjøringskampene vi har framover.

Dessverre har det vært veldig få politiske tiltak, altså tiltak på samfunnsnivå, etter metoo-bevegelsen virkelig satt dette på dagsordenen. Opposisjonen fikk flertall for lavterskel håndhevingstilbud mot seksuell trakassering. Det er veldig gledelig, men ser man bort fra det, har det kommet svært lite. Når et problem er et samfunnspro-

blem, må det møtes med tiltak på samfunnsnivå. Den erkjennelsen har tydeligvis ikke nådd regjeringen.

Derfor trenger vi denne systematiske og kunnskapsbaserte innsatsen mot seksuell trakassering. Det er akkurat det en NOU, en norsk offentlig utredning, gjør; den løfter kampen og arbeidet opp på et helt nytt nivå. Som vi også skriver om i forslaget, handler det særlig om å bestille ny forskning.

Beskjeden fra dem som jobber med dette, er at de vet en del, men den systematiske forskningen og kunnskapen har de ikke. Hvis ikke vi har den systematiske kunnskapen og forskningen, hvordan skal vi da bekjempe problemet? Jeg kan ikke fatte og begripe hvorfor ikke regjeringen vil være med på det. Regjeringen er vanligvis så opptatt av å snakke om en kunnskapsbasert politikk, men det gjelder tydeligvis ikke likestillingspolitikken.

Det settes opp en veldig merkelig motsetning, som er helt falsk, mellom det å gjøre noe nå, komme med konkrete tiltak her og nå, og det samtidig å sette i gang et systematisk arbeid. Er det virkelig sånn at regjeringen ikke driver noe med f.eks. kulturskolepolitikk, helt fram til barne- og ungdomskulturmeldingen blir levert om få uker? Kanskje, jeg vet ikke, men sånn driver i hvert fall ikke vi i opposisjonen politikk.

Det å innhente kunnskap, sette opp en systematisk innsats, er det langsiktige prosjektet. Så kan vi samtidig foreslå, vedta og innføre de tiltakene vi allerede vet det er behov for nå, som det vi foreslo 8. mars om å ta seksuell trakassering tydelig inn i arbeidsmiljøloven, noe bl.a. Likestillingsutvalget fra 2012 pekte på. Det er den kunnskapen vi allerede har.

Dessverre vil ikke regjeringspartiene ha en sånn systematisk innsats. Vi får en stortingsmelding og er glad for det, så får eventuelt en ny regjering etter valget sette i gang den systematiske innsatsen også.

Seher Aydar (R) [12:41:36]: Jeg vil starte med å takke alle kvinner som snakker ut, og alle som jobber mot seksuell trakassering daglig. Som en respons på metoo, fremmet vi forslag på Stortinget som resulterte i noen viktige vedtak, men det er mye som fortsatt gjenstår.

Det er like mange som blir utsatt for seksuell trakassering på jobb som på byen. Likevel har ikke regjeringen gjort så mye for å stoppe seksuell trakassering i arbeidslivet. Flere som blir utsatt for seksuell trakassering på jobb, sier at de får psykiske plager som følge av hendelsene, eller at det bidrar til at de ønsker å slutte i jobben. Dette viser undersøkelser som er gjort blant ansatte i hotell, restaurant, helse og omsorg. Vi ser det også i kulturbransjen, der de fleste som har blitt utsatt for seksuell trakassering, er midlertidig ansatt. Det gjør

det vanskelig å si fra, og de aller fleste melder ikke fra om hendelsen.

Det er derfor Rødt ett år etter at vi fremmet forslag om tiltak mot seksuell trakassering, også fremmet forslag mot seksuell trakassering i arbeidslivet. Men siden den første runden, da folkelig engasjement presset gjennom noen viktige tiltak, har det ikke kommet noe særlig i arbeidet mot seksuell trakassering fra regjeringen. Vi trenger derfor å sikre i det minste at Likestillings- og diskrimineringsombudet, som arbeider mot seksuell trakassering, har gode nok ressurser. Dette forslaget kommer Rødt til å støtte.

Rødt ønsker også stortingsmeldingen velkommen, men primært støtter vi mindretallsforslaget om et offentlig utvalg for å få kunnskap og innhente ny forskning om seksuell trakassering i Norge og gi anbefalinger om tiltak mot dette, ikke minst med et gjennomgående maktperspektiv.

Det er dette maktperspektivet regjeringen er nødt til å forholde seg til, for hvis vi skal få løst problemene, må vi faktisk også se at det handler om makt og avmakt. I dag tjener kvinner fortsatt mindre enn menn. Det er flere midlertidig ansatte kvinner enn menn, til tross for at ønsket om fast jobb er likt fordelt. Midlertidighet og deltid gjør folk mer avhengige og mindre trygge. Det er økonomisk ulikhet og maktulikhet i samfunnet vårt, og det påvirker våre muligheter og i hvor stor grad vi er frie. Det er derfor mindretallets forslag har et viktig perspektiv som regjeringen ikke foreløpig ser ut til å inkludere, og det mener jeg regjeringen bør ta med i arbeidet.

Seksuell trakassering oppstår ikke i et vakuum. Det er en konsekvens av skeivhetene som finnes. Det er derfor, tre dager etter den internasjonale kvinnekampen 8. mars, helt riktig å presisere at dette har vært og fortsatt er en kamp for frihet for kvinnebevegelsen. Vi som samfunn har ikke lyktes i å lære opp og lære om at min kropp er det kun jeg som bestemmer over, og det ansvaret hviler på oss alle. Derfor kommer Rødt til å stemme for alle forslagene i dag.

Silje Hjemdal (FrP) [12:44:42]: Det jeg kan si meg enig med forrige taler i, er at dette er et ansvar som hviler på nettopp alle. Etter å ha hørt på debatten her i dag, må jeg si at jeg synes det er litt trist at det framstilles som om man her ikke er enig. For det er faktisk en samlet komité som står bak tilrådingen. Her står det ganske klart:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding med en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt og sektorer i samfunnet, der det foreslås tiltak som kan bidra til å forebygge trakassering i

det norske samfunnet. Arbeidet må omfatte alle typer trakassering, samt trusler og vold.»

Jeg synes det er litt trist at det blir en så polarisert debatt i salen når det er en så stor og bred enighet rundt dette. Jeg hadde bare lyst til å understreke det.

Ellers synes jeg representanten Tage Pettersen holdt et ganske godt innlegg. Fremskrittspartiet støtter seg til mange av de momentene han trakk fram.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:46:21]: Då den amerikanske skodespelaren Alyssa Milano i 2017 publiserte sin kjende metoo-tweet, sette ho verda i brann. I den meldinga oppfordra ho alle kvinner som hadde vorte seksuelt trakasserte eller misbrukte, til å svare «metoo». Eitt år seinare hadde over 19 millionar svart på innlegget. Også i Noreg greip kampanjen om seg. Også her vart seksuell trakassering sett tydeleg på dagsordenen. Og også her var mange overraska, og mange var opprørte, med god grunn. For heller ikkje i det likestilte Noreg har vi fått bukt med problemet. Mykje arbeid står att før alle jenter og alle kvinner er fri for trakassering og uønskt seksuell merksemd.

Seksuell trakassering er eit stort samfunnsproblem. Berekningar frå SSB viser at så mange som 114 000 personar årleg vert utsette for uønskt seksuell merksemd. Langt fleire kvinner enn menn vert trakasserte. Aller mest utsett er unge kvinner. Seinast førre månad kom det tal frå Forsvaret som viste at éin av fem kvinner i teneste har opplevd seksuell trakassering det siste året. Slik kan vi ikkje ha det. La meg difor gjere det klart: Seksuell trakassering er forbode. Det fastslår både likestillings- og diskrimineringslova og arbeidsmiljølova.

Eit forbod i seg sjølv er viktig, men sjeldan nok. Heller ikkje regjeringa sine mange viktige tiltak mot seksuell trakassering har vist seg å vere tilstrekkelege. Eg er difor einig med Stortinget i at det er behov for sterkare lut. Vi må intensivere arbeidet, jobbe på tvers av sektorar og engasjere partane i arbeidslivet.

Å setje i gang ei norsk offentlig utgreiing er ein omfattande prosess og ein tidkrevjande prosess. Ein NOU skal på høyring, og forslag til tiltak og innspel skal omsetjast i praktisk politikk. Det tek normalt mange år. Eg ønskjer difor å seie at eg støttar tilrådinga frå komiteen, som er å få på plass ei brei stortingsmelding om seksuell trakassering, truslar og vald, som gjev oss moglegheita til å arbeide fagleg og politisk med effektive og verksame tiltak. Det vil også gje oss høve til å løfte tematikken opp på den politiske dagsordenen jamleg.

Regjeringa sin ambisjon er å kome tilbake til Stortinget med ei melding om seksuell trakassering, truslar og vald til den internasjonale kvinnedagen neste år, altså 8. mars 2022.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Astrid Margrethe Hilde (A) [12:49:23]: Statsråden viste til resultater fra undersøkelser i Forsvaret som viser at 22 pst. av de ansatte har opplevd en eller annen form for trakassering, og 73 pst. av kvinnelige studenter fra samme undersøkelse har opplevd trakassering. I politiet er tallet 15,9 pst. av alle de ansatte.

Jeg er opptatt av at kun én av fem melder fra om dette. Det er tydelig at det er liten trygghet for dem som varsler om trakassering, og at det kan være grunnen til at de ikke melder fra når det skjer. Vil statsråden i stortingsmeldingen også ta opp hvordan man kan varsle om seksuell trakassering på en trygg måte?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:50:09]: No trur eg ein må få lov til å begynne å arbeide med meldinga før ein seier kva som står i henne, men eg kan i alle fall seie at det er ingen tvil om at det som representanten her tek opp, nemleg terskelen ein må over for å seie frå om uakseptable forhold og til og med ulovlege og straffbare forhold, kan opplevast som høg for mange. Det er ingen tvil om det.

Det er også synd at ein ser at det historisk har vore få saker om seksuell trakassering som har vore løfta inn for domstolane, kanskje nettopp fordi ein føler at terskelen er høg. Difor er det også viktig at ein no frå regjeringa si side har gjeve Diskrimineringsnemnda eit nytt mandat for å fungere som eit tilbod som forhåpentlegvis er meir av eit lågterskeltilbod. Vi ser også at fleire saker no kjem inn. Det er bra.

Så får vi begynne å arbeide med stortingsmeldinga, men det er klart at det som her vert teke opp, at det må vere enkelt å seie frå, og at folk må føle seg trygge når dei seier frå, alltid er viktig å diskutere.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:51:26]: Likestillings- og diskrimineringsombudet gjør etter Senterpartiets mening en veldig god jobb landet rundt med å forebygge seksuell trakassering, bl.a. gjennom opplæring og bevisstgjøring. Vi i Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV mener det er naturlig at dette arbeidet styrkes ytterligere økonomisk så raskt som mulig.

Deler statsråden vårt syn på den gode jobben som ombudet gjør, og vil han bidra til at regjeringen blir enda mer klar over hvor viktig og godt dette virkemidlet er, og at det kanskje bør styrkes økonomisk både fordi det fungerer, slik det i hvert fall ligger an til nå, og fordi det er et viktig tiltak for alle som er veldig opptatt av å få bukt med den utingen som seksuell trakassering er?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:52:18]: Eg deler absolutt det synet at både Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda gjer ein utruleg viktig jobb. Det er viktig for mange. Så vil eg kan-

skje driste meg frampå og seie at ein av grunnane til at folk opplever det slik, er nettopp at dei har gode økonomiske rammer og moglegheit til å gjere den viktige jobben dei gjer.

Representanten er sikkert ikkje overraska over at regjeringa bruker å kome med satsingane sine i dei årlege budsjetta, det trur eg er ein god hovudregel, ikkje minst fordi ein då også viser korleis ting heng saman. Vi har nettopp gjennom dei årlege budsjetta sørgt for at både ombudet og nemnda har gode økonomiske rammer i dag. Dei har også fått meir midlar dei siste åra, bl.a. for å vareta moglegheita for å gjere ein god jobb med det mandatet dei no har fått, og som eg var innom i den førre replikkvekslinga.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:53:13]: Statsråd Raja skriver i sitt svarbrev til komiteen om dette forslaget at han ikke vil støtte forslaget om å sette ned en norsk offentlig utredning. Han vil heller sette ned en gruppe for å finne strakstiltak. Det stusser jeg litt over. Ekstra kan man stusse over det nå som det skal lages en stortingsmelding.

Det jeg vil spørre statsråden om, er om regjeringen ser en motsetning mellom det å sette i gang et systematisk, kunnskapsbasert arbeid på den ene siden og det å komme med strakstiltak mot det vi allerede er klar over i dag? Er det f.eks. sånn, nå som regjeringen straks skal legge fram en stortingsmelding om kulturskolen, bl.a., at det ikke skjer noen kulturskolepolitikk fram til den kommer?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:54:18]: Svaret på det er nei. Regjeringa jobbar både langsiktig gjennom kunnskapsinnhenting, gjennom å skildre dei breie initiativa ein tek, gjennom meldingar og proposisjonar til Stortinget, samtidig som vi sjølvsagt heile vegen tek små og store avgjerder for å vareta dei måla vi allereie har sett. Så det er ikkje noka motsetning der, men eg vil nok meine at når vi no skal setje i gang eit breitt initiativ, som eg oppfattar at det er einigheit om at det er viktig å ta, er det jo normalt – eller i alle fall ofte – slik at ein set ned eit utval som jobbar i fleire år, og så endar det opp med ei stortingsmelding. No har komiteen gjeve uttrykk for at ein ønskjer å gå rett på ei stortingsmelding, og eg er einig i at det er klokt. Vi har veldig mykje kunnskap som vi no kan ta i bruk for å lage eit godt dokument for Stortinget og bruke eit års tid på det, som vil gje grunnlag for å kunne ta i bruk nye middel, heimlar og initiativ i tida framover. Men likestillingspolitikken og kampen mot seksuell diskriminering står sjølvsagt ikkje på pause i påvente av den meldinga.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:55:24]: Takk for det. Det var en nyttig avklaring, for flere på denne taler-

stolen hevder at det er en motsetning. Men det er det vitterlig ikke.

Så er det sånn at forskningen, de som jobber med dette, og også den forrige likestillingsutredningen, fra 2012, peker på manglende systematisk forskning og på det store kunnskapsbehovet, og det er akkurat det vi etterlyser her, men som regjeringspartiene velger å stemme ned.

Jeg synes representanten Seher Aydar hadde et godt innlegg om maktperspektivet, og det var jo ikke tilfeldig at vi nevnte akkurat det i vårt forslag om en norsk offentlig utredning. Det er ikke en del av det som hele komiteen klarte å slutte seg til når det gjelder stortingsmelding, derfor vil jeg utfordre statsråden på om han i alle fall kan si om regjeringen er enig i at ulikhet i makt er et viktig forhold når man diskuterer seksuell trakassering, og om det vil bli inkludert som et perspektiv i den stortingsmeldingen som skal komme om et års tid.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:56:30]: Eg vil seie at ulike maktforhold er eit heilt sentralt tema både i metoo-kampanjen og i arbeidet mot seksuell trakassering. Det er vel kanskje meir enn noko det den kampanjen har fokusert på – ulike maktforhold. Eg trur at der har det kome fram veldig mykje som er uakseptabel oppførsel og til dels ulovleg oppførsel. Det er viktig. Det har forhåpentlegvis også bidratt til å bevisstgjere dei som står i ein maktposisjon som kanskje ikkje alltid har vore så veldig bevisste på kor viktig det er i forhold til andre og i oppførselen dei tillèt seg. Så eg er heilt einig i at det står sentralt, og det er klart at det vil vere naturleg å diskutere desse tinga i ei stortingsmelding.

Elles forstår eg ikkje heilt dette med at det vert etterlyst strakstiltak og langsiktig arbeid, all den tid det som er forslaget frå mindretalet, er eit endå meir langsiktig arbeid enn det meldingsarbeidet fleirtalet no ønskjer å gå inn for, og som eg trur vert eit bra arbeid.

Anette Trettebergstuen (A) [12:57:45]: Jeg synes dette er litt underlig. Det er vel fire år siden metoo-kampanjen rullet inn over oss, og på de fire årene har ikke høyreregjeringen fremmet ett eget initiativ til politikk mot seksuell trakassering. Lavterskeltilbudet som LDO etter hvert fikk, ble fremmet som forslag fra opposisjonen, noe som posisjonen etter hvert godtok. Men nå er man altså så ivrig på å få gjennom ny politikk mot seksuell trakassering at man ikke har tid til å vente på en NOU. Det synes jeg er merkelig. Men kanskje det er bra. Derfor lurer jeg på: Hvilke konkrete politiske tiltak er det som haster sånn for regjeringen å få innført konkret mot seksuell trakassering, som gjør at man nå ikke har tid til å vente på en NOU?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:58:34]: Fordelen med å gå rett på ei stortingsmelding er at då kan ein kome tilbake til Stortinget raskare, slik at Stortinget får moglegheita til å drøfte ei rekkje viktige spørsmål for å ta kampen mot seksuell trakassering. Det er ikkje det at det er noko gale med å setje ned offentlege utval, ein kan i prinsippet tenkje seg å setje ned offentlege utval om det aller meste, kontinuerleg, fordi vi stadig utviklar kunnskapsgrunnlaget om dei fleste saksfelt, inkludert dette. Det er no likevel mi og regjeringa si oppfatning at vi er godt rusta til å setje i gang arbeidet med ei stortingsmelding. Eg går ut frå at Stortinget ser fram til å få ho til behandling og til moglegheita til i den samanheng å drøfte viktige tema knytte til seksuell trakassering.

Samtidig må eg få understreke det eg også har sagt i tidlegare replikkvekslingar, at det betyr jo ikkje at politikken vert sett på vent eit år. Vi skal sjølv sagt vidareutvikle politikken heile vegen, men eg oppfattar at her er det eit ønske om at ein kjem tilbake til Stortinget på brei front. Det kunne ein sjølv sagt ha gjort med ei NOU. Det ville teke enda lengre tid. Vi håper å få det til med ei stortingsmelding no, og då vil ein få ein god diskusjon innan eit år.

Anette Trettebergstuen (A) [12:59:39]: Sist gang vi fikk en likestillingsmelding fra denne regjeringen, var det, som så mange meldinger etterpå fra denne høyre-regjeringen, en melding full av store, tomme ord uten et eneste konkret tiltak. Det finnes ingenting mer meningsløst enn disse stortingsmeldingene som fremmes med fine ord, fra en regjering som ikke ønsker å gjøre noen ting.

Stortinget har mange anledninger til å diskutere seksuell trakassering, det er ikke det vi ber om, det gjør vi hele tiden. Det vi ønsker, er et faglig oppdatert grunnlag for å se på hvilke tiltak vi skal innføre på de ulike sektorene i samfunnet hvor seksuell trakassering er et stort problem. Derfor synes jeg det er underlig at ikke regjeringen kan ta seg tid til dette. Og siden det er slik at man raskt skal komme tilbake til Stortinget med en melding: Hva slags tiltak er det regjeringen ser som viktig å få gjennomført så raskt at man ikke kan ta seg tid til en faglig oppdatert NOU?

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:00:36]: Dersom det er slik at ønsket frå opposisjonen er å få eit godt fagleg grunnlag med mange gode forslag som Stortinget kan diskutere, får vi satse på at det er akkurat det denne meldinga vert. No skal vi begynne å jobbe med ho, og eg kan ikkje seie kva ho inneheld før ho kjem til Stortinget, eller før ho er klar. Men eg kan seie at regjeringa har

høge ambisjonar, eit sterkt engasjement i kampen mot seksuell trakassering. Dette er eit alvorleg samfunnsproblem. Det krev handling, det krev gjennomtenkte planar, og eg trur at ei stortingsmelding kjem til å gje eit godt grunnlag for å diskutere den saka i Stortinget.

Det er sjølv sagt opposisjonen sitt privilegium å meine at meldingane dei får, ikkje er etter opposisjonen sin smak. Det er vel difor opposisjonen ønskjer å verte posisjon, får vi gå ut frå, og så får veljarane gjere så godt dei kan for å hindre at det skjer til hausten, bl.a. fordi denne regjeringa fører ein så god likestillingspolitikk og ein aktiv politikk mot seksuell trakassering. Det er iallfall det som er målet me forsterkar ytterlegare med denne meldinga.

Presidenten: Då er replikkordskiftet avslutta. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:01:43]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Mona Fagerås om et krafttak for likelønn (Innst. 263 S (2020–2021), jf. Dokument 8:42 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Anette Trettebergstuen (A) [13:02:27] (ordfører for saken): Mangelen på likelønn er et av de store likestillingsproblemene som vi drar med oss på veien til full likestilling i Norge. Lik lønn for likt arbeid er jo lovfestet, men det skjer ikke alltid.

Likevel er det som skaper det store likelønnsgapet, lønnsforskjellene mellom de typiske kvinneyrkene og de typiske mannsyrkene. Ulik verdsettelse historisk synes fortsatt på lønsslippen, og man merker det på pensjonen og i ansettelsesforholdet. Det at et flertall innen helse og omsorg i dette landet jobber deltid, det at kvinner er i flertall av dem som jobber midlertidig – det er disse tingene som utgjør det store gapet.

For å få bukt med ulikelønnsen og komme videre trengs det derfor innsats på mange områder. Vi må begynne med å få på plass et ryddigere arbeidsliv med

hele, faste stillinger. Det må være prioritet nr. 1, høyere lønn og verdsettelse av de typiske kvinneyrkene likeså. Å få rekruttert mer mangfoldig til kjønnsdelte yrker er viktig for å øke attraktiviteten og sikre folk trygge og gode arbeidsforhold.

I tillegg må det gjøres en god del mer, og det er det det representantforslaget vi behandler i dag, tar til orde for. Den islandske modellen som forslaget i dag tar opp, er en god modell for oppmerksomhet på lønnsforskjeller og som virkemiddel til å minke dem.

Igjen ser vi med dette representantforslaget som med alle andre representantforslag og saker om likestilling vi har hatt disse årene, at det er opposisjonen mot posisjonen. I dag igjen er det slik at opposisjonen vil ta de store krafttakene for likestilling. Høyresiden stemmer imot. Det er synd. 8. mars-uka har i år igjen fokusert på konsekvensene av ulikelønn, og det holder ikke lenger med festtaler på 8. mars eller gode ønsker for å få opp likestillingen her i landet. Man må handle.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av i saken.

Presidenten: Representanten Anette Trettebergstuen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Marianne Haukland (H) [13:05:20]: Manglende likelønn er den største utfordringen for likestillingen i Norge. Jeg er enig i forslagstillernes ønske om å oppnå likelønn. For selv om vi har lovfestede rettigheter til lik lønn for likt arbeid, avdekkes det stadig vekk at dette ikke er tilfellet i mange yrkesgrupper. Jevnt over er det kvinner som kommer dårligst ut når man sammenligner lønn for likt arbeid. Dette er noe partene i arbeidslivet må ta et større ansvar for, bedriftene må ta et større ansvar, og i Norge har vi lover som regulerer rett til lik lønn for likt arbeid.

I tillegg til dette handler lønnsforskjellene i Norge om at arbeidsmarkedet er svært kjønnsdelt, at kvinner og menn i stor grad arbeider i forskjellige segment. Kvinner jobber i større grad i lavtlønnede stillinger i offentlig sektor, mens menn jobber i høytlønnede stillinger i privat sektor. Det er dette som skaper de virkelige store lønnsforskjellene i Norge. Begge deler er strukturelle utfordringer grunnet mangel på likestilling, noe det er viktig at vi gjør noe med.

Alle partiene, inkludert Høyre, mener at arbeidet for å oppnå reell likelønn på de ulike samfunnsnivåene går for sakte. I likhet med det som står i forslag nr. 3, mener vi at en forklaring på vedvarende lønnsforskjeller er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Derfor leverer regjeringen en strategi våren 2021. Strategien er formulert i Granavolden-plattformen:

«Kjønnsdelte utdanningsvalg bidrar til å opprettholde et kjønnsdelt arbeidsmarked. Regjering

vil derfor fremme en strategi for å bidra til et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked.»

Andre prosjekter denne regjeringen har jobbet med som er viktig for denne problemstillingen, er at vi har flere lærlingplasser for fagarbeidere, og at kvinner velger yrker som tradisjonelt har vært en yrkesvei for menn, og omvendt. At vi innfører kjønnsnøytrale titler på viktige stillinger i samfunnet vårt, slik som statsforvalter og kommunedirektør, er viktige signaler om at vi ønsker et likestilt arbeidsmarked.

En lønn å leve av er like viktig for kvinner som det er for menn. Arbeidet som nå gjøres i flere kommuner for å få bukt med ufrivillig deltid, er viktig for at flere kvinner skal jobbe i hele stillinger.

Når det gjelder tiltak for økt heltid, er det bl.a. gjort flere endringer i arbeidsmiljøloven. Blant annet er det innført en fortrinnsrett for deltidsansatte. Deltidsansatte skal ha fortrinnsrett for å øke sin stilling framfor nyansettelse i virksomheten. Denne bestemmelsen ble styrket ved en lovendring i 2019. Deltidsansatte kan etter omstendighetene også ha krav på fortrinnsrett til en del av en utlyst stilling. Arbeidsmiljøloven gir også deltidsansatte som jevnlig har jobbet utover avtalt arbeidstid de siste tolv månedene, rett til stilling tilsvarende deres faktiske arbeidstid i denne perioden. Bestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2014, og ble innført som et tiltak mot ufrivillig deltid.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:08:51]: Takk til representanten fra SV for å ha fremmet forslaget om like lønn. Senterpartiet deler intensjonen.

Riktignok har likestillingsloven gradvis blitt styrket og slår fast at kjønnsbaserte lønnsforskjeller i arbeidslivet er forbudt. Det har nok jevnet seg litt ut med årene, men tall viser at lønnsforskjellene fortsatt vedvarer. Enkelte ting synes nærmest umulig å rokke ved, eller er skrevet i stein, sa Anne Enger da hun for over ti år siden la fram Likelønnskommisjonens dom over lønnsforskjellene mellom menn og kvinner.

Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner i 2020 var ca. 45 000 kr, mens menn hadde en gjennomsnittlig månedslønn på 51 600 kr. Kvinnens lønn utgjør altså bare ca. 87 pst. av mannens lønn. Det har vært en svak nedgang de siste årene, men dette lønnsgapet viser tydelig at vi fortsatt virkelig har en jobb å gjøre. Og det eksisterer fortsatt strukturer i samfunnet som opprettholder lønnsgapet mellom kvinner og menn. Verdsettingsdiskriminering er kanskje et av de største likestillingsproblemene våre. Lønnsforskjeller følger det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Yrker med samme utdanningsgrad lønnes ulikt, kvinnedominerte yrker lønnes dårligere, og kvinner dominerer i deltidsstillinger og er ufrivillig deltidsansatt. Dette understreker

bare at vi trenger en forpliktende opptrappingsplan for likelønn i offentlig sektor, noe vi i dag har forslag om sammen med SV.

Ellers er regjeringen i gang med et større strategiarbeid på dette området, og det varsler jeg nå om at Senterpartiet har klare og store forventninger til. Her må det mye konkret på plass.

Jeg synes for øvrig det er modig av Island å innføre en lovpålagt sertifiseringsprosess der bedrifter og institusjoner med over 25 ansatte skal dokumentere at kvinner og menn lønnes likt for likt arbeid. Også i Norge er ulik lønn for likt arbeid ulovlig, men i motsetning til på Island må den enkelte ansatte bevise at lønnsforskjeller skyldes diskriminering. Island har med den nye loven flyttet bevisbyrden over på arbeidsgiveren. Modellen er interessant, og jeg har hele tiden vært positiv. Men erfaringene er fortsatt veldig begrenset, og også resultatene, da det ikke er lenge siden den ble implementert, noe jeg forsto også ut fra en rundebordsdiskusjon som jeg som Woman Political Leaders-ambassadør i går var med på, med kvinnelige politikere fra ulike land, inkludert Island. Derfor mener Senterpartiet at det vil være fornuftig å avvente til vi har et litt bedre kunnskaps- og erfaringsgrunnlag til å vurdere om vi skal kopiere en lignende modell.

Senterpartiet støtter ellers forslaget som går ut på å be partene i arbeidslivet samarbeide om å levere løsnings for lik lønn, inkludert en mulig flerårig likelønns-pott i offentlig sektor, tiltak for økt heltid og tiltak for å motvirke det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Resultatet av et slikt arbeid forventet jeg hadde blitt lyttet til i det strategiarbeidet regjeringen nå holder på med på dette feltet, og det regner jeg med at de hadde gjort hvis de hadde stemt for forslaget vårt.

Med det tar jeg opp forslagene vi er med på.

Presidenten: Da har representanten Åslaug Sem-Jacobsen tatt opp de forslagene hun viste til.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:12:24]: Økonomisk likestilling er helt nødvendig for å oppnå reell likestilling. Økonomisk selvstendighet og det å ha en lønn å leve av er helt nødvendige forutsetninger. Det handler om både frihet og selvstendighet, og det handler også om makt. Vi kan se for oss de tusenvis av kjøkkenbordene rundt omkring i landet hvor man sitter med regninger og tar økonomiske beslutninger i familien. I veldig mange av de kjøkkenborddiskusjonene stiller kvinnen svakere på grunn av den manglende økonomiske likestillingen vi fortsatt dessverre har i dag.

Vi ser at kvinner i snitt tjener 90 kr for hver hundrelapp en mann tjener. Hvis man i tillegg tar med at kvinner jobber mer deltid enn det menn gjør, ligger vi rundt 65 kr for hver hundrelapp en mann tjener. Kanskje

desto verre er det å prøve å regne på når vi får full like-lønn med dagens tempo. Da spørs det litt hvordan man regner, men man får tall på mellom 50 og 100 år. Det er et tempo som viser at dagens politikk og dagens regjering ikke har levert de tilstrekkelige løsningene for å få satt dette i den tilstrekkelige farten som trengs. Vi er utålmodige.

Det er flere årsaker til dette lønnsgapet som fortsatt eksisterer. Verdisettingsdiskriminering er kanskje det viktigste. Man ser at typisk kvinnearbeid ikke har samme lønn som det menn har. Man ser i tillegg en liten x-faktor, som er noe av grunnen til at dette forslaget, inspirert av Island, er så viktig. Det er lønns-gap som ikke kan forklares av forskjeller i utdanningsnivå, forskjeller som kommer fra det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Det handler f.eks. om at menn av og til får stillingsbeskrivelser med flere ord om lederskap, ansvar og den type ting enn det kvinners stillingsbeskrivelser får. Dette peker bl.a. Likestillings- og diskrimineringsombudet på som et av problemene, en av de gjestående oppgavene. Da vil den islandske modellen være veldig interessant.

SV fremmer en rekke forslag i denne saken. Vi ser til Island og ber regjeringen tilpasse den modellen gjennom å styrke det norske likestillingslovverket. Vi ber regjeringen om å ta initiativ sammen med de andre partene for å se på en mulig likelønns-pott. Det er synd at disse forslagene nok en gang blir nedstemt, selv om det går så sakte som det gjør.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [13:15:53]: 1913 var det første året kvinner fikk stemme ved stortingsvalg i Norge, og jeg kan takke en lang rekke forkjempere for kvinners rettigheter for at jeg står her i dag. Men fremdeles er det altfor få kvinner i styrerommene og i topplederstillinger. Flere kvinner på toppen er bra for bunnen i bedriftene og ikke minst som gode rollemodeller for kvinnene som kommer etterpå.

Menn og kvinner burde få lik lønn for likt arbeid. Det framgår tydelig av dagens lovverk at lik lønn skal fastsettes for likt arbeid, og at det ikke kan diskrimineres på bakgrunn av kjønn eller andre grunnlag ved lønnsfastsettelse. Politikerne og partene i arbeidslivet har et ansvar for å sørge for at det regelverket blir fulgt.

Et viktig grep for å redusere lønnsforskjellene mellom kjønnene er å gjøre arbeidsgivere mer bevisste på ansvaret sitt. Når det gjelder å motvirke lønnsforskjeller i samme bransje, har en styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten vært et godt virkemiddel. Å pålegge virksomheter å kartlegge lønnsforskjeller fordelt på kjønn bidrar til å synliggjøre forskjellene der de finnes, og å gjøre det lettere å iverksette målrettede tiltak.

Likelønn mellom kvinner og menn burde være en selvfølge, og regjeringen prioriterer naturligvis dette arbeidet høyt, bl.a. gjennom målrettede tiltak for å påvirke yrkes- og utdanningsvalg. Regjeringen støtter bl.a. programmet «Jenter og teknologi» for å øke jenteandelen i teknologifag på alle nivåer i utdanningssystemet. Antallet kvinner som søker seg til tekniske yrkesfag, fagskole og teknologi- og realfag i høyere utdanning, har altså en svak positiv utvikling.

Regjeringen har også besluttet at det skal utarbeides en strategi for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked. Strategien har to hovedmål: Det ene er å få flere menn inn i kvinnedominerte bransjer, og det andre er å få flere kvinner inn i mannsdominerte bransjer. Strategien skal etter planen lanseres våren 2021.

Kvinner forhandler kanskje ikke like hardt på lønn, og kanskje er ikke kvinner like opptatt av lønn som menn, og det er i og for seg en ærlig sak, men de skal definitivt ha lik lønn for likt arbeid. De skal heller ikke forbigås fordi de i perioder er hjemme med barn. Tvert imot – det å være hjemme med barn burde verdsettes som verdifull kompetanse og lønnes deretter. Det å være forelder burde bli sett på som en god egenskap for å påta seg lederoppgaver.

Jeg tror og håper at de attraktive arbeidsplassene i framtiden har større rom for at arbeidstakere kan være hele mennesker med alt hva det innebærer, og det vil Kristelig Folkeparti jobbe for. Vi ønsker et arbeidsliv der jobben tilpasses familien, og ikke omvendt. Det vil også kanskje kunne bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked og til å bekjempe de likelønnsutfordringene vi har i dag.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:19:06]: Handtering av pandemien har vore øvst på dagsordenen i alle land. Regjeringa er særleg oppteken av konsekvensane han får for likestillinga i arbeidslivet.

Etter fleire år med nedgang viser faktisk dei nyaste tala frå SSB at det har vore ein liten oppgang i lønnsforskjellane mellom kvinner og menn i 2020 samanlikna med 2019. Men her må vi nok ta høgde for at arbeidsmarknaden har vore i ein unntakstilstand det siste året. Det har vore seine lønsoppgjer og mange permitteringar, og alt det har påverka lønsveksten i arbeidsmarknaden i 2020. Vi får håpe at dette er unntaket som bekreftar regelen.

Likevel: Vi veit at vi framleis har ein kjønnsdelt arbeidsmarknad. Dette får f.eks. betydning for lønnsforskjellane mellom kvinner og menn, og det kan sjå ut til at det også slår ut i krisetid. Dette er eit eksempel på at krisa gjer det endå meir nødvendig å følge nøye med på utviklinga framover, og det skal regjeringa gjere.

Difor er innsatsen regjeringa gjer for likestilling, viktig. Vi vil leggje fram ein strategi for eit mindre kjønnsdelt utdannings- og arbeidsliv denne våren. Regjeringa føreset at målet med strategien, som er meir likestilling i arbeidslivet, på sikt også vil medverke til utjamning av lønnsforskjellar.

Arbeidsgjevarar og offentlege myndigheiter skal arbeide systematisk for eit likestilt samfunn. I år er det første året arbeidsgjevarar i både offentlege og private verksemdar skal gjennomføre ei kjønnsfordelt lønskartlegging i verksemda si. Dette er eit viktig førebyggjande arbeid mot kjønnsdiskriminering ved løning. Dei skal også kartlegge ufrivillig deltidarbeid. Dei skal gjere greie for kartlegginga i årsmeldinga eller eit anna offentlig tilgjengeleg dokument. Dette vil auke medvitet om eventuelle kjønnsforskjellar mellom kvinner og menn og bidra positivt til ein forsterka innsats mot uholdbare lønnsforskjellar generelt sett.

Når det gjeld det nye forslaget om å styrkje trepartssamarbeidet, viser eg til at regjeringa allereie har eit velfungerande trepartssamarbeid om likestilling i arbeidslivet, forankra i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd. Gjennom lovendringar og innsats bidreg regjeringa til eit likestilt samfunn.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:21:44]: Regjeringen støtter altså ikke forslaget vi har sammen med SV, et initiativ vi har sammen med de andre partene i arbeidslivet, om å finne gode løsninger for likelønn. Kan statsråden garantere at de andre partene i arbeidslivet om ikke annet skal kunne ha en sterk rolle i den strategien som statsråden just snakket om fra talerstolen, og som regjeringen er i gang med på dette feltet?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:22:18]: Det er riktig at regjeringspartia ikkje har varsla at dei vil stemme for dei forslaga som Senterpartiet viser til. Det er vel av den same grunnen som at heller ikkje Arbeidarpartiet ser ut til å støtte dei forslaga. Det går eg ut frå har med å gjere at det er partane i arbeidslivet som har ansvar for lønsforhandlingane. At Stortinget skal gripe inn i det på den måten som eg oppfattar at Senterpartiet og SV her føreslår, meiner i alle fall ikkje denne regjeringa er i god tråd med trepartssamarbeidet, som det vert snakka fint om. Men då må ein også følge opp det i praksis.

Når det gjeld strategien som regjeringa jobbar med for eit mindre kjønnsdelt utdannings- og arbeidsliv, er vi i brei kontakt med – eg heldt på å seie – det meste og dei fleste for å sørge for at vi får god input frå dei som har skoa på. Det er klart det er naturleg også å ha gode diskusjonar med partane i arbeidslivet om viktig likestillingsarbeid.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:23:11]: Det kan godt være at det er en av grunnene til at ikke regjeringen vil være med. Hvorfor Arbeiderpartiet ikke er med, kan ikke jeg svare for. Men det er nå en gang partene i arbeidslivet som vet best hvorfor ting er som de er, og jeg har problemer med å se at det å ta initiativ til at de skal sette seg sammen og tenke utover det som har med de vanlige lønnsforhandlingene å gjøre, skulle være negativt. Jeg håper at statsråden tar med seg rådet om at det kan være klokt å la dem se på disse problemstillingene utover det de til vanlig gjør.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:23:50]: Det er heilt naturleg at ein sit saman med partane og diskuterer viktige felles utfordringar. Det er ein heilt sentral del av trepartssamarbeidet. Men det er klart at dei forslaga som Sosialistisk Venstreparti saman med Senterpartiet her går inn for, som altså er både at ein skal setje av pengar til ein likelønspott i offentleg sektor, og at regjeringa skal kome til Stortinget med ein opptrappingsplan for løn i offentleg sektor, er vanskeleg å sjå er i tråd med prinsippet om at det er partane som forhandlar løn, og at det er noko Stortinget bør vere varsam med å gå veldig detaljert inn i. Eg går ut frå at det er grunnen til at opposisjonen også er så pass delt i den sida av forslaget som ligg her. Eg kan i alle fall ikkje tilrå at Stortinget stemmer for det.

Astrid Margrethe Hilde (A) [13:24:47]: Nå sa statsråden en del om at det hadde vært krise og korona, og at det var en del man skulle komme tilbake til der. Vi hørte at man hadde noen ekstra midler til kommunene i forbindelse med koronaen. Da tenker jeg at her har man en mulighet til kanskje å prøve ut Islands modell. Slik jeg forstår det, er det at arbeid av lik verdi skal lønnes likt.

Kommunene har hatt ekstraavgifter f.eks. til sykepleiere som må jobbe ekstra. Nå kunne man gitt en pott i forbindelse med korona til et likelønnstillegg, slik at sykepleierne kunne få samme lønn som f.eks. ingeniørerne i kommunen. Hva tenker statsråden om det?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:25:37]: Eg tenkjer vel at om representanten her meiner at vi skal gå inn i lønsfastsetjinga for ulike yrkesgrupper på kommunalt nivå, er det litt som det eg var innom i stad, at då går ein ganske langt inn i det som er ansvaret til partane når det gjeld lønsforhandlingar, også i ei krisetid.

Når det gjeld den islandske modellen, har eg forsøkt å forstå litt kva han går ut på, og eg må innrømme at det er ein del spørsmål som ikkje er svara på. Eg har også fått med meg at modellen nettopp er sett i kraft, og at ein ikkje enno veit noko om erfaringane frå han. Det betyr sjølvsagt ikkje at modellen er uinteressant, men

det å hoppe på og seie at ein skal innføre han i Noreg på det avgjerdsgrunnlaget, er nok å gå litt vel langt om ein skal føre ein kunnskapsbasert politikk.

Astrid Margrethe Hilde (A) [13:26:31]: Det var ikke det at man skulle gripe inn i det lokale, det var en mulighet for å gjøre noen forsøk knyttet til det å likestille ingeniørlønn med f.eks. sykepleierlønn i kommunene, og så blir det opp til kommunene å forhandle hva det er. Det er en mulighet man nå har i forbindelse med de ekstrapengene man gir til kommunen i forbindelse med korona.

De fleste kommuner har hatt ekstra utgifter til helsepersonell og sykepleiere, og vi har stått og klappet for dem. Er det ikke på tide å gi dem litt mer enn bare en klapp?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:27:04]: Eg synest det er flott at ein klappar for folk som gjer ein veldig viktig jobb og har eit veldig viktig samfunnsoppdrag, og så synest eg det er flott at dei får godt betalt. Men utover det skal ikkje eg gå djupt inn i lønsfastsetjinga her, både fordi eg ikkje synest det er naturleg at eg gjer det, og fordi dei spørsmåla som her vert reiste rundt krisepakka til kommunane, heller ikkje er mitt konstitusjonelle ansvar.

Men det er grunn til å glede seg over at når ein ser på nokre av dei faktorene som er veldig viktige for kvifor vi har ulik løn mellom kvinner og menn i Noreg, f.eks. det at kvinner jobbar veldig mykje meir deltid enn menn, er det mykje som peikar i positiv retning. Det at færre kvinner no jobbar deltid, og at 90 000 fleire kvinner jobbar heiltid under denne regjeringa, meiner eg viser at vi er på rett veg. Det er desse grunnleggjande strukturane ein er nøydd til å ta tak i: yrkesval, deltids-spørsmålet, kjønnsdelt utdanning m.m. Alt det jobbar regjeringa med, og nettopp det er også målet med strategien som er på veg.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:28:11]: Vi er på rett vei, sier statsråden. Men det er også relevant hvor raskt den bilen kjører på den veien. Hvis den kjører i sneglefart, hjelper det egentlig ganske lite at vi er på rett vei, altså hvis vi ikke kommer fram før om 50–100 år og få av oss som er i salen i dag, fortsatt er til stede i bilen, for å si det sånn. Så mitt spørsmål er: Når vi ser at tempoet er så lavt, at det tar så lang tid med den politikken og de virkemidlene vi har i dag, vil statsråden da erkjenne for det første at det går for sakte, og for det andre at det må gjøres mer?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:28:50]: Dersom regjeringa meinte at det ikkje måtte gjerast meir, hadde ikkje regjeringa no brukt tid på å lage ein viktig strategi

nettopp for å minske den kjønnsdelte utdannings- og arbeidslivsmarknaden vi trass i alt har. Dersom regjeringa meinte at alt var såre vel, hadde vi ikkje brukt tid og ressursar på den typen arbeid. Men vi gjer det, nettopp fordi vi ser at vi ikkje har kome langt nok.

Samtidig synest eg det er verdt å glede seg over dei mange utviklingstrekk vi no ser som kan ta oss mot eit meir likestilt arbeidsliv. Det at vi f.eks. no har rekordlåg forskjell i sysselsetjing mellom kvinner og menn, er det grunn til å glede seg over. Det at færre kvinner jobbar deltid, er det grunn til å glede seg over. Det at fedrar aldri før har teke ut så mange dagar med foreldrepengar som no, er det grunn til å glede seg over. Og det kjem ikkje av seg sjølv, det kjem på grunn av regjeringa sin politikk. Det betyr ikkje at vi er i mål, vi skal gjere meir, men eg synest det er grunn til å glede seg over at eit av verdas mest likestilte land faktisk vert stadig meir likestilt.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:29:47]: Jeg blir ikke hoppende glad av optimisme for at det skal komme en strategi mot det kjønnsdelte arbeidsmarkedet denne våren, for strategier som det har denne regjeringen levert tidligere, og vi står fortsatt i en situasjon der vi ikke oppnår full likelønn før om 50–100 år.

Jeg vil stille statsråden et spørsmål om dette med lønnspolitikken. Det er en kjent debatt, det er vi alle klar over, men det virker som at regjeringspartiene her har lest forslaget fra SV litt på automatikk, at de ikke har lest det særlig nøye. SV foreslår altså at staten som den ene parten skal bringe dette til bords for de andre partene, og dersom de andre partene kommer til enighet om en likelønnsrett, f.eks., og det nevnes flere tiltak også – da skal staten stille opp med de midlene. Jeg lurer på om statsråden kan svare på hvordan det griper inn i lønnsfastsettelsen i Norge.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:30:45]: For det første er det ikkje berre regjeringa som ser ut til å meine det, det ser også det største opposisjonspartiet, Arbeidarpartiet, ut til å meine. For det andre er det slik at når ein ber regjeringa om å kome «til Stortinget ved første anledning med en forpliktende opptrappingsplan» for lønsutvikling, vil eg seie at det er å gå ganske langt i å bryte inn i det som er forhandlingsspørsmål mellom partane. Det er ikkje med det sagt at staten ikkje har ei viktig rolle i lønsutviklinga, ikkje minst i offentleg sektor. Men dette er, som representanten sjølv seier, ein kjend debatt, der regjeringspartia og Arbeidarpartiet har ei anna haldning enn det SV og Senterpartiet har, og det er det god grunn til.

Presidenten: Då er replikkordskiftet avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har også ei tale-tid på inntil 3 minutt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [13:31:50] (komiteens leder): Vi diskuterer i dag en utrolig viktig sak. Det handler om mer enn lik lønn for likt arbeid, det handler om kvinners mulighet i arbeidslivet. Utdanning og arbeid gir kvinner frihet, og det er det største likestillings-tiltaket vi kan gjøre. Men vi har et stykke igjen. Statsråden sa at vi er på god vei, og at det går framover. Vi har bl.a. flere kvinner som jobber heltid enn deltid. Det er en viktig milepæl.

Men det er noe skyer på himmelen når det gjelder likestilling. Statistikken viser at dess høyere utdanning man har, dess mindre er man utsatt for lønnsforskjeller i arbeidslivet. Det er noe vi er nødt til å gjøre noe med. Vi har også et av OECDs mest kjønnsdelte arbeidsliv. Kvinner går ofte inn i omsorgsykker, menn velger tradisjonelt sett teknologi. Som tidligere rektor på en høyskole kan jeg si at vi har jobbet veldig hardt med det. Blant annet har vi jobbet med å få flere jenter inn i ingeniørfagene og teknologifagene. Det viser at når man har en systematisk satsing på det, virker det.

Kvinner tjener i snitt 88 pst. av menns månedslønn. Det gapet er vi nødt til å gjøre noe med. Det er også slik at det bare er én av tre kvinner som starter gründerbedrifter. Kan det være at kvinner er mindre risikovillige enn menn? I så fall må vi starte tidlig i utdanningen. Nå har vi et utdanningsløp som heter både mestring og kunnskap, og det handler nettopp om å tørre å ta en risiko og starte for seg selv. Det blir flere som gjør det, men vi har også der et stykke å gå.

Kvinnelige ledere ble også nevnt, og kvinnelige partnere i advokatfirmaer og kvinner rundt et styrebord. De er færre. Vi er ikke der ennå.

Målet om en strategi for et likestilt utdannings- og arbeidsmarked er forankret i Granavolden-plattformen. Jeg er veldig glad for det. Denne strategien skal lanseres våren 2021. Vi venter på tiltak for å få flere menn inn i kvinne-dominerte bransjer og flere kvinner inn i manns-dominerte bransjer. Da kan vi også begynne å rette opp lønns-gapet.

Så er jeg veldig opptatt av å si at Høyre mener det er partene i arbeidslivet som må ta denne diskusjonen og jobbe med lønnsforskjeller mellom kvinner og menn, og jeg mener vi skal være svært forsiktige med å blande oss inn her.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:35:08]: Det var synd at replikkordskiftet med statsråden sluttet der det gjorde, så jeg fortsetter her.

Statsråden refererte til SVs forslag på en mildt sagt unøyaktig måte – ja, kanskje uredelig måte, hvis jeg skal skru litt til. For det som står i SVs forslag, men som stats-

råden hoppet galant over, er at en eventuell opptrapingsplan skal skje «på bakgrunn av partssamarbeidet». Derfor skal jeg bare si helt tydelig og klinkende klart at det SVs forslag handler om, er å bringe tiltak for likelønn til bords, inkludert likelønnsnett, til de andre partene, og i det øyeblikket partene skulle bli enige om at det er en riktig måte å gjøre det på, da skal staten stille opp. Det er det SV foreslår. Så når stadig flere representanter fra regjeringspartiene bruker lønnsfastsettelsen og partenes frihet der som et argument mot forslaget, er det en skinndebatt. Derfor vil jeg etterlyse hva de faktiske argumentene til regjeringen er, for de argumentene treffer ikke SVs forslag. Det er det veldig viktig for meg å si, fordi vi har stor respekt for hvordan lønnsfastsettelsen skjer i Norge.

Mens jeg først har ordet, vil jeg også nevne noe jeg ikke rakk i mitt første innlegg. Samme dag som SV fremmet dette forslaget om et krafttak for likelønn, hadde vi også et forslag om økt rett til heltid, for heltid/deltid-problematikken er kanskje en av de aller viktigste hindringene for å oppnå likelønn. Det var et separat forslag som gikk til behandling i arbeids- og sosialkomiteen, og det er ferdigbehandlet allerede, men for meg er det veldig viktig å understreke den sammenhengen. Vi må jobbe for økt likestilling både i hjemmene, gjennom rett til heltid og gjennom å ta vekk de siste lønnsdiskrimineringene som skjer i hver virksomhet, i hver bransje, og vi må gjøre noe med verdisettingsdiskrimineringen. Jeg tror at vi alle er enige om at uten å gå inn i en diskusjon om likelønnsnett er det vanskelig å finne noen andre tiltak som i tilstrekkelig grad kan gjøre noe med verdisettingsdiskrimineringen. Det tror jeg vel også Venstre har sagt noe om i sine partiprogrammer tidligere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:37:33]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg og Roy Steffensen om å oppheve spillmonopolet i Norge (Innst. 241 S (2020–2021), jf. Dokument 8:56 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Trond Giske (A) [13:38:23] (ordfører for saken): La meg først takke komiteen for et effektivt og godt samarbeid om innstillingen. Jeg er glad for at det er et så bredt flertall som stiller seg bak å avvise dette forslaget fra Fremskrittspartiet.

Vi var på mandag inne på at vi driver og løser en del problemer som folk ikke har, og dette er nok et eksempel på at Fremskrittspartiet stiller seg fremst i den øvelsen. Det er rett og slett ikke noe krav fra den norske befolkningen om å endre på den spillmodellen som på en veldig god måte klarer å tilby spill til glede og underholdning, forhindre spilleavhengighet og store lidelser for enkeltpersoner og familier og samtidig – som en bonus – til og med skape gode inntekter til den frivilligheten som vi ellers omtaler i festtalene i denne salen, også fra Fremskrittspartiets side.

Jeg har lyst til å takke departementet for meget gode og grundige svar, hvor mange av argumentene for å oppheve spillmonopolet egentlig legges ganske døde og maktesløse. Det sies at erfaringer fra andre land er at dette skal gi større inntekter, og at man skal kunne kontrollere spilleavhengigheten, men realiteten er, som departementet ganske godt beskriver, en annen.

Jeg må si at jeg som kulturminister i sin tid og ansvarlig for å avvike den enorme spillingen som var på automatene i Norge, har sett på nært hold hvilke utrolige tragedier som ligger i kjølvannet av en spilleavhengighet. At Fremskrittspartiet ikke evner å vise større sosial ansvarlighet, medmenneskelighet og nestekjærlighet overfor folk som faktisk har dette som en sykdom, synes jeg er helt utrolig. De eneste som kan tjene på Fremskrittspartiets forslag, er de private aktørene som gjennom dette kan sette et sugerør inn i folks sykdom og problemer. Det synes jeg ikke er oppgaven til Stortinget. Vi skal ta vare på folk, vi skal legge til rette for folk, og vi skal ha et spillsystem som også ivaretar dette.

Og igjen: Hvis man fikk en lisensordning, ville det alltid være noen på utsiden av den også – hva skulle man da gjøre med det? Man vil alltid ha en utfordring med å sette grenser for de spillene som ikke er godkjent i Norge.

Så det er en gledens dag fordi det faktisk er et så bredt flertall. Jeg er veldig glad for at også Høyre og Venstre, som har vært litt vinglete i denne saken opp gjennom tidene, nå står beinhardt fast på at vi beholder dette systemet i Norge.

Tage Pettersen (H) [13:41:39]: Målsettingen for spillpolitikken i Norge er å forebygge problematisk spilleatferd, forebygge økonomisk mislighold og begrense privat fortjeneste på pengespill. Det er et mål jeg tror vi alle sammen er enige om. I Innst. 250 S for 2016–

2017 skrev flertallet, den gangen bestående av Høyre og Fremskrittspartiet:

«En ordning kan være formålstjenlig i dag, uten at det dermed følger at den vil være det om få år. (...) Flertallet mener det viktigste er å følge med på den utviklingen og vurdere hvorvidt gjeldende modell er formålstjenlig fortløpende, slik at man har nødvendig kunnskap og i så stor grad som mulig kan ligge i forkant av utviklingen på dette viktige politikkområdet.»

Departementet skriver nå i sitt svar til komiteen at de står fast på samme konklusjon som i Meld. St. 12 for 2016–2017, og at forholdene som de la til grunn den gang, fortsatt er gjeldende.

I TV 2s «Norge bak fasaden» ble det nylig rettet kritisk søkelys mot Norsk Tippings utvikling og markedsføring av avhengighetsskapende spill og selskapets markedsføring. Vi vet at problemspilling har økt. Lotteri-tilsynets egen befolkningsundersøkelse om penge- og dataspillproblemer viser at 55 000 nordmenn har problemer med spill. 122 000 er i risikozonen for å utvikle problemer med spill, og tallene tilsvarer en økning på 34 000 problemspillere fra forrige undersøkelse, i 2015. Og denne økningen ser vi samtidig som det er enerettsmodellen som ligger til grunn for spillpolitikken. Norsk Tipping blir på mange måter stadig mer lik mange av de aktørene flere ønsker å distansere seg fra.

I Høyres utkast til nytt partiprogram er det dissens knyttet til enerettsmodellen og valg av lisensmodell for norsk spillpolitikk, men i denne stortingsperioden forholder vi oss selvfølgelig til nåværende program og nåværende regjeringserklæring. Og komiteen vektlegger at de store frivillige organisasjonene, idretten og organisasjoner som arbeider med rus og avhengighet, i sine høringsinnspill nå advarer mot oppheving av enerettsmodellen.

Uønsket spilleatferd og kontroll henger sammen og er sammensatt. Mye av nordmenns spilling foregår utenfor norske myndigheters kontroll i dag. Det vanskeliggjør arbeidet mot problemspilling og er en stor utfordring som vi alle må ta ansvaret for, også med enerettsmodellen som foretrukken løsning.

Himanshu Gulati (FrP) [13:44:35]: Dagens monopol fungerer ikke. Flertallet av partiene i denne salen velger å stikke hodet i sanden og se helt bort fra at hundretusenvis av nordmenn hvert år legger igjen milliarder av kroner på utenlandske spillsteder, penger norske myndigheter og fellesskapet ikke nyter godt av i det hele tatt.

Dagens modell fungerer ikke på flere av de områdene som er lagt til grunn for modellen. Det ene hensynet som gjør at vi har en enerettsmodell, er at det skal

komme mest mulig penger til gode samfunnsnyttige formål, noe vi er enige om. Men det kommer ikke mest mulig penger til gode samfunnsnyttige formål når over 50 pst. av dem som spiller på nett, spiller på selskaper som ikke får lov til å være en del av det gode selskap, slik at vi kan skattlegge deres virksomhet. Det kommer ikke mest mulig penger til gode samfunnsnyttige formål når milliarder av kroner forsvinner til utenlandske spillselskaper fordi flertallet her velger å stikke hodet i sanden og se bort fra pengene fra de hundretusener av nordmenn som spiller på de sidene, istedenfor å innføre en lisensmodell, slik våre naboer har gjort, som gjør at man også får skatteinntekter på de pengene.

En rapport fra Menon fra noen år tilbake viste at man kunne få opptil 1,9 mrd. kr i økte skatteinntekter med en lisensmodell. Det hadde vært en smart måte å gjøre det på. Da Sverige innførte en lisensmodell, ble faktisk myndighetenes skatteinntekter mer enn doblet fra det man hadde lagt til grunn før innføringen.

Et annet hensyn for dagens enerettsmodell er å redusere problemspilling. Vi er enig i at vi skal bekjempe spilleavhengighet. Problemet er bare at med den enerettsmodellen vi har i dag, med monopolregime, er antall problemspillere blitt mer enn doblet på syv-åtte år, ifølge forskning fra UiB. Det at vi ikke har en lisensmodell, hindrer oss også i å innføre en del av de gode tiltakene våre naboland har gjort, som gjør at man f.eks. kan blokkere seg fra alle spillselskaper på ett sted. Ved å utelukke flere av de sidene som hundretusenvis av nordmenn spiller på, klarer vi heller ikke å ha en effektiv holdningskampanje mot problemspilling.

Med andre ord: Dagens modell gjør at vi får en ineffektiv bekjempelse av spilleavhengighet. Jeg skal la være å synke til det samme nivået som enkelte andre representanter har gjort tidligere i dag og si at det handler om folks medmenneskelighet og manglende omtenksomhet at ikke andre partier støtter Fremskrittspartiet i dette synet. Jeg vil bare påpeke fakta og respektere at vi har ulike politiske syn og løsninger på dette.

Noe av det siste: Det at man ikke skal ha aggressiv reklame mot folk som sliter med spilling, er også et argument som brukes for dagens spillmonopol. Jeg må si jeg synes også Norsk Tipping fra tid til annen har veldig aggressiv og pågående reklame. Om reklamen kommer fra en monopolist eller andre aktører, kan da ikke være poenget, men at vi heller har en effektiv bekjempelse av spilleavhengighet.

Jeg tar opp de forslagene Fremskrittspartiet har.

Presidenten: Representanten Himanshu Gulati har teke opp dei forslaga han refererte til.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:47:50]: Senterpartiet står fjellstøtt på at enerettsmodellen uomtvistelig er den

beste løsningen vi har for å sikre en ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk som sørger for å forebygge problematisk spilleatferd, forebygge økonomisk mislighold og begrense privat fortjeneste. Som både forrige stortingsmelding på feltet og departementets gjennomgang i saken fastslår, er enerettsmodellen en bedre modell for å oppnå de målene vi har i pengespillpolitikken, enn en lisensmodell. Det mener også høringsinstansene, selv om utfordringene med spilleavhengighet har økt.

Spillselskapene ønsker seg en lisensmodell, da det vil gi dem mye bedre spillerom og markedstilgang. Deres hovedmål er ikke ansvarlighet, selv om jeg tror dem på at de gjerne har det høyt oppe på agendaen. Deres hovedmål er og blir størst mulig overskudd fra aktiviteten sin, og det er fra mitt ståsted umulig å se at det målet er forenlig med den spillpolitikken som vi i Senterpartiet ønsker å føre.

Jeg vil videre vise til vår støtte til den gode argumentasjonen fra saksordføreren både i salen her nå og i innstillingsdokumentet, som med tydelighet slår fast hvorfor enerettsmodellen er og blir den foretrukne modellen for oss.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:49:30]: Spilleavhengighet er helt skrekkelig å rammes av, og når man prater med dem som har vært gjennom det helvetet det er, gjør det skikkelig inntrykk. Denne komiteen har også hatt spilleavhengiges organisasjoner inne på høring, der vi har blitt fortalt hvordan det er, og hva slags lidelser det fører til for den spilleavhengige selv og for familien til vedkommende. Derfor er sosial ansvarlighet et så ekstremt grunnleggende viktig hensyn å ta i spillpolitikken.

Da er det helt klinkende klart at enerettsmodellen, selv om den ikke er perfekt, er langt, langt bedre enn alternativet. Jeg synes departementet i denne saken gir en helt klinkende klar begrunnelse for hvorfor. Jeg vil nevne to ting.

Det første departementet slår fast, er dette med forretningshensynet som blir tatt inn i spillmarkedet når man åpner opp for en lisensmodell. Departementet skriver at selskapene da vil vurdere hensynet til forretning, fortjeneste, opp mot sosial ansvarlighet, og den balansegangen er det best at vi unngår at noen må gå i det hele tatt.

Det andre argumentet jeg vil trekke fram, er at uansett hvilken modell man velger, vil det være aktører utenfor modellen som ikke vil være en del av reguleringen. De problemene man har med enerettsmodellen i dag, kan man like greit oppleve også med en annen modell, med lisensmodellen – at man likevel har kasinoaktører, cowboyaktører på utsiden som ser seg tjent med ikke å følge regelverket.

Når Fremskrittspartiet beskylder det helt tydelige flertallet i salen for å stikke hodet i sanden, kan vi jo gi den beskyldningen tilbake igjen, for Fremskrittspartiet stikker virkelig hodet i sanden når det gjelder den helt tydelige demonteringen – jeg vil si radbrekkingen – av Fremskrittspartiets argumenter som kommer fra departementet i denne saken. Fremskrittspartiet burde svare på de argumentene. Da kommer hodet opp fra sanden igjen.

Det er viktig å understreke at dagens modell heller ikke er perfekt. Det er viktig. Det er en tøff balansegang bl.a. for Norsk Tipping i deres markedsføring som det er grunn til å følge nøye med på og si tydelig fra om hvis de går over streken. Så er det, ikke minst, ekstremt viktig det arbeidet vi har satt i gang med å slå ned på utenlandsk, ulovlig spillreklame. Der ga flertallet i denne salen en tydelig marsjordre til regjeringen, som regjeringen har fulgt opp på en ganske god måte hittil.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [13:52:55]: Vi ser en skremmende utvikling med at stadig flere blir spilleavhengige, og senest i forrige uke rettet dokumentaren «Norge bak fasaden» på TV 2 søkelyset mot en alvorlig helseutfordring som dessverre bare blir mer og mer vanlig. Vi må møte denne utviklingen med mer politisk kraft, og vi må, ikke minst, hegne om enerettsmodellen.

Fremskrittspartiet mener dagens spillmonopol bør oppheves og erstattes av en lisensordning «som sørger for like konkurransevilkår for norske og internasjonale spillselskap», som det så tilforlatelig heter i forslaget. Men her må vi være ærlige – eller som Fremskrittspartiet ville ha sagt selv: kalle en spade for en spade. For målet med spillselskapenes virksomhet, som er størst mulig overskudd, er fullstendig på kollisjonskurs med målsettingen om ansvarlige spill, og det som Fremskrittspartiet foreslår her, ville utvilsomt øke faren for en utvikling som forsterker spilleproblemer, som rammer enkeltmennesker og hele familier.

Cirka 122 000 nordmenn er spilleavhengige eller i risikozonen for spilleavhengighet, og regner man med deres pårørende, kan man gå ut fra at en halv million mennesker her til lands er berørt av de negative sidene ved spilling. Det dreier seg om familieforhold som blir ødelagt, om folk som spiller seg fra hus og hjem, det dreier seg om mennesker som tyr til desperate handlinger fordi gjelden har vokst seg over hodet på dem og de føler at de har sviktet alle de er glad i. Dessverre vet vi altfor godt sammenhengen mellom spilleavhengighet og selvmordsproblematikk.

Kristelig Folkeparti har tidligere tatt kampen mot de store, kyniske internasjonale spillselskapene, og ved årsskiftet fikk vi heldigvis bukt med all reklamen som ulovlig har blitt sendt på norske skjermer. Det var ett

steg i riktig retning. Men Kristelig Folkeparti har ingenting til overs for spillgiganter som profiterer på andres tragedie, og dette forslaget om å endre markedsføringsloven slik at spillselskaper med lisens lovlig kan reklamere for produktene sine, vil derfor være direkte i motstrid med Kristelig Folkeparti og regjeringens politikk på dette feltet.

Timing for dette forslaget gjør det ekstra smakløst. Pandemien har vært vanskelig for mange, og for flere av de tidligere spilleavhengige har isolasjon og mye innetid bydd på tilbakefall. Vi trenger å støtte disse menneskene, slik at de klarer å holde seg unna spillene. Vi trenger å komme med flere tiltak, og vi trenger ikke å gi de utenlandske selskapene et enda større spillerom, slik som Fremskrittspartiet ønsker.

Jeg er i denne saken dessverre ikke overrasket, men like fullt veldig skuffet over Fremskrittspartiets prioriteringer og at de lar hensynet til spillselskapene gå foran hensynet til de sårbare menneskene og deres familier. Kristelig Folkeparti ønsker ansvarlighet i spillpolitikken, og det betyr at hensynet til de sårbare må settes først – alltid.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:56:18]: I Norge er det bred støtte i Stortinget for ein einerettsmodell på pengespelfeltet, noko behandlinga av denne saka og også debatten viser. Argumentet har vore at ei slik monopolordning er best eigna til å motverke speleproblem. Samtidig har modellen også generert overskot til samfunnsnyttige føremål.

Representantane Gulati, Hjemdal, Wiborg og Steffensen har føreslått å oppheve einerettsmodellen med forslaget her i dag. Dei er av den oppfatning at ein lisensmodell er betre eigna til å motverke speleproblem, samtidig som han vil generere eit større overskot til gode formål.

Norsk Tipping er eit statseigd selskap. Dei har eit klart samfunnsoppdrag, og det er å tilby ansvarlege spel. Utanlandske spelselskap, derimot, er kommersielle selskap og vil naturleg nok ønske å maksimere fortienesta si. Det er iallfall, ut frå dei perspektiva, ikkje nokon automatikk i at dei for eigen maskin vil ønskje å innføre omsetjingsdempande ansvarlegheitstiltak. Det kan ein sjølvsagt påleggje gjennom ein lisensmodell. Samtidig vil det nok vere slik at dersom krava for å oppnå lisens går for mykje ut over omsetjinga til kommersielle selskap, er det ein risiko for at ein uansett vil få selskap som opererer på utsida av det regulerte systemet.

Auka konkurranse på pengespelfeltet vil kunne føre til høgare gevinstdelar og auka marknadsføringskostnader, for Norsk Tipping i alle fall, og i tillegg vil dei då sjølvsagt tape marknadsdelar. Spørsmålet om

staten vil auke inntektene sine ved ein lisensmodell er heller ikkje gjeve. Ein rapport som Oslo Economics utarbeidde i 2019, konkluderer med at ei innføring av lisensmodell tvert imot kan redusere statens inntekter med meir enn éin milliard kroner.

Kulturdepartementet konkluderte i 2017 med at ein einerettsmodell gjev eit høgare beskyttelsesnivå enn ein lisensmodell. Regjeringa vurderer difor at det ikkje vil vere gunstig å oppheve einerettsmodellen til fordel for ein slik lisensmodell. Regjeringa vil verne om einerettsmodellen, først og fremst av omsyn til sårbare spelarar og arbeidet mot alvorleg speleavhengigheit.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Trond Giske (A) [13:58:59]: Jeg takker for et godt innlegg. Som kulturminister hadde jeg i sin tid veldig nært og godt samarbeid med en partikollega av statsråden, Atle Hamar, i Lotteritilsynet, som gjorde en fabelaktig jobb for å sørge for at den politikken Stortinget hadde vedtatt for spill, ble gjennomført. Vi hadde ikke like stor støtte fra daværende Unge Venstre-leder Sveinung Rotevatn, som var opptatt av at man skulle oppheve spillmonopolet. Det skulle være fritt fram for gamblingsselskap, mer eller mindre, og man skulle fjerne dette med at pengene gikk til veldedige formål. Man skulle ikke skjønne dårlige formål med gode, som Rotevatn sa den gangen.

Er statsråden glad for at Unge Venstre ikke vant fram med sitt standpunkt den gangen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:59:53]: Eg har også hatt eit godt samarbeid med Atle Hamar, bl.a. som statssekretær i Klima- og miljødepartementet. Vi har for så vidt også begge vore Unge Venstre-leiarar og fronta Unge Venstre sine ulike syn i ulike samanhengar. Vi har begge regjeringserfaring og har fronta ei regjeringsplattform. Det er ikkje alltid det er 100 pst. samsvaret mellom partia i alle saker.

Samtidig vil eg leggje til, som det også vart nemnt tidlegare i debatten, at det ikkje er slik at konklusjonar innanfor spelfeltet er hogde i stein for evig tid. Det er viktig å følgje med på marknaden heile vegen. Det er difor regjeringa har sett i verk ei rekkje ulike tiltak, bl.a. når det gjeld reklametrykk frå kommersielle aktørar. Ny teknologi, internett, mobiltelefoni etc. er med på å påverke dette.

Eg trur vi skal følgje godt med og sørgje for at vi til kvar tid har ein spelmodell som tek vare på det viktigaste, og det viktigaste er at vi unngår speleavhengigheit og at folk får store problem.

Trond Giske (A) [14:00:50]: Det skal sies at den daværende Unge Venstre-lederen sa i intervjuet i det vel-

klingende organet casinotrollet.com at klimapolitikken var viktigere enn å oppheve spillmonopolet, så sann sett har det vel gått ganske bra!

For å være litt mer alvorlig: Venstre har vinglet fram og tilbake i spørsmålet om spillsystemet. Under Trine Skei Grande i Kulturdepartementet og nå Abid Raja er det heldigvis slått ring om den modellen vi har. Er det sånn at vi nå kan forvente at partiet Venstre, som også Rotevatn har en viss posisjon i, vil stå fast på denne modellen?

Det er riktig at det er forandringer, men forandring handler om at spillskapene er mer aggressive, reklamerer hardere og har større muligheter med internett, så vi trenger faktisk i større grad å slå ring om spillmodellen vår i dag enn tidligere.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:01:49]: For det første meiner eg nok framleis at klimapolitikken er det aller viktigaste. Difor er eg glad for at klimagassutsleppa går ned med denne regjeringa og er på sitt lågaste nivå på 27 år. Men det er ein annan debatt.

Som eg sa i mitt førre svar: For det første ligg det til grunn for denne regjeringa å arbeide for, som kulturministeren i denne regjeringa gjer, at vi skal ta vare på einerettsmodellen, at vi skal sørgje for at det vert tilbode ansvarlege spel til folk, og at vi heile vegen jobbar mot speleavhengigheit.

Vi har også gjort oss mange erfaringar dei siste åra om korleis slike reguleringar kan justerast i ulike retningar. Vi ser i andre land kva som fungerer, og kva som ikkje fungerer. Eg trur det heile vegen er viktig ikkje minst å følgje med på den teknologiske utviklinga.

No ser vi dessverre at det ikkje er alle piler som peikar i riktig retning med tanke på speleavhengigheit i Noreg, og då er det viktig å ha eit ope sinn for korleis vi kan motverke det. Regjeringa sitt syn er at einerettsmodellen er den beste måten å gjere det på framover.

Himanshu Gulati (FrP) [14:02:56]: På Venstres nettside og i deres partiprogram kan man lese følgende om spillmonopolet:

«Problemet er at det ikke virker.»

Man kan også lese at Venstre vil «etablere et prøveprosjekt med lisensordning for utenlandske nettspill». Mitt spørsmål til statsråden er: Er han enig i at spillmonopolet ikke virker, og synes han det kan være en god idé med et prøveprosjekt med lisensordning, som tar inn noen av de spillskapene som hundretusenvis av nordmenn spiller på i dag?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:03:33]: For det første er Venstres partiprogram for gjeldande periode ikkje for å avvike Norsk Tipping eller Rikstoto, men det er riktig at vi i partiprogrammet har gått inn for ei av-

grensa prøveordning. Men i regjeringssamarbeidet vi er ein del av, er det ei heilt tydeleg regjeringsplattform, som seier at vi skal basere oss på den modellen vi har i dag. Det lever eg godt med.

Så trur eg, som sagt, det er viktig at ein heile tida følger med på at det er målet med monopolordninga, nemleg å avgrense spel og speleavhengigheit, som må vere det vesentlege. Vi må alltid passe på at det er resultat som er dei viktigaste. Eg har respekt for at ein kan meine det representanten gjer, at å avvike Norsk Tipping og ha ein lisensmodell i staden vil gje betre resultat. Men det er mykje kunnskap vi har fått etter kvart som tilseier at det ikkje nødvendigvis vil vere riktig i alle tilfelle. Men det er ein heilt fair debatt å ta. Eg er glad for at vi får moglegheit til å ta han i dag.

Himanshu Gulati (FrP) [14:04:29]: Som jeg nevnte tidligere, har man bl.a. i Danmark en ordning med at man gjennom en felles portal kan blokkere seg fra alle spillskaper dersom man skulle ønske det og man har problemer med spilling. Det er en rekke tiltak mot spilleavhengighet som vi ikke kan ha i Norge fordi vi velger å utestenge mange av de spillsidene som hundretusenvis av nordmenn regelmessig spiller på.

Mitt spørsmål til statsråden er om han tror man på noen områder kan få en mer effektiv bekjempelse av spilleavhengighet, dersom vi får en lisensmodell som også tar spillskaper som flere hundretusen nordmenn spiller på, inn i varmen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:05:12]: Eg trur at dersom ein hadde ein lisensmodell og det var strenge vilkår knytte til han for nettopp å avgrense spel, reklame og andre ting, ville det hatt ein positiv effekt for dei selskapa som valde å vere ein del av den lisensmodellen. Det som er utfordringa, som eg peikte på i innlegget mitt og i svar frå departementet, er at dersom vilkåra vert «for strenge» er det ein heilt reell risiko for at mange selskap likevel vil halde fram med å operere på utsida av ein slik lisensmodell, slik dei gjer i dag. Det skulle eg nok ønskje at Framstegspartiet ville reflektere noko meir over – dei problema vi har i dag med dei selskapa som ikkje følgjer nokon reglar og opererer på utsida. Det er ikkje gjeve at dei problema vil forsvinne ved å innføre ein lisensmodell. Så det er klart at til dei som opererer på innsida av ein sånn modell, kan ein stille strenge krav, og det er klart at det kan vere positivt. Men spørsmålet er om vi vert kvitt den aggressive spelinga av den grunn.

Silje Hjemdal (FrP) [14:06:18]: Det ble nesten en historietime her. Representanten Trond Giske har sagt x antall ganger at han tidligere har vært kulturminister. Hvor ofte man kan nevne det, kan man jo spørre seg.

Men han var kanskje først og fremst opptatt av Venstres historie. For meg er det da litt viktig å få en klarhet i dette med Norsk Tipping – en modell som mange her i dag står og støtter, nettopp enerettsmodellen og at Norsk Tipping er det rette valget å lande på.

Jeg lurar på om statsråden da kan bekrefte at Norsk Tipping også under kulturminister Trond Giske brukte enorme summer på markedsføring overfor norske forbrukere, familier, spillere osv.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:07:22]: Det kjem vel litt an på kva ein meiner med enorme summar, men eg trur eg dristar meg til å seie at svaret er ja. Norsk Tipping har jo reklamert overfor folk i mange år, nettopp for å få dei til å spele.

Det gjev meg ei anledning til å seie at det ikkje er slik at alt er såre vel berre fordi spel går føre seg gjennom Norsk Tipping. Ein kan framleis få speleproblem, og det er klart at det også er folk som slit med avhengighet som nyttar seg av tenestene til Norsk Tipping. Difor er det veldig viktig at vi heile tida passar på at vi treffer den gode balansen der Norsk Tipping skal ha eit tilbod til folk, som forhåpentlegvis er å føretrakkje framfor dei langt meir aggressive spela som opererer på utsida av norsk regelverk, men der dei sjølve sjølv sagt ikkje må verte for aggressive i marknadsføringa si eller føre folk inn i speleproblem.

Eg trur ikkje at vi nokon gong vil kome i mål der, men vi må passe på at vi heile tida varetar dei omsyna som trass alt er dei omsyna som ber heile legitimiteten til monopollovgevinga i utgangspunktet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Silje Hjemdal (FrP) [14:08:32]: Vi i Fremskrittspartiet trives med å stå alene i de politiske debattene. Jeg synes det er stas. Og etter hva vi hører fra talerstolen i dag, kan vi jo risikere at noen partier vil stå sammen med oss i neste periode.

Det var imidlertid en annen representant, som jeg tror ikke skal fortsette i salen her etter valget, som var saksordfører i saken. Jeg vet ikke hvilken tradisjon representanten Trond Giske har når han er saksordfører i saker, men jeg er i hvert fall av den overbevisning, som jeg tror flere av komiteens medlemmer deler med meg, at vi ikke har noen tradisjon for å omtale våre politiske motstanderes forslag som rett og slett umenneskelige – det var vel egentlig det man som saksordfører prøvde å si fra denne talerstolen. Et mer politisk lavmål fra en kollega i komiteen har jeg faktisk aldri vært med på. Jeg føler derfor det er helt riktig å si det fra denne talerstolen, ettersom det rett og slett ikke var

mulig å ta replikk på en saksordfører som framsatte sånne påstander

Jeg kan minne representanten Trond Giske om at vi i saken før faktisk viste medmenneskelighet da en samlet komité sto sammen om å ta et oppgjør med seksuell trakassering – bare som ett eksempel på hvordan man kan stå sammen. Jeg vil ha meg frabedt at Fremskrittspartiets forslag blir framstilt som umenneskelige. Jeg synes det er debatten uverdig. Vi kan gjerne være uenige politisk, det er vi hele tiden, og det skal vi fortsette å være, og vi skal ta hverandre med politiske argumenter, selvfølgelig skal vi kunne gjøre det, men jeg må si at jeg synes det var en trist innledning fra saksordføreren.

Jeg kan også minne representanten Trond Giske, som flere ganger i dag har vært inne på at han har vært kulturminister, om at Norsk Tipping også under ham hadde en egen vegg i sine lokaler med utmerkelser, pokaler og priser de hadde vunnet for nettopp spillreklame.

Roy Steffensen (FrP) [14:11:17]: Jeg hørte saksordføreren forsvare enerettsmodellen bl.a. med at det ikke er et folkekrav om å endre norsk spillpolitikk. Det kan være korrekt, men det er et rart standpunkt å ta. En sier jo indirekte at hvis folket skifter mening, skal Arbeiderpartiet også vurdere å skifte mening – vi har våre prinsipper, men vi kan godt endre dem hvis du ikke er enig. Det blir en rar tilnærming til politikk. Vi burde heller diskutere det prinsipielle. Spørsmålet burde ikke være om et flertall har et ønske eller et behov for å bruke andre tjenester enn Norsk Tipping, spørsmålet burde være hvorfor flertallet skal nekte mindretallet å gjøre det. Jeg kan forstå at de rød-grønne partiene nekter folk det, men det burde være et grunnleggende prinsipp for de ikke-sosialistiske partiene å fjerne monopolordninger og la hver enkelt forbruker få velge det produktet som de selv ønsker å benytte seg av.

Fra et forbrukerperspektiv vil det å fjerne enerettsmodellen være et stort pluss. En vil få større konkurranse, få flere spill å velge blant, tilbud om bedre odds på de spillene en vil satse på, en kan velge bort selskaper en er misfornøyd med, og en kan velge selskaper som tilbyr nisjeprodukter som en ikke har i dag, f.eks. valg på amerikanske presidenter, utfall av brexit, hvem som vinner snookerturneringer, eller andre ting som Norsk Tipping i dag ikke tilbyr.

Et hovedargument mot lisensmodell handler om finansiering. Jeg er overbevist om at den totale spillomsetningen vil øke. Det vil føre til økt beskatningsgrunnlag og mer å fordele til frivilligheten og idretten. Jeg tror også det vil være positivt om flere utenlandske spillskaper kan reklamere, støtte fotballklubber, idrettsar-

rangementer og enkeltspillere på en helt annen måte enn det som gjøres i dag. Det vil kunne løfte flere idretter til et nytt nivå fra det som er i dag.

Jeg skjønner at vårt representantforslag om å liberalisere spillmonopolet vil falle i dag. Men vi gir oss ikke, for vi vet at vi har rett, og vi vet at vi vil få rett. I den anledning vil jeg sitere fra en bok:

«Sanninga er at det som har blitt innført av liberaliseringar i Noreg dei siste 30 åra, slik som kjønnsnøytral ekteskapslov, oppløysing av telemonopolet og rusbrus i butikk, har møtt kraftig motstand. Det har blitt rekna som unødvendig og risikabelt. Men når ein gjer opp status i ettertid, syner historia at liberaliseringar, det vere seg i økonomien eller privatsfæren, stort sett har gjeve svært positive resultat. Og «alle» er etter svært kort tid einige om at det var fornuftig.»

Jeg hadde tenkt å anbefale kulturministeren å lese denne korte, men inspirerende boka, men i hans fravær ser jeg at det er forfatteren selv som møter som settestatsråd, så jeg trenger vel ikke å anbefale boka «Liberalisme på norsk» til ham. Men jeg kan takke for inspirasjon, og jeg håper at statsråden ved neste anledning har funnet tilbake til sine røtter.

Himanshu Gulati (FrP) [14:14:34]: Den forrige treminutteren strakk ikke helt til, så jeg måtte tegne meg til et innlegg til.

Som jeg sa i stad, med dagens spillmonopol får man mindre penger til gode samfunnsnyttige formål enn man kunne fått med en lisensordning, og vi ser at antall problemspillere har økt. I tillegg har ikke dagens spillmonopol ført til et fravær av pågående reklame. Det eneste det har ført til, er at reklamen kommer fra en monopolist. Lottomillionærer er ikke som andre millioner, sms-er tikker inn om at det er 100 millioner i potten i kveld – og det ser man også reklame om når man går inn på vg.no eller andre nettsider. Dette er reklame som kanskje for de fleste ikke er problematisk, men for dem som sliter med problematisk spill, er det vel så problematisk å få slik reklame fra Norsk Tipping som det kan være fra andre aktører. Så det å bruke fravær av reklame som et argument for enerettsmodellen mener jeg blir helt feil. Det eneste monopolet oppnår, er mer makt til dem som har makt innenfor et monopol, men man stenger andre ute.

Representanten fra SV ba meg svare på de argumentene som er kommet fra statsråden i brev til komiteen. Jeg mener at erfaringene fra våre naboland viser hva som skjer hvis man innfører en lisensmodell. Man får en mer helhetlig innsats mot problemspilling fordi flere aktører kan være med, man treffer flere av spillerne, og man får også økte inntekter til staten, som kan

brukes til frivilligheten og andre gode samfunnsnyttige formål.

Jeg har full respekt for at vi som partier har ulike ideologiske innfallsvinkler og standpunkter hva gjelder monopoler og hva gjelder spillpolitikk, men jeg forstår ikke like godt hvordan partiene i denne salen bare kan se bort fra at milliarder av kroner fra norske spillere legges igjen hvert år på utenlandske sider uten at vi får en eneste krone av de pengene inn som skatteinntekter og inn til samfunnsnyttige formål. Selv om vi har ulike ideologiske grunnsyn, ser man bare helt bort fra dette – man lever godt med at milliarder av kroner fortsatt skal forsvinne ut av Norge til disse sidene, uten å gjøre noe med det. Ved å si nei til lisensordning bare godtar man dette. Selv om vi har ulike ideologiske syn på spill og monopoler, håpet jeg i hvert fall at vi kunne finne noen felles fornuftige løsninger, som sørger for at vi flagger hjem noen av skatteinntektene, og at vi øker tilskuddsnivået til frivilligheten og andre samfunnsnyttige formål.

Trond Giske (A) [14:17:46]: En ting er at saksordføreren redegjør for det som et stort flertall i komiteen går inn for. Det er ganske vanlig i denne salen. Det er mer uvanlig at forslagsstilleren til Dokument 8-forslaget presterer å holde et helt innlegg uten å komme med et eneste argument for hvorfor dette forslaget bør vedtas.

Jeg sa i mitt første innlegg at man prøver å løse problemer folk ikke har. Det står partiene helt fritt til, men det er veldig merkelig at man skal gjøre det på en måte som skaper mer problemer for folk. Representanten Hjemdal var fornærmet fordi jeg kalte det en umenneskelig politikk. Vel, la meg ta det tilbake og heller kalle det hjerterått.

Hvis man har møtt folk som har opplevd at de drar med familien på Kiel-fergen for ferie, og så er pengene spilt bort før de legger til kai i Tyskland, og ferien er over, eller folk som har opplevd at deres nærmeste har tatt livet av seg på grunn av spilleproblemer, eller at de har opplevd at hus, jobb og familie går i vasken, da må vi som politikere spørre: Hva kan vi gjøre for å hjelpe disse menneskene?

Jeg aksepterer helt at Fremskrittspartiet gir blaffen i det, men de må tåle fra denne talerstolen å møte argumentasjon som er basert på kunnskap om at hvis de spillselskapene som har ett overordnet mål, nemlig å tjene mest mulig penger, må velge mellom ansvarlighetstiltak og større fortjeneste, så vil disse selskapene velge større fortjeneste – som det står i brevet fra departementet. Det er her forskjellen fra Norsk Tipping er så fundamental, for det selskapet har ikke størst mulig fortjeneste som mål.

Det er helt rett som Roy Steffensen sier, at selvfølgelig vil det øke spillingen å slippe opp monopolet. Men det er jo det vi skal unngå, for Norsk Tipping har ikke størst mulig spilling som mål. Hvis man virkelig er så misfornøyd med at Norsk Tipping reklamerer for Lotto eller fotballtipping eller Oddsen, som har helt minimale spilleproblemer, kan vi, gjennom statsråden, sørge for at de reklamerer mindre. Det kan vi ikke med Unibet eller de andre selskapene. De er uten en sånn type kontroll. Så kom opp her, argumenter for forslaget og fortell hvorfor det er bedre for folk og ikke bare for de svære selskapene i utlandet som kan tjene mer penger, så skal vi få en skikkelig debatt.

Jeg skjønner ikke hva det er med Fremskrittspartiet, som er mot alt vi gjør her i Norge. Vi har hatt et spillmonopol, et system som har sikret frivilligheten, hjertet i lokalsamfunn rundt omkring i Norge. Det er Fremskrittspartiet imot. Hva er det som er så galt med den norske måten å gjøre ting på? Det syns jeg også Fremskrittspartiet kan komme opp og forklare, når de går løs på det som er selve bærebjelken i hele frivillighets inntekter i Norge. Grasrotandelen – Fremskrittspartiet stemte imot. Nå gir det 600 mill. kr rett i kassen til frivilligheten. Det bør de stille opp på.

Silje Hjemdal (FrP) [14:21:01]: Tidligere kulturminister Trond Giske har kanskje ikke fått med seg at ordningen for frivilligheten aldri har vært bedre enn etter at Fremskrittspartiet satt i regjering. Men det er jo bare en saksopplysning.

En annen saksopplysning er at vi har hatt to andre representanter fra Fremskrittspartiet på talerstolen her i dag, som har framført en rekke gode argumenter for hvorfor dette er riktig. Jeg vet ikke om det var det at representanten Trond Giske ikke lyttet, eller om han bare ignorerte argumentene de kom med, men de er i hvert fall framført fra denne talerstol, og jeg vil tro også snart protokollført.

Det kan være litt fristende å spørre denne representanten, som riktignok modererte ordbruken sin og kalte Fremskrittspartiets forslag for «hjerterått», om han mener at alle hans politiske kollegaer i omtrent hele Europa også er hjerterå – sosialister, sosialdemokrater, som sitter og styrer, og som også faktisk er med på å tillate andre modeller enn spillmonopol i sine land. Jeg kan ikke huske, eller har registrert, at det ble sagt noe om hvor hjerterå hans politiske kollegaer i andre land er. Men Fremskrittspartiet – selvfølgelig, det er noe helt annet, for nå er vi i Norge.

Men nettopp litt av poenget som Fremskrittspartiet har dratt fram, er at våre naboer i andre land har tenkt annerledes. Det bør vi også av og til tørre å gjøre i

Norge. Men, som jeg sa, for Fremskrittspartiet gjør det ingenting å stå alene.

Og ja – til representanten Trond Giske på alle spørsmålene: Jeg har møtt familier som er rammet av dette, jeg har møtt enkeltmennesker som har tatt kontakt fordi de har hatt spilleproblemer, jeg har også hatt kontakt med mennesker som er berørt av selvmord i den problematikken. Og la det ikke være noen tvil om at selvfølgelig er spilleavhengighet og spillegalskap en stor menneskelig tragedie. Selvfølgelig er Fremskrittspartiet enig i det. Det bør det overhodet ikke herske noen som helst tvil om. Det er medmenneskelighet.

Anette Trettebergstuen (A) [14:24:12]: Hvis den påståtte medmenneskeligheten fra Fremskrittspartiets side var viktigere enn å bøye av for storkapitalen og aggressive utenlandske spillselskaper, hadde man vært forsvarere av nettopp den norske spillmodellen og måten vi har gjort det på her i landet gjennom tidene, og klart å regulere spill på en måte som gjør at folk kan spille, men vi lar de forholde seg ansvarlig. Det at alt overskuddet fra de pengene folk tipper for, går til idrett, kultur og frivillighet over hele landet – til ballbinger, kor og idrettslag over hele landet, i alle kommuner – er en modell verd å ta vare på.

Poenget er at Fremskrittspartiet tar beviselig feil, og flere har sagt det her i dag, men jeg har lyst til å si det igjen: Det er ikke slik at alle disse store internasjonale, aggressive spillselskapene ønsker å komme til Norge og virke under lisens. Nei, selvfølgelig vil de ikke det, for da kommer de ikke til å tjene penger lenger. For hvis man skal bli underlagt en lisens, må man bli stilt krav til. Det er krav disse spillselskapene ikke ønsker å forholde seg til, og de opptrer aggressivt, de opptrer uansvarlig, og de ødelegger livet til folk. De kan i dag – allerede i dag – oppføre seg ansvarlig, som Norsk Tipping gjør. Det velger de ikke å gjøre, for det er ikke det de tjener penger på.

Om kanskje to eller tre av disse selskapene ønsker å operere på norsk lisens, er det flott og fint. Men det store flertallet av disse selskapene ønsker ikke det. Det eneste man gjør ved å opprette en lisensordning, er å svekke Norsk Tipping, svekke arbeidet mot spilleavhengighet, samtidig som man vil ha det store, aggressive gråsonemarkedet der allikevel. Man løser ikke noe problem. Det eneste man gjør, er at man utsetter dem som er i faresonen for spilleavhengighet og de spilleavhengige, for enda mer press.

Det er flott og fint at enkeltrepresentanter fra Fremskrittspartiet ønsker å vedde penger på hvem som blir ny president i USA. Det er ikke et problem. Men vi vet at for ekstremt mange folk er mengden av spillreklame, mengden av henvendelser som kommer, som disse

utenlandske spillselskapene holder på med på en aggressiv måte, det som ofte får dem til å måtte gå fra hus og hjem.

Arbeiderpartiet ønsker å verne om og videreutvikle den norske spillmodellen, fordi det er den eneste modellen som tar hensyn til sårbare folk, som gjør at det er mulig å spille på attraktive spill allikevel, og som holder økonomisk liv i idrett, frivillighet og kultur over hele landet.

Presidenten: Representanten Himanshu Gulati har hatt ordet to ganger tidlegare, og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Himanshu Gulati (FrP) [14:27:20]: Representanten Giske sa at Fremskrittspartiet «gir blaffen i» folk med spilleproblemer, fordi vi ønsker en lisensmodell istedenfor et monopol, og representanten Trettebergstuen sa at Fremskrittspartiet har en «påstått medmenneskelighet», fordi vi da har en annen løsning enn hennes egen. Det blir like usaklig som om jeg skulle sagt at Arbeiderpartiet gir blaffen i folk med spilleproblemer, fordi de har en løsning som ikke tar inn flere spillselskaper i kampen mot spilleavhengighet, som da kunne treffe flere personer med problemspillingen. Og det blir like usaklig som om jeg skulle sagt at Arbeiderpartiet bare har en påstått medmenneskelighet overfor frivillighet og frivillige lag og organisasjoner, fordi de har en modell som gir mindre penger til den typen frivillige organisasjoner enn en lisensmodell, som hadde fått inn mer i skatteinntekter.

Roy Steffensen (FrP) [14:28:25]: Det er et litt merkelig skue å følge denne debatten og delta i den. Det virker som om alle de som har vært på talerstolen, har vært mer opptatt av å kritisere Fremskrittspartiets forslag enn f.eks. å reflektere litt over hvordan dagens system er. Fungerer det i dag? Det virker som om alle er strålende fornøyd, for det er ingen alternative forslag i salen i dag. Ergo er man fornøyd med Norsk Tipping, på tross av at vi vet at 50 pst. av markedet er uregulert, at 50 pst. spiller i et uregulert marked. Samtidig vet vi at det har vært en enorm økning i antall spillere som har problemer. Allikevel er det ingen som ser ut til å foreslå å gjøre endringer. De mener altså at systemet vi har i dag, med enerettsmodellen og Norsk Tipping, fungerer utmerket. Det fungerer perfekt – selv om vi går glipp av omsetning og taper skatteinntekter.

Det er også en rørende omsorg for sårbare som sliter med spilleproblemer. Jeg deler det fullt ut. Jeg synes også det er problematisk med folk som har problemer, og vi må klare å få på plass systemer som kan fange dem opp. Men å kritisere Fremskrittspartiet og si at de vil sørge for at folk får problemer – når vi allerede vet at det

har blitt en stor økning i problemspillere, og vi vet at man i dag kan ha en tapsgrense, som det står i notatene, på 20 000 kr i måneden hos Norsk Tipping. Da lurar jeg på hvor sympatien for de sårbare inntreffer hos representanten Trond Giske eller hos representanten Trettebergstuen. Er det ved 20 010 kr? Er det først da denne omsorgen for de sårbare slår inn? Er det først da man skal begynne å bekymre seg for selvmordsstatistikk og for om familier blir lagt i grus?

Jeg tror Fremskrittspartiets forslag med en lisensmodell vil få flere inn i et regulert marked, og det vil bli lettere å fange opp problemspillere. Vi vil få økt omsetning, og vi vil få mer penger som kan fordeles til idrett, kultur og frivillighet, samtidig som forbrukerne vil få et mye bedre tilbud.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:31:13]: Jeg synes det er interessant å høre at representanter fra Fremskrittspartiet mistenkeliggjør dem som støtter opp om enerettsmodellens engasjement for de sårbare spillerne og for alle som sliter med spillproblemer. Man snakker om hvem man skal lytte til, og ikke. La meg da bare peke på at selv om enerettsmodellen helt sikkert har forbedringspotensial, er de som faktisk jobber med spilleavhengige og spillproblemer, entydige i sin anbefaling: Hvis vi skal velge modell, som i forslaget til ny spillpolitikk, går samtlige inn for enerettsmodellen. De har veid den opp mot lisensmodellen, som Fremskrittspartiet bejubler, til og med med argumentasjonen om at det hjelper for dem med spillproblemer. Da blir jeg ganske oppgitt. Jeg snakker her om Actis og Akan. Jeg snakker om LO, Idrettsforbundet, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Blå Kors, Røde Kors og Stiftelsen Dam. Alle disse er helt tydelige på hvilken modell som fungerer best med tanke på spilleavhengighet. Jeg anbefaler representantene fra Fremskrittspartiet å ta det inn over seg.

Trond Giske (A) [14:32:55]: La meg berømme representanten Steffensen for i hvert fall å gå inn i saken og argumentere for hva han tror vil skje hvis man opphever enerettsmodellen. Problemet er bare at det er veldig få som har studert dette, som underbygger det Steffensen sier. Brevet fra departementet er krystallklart. Man sammenligner med det man har gjort i naboland, og man sier at det vil bli mer problematisk å hindre spilleavhengighet. Det blir mer problematisk å gripe inn mot aggressiv reklame. Det blir mer problematisk å håndtere alle gråsonene, for uansett hvor mange man gir lisens, vil det fortsatt finnes selskap som ikke har lisens. Så hvis man er enig i problemet, som Silje Hjemdal, som forsikrer om at hun har stor sympati

med de spilleavhengige, og derfor spiller det ingen rolle hva Fremskrittspartiet foreslår her i salen – det er jo det vi gjør, som betyr noe.

Det er ikke lenge siden vi ga regjeringen fullmakt og all støtte til å gå etter reklame for ulovlig spill på kanaler som retter seg mot et norsk publikum. Det er et aktivt tiltak for å hjelpe de spilleavhengige. Å si at vi har veldig sympati med de spilleavhengige og derfor slipper vi opp for, som Steffensen sa, en kraftig økning av spillingen – det må være gal vei. Vi kan godt diskutere om 20 000 kr er en riktig grense, men man spiller i hvert fall ikke bort huset sitt på 20 000 kr, da bor man ganske trangt. Men igjen: Hvis Fremskrittspartiet mener at det er for høyt, står de fritt til å foreslå det her og pålegge regjeringen å stramme inn. Det er det som er godt med enerettsmodellen, at vi kan styre det, vi har muligheten til å gripe inn.

Å si at man vil hjelpe en alkoholiker fordi det nå er masse smuglersprit, og så skal man hjelpe ved å si at ja, da gjør vi det fritt fram for den smuglerspriten i dagligvareforretningene, det ville vært vanvittig. Nei, det er jo Fremskrittspartiets forslag, ja – unnskyld president! Det er like meningsløst å hjelpe en alkoholiker med mye mer sprit i butikken som det er å hjelpe en spilleavhengig med mye mer spill inn i tv-stua og ellers. Man må jo ha de tiltakene som faktisk hjelper. Så kan man alltid si: Hvor går den grensen?

Jeg skjønner heller ikke hvorfor Fremskrittspartiet hele tiden skal vise til hva man gjør i utlandet, hvis vi kan gjøre det på en norsk måte, i Norge, som passer norske borgere og norsk tradisjon, norsk frivillighet og norsk historie. Det hadde vært bra om Fremskrittspartiet åpnet øynene for hvor mye bra vi gjør i dette landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:35:32]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om en nasjonal leselyststrategi (Innst. 258 S (2020–2021), jf. Dokument 8:75 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe, 3 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil 6 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tage Pettersen (H) [14:36:27] (ordfører for saken):

Jeg vil starte med å takke komiteen for arbeidet og ikke minst et felles engasjement for lesing. Det blir helt sikkert en noe roligere debatt i denne saken.

Innledningsvis viser komiteen til enigheten vi hadde i budsjettinnstillingen for 2021, der vi samlet skrev at vi er bekymret for nedgangen i lesing og endrede lese-mønstre, og at vi i arbeidet for å snu dette må bruke tid og jobbe sammen med litteraturorganisasjonene.

Komiteen viser til bokbransjens forslag til lesepolitikk i fem konkrete punkter, men også den nasjonale bibliotekstrategien som er forlenget til 2024. Målet i denne strategien er at bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing. For 2021 er det gitt økonomisk støtte til over hundre formidlingstiltak rundt om i norske folkebibliotek. Komiteen står også sammen i å se litteraturen i et dobbelt perspektiv – både kulturpolitisk og kunnskapspolitisk.

For Høyres del er det viktig å trekke fram at mye er gjort de siste årene. Jeg har alt nevnt bibliotekstrategien, selv om vi også erkjenner at vi fortsatt har en vei å gå. Regjeringen har over mange år satset målrettet på kunnskapspolitikken med fokus på de grunnleggende ferdighetene for elevene og kompetanseheving for lærerne.

Videre har vi akkurat avgitt språkløven, som tar for seg felt som er strategisk viktige for at norsk også i framtiden skal være et fullverdig og samfunnsbærende språk. Dette omfatter bl.a. det offentliges ansvar for å sikre et norskspråklig kultur- og medietilbud, verdien av god norskopplæring og utviklingen av norsk fagspråk.

I meldingsdelen skriver regjeringen at de ser behovet for å sette i gang et arbeid som skal se på hvordan de kultur-, kunnskaps- og næringspolitiske målene i litteraturpolitikken best kan oppnås i framtiden.

Høyre ønsker en litteraturpolitikk som bidrar til å sikre bredden i forfatterskap og tenne interessen hos de unge, og som gir makten til leserne. Vi trenger da ordninger som ikke bare belønner forfattere som skriver «det beste språket» eller skriver «den beste litteraturen». Vi må også bidra til økt mangfold blant dem som utdanner seg til bibliotekarere til de viktige bibliotekene rundt om i landet vårt.

Jeg er glad for at regjeringen nå iverksetter en utredning av bokmarkedet. Strukturen i bransjen, digitaliseringen og fastprisordningen er blant temaene som skal utredes.

Avslutningsvis vil jeg benytte anledningen til å takke organisasjonen Leser søker bok, som neste torsdag lanserer de hundre beste bøkene for alle som leser i motvind, og Foreningen !les, som samme dag deler ut Ungdommens kritikerpris 2021. Begge foreningene

leverer viktig innsats for å vekke interessen hos unge norske lesere.

Anette Trettebergstuen (A) [14:39:33]: Det at folk, og spesielt barn og unge, leser mindre, har vi grunn til å bekymre oss sterkt for. Det har en kulturpolitisk side, men det har også en utdanningspolitisk side ved seg. At det er behov for tiltak, er det ingen tvil om. Derfor er det trist å se at høyresiden ser den samme situasjonen som oss – de peker også på at den er alvorlig og bekymringsfull – men ikke vil være med på å innføre tiltak. Tvert imot er det begredelig å se hvordan dette fokuset har vært de siste årene. De midlertidige tiltakene som var innført i bokåret 2019, ble avvirket nesten i det sekundet lysene på bokmessen i Frankfurt ble slukket.

Mindre lese- og skolelyst blant barn og unge går ut over resultatene i skolen. Mindre lese- og skolelyst blant folk truer også det norske språket. Vi er et lite språkområde. Tilgjengelig litteratur på vårt eget språk, som også leses, er avgjørende for å holde språket vårt i live.

Vi skulle egentlig vedtatt en språklav i dag, den blir utsatt til neste uke. Vi er alle sammen enige om at dette er viktig, at det norske språket er viktig å ta vare på, og at det er tilgjengelig. Likevel vil ikke posisjonen være med på tiltak for lese- og skolelyst i dag.

Arbeiderpartiet har sju ganger de siste fire årene foreslått en lese-, skrive- og regnearggaranti i skolen. Vi har foreslått å styrke basisfagene for å styrke arbeidet med lesing. Høyresiden har stemt mot.

Flere ganger har vi også diskutert og foreslått lese- og skolelyststrategier her i salen. Vi har foreslått et litteraturløft, bedre innkjøpsordninger, at bøkene blir raskere og lettere tilgjengelig på bibliotekene, og vi styrker også lese- og skolelystorganisasjonene, som gjør en vanvittig bra jobb med å spre norsk litteratur og få spesielt barn og unge til å ville lese.

Jeg reagerer lite grann når saksordføreren peker på at det er et lese- og skolelysttiltak at regjeringen nå vil utrede bokmarkedet. Det å så tvil om fastprissystemet og legge dette åpent – hvis det skulle skje at man går den veien og opphever det systemet – vil ikke være bra for norsk litteratur og mangfoldet i norsk litteratur. Det ville heller ikke være bra for leseren, som sitter i den andre enden og får et mindre mangfold av bøker å velge mellom.

Jeg tar opp forslagene i saken.

Presidenten: Representanten Anette Trettebergstuen har tatt opp forslagene Arbeiderpartiet har sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:42:44]: Jeg vil aller først kaste meg på den rosen som saksordføreren hadde av lese- og skolelystorganisasjonene våre. Den var berettiget. Dernest vil jeg si at dette er en hyggelig sak, og jeg ble

glad da jeg leste representantforslaget, for hvem kan være imot å skape leseglede i den norske befolkningen? I allfall ikke en mamma som meg, som er glad for alle tiltak som kan bidra til at min sønn snart kan bli minst like glad i å lese bøker som jeg var på hans alder. Konkurransen om barn og andres oppmerksomhet er stor, så det må arbeides aktivt for å få opp lese- og skolelysten, på hjemmebane i min familie og i denne salen.

Fra politisk hold kreves det målrettet og kontinuerlig innsats gjennom ulike virkemidler og tiltak, noe Senterpartiet støtter helhjertet opp om. Vi støtter lese- og skolestrategier, det være seg nasjonale eller lokale, vi støtter leseorganisasjoner som stimulerer til lese- og skolelyst, og ikke minst støtter vi at vi har gode vilkår og ordninger for utviklingen og spredningen av norsk litteratur.

Å skape interesse for lesing er et langsiktig og møysommelig arbeid, men det er en investering gull verdt. Det bidrar til å utjevne sosiale forskjeller og skape kulturelt fellesskap. Lesing bidrar også til kunnskap og til å utvikle kritisk tenkning, samt til å stimulere andre sanser, for ikke å snakke om fantasien vår og kreativitet – alt sammen viktig for leserens framtidige valg og muligheter, i hvert fall hvis en er ung. Vi må derfor særlig jobbe aktivt og målrettet her mot barn og unge. Undersøkelser viser dessverre en synkende trend i denne gruppen. Bøker har som nevnt fått sterk konkurranse fra andre spennende fritidssysler, som gaming, sosiale medier, Netflix osv. Hvordan inspirere til mer lesing for å snu denne trenden? Målrettede tiltak og kontinuerlig innsats blir nødvendig.

Etter at den siste nasjonale lesestrategien ble avsluttet i 2019, har ikke regjeringen kommet med en ny selvstendig strategi for lesing. Det synes ikke Senterpartiet er bra, og vi støtter derfor SV i at vi trenger en ny lese- og skolelyststrategi. Dog mener Senterpartiet at forslagene fra SV er litt for detaljerte. Derfor fremmer vi i Senterpartiet et eget forslag hvor vi avgrenser oss til å be regjeringen fremme en strategi for lesing som inneholder langsiktige tiltak for å styrke engasjement og interesse for lesing i hele befolkningen. Strategien skal inneholde tiltak som styrker tilgangen på litteratur og legge til rette for lesefremmende tiltak i skolen, på arbeidsplassen og andre relevante steder. Med det anbefaler jeg forslaget vi har sammen med Arbeiderpartiet.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:45:51]: Lesingens viktighet kan knapt overdrives. For læring og kunnskap er det ganske åpenbart hvor viktig leseferdigheter er, men også for bl.a. demokratisk deltakelse er lesing en helt nødvendig forutsetning. Det å kunne sette seg inn i det som skjer, det å kunne delta i det offentlige ordskiftet – ja, det avhenger i stor grad av lesing. Derfor er det f.eks. så viktig med folkebiblioteket, som

gjør at særlig barn og unge, helt uavhengig av bakgrunn, har et sted hvor man kan få deltatt gjennom lesing.

Så er lesing og litteratur bærere av kultur konkret gjennom formidling av historier, fortellinger – fortellinger som lar oss sette oss selv inn i virkeligheter vi ellers ikke ville kunne sette oss inn i, f.eks. når ungdom som vokser opp på vestkanten her i hovedstaden, kan lese Tante Ulrikkes vei og få et helt annet blikk på byen sin. Det er takket være lesing, i stor grad.

Jeg personlig har også opplevd hvor viktig lesetiltak er. Som en ung gutt som ikke var så interessert i å sette seg ned og lese bøker, hjalp det ganske mye når det var nasjonal lesekonkurranse på skolen, og jeg fikk en bok – ikke bare utdelt en bok, jeg fikk velge en bok, og det er viktig – som var tilpasset meg. Det ga meg en interesse for lesing som jeg kanskje ikke hadde hatt ellers.

Men vi ser en bekymringsfull tendens og utvikling, nemlig at unge leser mindre. Færre unger leser nå enn før, og det handler bl.a. om at konkurransen om tiden og oppmerksomheten vår tilspisser seg. Grunnleggerne og sjefene i de store teknologiselskapene, som Netflix, sier at det er det de egentlig driver en konkurranse om – selve tiden til alle oss. Derfor trengs det tiltak. Jeg synes det er synd at vi har hatt et flott bokår, og med Frankfurt og det hele, men at vi nå står uten en nasjonal lesestrategi.

Jeg må også si at jeg er litt overrasket over at ikke hele komiteen kunne slutte seg til om ikke akkurat det forslaget som er vårt primærstandpunkt, så i hvert fall til å be om en leselyststrategi, for det regner jeg som ganske ukontroversielt. Det er synd, for vi er nødt til å stille opp for lesing. Det kommer ikke av seg selv.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:49:13]:Regjeringa er oppteken av at alle lærer å lese og oppleve leseglede. Å kunne lese gjev moglegheiter til å delta i samfunnet. Det er nøkkelen til danning og til refleksjon.

Som representantane peiker på, finst det fleire utfordringar når det gjeld leseferdigheitene til norske elevar. Regjeringa bekymrar seg også for desse utfordringane, og vi ønskjer å sikre at alle barn og unge får ei god leseopplæring og leseutvikling gjennom heile opplæringsløpet.

Då språkstrategien Språkløyper vart avslutta i 2019, vart midlane til lesestimulering vidareførte frå 2020. I årets statsbudsjett er det sett av 4 mill. kr til ordninga, der private, frivillige og ideelle organisasjonar kan søkje om tilskot til lesestimuleringstiltak.

Over kulturbudsjettet legg regjeringa godt til rette for både produksjon og formidling av eit mangfaldig litteraturtilbod. Vi gjev tilskot til fleire organisasjonar

som bidrar til leseglede og jobbar langsiktig med formidling til ulike målgrupper over heile landet.

I Nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020–2023 er det eit uttalt mål at biblioteka skal nå nye brukarar med litteratur og lesing, leggje til rette for kunnskapsformidling og at biblioteka sine digitale samlingar skal aukast.

Hausten 2020 fekk skulen nye læreplanar gjennom fagfornyinga. Leseferdigheiter og lesemotivasjon er vektlagde der. Elevane skal lese både skjønnlitteratur og sakprosa, og dei skal beherske ulike lesestrategiar. Læreplanane varetek også at elevane skal lære å bruke bibliotek.

God leseopplæring handlar også om lærarar som har oppdatert kompetanse på feltet. Regjeringa har bl.a. lagt til rette for dette både gjennom vidareutdanningstilbod og ei desentralisert ordning for kompetanseutvikling.

For å styrkje skulebiblioteka har vi ei tilskotsordning der kommunane kan søkje om støtte til å utvikle skulebiblioteka sitt arbeid med lesestimulering. I år er det tilskotet på 14,5 mill. kr.

Alt dette er langsiktige tiltak for å stimulere leseinteressa i befolkninga. I den siste tida har vi fått fleire rapportar som har gjeve oss mykje kunnskap om leseopplæring og leseutvikling. Framfor å bestille fleire rapportar ønskjer vi no å prioritere og sjå grundig på det kunnskapsgrunnlaget vi har, og vurdere eventuelle nye tiltak – i tillegg til dei mange tiltaka vi allereie har – ut frå det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Astrid Margrethe Hilde (A) [14:52:07]: Lesing av er all lærings mor, heter det. Å lese mye gir bedre resultater i alle fag i skolen. Så det med leselyst er vi alle enige om at er viktig. Jeg ser i papirene her at flertallet er veldig glad for at regjeringen nå iverksetter en utredning av bokmarkedet. Blant annet er strukturen i bokbransjen, digitalisering og fastprisordningen temaer som skal utredes av regjeringen.

Da lurer jeg konkret på: Hvordan mener statsråden at en utredning av fastprisordningen vil kunne bidra til økt leseglede?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:52:44]: Fastpris på bøker er eit viktig litteraturpolitisk verkemiddel, og Granavolden-plattformen slår fast at fastprisordninga for bøker skal vidareførast med denne regjeringa.

Samtidig treng vi meir kunnskap om korleis vi kan forbetre konkurransen i bokmarknaden. For sjølv om veldig mange er for fastprisavtalen og at vi skal ha ei ordning for det, er det like fullt viktig med konkurranse i bokmarknaden, slik at ein får eit breitt boktilbod ut, og at det skal kome forbrukarane til gode. På den bak-

grunnen har Kulturdepartementet saman med Nærings- og fiskeridepartementet bestilt ei uavhengig utgreiing av bokmarknaden. Vi forventar at den utgreiinga også kan svare på ein del andre sentrale problemstillingar, f.eks. korleis strukturane i bransjen påverkar innovasjon og nyetablering. Det er som sagt ei uavhengig utgreiing, så eg veit enno ikkje kva ho kjem til å peike på, men eg skal sjølvsagt lese ho med interesse når ho kjem.

Astrid Margrethe Hilde (A) [14:53:45]: Så, hvis jeg har forstått svaret, er det altså en viss sammenheng mellom at bokbransjen og markedet fungerer, og at barn ønsker å lese mer. Jeg skjønner ikke helt den sammenhengen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:54:02]: No er vel ikkje utgreiinga om bokmarknaden bestilt på særskilt grunnlag i samband med leselyst for barn. Ho handlar meir om bokpolitikk generelt. Eg trur vi alle kan vere einige om at det er viktig å ha ein velfungerande bokmarknad med god konkurranse, der ein sikrar både forfattarar god kompensasjon og barn, unge og vaksne tilgang på litteratur til rimelege prisar, slik at ein får gjort moglegheita til å lese tilgjengeleg for flest mogleg.

Som sagt er det slik at dagens politikk, som er forankra i regjeringsplattforma, ligg fast. Samtidig skjer det raske endringar i bokmarknaden hele tida, ikkje minst gjennom teknologisk utvikling, lydbokmarknaden osv. Så det å få ei uavhengig utgreiing av korleis denne strukturen fungerer, trur eg vi skal sjå fram til. Eg håper også Arbeidarpartiet vil vere glad for å få meir kunnskap på bordet, slik at vi alle kan utforme politikk på ein kunnskapsbasert måte, ikkje minst for å få fleire til å lese og sikre så mange som mogleg tilgjengelegheit til gode bøker.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:55:17]: Avslutningsvis i sitt innlegg sa statsråden at nå hadde man så mye kunnskap om dette at man heller ville se det i system og komme med tiltak. Man ville ikke ha en strategi.

Meg bekjent var den leselyststrategien vi hadde fram til 2019, vellykket. Er det sånn å forstå at regjeringen og statsråden ikke synes den var særlig vellykket? Eller er det det at man generelt sett ikke synes strategier som et langsiktig virkemiddel er vellykket i seg selv?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:55:50]: Jo, vi synes den strategien var vellykka. Det er bl.a. difor, som eg sa, vi har vidareført midlane som låg i strategien etter at strategien var avslutta, slik at ein kan sørge for at dei mange viktige organisasjonane og initiativa vi har her, har gode rammevilkår til å fortsetje å fremje leselyst.

Viss regjeringa ikkje meinte at strategiar var fornuftige å ha frå tid til anna, ville eg neppe nemnt i innlegget mitt at vi no er i gang med nasjonal bibliotekstrategi, som gjeld frå 2020 til 2023, som i høgste grad også legg til rette for lesing, både blant barn, unge og vaksne.

Vi må stadig vere på jakt etter viktigheita av å få strategiar på plass når det er behov for å endre kurs, gjennomføre eit krafttak og setje i gang med nye verkemiddel, men det er heller ikkje slik at strategiar vert gode av å vere evigvarande eller av stadig å avløyse kvarandre.

Vi tek med oss det beste frå den strategien vi har hatt, vi har vidareført midlar til viktige lesetiltak etter det, og vi jobbar no vidare både med ein viktig bibliotekstrategi og nye læreplanar i skulen.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:57:06]: Det ble ganske stille etter at bokåret var over for et par år siden. Den flotte standen vår i Frankfurt ble pakket ned, Karl Ove Knausgård dro hjem, og vi sto igjen uten en nasjonal leselyststrategi.

Jeg registrerer at statsråden mener det ikke trengs en strategi, og at det holder med noen tiltak her og der. Men det et ganske så samlet bokfelt og lesefelt, for å kalle det det, peker på, er nettopp at en strategi trengs for å samordne tiltak, få mer langsiktighet og heve arbeidet opp på et høyere nivå.

Derfor må jeg stille statsråden spørsmål om det er sånn at vi må belage oss på at vi må vente til neste gang vi er hovedland på bokmessen i Frankfurt, for å få ny lesestrategi med denne regjeringens politikk – eller om når det ellers skulle bli aktuelt.

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:58:09]: Denne regjeringa tek initiativ til nye strategiar på ulike område når vi ser at det er behov for det. Det betyr ikkje at når eit felt har avslutta ein strategi og ikkje straks går vidare med ein ny, er det feltet nedprioritert, eller at det ikkje er interesse for det. I så fall får vi vel slå fast at dei aller fleste politiske saksområde uavhengig av regjering er fullstendig nedprioriterte. Det er sjølvsagt ikkje slik det er.

Den strategien vi har hatt, har vore vellykka. Vi vidarefører all den lærdommen vi har frå han i dei konkrete løyvingane vi no gjev til viktige organisasjonar som jobbar for leselyst, gjennom dei tilskotsmidlane som vert forvalta både av staten, av Nasjonalbiblioteket og andre, som er populære, og som folk søker på, og gjennom den nye strategien for biblioteka som no vert jobba med og er i gang.

Så eg vil seie at vi no jobbar breitt med både midlar og kunnskap for å få fram leselyst blant barn og unge, og vi vil sjølvsagt alltid verte betre på det. Men det er heller ikkje slik at det representerer handlekraft i seg

sjølv å be om ein strategi. Ofte inneber det at ein ikkje har så veldig mange gode idear sjølv, og eg diskuterer gjerne konkrete initiativ.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:59:17]: I det forslaget til strategi SV har foreslått, er det en rekke gode tiltak som nevnes og framheves for hvordan en sann strategi skal lykkes. Noe av poenget med å be om en ny strategi nå, er en erkjennelse av at man har hatt en strategi som har fungert, nå har vi dessverre ikke en strategi lenger, men problemet er der fortsatt. Ikke minst de tallene vi ser når det gjelder utfordringer med barns reduserte lesing, for å si det sann, er fortsatt til stede. Derfor er det relevant å be om en ny strategi. Det er derfor hele det samlede feltet ber om en ny strategi. Derfor syns jeg at statsrådens svar ikke er gode argumenter.

Jeg vil stille statsråden et annet spørsmål. I dette forslaget peker vi også særlig på skolebibliotekene. Det er viktig, det har jeg sett at statsråden har engasjert seg i tidligere også, men dessverre er ofte skolebibliotekene bare et rom med noen bøker i. Derfor foreslår vi å stille noen krav, men det får heller ikke flertallspartienes støtte. Hvorfor ikke?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:00:21]: Eg har eit stort engasjement for skulebibliotek. Det veit eg også at kultur- og likestillingsminister Abid Q. Raja har. Det er nettopp fordi skulebibliotek ikkje berre er rom med nokre bøker i, men dei er rett og slett for veldig mange ungar det første vindaug ut mot ei større verd. Eg vil seie det med så store ord, for dette er ein viktig arena for veldig mange. Det gjev gode møte med verdslitteraturen, det bidreg til leselyst, det bidreg til leseglede. Skulebiblioteka kan òg vere ein veldig viktig samarbeidsarena og ein plass for inkludering.

I fagfornyinga og dei nye læreplanane, som eg peikte på i innlegget mitt, legg vi til rette for at elevane skal utvikle lesekompetansen sin gjennom heile opplæringsløpet. Det å bruke skulebibliotek i den samanhengen er vektlagt i det arbeidet. For å bidra til å styrkje skulebiblioteka har regjeringa òg si eiga tilskotsordning som kommunane kan søkje på for nettopp å setje i gang gode prosjekt med lesestimulering, og det er ei populær ordning. Det skal ikkje vere nokon tvil om at engasjementet vårt for skulebibliotek er stort, og at vi også handlar for å få det engasjementet ut i faktiske resultat.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:01:25]: Jeg setter pris på statsrådens engasjement for skolebibliotekene, men desto mer er det skuffende å se den ganske så manglende omtalen av skolebibliotekene i bibliotekstrategien, for å nevne én ting, og ikke minst at de kon-

krete forslagene til forbedringer som kommer fra SV i denne saken, ikke får regjeringspartienes støtte.

Forslagene er ganske enkle, for hvis et skolebibliotek skal være noe mer enn bare et rom med noen bøker i – jeg er helt enig i at veldig mange skolebibliotek er det, dessverre er det en del skolebibliotek som fortsatt er sann – kan man f.eks. stille to veldig enkle og greie overordnede krav: at det må være en plan for skolebiblioteket i kommunen, og at det må være en skolebibliotekar til stede. Da er det i hvert fall et rom med bøker og en bibliotekar, og det kan jo hjelpe.

Så jeg lurer på: Hvorfor kan det ikke være en del av regjeringens politikk å gå inn for de samme kravene som SV gjør?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:02:23]: I den nasjonale bibliotekstrategien for 2020–2023 oppmoda vi spesielt til prosjekt innanfor nye samarbeidsformer mellom folkebibliotek og skulebibliotek. Det er viktig. Det er også viktig at det i opplæringslova vert slått tydeleg fast at alle elevar skal ha tilgang til eit skulebibliotek, samtidig som det sjølvsagt ikkje er nok. Kunnskapsdepartementet jobbar no med å sende forslag til ny opplæringslov på høyring. Det skal ut før sommaren. I det arbeidet gjennomgår ein nettopp reglane for skulebibliotek.

Eg trur ikkje eg her skal førehandskonkludera verken på vegner av Kulturdepartementet eller – meir relevant – på vegner av Kunnskapsdepartementet når det gjeld kva nye forslag som skal kome når ein ser på opplæringslova, skulebibliotek og reguleringa rundt det. Men vi tek sjølvsagt med oss alle innspel frå Stortinget i så måte og skal ikkje avvise dei. Det er notert, og så håpar eg at det vert ein god prosess når den nye opplæringslova skal ut på høyring.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:03:24]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen tillater det (Innst. 272 S (2020–2021), jf. Dokument 8:93 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [15:04:37] (komiteens leder og ordfører for saken): Den pågående pandemien har hatt og har alvorlige konsekvenser for kultursektoren. Smittesituasjonen er uforutsigbar, og det er vanskelig å forutse utviklingen på både kort og lang sikt. Stående nødvendige endringer i smittevernråd og nasjonale og lokale regler gjør det utrolig krevende å planlegge aktiviteter. Forslaget fra SV som vi nå diskuterer, handler om å få til en plan for en trygg gjenåpning av kulturlivet.

For å kompensere for tapte inntekter har departementet laget en kompensasjonsordning og en stimuleringsordning som til nå er på til sammen 1,8 mrd. kr. I tillegg har regjeringen foreslått 650 mill. kr til videreføringen av ordningene. Det vil komme godt med i den nåværende situasjonen.

Statsråden har i brevet til komiteen sagt at regjeringen vil fortsette å støtte kultursektoren så lenge vi har inngripende smitteverntiltak som begrenser sektorens evne til å gjennomføre aktiviteter.

Helsemyndighetenes scenariotenkning, som er presentert av regjeringen i Prop. 79 S for 2020–2021, er en viktig premiss for gjenåpning av alle samfunnssektorer, også kultursektoren. Det er utarbeidet tre alternative scenarioer for utvikling av pandemien framover, og regjeringen har skissert ett optimistisk scenario, ett mellomscenario og ett pessimistisk scenario.

Statsråden har satt i gang to større arbeider for å planlegge en gradvis og forsvarlig gjenåpning av kultursektoren. Det første er Norsk kulturråd og Norsk film-institutt, som har fått i oppdrag å utarbeide en oversikt over de mer langsiktige konsekvensene av pandemien og utfordringer og muligheter den har gitt kulturfeltet. Det er også satt ned en arbeidsgruppe bestående av personer med høy arrangørfaglig kompetanse som har fått i oppgave å utarbeide innspill til helsemyndighetene med forslag til hvordan man kan gjennomføre større utendørs arrangementer på en trygg måte kommende sommer.

Flertallet i komiteen mener statsrådets ulike og mange møter med sektoren og møter med Bergen Live og Kulturrådet vil være med og gi viktige innspill til hvordan kultursektoren skal åpne, basert på regjeringens beredskapsplan og denne scenariotenkningen.

Vi mener at dette svarer opp intensjonen i forslaget, som er veldig god, men vi vil også påpeke at kommunene har et særlig ansvar for å tilrettelegge for en

gjenåpning av kulturlivet, da alle kulturaktiviteter jo skjer lokalt.

Trond Giske (A) [15:08:01]: Det er krevende for alle samfunnssektorer å håndtere pandemien. Det er uforutsigbart – vi får smittebølge to, vi får smittebølge tre. Vi vet ikke alltid hva det er som gjør at det smitter mest, og vi vet ikke hvilke aldersgrupper som til enhver tid smitter mest. Hele politikken som Stortinget og det politiske miljøet står samlet om, handler om å beskytte de mest sårbare og sørge for at vi ivaretar liv og helse og innenfor det legger til rette for mest mulig aktivitet.

Likevel er det sånn at innenfor dette dugnadskonseptet som vi ofte snakker om, er belastningen enormt ulikt fordelt. Hvis vi hadde gjennomført en dugnad i borettslaget eller i idrettslaget etter de samme prinsippene som koronadugnaden, tror jeg det hadde blitt ganske dårlige naboforhold eller forhold innad i idrettslaget. Noen sektorer bærer enorme byrder, børsen setter nye rekorder. Noen mister jobben sin og har en utrygg framtid, andre gjør det veldig godt.

Noen sektorer har blitt rammet av manglende etterspørsel, men noen har blitt rammet av at vi som myndigheter faktisk har begrenset deres aktivitet. Kultursektoren og idretten og frivilligheten er et eksempel på det siste – sektorer som har tatt enorme belastninger, som har vist en enorm lojalitet og en vilje til å stille opp, men som samtidig har en følelse av at de kommer bakerst i køen når ting løsner opp igjen. Syden-turer, svenskehandel, serveringssteder, øl har vært satt foran kultur og idrett når åpningene har kommet. Det har riktignok vært bedring for barn og unge innenfor idretten, men veldig mye av kulturlivet er nå enormt sårbart, og dette er folk som har usikker inntekt – frilansere, folk som lever fra prosjekt til prosjekt. Det er bra at vi har støtteordninger i bunnen som sikrer at de har til husleie og mat, men vi må få i gang aktiviteten på en kontrollert måte når smittesituasjonen tillater det.

Det denne sektoren sier, er at de føler at det er en manglende lydhørhet fra regjeringen på nettopp dette: Hvordan kan vi f.eks. planlegge for aktivitet i sommer når vi ikke vet om det blir gjennomført? Hvordan kan risikoen avlastes, slik at vi kan fortsette å planlegge og ikke må trekke i nødbremsen for tidlig? Hvordan kan kulturmidler og pandemimidler være innrettet slik at vi får mest mulig aktivitet, mest mulig trygghet og mest mulig forutsigbarhet innenfor den enorme usikkerheten som selvfølgelig pandemien gir?

Jeg tror forslaget fra Dokument 8-forslagsstillerne og oss som har stilt oss sammen med dem, er et uttrykk for denne frustrasjonen, at vi forventer mer av statsråden, mer av regjeringen, at man hjelper sektoren til å

planlegge så godt man kan innenfor den usikkerheten som er, og at man ikke hele tiden skal stå bakerst i køen.

Jeg tar opp det forslaget som vi er medforslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Trond Giske har tatt opp det forslaget han refererte til.

Himanshu Gulati (FrP) [15:11:21]: Verden står overfor en av sine største prøver i vår levetid. Vi er i en verdensomfattende pandemi som har stengt ned samfunn og ødelagt manges levebrød, bedrifter de har bygd opp gjennom hele livet, og skapt stor utrygghet for framtiden, i tillegg til de menneskelige kostnadene når det gjelder ensomhet, det å kunne være sammen med venner og dem man er glad i. Dette er en krise som rammer alle bransjer, alle samfunnsområder og alle land. Ingen er unntatt.

Også kulturlivet er sterkt rammet. Faktisk er dessverre kulturlivet mer rammet enn mange andre sektorer, nettopp fordi kulturaktiviteter ofte henger sammen med publikum, og i disse dager er det jo ikke mulig å samles. Jeg er derfor veldig glad for at min gode kollega Silje Hjemdal var en av de første representantene som tok opp nettopp det at vi trenger en plan for en trygg gjenåpning av kulturlivet, også fordi vi ser at veien mot en normalsituasjon ikke går rett fram, men for alle to steg vi tar fram, er det nesten ett tilbake, før vi klarer å bevege oss enda lenger framover.

Vi er derfor også glad for at kulturministeren, bl.a. etter representanten Hjemdals spørsmål, tok noen initiativ og har satt ned en arbeidsgruppe som tar opp i seg mange av de tingene vi har tatt opp, og som jeg tror vi er enige om her i Stortinget. Vi mener derfor at dette arbeidet er i gang. Gruppens arbeid bør gjøres bredere og mer omfattende enn det som kanskje opprinnelig har blitt gjort, men jeg mener at det arbeidet er i gang. Det er vi glad for, og vi ser derfor ikke noen grunn til å stemme for det forslaget fra resten av opposisjonen som ligger her, fordi vi mener arbeidet er i gang. Men vi ber i merknads form om at ministeren også orienterer Stortinget, holder oss orientert. Og så vil jeg bare gjenta det jeg har sagt, at jeg håper at regjeringen og ministeren involverer flest mulig i dette arbeidet, slik at arbeidet blir godt. For dette er noe man trenger for å komme seg ut av denne krisen og for å komme i en normalsituasjon så raskt som mulig for kulturlivet også.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [15:14:03]: Ja, dette er krevende tider. Det er krevende dager. Det har det vært for veldig mange felt og veldig mange sektorer, inkludert kulturen og idretten. Men fordi kulturen og idretten sliter, sliter også annet næringsliv og frivilligheten. Derfor er det så viktig når man øyner muligheten til å

planlegge for arrangementer som vil hjelpe både økonomi og aktivitet, at man har en god plan. Jeg er glad for at regjeringen er i gang med et samarbeid om hvordan man skal gjenåpne kulturen med påfølgende aktiviteter, men jeg og Senterpartiet er, som resten av kulturlivet, usikre på om bredden i kulturlivet og andre er tatt godt nok med i den diskusjonen, og det er en av grunnene til at vi stiller oss bak forslaget i dag.

For det har ikke manglet på eksempler på at ulike felt og næringer faller utenfor diverse ordninger, og det frykter Senterpartiet at skjer også når man skal begynne å planlegge åpningen. Vi lurte på: Er eventbransjen inkludert i denne planleggingen? Er de som driver med spel, inkludert? Hva med museene? Eller hva med frivilligheten, for den saks skyld, som er så avhengig av de inntektene de får på alle mulige arrangementer, gjerne nå til sommeren?

Som Arbeiderpartiet stiller vi i Senterpartiet ganske store krav og høye forventninger til det arbeidet som regjeringen og ministeren nå holder på med, og håper virkelig at ministeren tar inn over seg at her må flere inviteres med i planleggingen enn de som til nå virker å ha fått lov til å komme til bordet.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:16:29]: Liv og helse kommer først, men nå er også tiden inne for å legge planene for hva som skal komme etter. Folk savner kulturlivet nå. Folk savner å stå tett i tett på konserter og festivaler og hoppe og danse utover hele natten. Folk i kulturlivet, de som arrangerer, de som jobber med dette, savner å kunne gi det de elsker å skape, men de er også slitne. De er lei, og mange av dem er også ganske forbannet, og det skjønner jeg godt. For gjennom denne pandemien har regjeringen vært systematisk bakpå i krisehåndteringen for kulturlivet. Det har vært stadige kriseordninger og planer som har vært fulle av hull og mangler. Og så er det ikke minst den erkennelsen som kulturlivet nå sitter igjen med etter et år med pandemi, at kulturlivet er først til å stenges ned og sist til å åpnes opp, hver bidige gang. Jeg forstår frustrasjonen etter at man har endt nederst på prioriteringslisten hver gang.

Derfor fremmer vi dette forslaget. Pandemien er uforutsigbar – det har vi all forståelse for, det kjenner vi på selv – men kriseledelsen må nettopp handle om å gi så mye forutsigbarhet som mulig. Derfor trenger vi den planen for gjenåpning når smittesituasjonen åpner opp for det – ikke en dag for tidlig, men når det åpner opp for det. Det må skje i tett samarbeid med de som har skoene på, de som kjenner til feltet og hele bredden av det.

Jeg kan si at det er prisverdig at statsråd Raja, etter at dette forslaget ble fremmet – og det framsto på det tidspunktet som at det kom til å få flertall – da satte i

gang to arbeider. Jeg ønsker særlig denne sommergruppen, som den er blitt hetende, lykke til. Det er veldig bra at de er i gang for å se på hvordan de store utendørsfestivalene skal kunne gjennomføre aktiviteter til sommeren. Det er viktig.

Men de arbeidene som statsråden har satt i gang, er stang ut på to områder, dessverre. Det ene er det som flere har nevnt – bredden – for vi har også innendørsfestivaler som bruker faste konsertscener. Vi har helårsarrangørene og en rekke andre felt som ikke er inkludert i arbeidet. De må også være med, for tiltakene skal selvfølgelig treffe dem også. Så er det selvfølgelig en stor utfordring med det arbeidet Raja har satt i gang, at ikke helsemyndighetene er inkludert i gruppene som jobber med det, for hvordan skal man kunne komme fram til de praktiske løsningene, helt ned på detaljnivå, uten at de sitter rundt samme bord? Derfor har vi fremmet dette forslaget likevel og har de merknadene som også gir noen konkrete bestillinger på hvordan arbeidet bør se ut.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:19:57]: Pandemien har vart lenge no, og eg har stor forståing for at alle ønskjer føreseielegheit, alle ønskjer datoar, alle ønskjer å vite når ting skal skje. Men pandemien er nok ikkje heilt over enno, og eg vil seie at det at eg er til stades her i dag, vel er eit slags vitnesbyrd om nettopp det. Det er framleis uføreseieleg kor mange vaksinar ein kjem til å få når, det er framleis uføreseieleg kva for mutasjonar som kan oppstå. Det betyr at det ikkje er mogleg å føreseie presist når kulturlivet og samfunnet rundt oss kan opne eller planleggje å opne for normal aktivitet. Og dette er krevjande, eg har forståing for at det er frustrerande for mange – for festivalar, for spel, for alle dei som ikkje har lyst til å gjere noko anna enn å drive med det dei vanlegvis driv med og har glede av og tener pengar på.

Det er fremja eit forslag her i dag om at regjeringa i samarbeid med kulturlivet skal utarbeide ein plan for trygg opning av kulturlivet igjen. Det er nettopp det regjeringa no har gjort, gjennom to konkrete grep.

For det første har vi etablert ei arbeidsgruppe som skal gje råd og innspel og til helsemyndighetene med sikte på mogleg gjennomføring av store utandørsarrangement denne sommaren. Gruppen kom med innspel sist måndag, dei vart same dag vidaresende til helsemyndighetene, slik at dei kan vurdere dette i arbeidet sitt for å opne samfunnet igjen.

For det andre har vi gjeve eit oppdrag til Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt om dei meir langsiktige konsekvensane av pandemien og utfordringar og moglegheiter pandemien har gjeve for kulturfeltet. Formålet med oppdraget er å kartleggje og analysere følgjene

pandemien har for kultursektoren, og vurdere aktuelle tiltak for å byggje opp sektoren igjen når restriksjonane i hovudsak er oppheva.

Samtidig er eg kjend med at ei bransjegruppe under Nærings- og fiskeridepartementet har sendt over sine innspel til helsemyndighetene om å opne for store innandørsarrangement igjen, inkludert konsertar. Eg veit at arbeidsgruppa som vi har oppretta, har dialog med den bransjegruppa.

Når det er sagt, må eg peike på at å opne kultursektoren igjen er ikkje noko ein kan vurdere isolert. Det er Helsedirektoratet og FHI som har ansvar for å sikre at smitteverntiltak heilskapleg sett er forsvarlege. Det er heller ingen tvil om at smittesituasjonen i samfunnet og tempoet i vaksininga av befolkninga set rammene for når samfunnet, og dermed også kultursektoren, kan opnast igjen og normaliserast. Departementet og statsråden si oppgåve er å gje helsemyndighetene så gode fagleg råd som det i det heile er mogleg for å bidra til ei rask og trygg opning av kultursektoren igjen.

Lat meg avslutningsvis få seie at eg veit at vi alle er opptekne av å få kultursektoren i gang igjen på alle nivå. Kultursektoren er hardt ramma, hardare ramma enn mange, og det er mange av oss som lengtar etter å få oppleve kunst og kultur igjen. Utøvarane gjer det, og eg trur at vi som er publikummarar gjer det. Regjeringa skal iallfall gjere sitt for at det skal kunne skje så fort det lèt seg gjere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:23:13]: Vi kan ikke forutse når vi skal åpne kulturlivet igjen, men vi kan i hvert fall legge planen for hvordan vi skal gjøre det når det skjer. Det er det dette forslaget handler om.

Det er gledelig at det er blitt satt i gang to arbeider, et langsiktig arbeid som handler mer om hva som skjer etter korona for kulturlivet – det er også interessant, men det er i og for seg noe helt annet enn det dette forslaget handler om – og en gruppe som særlig handler om de store utendørsfestivalene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan skal man komme fram til konkrete smitteverntrygge løsninger for f.eks. en festival som bruker hele byrommet og forskjellige scener rundt i byrommet, når man ikke har med den type arrangørfaglig kompetanse i en sånn gruppe? Ser ikke statsråden poenget med dette forslaget om å be om et bredere arbeid?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:24:21]: Det er ingen tvil om at vi må planleggje for korleis ein skal kunne opne igjen når det er mogleg å opne igjen. Det er nettopp difor vi har sett i gang desse arbeida, og det er eit viktig arbeid.

Uansett kor mange og kven som er med i arbeidsgrupper, vil ein alltid kunne peike på nokon fleire som burde vore med. Vårt syn er i alle fall at denne arbeidsgruppa som no jobbar, består av den viktige kompetansen som er avgjerande for å gje gode råd i den situasjonen vi er i no.

I dette tilfellet trong regjeringa og helsemyndighetene praktiske råd for gjennomføring av arrangement. For eit best mogleg resultat på kort sikt var det difor viktig at arbeidsgruppa vart sett saman av personar med høg arrangørfagleg kompetanse som har praktisk erfaring med å arrangere og gjennomføre arrangement, og dermed konkret kva utfordringar ulike arrangørar står overfor. Dette er eit bra initiativ vi har teke, og vi vil forhåpentlegvis kunne omsetje gode råd i praksis når det er mogleg.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:25:26]: La det ikke være noen tvil om at jeg har store forhåpninger til og er veldig glad for det arbeidet som denne «sommergruppen», som statsråd Raja har kalt det, skal gjøre nå framover. Der er det definitivt høy arrangørfaglig kompetanse, for å si det mildt. Problemet er at når man skal finne fram til konkrete løsninger for hvordan man skal gjøre arrangementer på en trygg måte etter smittevernregler, har det f.eks. noe å si om det foregår innendørs, om det foregår utendørs, om det foregår på én konsertscene eller om det foregår på mange konsertscener rundt omkring i et byrom, hvor folk da går fram og tilbake. Alt dette er ikke inkludert i – for å si det sånn – kompetansen i den gruppen.

Det framstår som om regjeringen synes det er vanskelig å forholde seg til kulturlivet og finne ut hvordan man skal få den dialogen som trengs, og som er mest hensiktsmessig, men det sitter også organisasjoner rundt som har all denne kompetansen og bredden, slike som Norske Konsertarrangører. Hvorfor er ikke de inkludert?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:26:31]: Det er i det heile ikkje vanskeleg «å forholde seg» til kulturlivet, men det er klart at kulturlivet er i ein vanskeleg situasjon, og mange kjenner på ein stor frustrasjon. Det kan eg veldig godt forstå.

Det er riktig at det er ulike aspekt ved f.eks. utan-dørsarrangement versus innandørsarrangement. Som eg sa i innlegget mitt, er det slik at Nærings- og fiskeridepartementet har sett ned ei eiga bransjegruppe som jobbar med innspel om innandørsarrangement, inkludert f.eks. konsertar. Vi ser på alle ulike sider ved dette og tek sjølvstilt innspel frå alle som har gode innspel å gje oss, og vi set stor pris på dei.

Eg trur likevel det er slik at uansett kor gode råd vi får, og kor gode planar vi legg, er det som bestemmer

kor fort vi kan opne igjen, kor fort vi får tilgang på ulike vaksiner, kor fort vi får vaksinert befolkninga, at vi unngår ulike farlege mutasjonar, og at vi på den måten kan gjennomføre trygge arrangement. Det trur eg alle er einige om er målet her, uansett kva type arrangement det er snakk om.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:27:33]: Statsråden sier at man tar imot alle gode innspill, men det som har gjort kulturlivet så forbanna – som er det riktige ordet å bruke – gjennom håndteringen av denne pandemien, er nettopp at dialogen mellom kulturlivet og departementet har vært mildt sagt mangelfull. De føler ikke at de blir inkludert. De føler at det stadig kommer regelendringer som får veldig uheldige utslag, som kunne blitt ryddet opp i hvis de hadde vært i samme rom da reglene ble bestemt. I stedet må man gå lange runder i etterkant, og så blir det rettet opp igjen fordi regjeringen ser det samme som kulturlivet selvfølgelig så.

Mitt siste spørsmål dreier seg om helsemyndighetenes inkludering i dette arbeidet. Hvis man skal komme fram til praktiske løsninger, burde man ikke da – sånn som vi foreslår i denne saken – sett til at helsemyndighetene også sitter rundt samme bord som denne arrangørfaglige kompetansen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:28:40]: Eg skal driste meg til den påstanden at det ikkje er slik at alt regjeringa gjer, er perfekt, heller ikkje alt Kulturdepartementet gjer. Samtidig, når det gjeld stadige påstandar frå opposisjonsparti om at den eine og andre gruppa ikkje har tillit til det arbeidet regjeringa gjer, så opplever vi no i alle fall at dialogen er god, med både f.eks. idretten, der det i dag kom fram at dei ulike leiarane har stor tillit til det arbeidet regjeringa gjer, og i samarbeidet med kultursektoren.

Når det er sagt, kan ein sjølvstilt alltid verte betre og sørge for at dialogen vert endå betre. Vi er opptekne av å spele på lag med kulturen, også når vi jobbar med å opne igjen, og det er difor vi jobbar i lag med dei om dei planane.

Når det gjeld det konkrete spørsmålet om helsemyndighetene, er det slik at vi er i nær kontakt med helsemyndighetene og har vore det i forbindelse med nedsetjing av arbeidsgruppa. Vi har fått konkrete forslag til kven som bør vere ein del av den, og som sagt, når ein no har fått ei tilråding, som kom førre måndag, er den også sendt over til helsemyndighetene for deira vurderingar. Det er klart at dei ulike bransjeaktørane og næringsaktørane her i samarbeid med helsemyndighetene skal kome fram til gode råd, og så skal vi setje i verk god politikk.

Presidenten: Da skal representanten Øvstegård få siste replikk av presidenten. Presidenten minner om at 60 sekunder er 1 minutt, og ber om at representanten holder seg innenfor det.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:29:56]: Problemet er at det er ikke først og fremst opposisjonen – selv om det er oss også – det kommer fra når vi hevder at regjeringen ikke har en god dialog med kulturfeltet. Jeg vet ikke hva andre felt sier, men det er i hvert fall den krystallklare tilbakemeldingen feltet selv gir og er ganske så tydelig på – det tror jeg nok kulturministeren kan skrive under på, for å si det sånn – i de debattene som har foregått, så her er det absolutt forbedringer å gjøre. Da er akkurat den manglende bredden i arbeidet med en gjenåpningsplan et godt eksempel på det.

Mitt siste spørsmål er et oppfølgingsspørsmål til dette med helsemyndighetene. Statsråden sa i sitt svar at de kommer sammen om innspill nå, men problemet er at de akkurat ikke gjør det, fordi de ikke sitter rundt samme bord. Det er det kulturfeltet også peker på, at en gruppe for å sende innspill er noe annet enn å sette seg sammen og prate.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:31:02]: Då vi sette ned denne arbeidsgruppa, var det tett kontakt med helsemyndighetene, som sjølve sa at dei ikkje ønskte å delta i arbeidsgruppa, men uttrykte at dei var glade for at ho vart sett ned, slik at dei kunne få faglege innspel til sitt råd i det vidare arbeidet.

Ut frå replikkvekslinga her og debatten kan ein få inntrykk av at det konkrete forslaget vi her snakkar om, er ein slags detaljert plan for å opne igjen eller ei opplisting av kven som bør vere med i ei arbeidsgruppe. Men det er det ikkje. Det er eit Dokument 8-forslag på til saman fire setningar, med eit forslag om at det skal setjast ned ei arbeidsgruppe. Arbeidsgruppa er sett ned, ho gjev oss råd, og vi jobbar for å opne igjen og legg ein plan for nettopp det. Eg trur nok ikkje at ueinigheita her er så forferdeleg stor som det tilsynelatande kan verte gjeve inntrykk av gjennom replikkvekslinga.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:31:54]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Innst. 299 L (2020–2021), jf. Prop. 96 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [15:32:17]

Interpellasjon fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren:

«Transportkriminalitet er økende, og ulovlig kabotasje utarmer den norske transportnæringen. Det er usikre tall på hvor omfattende bruken av kabotasje er i Norge, men tilbakemeldingene og de mange utfordringene vi ser ute på veiene, tyder på en høy andel utenlandske vogntog på norske veier. Det er mangler ved kontrollsystemet for transportkriminalitet. Ulovlig kabotasje gir useriøse aktører et konkurransefortrinn. Flere ulike etater er tillagt forskjellige kontrolloppgaver, noe som gjør at det mangler et helhetlig ansvar for å avsløre og bekjempe ofte godt organisert transportkriminalitet.

For å bekjempe bruken av ulovlig kabotasje og annen transportkriminalitet, vil statsråden ta initiativ til en samling av kontrollansvaret for transportkriminalitet, herunder opprettelse av et eget transportpoliti, samt flytte overtredelser på kabotasjeområdet fra straffekjeden og over til høyere gebyr/bøter?»

Bård Hoksrud (FrP) [15:33:29]: Det er ikke tvil om at kabotasje og ulovlig kabotasje er en stor utfordring når det gjelder lastebil, vogntog og transport av gods, men det er selvfølgelig også en stor utfordring innenfor bussnæringen, og da spesielt innenfor turbussbransjen.

I dag har vi møtt noen i turbussbransjen på utsiden av huset her som har vært opptatt av problematikken, men da var problematikken i stor grad det som gikk på leie/eie-forhold. Men de er veldig bekymret for konsekvensene av mye kabotasjekjøring, og ulovlig kabotasjekjøring, også på buss-siden.

Dagens praksis når det gjelder kabotasjekjøring, bidrar til å utarme den norske transportbransjen og transportnæringen. Det er svært usikre tall knyttet til hvor stor bruken av kabotasje er i Norge, men med bakgrunn i både tilbakemeldingene og mange av utfordringene vi ser ute på veiene med utenlandske vogntog, er det ikke tvil om at det er en svært høy andel utenlandske vogntog på norske veier. Når vi i tillegg vet at vi har et høyt kostnadsnivå i Norge, er det god grunn til å tro at det er svært mye kabotasjekjøring, og at denne andelen er kraftig økende.

Bruken av ulovlig kabotasje gjelder ikke bare lastebiltransport, som jeg sa, vi ser også store utfordringer både innenfor turistbussnæringen og innenfor vare- og budbiltransport. For å bekjempe og få slått ned på ulovlig kabotasje og transportkriminalitet er det viktig å få på plass verktøy og systemer som sikrer det. Det er tydelige mangler ved kontrollsystemet vi har i Norge. Det er mange forskjellige aktører som har ansvaret for hver sin del av dette. Vi har tollmyndighetene, politiet, Statens vegvesen, Arbeidstilsynet og skattemyndighe-

tene, som alle er tillagt forskjellige kontrolloppgaver, noe som gjør at vi mangler en helhetlig oversikt og et helhetlig ansvar for å bekjempe, avsløre og slå ned på ofte godt organisert transportkriminalitet. Da både regelverk og kontrollansvar er splittet opp, gir det grunn til å tro at risikoen for å bli oppdaget er forholdsvis lav.

Ulovligheter avdekkes ofte av folk i transportmiljøet og fagblader og tidsskrifter, og det avsløres ofte grove brudd på både lover, regler og forskrifter når det gjelder ulovlig kabotasje i Norge. Et konkret eksempel er svindel med fraktdokumenter, som er tidkrevende og vanskelig å oppdage. For effektivt å kunne avsløre slik kriminalitet er det også en forutsetning at man samarbeider godt med nabolandene, og at kontrollressursene som er tilgjengelige, rettes inn mot vare- og tungbiltransport. Når ulovlig kabotasje ikke blir avslørt, gir dette useriøse aktører et konkurransefortrinn i markedet. Det er derfor avgjørende viktig at regjeringen får opp farten og sørger for å følge opp Stortingets vedtak om obligatorisk elektronisk fraktbrev. Det er vel nå snart et år siden det ble vedtatt. Hva skjer, og hvor er oppfølgingen? Mange i transportbransjen er veldig utålmodige nå og forventer action og løsninger.

Men det er viktig at en løsning er tilpasset norsk transportvirkelighet. Vi kan nok ikke ha krav om fraktbrev for hvert gruslass – dette må tilpasses, og jeg tror det er fullt mulig å få til på en god måte hvis man vil. Digitale CMR er uansett svært viktig å få på plass på en slik måte at det ikke er mulig å jukse med fraktbrev underveis, noe som gjøres i dag. Det er tillatt å endre fraktbrev for hånd, noe som er en hårreisende praksis, i og med at et fraktbrev skal være signert av avsenderen. Når det tillates å endre på dette med blyant, endre bil og henger, er det umulig å vite hva slags type transport en har foran seg. En internasjonal last kan enkelt omgjøres til to gjennomgående duplikater av fraktbrev påført nytt registreringsnummer med en penn. Dette gjør at en internasjonal transport som utløser rett til kabotasjeturer, plutselig blir til to eller flere som alle gir rett til kabotasjekjøring.

Tilsvarende ser vi at det som er en innenlandstransport, eksempelvis fra Skibotn til Gardermoen, utført med et utenlandsk selskap via Finland og trallebytte i Finland, plutselig blir omgjort til en internasjonal transport uten krav til allmenngjort lønn for hoveddelen av transporten mellom Skibotn og Gardermoen, samtidig som turen også gir rett til kabotasjeturer i begge ender. Det er dessverre store internasjonale selskaper som har dette som forretningsmodell. Hvorvidt de betaler norsk minstelønn, blir ikke kontrollert.

Vi kan ikke akseptere en utvikling der markedsgrunnlaget for transport snevres inn for bedrifter som

følger regelverket, mens useriøse tuter og kjører på. Jeg vil derfor utfordre statsråden til å komme med konkrete forslag der vi flytter flere av lovbruddene rundt dette med kabotasje bort fra straffekjeden og heller legger til rette for kraftige gebyrer/bøter som kreves inn på stedet, slik at man langt mer effektivt kan få slått ned på ulovlighetene. For er det én ting useriøse aktører skjønner, er det penger. Høye gebyrer som kreves inn på stedet, svir og sørger for at det å drive useriøst blir mye mindre både lønnsomt og attraktivt fordi det ikke lønner seg lenger.

For å bekjempe bruk av ulovlig kabotasje og annen transportkriminalitet, vil statsråden nå ta initiativ til en samling av kontrollansvaret for transportkriminaliteten, herunder kanskje opprettelsen av et eget transportpoliti, samt flytte overtredelser på kabotasjeområdet fra straffekjeden og over på høyere gebyrer/bøter? Og: Når vil statsråden sørge for at vedtakene for snart et år siden om obligatorisk elektronisk fraktbrev følges opp?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:39:44]: Represantanten og interpellanten Bård Hoksrud tar opp eit veldig viktig tema. Vegtransportaktørar som ikkje følgjer regelverket, bidrar til dårlege arbeidsvilkår for sjåførane og hindrar ein rettferdig konkurranse i næringa. Slik useriøs verksemd kan vere ein fare for trafikksikkerheita, men òg ha andre negative konsekvensar for samfunnet.

Eg er gjord kjend med at delar av vegtransportsektoren har særlege utfordringar med useriøs verksemd. Blant anna har Arbeidstilsynet avdekt at mange utanlandske sjåførar som køyrer kabotasjetransport innanlands i Noreg, får for lite betalt. Regjeringa har hatt sterkt søkelys på dette over lang tid, òg før eg trådde inn i regjeringa, og har innført ei rekkje tiltak bl.a. for å effektivisere kontrollen med vegtransportnæringa.

Me må ta sikte på eit auka og meir effektivt samarbeid og tilpasse samarbeidet til eit stadig skiftande utfordringsbilde. Samarbeidet mellom kontrollatane er derfor eit tema som det er fokusert på i regjeringas strategi mot arbeidslivskriminalitet, som eg særleg vil vise til.

Regjeringas reviderte strategi mot arbeidslivskriminalitet blei lagd fram 8. februar i år. Her er Samferdselsdepartementet gitt eit særleg oppfølgingsansvar for tiltaka for å styrkje samarbeid og oppfølging i veg- og transportsektoren og for å forsterke det internasjonale samarbeidet mellom kontrollmyndighetene.

Eg vil seie noko om det samarbeidet som er på vegtransportområdet, og dei tiltaka som har kome:

For det første: Det er vedtatt ei eiga satsing på auka samarbeid og styrking av kontrollaktivitetane på vegtrafikkområdet. Statens vegvesen, Arbeidstilsynet,

skatteetaten, tolletaten og politiet deltar i dette samarbeidet. Tilbakemeldingane viser at dette samarbeidet fungerer godt og bidrar til auka kompetanse og innsikt på området. Det bidrar òg til at etatane saman diskuterer utfordringane i vegtransporten på sentralt nivå og slik sett får eit felles bilde av problemstillingane.

For det andre: Statens vegvesen har styrkt sin eigen innsats mot arbeidslivskriminalitet bl.a. gjennom opprettinga av ei eiga krimeining som samarbeider tett med andre handhevsmyndigheiter.

For det tredje: Eg vil vise til at Vegvesenet deltar i trepartsbransjeprogramma for transport og bil i samarbeid med Arbeidstilsynet og partane i arbeidslivet. Programma bidrar til aktivt å fremje like konkurransevilkår, vareta rettane til arbeidstakarane og redusere moglegheitene for kriminell verksemd på transportområdet gjennom bl.a. kartleggingsarbeid, informasjonskampanjar og påverkingsarbeid.

For det fjerde: Eg vil vise til samarbeidet som Statens vegvesen har med a-krimsentra, som består av aktørar frå skatteetaten, Nav, Arbeidstilsynet og politiet. Statens vegvesen har overfor Samferdselsdepartementet skissert at ei tverretatleg faggruppe vil kunne vere eit hensiktsmessig tiltak for å styrkje kompetansen og auke kunnskapen om organisert kriminalitet på vegtransportområdet. Eit slikt arbeid vil kome i tillegg til det viktige kontrollarbeidet som skjer langs veg og i a-krimsentra, og ikkje i staden for. Eg har derfor bedt Statens vegvesen vurdere behovet og moglegheiter for eit enda tettare samarbeid med andre etatar for å styrkje arbeidet mot transportkriminalitet ytterlegare.

For det femte: Eg vil vise til at utrykkingspolitiet, som har hovudansvaret for politiets trafikkteneste og er svært viktig for arbeidet med å nå nasjonale trafikksikkerheitsmål, òg har kriminalitetsnedkjemping som samfunnsoppdrag. Stortinget bad i si nylege behandling av politimeldinga regjeringa bevare dagens organisering av utrykkingspolitiet. Samferdselsmyndigheitene samarbeider tett med utrykkingspolitiet, bl.a. for samordning av kontrollaktiviteten.

Og til slutt: Dei ulike myndighetsaktørane på vegtransportområdet utfyller kvarandre godt. Dei mange samarbeids- og samordningsordningane som eksisterer, er tufta på at kvar og ein bidrar inn i samarbeidet med sin særlege kompetanse og innsikt frå ulike ansvarsområde. Eg meiner dette gir ei breidde og ein stor samla styrke i arbeidet for å motverke transportkriminalitet, slik det òg openbert gjer i trafikksikkerheitsarbeidet.

Med det eg har gjort greie for her, meiner eg at det interpellanten tar opp knytt til samordning, no ligg veldig sterkt, og eg synest at òg mine forgjengarar har gjort eit godt arbeid for å sikre ei samordning. Derfor er eg usikker på å gå vidare med eit såkalla transportpoliti,

fordi det bryt med tenkinga her, og eg meiner at det ikkje er nødvendig. Men som interpellanten tar opp, må me søkje å få til auka og meir effektivt samarbeid, og me må tilpasse samarbeidet til eit stadig skiftande utfordringsbilde. Dette er målretta og systematisk arbeid på ei utfordring som ikkje har nokon lette løysingar eller snarveg til målet.

Så vil eg seie noko om effektivisert handheving. Representanten viser til behovet for å effektivisere handhevinga på vegtransportområdet. Eg er sjølvstundt einig i at effektivitet i handheving og inndriving er heilt avgjerande for auka etterleving av regelverket, og regjeringa har derfor effektivisert kontrollinnsatsen og styrkt moglegheitene for fysisk å halde tilbake køyretøy som ikkje tilfredsstiller norske krav, gjennom f.eks. bruk av hjullås. I haust var òg representanten i Stortinget med på å vedta ei lovendring som gjer det mogleg å halde tilbake køyretøy for å sikre betaling av bøter og gebyr ilagde eigaren av eit køyretøy. Tidlegare var det berre tillate å halde tilbake køyretøyet for å sikre betaling av sanksjonar ilagde føraren. Det er òg innført tilsvarende tilbakehaldsrett etter yrkestransportlova for å sikre inndriving av ilagde sanksjonar. Desse lovendingane tredde i kraft 1. januar 2021.

Samferdselsdepartementet legg elles no til rette for auka bruk av brotsgebyr som reaksjon på brot på vegtrafikklova og yrkestransportlova. Dette vil òg gjelde for reglane om kabotasje. Det følgjer opp det oppmodingsvedtaket som er gjort i Stortinget. Formålet er å styrkje politiet og Statens vegvesen sin kontroll og tilsynsfunksjon med eit fleksibelt og effektivt reaksjonssystem. Dei meir alvorlege og gjentatte brota skal sjølvstundt framleis handterast i straffesporet, men det interpellanten peiker på, ligg det altså til rette for her gjennom fleire reaksjonar knytte til gebyrsporet og bøter.

Arbeidet er delt i fleire fasar. Første fase gjeld i hovudsak brot på køyretøy- og kviletidsreglane. Dette har vore på høyring, og ein tar sikte på å setje i verk endingane allereie i 2021. Endingane inneber bl.a. at føretaket i større grad skal haldast ansvarleg for brota, og dette vil igjen bidra til at tilbakehaldsretten i køyretøy kan brukast meir effektivt enn i dag. Brotsgebyr for ulovleg kabotasje inngår i neste fase og føreset både lov- og forskriftsendringar. Forslag til slike endingar skal etter planen bli sende på høyring denne våren.

Som eg har gjort greie for, meiner eg at det arbeidet som no går føre seg med effektivisering av handheving og inndriving ved at det blir lagt til rette for auka bruk av brotsgebyr, gjer at det representanten her peiker på, i realiteten er innfridd, eller er på veg til å bli innfridd. Eg vil òg vise til at Stortinget våren 2020 bad regjeringa om fleire konkrete tiltak for å motverke useriøs transportverksemd. Dette omfattar digitaliseringstiltak, å

sikre innkreving av bøter for brot på tekniske krav til køyretøy og kabotasjeregulverket og å greie ut medansvar for transportbestillarar. Departementet samarbeider no om vidare oppfølging, og me vil kome tilbake til Stortinget på eigna måte om desse temaa når me er klare for det. Me har sterkt søkelys på dette arbeidet.

Bård Hoksrud (FrP) [15:49:37]: Jeg takker statsråden for svarene så langt. Det er klart det ble gjort mange grep på dette området for flere år siden, bl.a. med hjullås, men jeg mener fortsatt utfordringen er at det går litt for sent.

Når det gjelder det samarbeidet som statsråden var inne på, er jeg enig i at det har skjedd mye bra der, og at det er mange flinke folk som prøver å gjøre en god jobb. Det er allikevel en stor bekymring at man støtt og stadig, etter at det er avslørt ganske grove overtredelser, ser at det ender opp med at saken blir henlagt. Sist var det en sak fra Vestfold, med ulovlig transportvirksomhet ved Bredmyra på Kampenes. Oppslaget jeg har her, viser arbeid som har vært polskdrevet, og regelverket «er så innfløkt og det krever så mye ressurser at man kvier seg for å ta i det», mener Gunnar Nordvik – etter politiets konklusjon om å henlegge saken.

Dessverre er det altfor mange av disse sakene som blir henlagt og ikke fulgt opp. Jeg synes det er gode signaler statsråden kommer med om at man nå skal sørge for at det får konsekvenser, at man skal øke bøtenivået og gå fra straff og over til gebyr. Jeg tror det er bra, nettopp med den konsekvens at man får tatt tak i og luket ut de useriøse, for penger er noe man skjønner, og da skjer det noe.

Jeg mener også det handler mye om trafikksikkerhet. Mange av dem som kjører rundt her, burde ikke kjørt rundt. Derfor er det bra at man fra Stortingets side, på tross av at jeg skjønte at enkelte i politiet ønsket at man skulle fjerne utrykningspolitiet, ønsker at det fortsatt skal være her og være en del av denne ressursen. Det er viktig.

Jeg har også lyst til å si noe statsråden ikke var innom, og som er en av de andre utfordringene rundt dette med ulovlig kabotasje. Det er altså at det i dette landet kjører folk rundt som vi ikke har peiling på hvem er, og vi vet ikke hvor de har vært, hvem de besøker, eller hva de gjør der. Det er kjempeproblematisk når vi står midt oppe i en pandemi, for hvordan skal man kunne klare å sørge for å følge opp med smittesporing? Vi har fått flere henvendelser fra mange i transportbransjen som er bekymret for dette, for dem som driver useriøst og ulovlig og holder på. Jeg mener fortsatt at det er et stort arbeid å gjøre for at samarbeidet mellom de forskjellige etatene skal kunne bli enda

bedre, spesielt med bakgrunn i at vi veldig ofte ser at disse sakene blir henlagt.

Dette med tilbakeholdelsesretten, som Stortinget fattet beslutning om, er veldig bra og positivt, men jeg synes statsråden var litt for vag når det gjelder det Stortinget vedtok i 2020, om at man skulle ha et digitalt fraktbrev. Statsråden må gjerne være enda litt tydeligere. Han sa at det kanskje skulle på høring, eller at man jobbet med det, men jeg skulle gjerne sett at han var enda tydeligere på det.

Statsråd Knut Arild Hareide [15:52:53]: Eg får alle-reie no moglegheita til å vere tydelegare. Det eg sa knytt til digitale fraktbrev, er at det er noko me jobbar med. Ja, tida går fort, men det har ikkje gått eit år frå vedtaket blei fatta i denne salen. Det er naturleg nok eit noko krevjande arbeid. Eg trur òg alle forstår viktigheita av at me har god kontroll når me skal setje det ut i livet. Men eg kan bekrefte for representanten Hoksrud at me jobbar med det, og det er viktig at me følgjer det opp. Men det var ikkje berre dette det blei peikt på frå Stortingets side. Det var fleire tiltak, og me ser på heilskapen.

Noko av det eg meiner er viktig, er at me må ha kontroll. Me må ha kontrollar, og det er det me no ser – at me har langt fleire og betre kontrollar enn me hadde tidlegare. Så har 2020 naturleg nok vore eit litt spesielt år på grunn av pandemien.

Eg deler eigentleg bekymringa som representanten Hoksrud peiker på, om at me nettopp knytt til ein pandemi ikkje har den kontrollen me ønskjer. Det eg kan seie, er at me naturleg nok har etterspurt dette i dialog med helsemyndighetene, og transportsektoren får mykje skryt fordi han i mindre grad har bidratt til smitteutbrot. Det har prega sektoren veldig. Heldigvis kan me så langt seie at godstransporten har gått veldig godt og i svært liten grad bidratt til smitteutbrot, og det er eg glad for.

Så vil eg seie at nettopp dette med å gå for brotsgebyr, altså å auka den delen, er riktig. For mange her vil pengane på botnlinja ha betyding, og da vil ein ta omsyn til det. Som eg òg sa, skal me halde oss i straffespo-ret for dei mest alvorlege brotsverka, men eg trur likevel me må ta fleire aktørar på eit tidleg stadium, og da trur eg gebyr – pengar – vil vere eit godt tiltak. Som eg òg sa i mitt førre innlegg: Her er me på veg til å følgje opp det Hoksrud peikte på i innlegget sitt.

Det er ikkje tvil om at dette òg handlar om trafikksikkerheit. Eg sa lite om det i innlegget mitt, men det er jo ei av hovudbekymringane ved dette, og det er òg derfor det er så viktig med breidde i kontrollarbeidet. Derfor peikte eg òg på både UP og det kontrollarbeidet som Statens vegvesen gjer.

Oppsummert vil eg seie at det er ei bekymring med den ulovlege kabotasjen, men det skjer veldig mykje godt kontrollarbeid. Me gjer det me kan for å samordne dei ulike etatane som jobbar med dette, og me følgjer opp at det går frå straffesporet til gebyr.

Kirsti Leirtrø (A) [15:56:09]: Interpellanten tar opp et særdeles viktig tema, om ulovlig kabotasje og annen transportkriminalitet. Utviklingen har over tid gått i feil retning når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakerne i sektoren. Konkurransevilkårene for seriøse bedrifter og trafikksikkerheten på norske veier svekkes av dette.

Arbeiderpartiet har flere ganger fremmet egne forslag til tiltak for tryggere transport på norske veier, bl.a. krav mot utenlandske turbussoperatører, økt kontrollvirksomhet og elektronisk fraktbrev, som nå er vedtatt.

Fremskrittspartiet har jo hatt samferdselsministeren i nesten sju år.

Nylig vedtok Stortinget en etterlengtet lovendring som gir myndighetene rett til å tilbakeholde kjøretøy som bryter norsk lovverk, deriblant brudd på kabotasje-reglene. Dette er ganske viktig.

Arbeiderpartiet mener også at antall kabotasjeopdrag bør reduseres, og at vi har behov for internasjonalt samarbeid for å få en mer seriøs transportbransje. De nye EU-reglene for veitrafikk, mobilitetspakken, som egentlig ble vedtatt i juli 2020 i EU, gir godt håp om at ulovligheter kan stanses på tvers av landegrenser. De nye reglene innebærer bl.a. at sjåfører skal vende hjem hver fjerde uke, og at kjøretøyet skal vende hjem hver åttende uke. Virksomhetene skal betale for sjåførens innkvartering når sjåføren skal gjennomføre en ukehvil utenfor kjøretøyet. Reglene for postkasseselskaper strammes inn. Dagens kabotasje-regler strammes inn ved at det innføres en karanteneperiode på fire dager for utenlandske kjøretøy som brukes i kabotasje-kjøring. Myndighetenes håndhevingsmuligheter blir utvidet. Vi håper og forventer at disse endringene snart blir innlemmet også i vårt lovverk.

Det viktigste er allikevel at useriøse aktører blir stoppet, og da må kontrollen være god nok. Det holder ikke bare med lovendring, det trengs en samordning mellom de ulike offentlige instansene. Det er ikke noen tvil om at regjeringens avbyråkratiseringsreform har bidratt negativt ved at det har blitt redusert tilsyn og også samordning hos Arbeidstilsynet og Statens vegvesen.

Arbeiderpartiet har hvert budsjettår foreslått ekstra midler til økt kontroll. Vi ser en bedring nå ved at det er satt av ekstra midler.

Det er stor mangel i Norge på sjåfører for både tungtransport og buss. Derfor må vi også systematisk jobbe for en mer seriøs transportbransje med norske

lønns- og arbeidsvilkår. Vi må ansvarliggjøre bestilleren av gods, vi må samordne ressursene, og ikke minst må vi ha et samarbeid som går utover landegrensene våre. Vi må ha nulltoleranse for sosial dumping. Alt dette krever økte ressurser til kontroll på grensene våre og ellers rundt om i landet.

Helge Orten (H) [16:00:20]: Arbeidet mot ulovlig kabotasje er et kontinuerlig arbeid. Det er noe som pågår fra dag til dag, og som vi kontinuerlig må forbedre. Statsråden har i stor grad redegjort for det som er gjort, og det arbeidet som pågår. Jeg synes det er grunn til å være fornøyd med at man iallfall har fått til et bedre samarbeid mellom de forskjellige etatene – Statens vegvesen, Arbeidstilsynet, skatteetaten, tolletaten og politiet. Det er et godt grunnlag for å greie å få til bedre og mer effektive kontroller. Selv om det er et økt antall kontroller og det er bevilget mer penger til det gjennom de siste årene, er det like fullt ikke bare mengden penger vi bruker på dette, og antallet kontroller som er avgjørende, det er også hvordan kontrollene blir gjennomført, nemlig ved et bedre samarbeid. Et bedre digitalt verktøy knyttet til kontrollene har gjort at vi har fått mer effektive kontroller, og det er lettere å avdekke brudd på lovverk.

Transportbransjen er en internasjonal bransje. Veldig mye av denne transporten går over landegrensene, iallfall det som kan handle om kabotasje og ulovlig kabotasje. Derfor er man avhengig av et veldig tett og godt internasjonalt samarbeid. Det har vi sett resultatet av i arbeidet med Road Alliance, som egentlig tidligere statsråder og nåværende statsråd har videreført på en god måte. Vi ser at det arbeidet nytter. Når vi ser hva som kommer i mobilitetspakken fra EU, ser vi at det har nyttet å drive et godt samarbeid innad i EU, og at man fra norsk side har vært en pådriver for ikke å liberalisere dette ytterligere, men heller stramme det inn. Dette mener jeg går i rett retning for å sørge for at vi heller ikke liberaliserer regelverket for kabotasje og ulovlig kabotasje.

Når det gjelder spørsmålet som interpellanten reiser, om hvorvidt det skal være transportpoliti, tenker jeg at det aller viktigste sett fra vårt ståsted er at vi nå har fått til et bedre samarbeid mellom etatene, som er med på å sikre at vi får effektive kontroller og får avdekket ulovligheter i bransjen. Det er kanskje det beste verktøyet vi har. Sånn sett opplever jeg ikke at det er et veldig stort behov for å etablere et eget transportpoliti, men heller at man fortsetter å styrke det samarbeidet som er mellom etatene og sørger for at de jobber godt sammen i arbeidet mot lovbrudd i transportsektoren.

Så reiser interpellanten interessante spørsmål knyttet til gebyr og bøter, og om det kan være et mer

hensiktsmessig virkemiddel i en del sammenhenger. Det tror jeg vi kan slå fast at det er. Økonomiske sanksjonsmuligheter er veldig ofte et effektivt virkemiddel. I jo større grad vi kan bruke det, jo bedre tror jeg det vil være. Strengt og høye bøter tror jeg er et godt virkemiddel for å bidra til en preventiv effekt overfor dem som prøver seg på lovbrudd.

Statsråden refererte til tilbakeholdsrett, hjullås og muligheten for også å bruke strenge reaksjoner i så hen-seende, og dette mener jeg er effektive virkemidler som gir god effekt. Jeg må si jeg støtter veldig mye av intensjonen i det interpellanten tar opp, rett og slett fordi jeg tror at det som ligger til grunn for det som blir framført når det gjelder transportpoliti, egentlig i stor grad løses gjennom et bedre samarbeid. Jeg tror det er to sider av samme sak, på et vis. Man oppnår mye av det samme, nemlig at vi får avdekket flere lovbrudd.

Når det gjelder strengere sanksjoner og bøter, mener jeg det er noe vi kontinuerlig må vurdere fram-over. Jeg tror det iallfall er effektivt og preventivt overfor dem som prøver seg på lovbrudd i transportsektoren. Interpellanten har mange gode poeng. Transportpoliti er vi nok for vår del ikke klar til å gå inn for foreløpig. Vi går inn for fortsatt godt samarbeid mellom transportetaten. Samtidig tror jeg intensjonene i dette er ganske like, og vi oppnår veldig mye av det samme gjennom det samarbeidet som nå er etablert.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [16:05:01]: Først må jeg tilbake til Arbeiderpartiet – når man begynner å prate om snøen som falt i fjor, eller for mange år siden. Jeg husker at vi diskuterte mye hva vi skulle gjøre, og kabotasje-problematikk, og noe av det første vi gjorde da vi kom i regjering, var at vi satte i gang med å styrke kontrollene, og vi sørget for at vi fikk på plass hjullås. Vi har også gjort flere andre grep som har vært viktige nettopp for å ta tak i dette med ulovlig transport i Norge.

Jeg er veldig enig i at samarbeidet har blitt bedre, og det er veldig bra, men jeg opplever at man kunne vært enda tydeligere politisk på hvem som har det totale ansvaret, og at det var noen som hadde det overordnede ansvaret. Det er noe av bakgrunnen og som jeg tenker litt på med trafikkpoliti, at det gir en mulighet for enda mer koordinert styring. Nå er det hvert departements egen underliggende etat som har ansvaret for deler av dette. Vi ser at det blir gjort en kjempegod jobb fra mange forskjellige, men at det svikter akkurat på det siste, når man skal sørge for å følge opp, at det får noen konsekvenser, og at det blir dyrt for den som driver ulovlig og useriøs.

Det andre jeg mener er noe av utfordringen, er dette med grensene og det å tenke hvordan man kan vite hvem som kjører inn i Norge, for det handler også om skatter og avgifter og moms osv., som gjør at de useriøse får enda bedre rammebetingelser enn dem som driver seriøst og redelig, som ønsker å gjøre dette på en god og riktig måte, og som følger regelverket.

Så er jeg selvfølgelig som Frp-er alltid veldig utålmodig, jeg synes det går litt for sent. Dette med gebyrer istedenfor straffesanksjoner mener jeg har tatt altfor lang tid. Jeg mener det burde komme enda raskere på plass, for det vil gjøre noe i denne bransjen, og det vil sørge for å rydde opp blant en del av de useriøse aktørene.

Jeg er helt enig i det statsråden sier, at grove overtredelser må vi selvfølgelig fortsatt straffeforfølge, men jeg tror man kunne luket ut veldig mye useriøs i transportbransjen ved at man sørger for at det begynner å koste mye penger å drive useriøs og ikke følge opp regelverk og lovverk.

Vi er selvfølgelig også utålmodige på det nye regelverket, mobilitetsdirektivet. Det kan jo være spennende; jeg tror det vil være en del bra ting der. Jeg er helt overbevist om at dette ikke kommer til å være siste gang vi diskuterer dette viktige temaet i denne komiteen.

Som sagt: Jeg tror det er viktig å få på plass et overordnet system som gjør at man får kontroll med hvem som kjører inn i Norge, og at de som kjører inn, også betaler de skatter og avgifter de skal, for å få likere konkurransevilkår i forhold til norsk transportbransje, som sliter og ser at det blir stadig vanskeligere å konkurrere med de useriøse aktørene. Vi har vel sett at enkelte utenlandske selskaper nå er i ferd med å kjøpe inn flere tusen biler for å konkurrere, og mange av dem vil konkurrere i Norge, på en useriøs måte.

Statsråd Knut Arild Hareide [16:08:15]: Eg vil takke for ein god debatt. Eg synest at representantane Leirtrø og Orten løfta nokre perspektiv som er viktig her. Leirtrø peikte på dette med sosial dumping, som ligg der. Eg har lyst til å seie at det ligg til grunn for vår tenking knytt til dette.

Så peikte interpellanten på noko veldig viktig i sluttinnlegget sitt: det internasjonale samarbeidet her. Det sa eg lite om i svaret mitt, men me er opptekne av at me her ikkje kan jobbe berre nasjonalt, me er òg nøyddde til å jobbe internasjonalt, fordi dette er eit internasjonalt problem. Det ligg til grunn. Han peikte òg på det arbeidet som EU no gjer, og me er gjennom Road Alliance koordinerte i det arbeidet som me gjer, nettopp for å sikre vår påverknad her.

Paradokset her er at dette er eit tema som går på skatt, som går på avgifter, og som gjer at det er heilt

nødvendig å ha skatteetaten inn i det. Dette er også politiarbeid, for det som går på ulovleg kabotasje, er ulovlig aktivitet. Naturleg nok må òg dei som jobbar med vegsektoren, som Statens vegvesen, vere inne her. Det gjer det vanskelig å ikkje ha ei koordinering, det er derfor me følgjer opp også det.

Statens vegvesen har opplyst at det tverretatlege samarbeidet som er etablert på vegtransportområdet, no er operativt. Ein er i gang med bl.a. å utarbeide felles kontrollrettleiarar for alle etatane. Men det siste året har vore spesielt på alle måtar, og på grunn av covid-19 blei det derfor gjennomført berre ein samarbeidskontroll i 2020. Vår forventning er naturleg nok at det skal bli langt fleire i 2021. Det er lagt opp til dette, og der vil fokuset vere på nettopp sosial dumping, kabotasje, tungtransport og varebilsegmentet. Så eg opplever at me er godt i gang, og, som eg sa, følgjer me opp det som Stortinget har bedt oss om når det gjeld digitalt fraktbrev, men det er viktig at når me kjem med det, så må det fungere frå dag éin. Derfor er det eit betydeleg arbeid på dei føringane, men me har fullt fokus på å følgje opp det Stortinget har bedt oss om, for me trur det kan vere ei positiv forbetring.

Oppsummert vil eg seie: Det skjer mykje godt på kontrollarbeidet, me følgjer opp det som går på gebyr, altså at det ikkje skal vere berre straffekjeda som blir følgt opp her. Det er ei koordinering som blir stadig betre, og eg trur det er rett at mange etatar er inne i dette viktige arbeidet.

Presidenten: Flere har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [16:11:19]

Interpellasjon fra representanten Terje Breivik til arbeids- og sosialministeren:

«Arbeidsmiljøloven er ikke tilpasset en ny arbeidshverdag, verken i et kortsiktig eller langsiktig perspektiv, med økt bruk av hjemmekontor og større grad av fleksibilitet i når arbeidet utføres. Det er problematisk for både arbeidstakere og arbeidsgivere. Arbeidstakere må ha den samme tryggheten knyttet til arbeidsmiljø, rettigheter og rammeverk som i den "gamle" arbeidsdagen hvor arbeidet foregikk i arbeidsgivers lokaler. Arbeidsgiver må ha noe større fleksibilitet knyttet til beskrivelsen av normal-arbeidsdag, kveldsarbeid m.m. og hva som skal tilrettelegges på arbeidsplassen samt en tydeliggjøring av plikter og rettigheter bl.a. av personvernmessig karakter.

Hvilke grep vil statsråden ta for å møte disse utfordringene?»

Terje Breivik (V) [16:12:29]: Noreg har eit av dei best organiserte, velfungerande arbeidsmiljølovverka,

samarbeid og gjensidig respekt partane i arbeidslivet imellom, uansett kva land me samanliknar oss med – heldigvis – og eit udelt gode me saman med partane i arbeidslivet må hegna om, foredla og vidareutvikla.

Trepartssamarbeidet er ein berebjelke for fridom, tryggleik og føreseielege vilkår i norsk arbeidsliv. Den norske modellen med små skilnader, likeverd og tett samarbeid er ikkje berre viktig for at me alle skal kunna leva frie, sjølvstendige liv, men òg eit av dei viktigaste konkurransefortrinna norsk industri og næringsliv har. Verdien av at alle vert høyrde, kan delta i utviklinga av eigen arbeidsplass, eiga verksemd, eigne produkt og løysingar, er uvurderleg både for det psykososiale og for verdiskapinga. Venstre er glade for å kunna ha ei robust arbeidsmiljølov og eit robust regelverk i Noreg, noko me ikkje minst har sett verdien av no under koronakrisa, der me som samfunn og fellesskap i stort har evna å snu oss rundt og gje dei fleste tryggleik, sjølv i ei gjennomgripande krise.

Eg og Venstre er òg svært glade for at det på arbeidsmiljøsida eigentleg er tverrpolitisk semje om dei store linjene. Eg er faktisk så frimodig å påstå, etter sjølv å ha sete i arbeids- og sosialkomiteen her på huset – ikkje ein heil stortingsperiode, men ein periode – at det meste som er av usemje på feltet, er meir eller mindre konstruert fordi ulike parti og interesser har interesse av nettopp å dyrka og skapa inntrykk av at konfliktane er langt større enn dei faktisk er. Med andre ord ligg alt til rette for at me har alle føresetnader for å modernisera og tilpassa arbeidsmiljølovverket, i takt med behova både arbeidstakarane, arbeidsgjevarane og samfunnet har.

I ein kvardag som er prega av digitalisering, auka krav til fleksibilitet, anten på grunn av karakteren til arbeidet eller behova arbeidstakarane måtte ha til å ta arbeidet med seg, er det rimeleg opplagt at regelverket må tilpassast og endrast. For Venstre er det i så måte heilt essensielt at arbeidstakarane skal ha den same tryggleiken knytt til arbeidsmiljø, rettar og rammeverk som i den «gamle» arbeidsdagen, der arbeidet i all hovudsak gjekk for seg i lokala arbeidsgjevar til kvar tid stilte til disposisjon.

Samstundes ser me arbeidsgjevarar som òg kan ha behov for noko større fleksibilitet knytt til defineringa av normalarbeidsdag, kveldsarbeid og kva som skal leggast til rette for på arbeidsplassen. Dei treng òg ei tydeleggjering av plikter og rettar av t.d. personvernmessig karakter. Det kan òg vera eit behov for å sjå på forenklingar og endringar som legg betre til rette for eit meir fleksibelt arbeidsliv, og det kan vera gode grunnar til å sjå på arbeidstidsavgjerdene som i dag gjeld, slik at det vert betre og meir fleksibelt for arbeidstakarane.

Arbeidsmiljølova og anna regelverk er ikkje godt nok tilpassa ein ny arbeidskvardag verken i eit kortsiktig eller langsiktig perspektiv, med auka bruk av heimekontor og større grad av fleksibilitet når arbeidet vert utført. «Det nye arbeidslivet» kom ikkje med koronakrisa, men det har vorte ytterlegare aktualisert av denne, ikkje minst når det gjeld omfanget av heimekontorbruk. Fleire hevdar, truleg med rette, at krisa vil føra til varige endringar i arbeidsmønsteret, kjappare enn elles.

Heldigvis ser det ut til at mange trivst med å jobba heimanfrå, men med dagens situasjon er òg heimekontoret for mange ei situasjonspåtvinga løysing. Regelverket skil heller ikkje mellom pålagt heimekontor eller frivillig avtalt heimekontor. Situasjonen me er i, er nokså ny og mellombels, men for framtida er det viktig at me lagar eit regelverk som differensierer innhaldet sitt ut frå om heimekontorordninga er pålagd eller ikkje. For Venstre er det viktig at heimearbeidet i ein normalsituasjon må byggja på reell frivilligheit frå den tilsette si side, og hovudregelen må vera at alle har tilgang til å arbeida i lokala for verksemda om dei ynskjer det.

I ein arbeidskvardag der ein vekslar på å vera på kontoret og jobba heimanfrå, meiner me òg at arbeidsgjevarane må sikra at dei tilsette har nødvendige hjelpemiddel og infrastruktur for å kunna utføra jobben sin. Undersøkingar viser at to av ti arbeidstakarar under koronakrisa ikkje har fått dekt noko tilrettelegging i form av ny infrastruktur. Difor kan det vera lurt å få på plass ei overordna regulering om dette i lovverket, sjølv om mykje naturleg og framleis bør avtalast lokalt mellom partane.

Dei tillitsvalde har ein viktig funksjon for å ta vare på kollegaane sine. Dei er bindeleddet mellom arbeidstakar og arbeidsgjevar i mange tilfelle, og mange fungerer òg som eit viktig sosialt lim i organisasjonen dei arbeider i. Rolla til den tillitsvalde for å bidra til gode heimekontorløyningar bør vurderast å verta lyft fram i regelverket i framtida.

Det psykososiale arbeidsmiljøet vert naturleg òg påverka ved arbeid andre stader enn på arbeidsplassen. Nokre føler seg meir einsame, nokre rapporterer om psykiske plager, og over 60 pst. slit med å skilja arbeid og fritid når dei er på heimekontor. Det viser at når ein brukar heimekontor, vert leiing ekstremt viktig, men det er òg slik at dagens regelverk ikkje omfattar det psykososiale arbeidsmiljøet på heimekontora i noko særleg grad. Det vert omfatta av arbeidsmiljøomgrepet i lovverket, men det kan nok med fordel lyftast fram og koma meir direkte fram i føresegnar.

Avslutningsvis – og innleiingsvis – vil eg gje regjeringa og statsråden honnør for at dei har varsla at endringar i heimekontorføresegna kjem på høyring.

Likevel trur eg det er viktig å vera tydeleg på at det ikkje er nok. Den nye arbeidskvardagen krev ein heilskapleg gjennomgang av ei rekkje reglar utover dette, og det håpar eg at regjeringa òg vil sjå på.

På bakgrunn av det vil eg kort og godt spørja statsråden: Kva grep vil statsråden ta for å møta utfordringane knytte til den nye arbeidsdagen som så mange opplever?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:19:46]: I tråd med interpellasjonsdebattens natur skal jeg, selv om spørsmålet til slutt var kort og godt, ikke svare kort og godt. Jeg har jo også 10 minutter til rådighet, så jeg vil dvel litt rundt spørsmålet. Bare først en ting som er greit å ha med seg i bakhodet når vi snakker om det nye arbeidslivet, og det er at selv om mange har hjemmekontor, er det fortsatt bare en mulighet for litt over ca. 50 pst. av norske arbeidstakere. Så veldig mange har ikke mulighet til hjemmekontor, og det er færre enn dem som i dag har det, som nok har det som – hva skal man si – en naturlig del av sin jobbhverdag.

I en annen sammenheng kunne vi brukt litt tid på å mimre om de dagene da hjemmekontor hørtes forlokkende ut, da det var en fin måte å kunne jobbe på en litt annerledes måte. Nå er det jo noe flest mulig skal gjøre.

Samtidig er det verdt å si at koronapandemien har vist frem både noe av det beste i den norske arbeidslivsmodellen og hvorfor den norske arbeidslivsmodellen fungerer. Blant annet har vi på nasjonalt plan hatt veldig tett og nær kontakt med organisasjonene i arbeidslivet. I virksomhetene har arbeidstakere og arbeidsgivere snudd seg om og klart å gjennomføre oppgaver som jeg tror, hvis vi spoler et år tilbake, mange var i tvil om var mulig å gjennomføre under sterkt endrede betingelser. Så er vi fortsatt i en unntakssituasjon der hensynet til smittevern fører til at mange må utføre arbeidet annerledes enn normalt, både de som må gå på jobb, og de som må gå på jobb, men fra hjemmekontor.

Rammene for arbeidslivet i Norge fastsettes gjennom lovgivning og gjennom avtaleverket mellom partene. Systemet er innrettet for å kombinere hensynet til vern av arbeidstakerne med muligheten for å avtale fleksible løsninger. Et eksempel er regulering av arbeidstid, som er bygget opp med noen normalregler i loven, men med mulighet for å avtale unntak. Avtaler med fagforeninger gir typisk muligheter for økt arbeidstid i perioder. Det er et typisk system for det vi kan kalle den nordiske modellen, med ulike nasjonale varianter, men som samlet sett gir – eller i hvert fall skal gi – en balanse mellom fleksibilitet, omstillingsmuligheter og trygghet.

Nå skal ikke jeg dvel ved de endringene som har kommet siden 2013, men det er, som interpellanten

også sier, et viktig poeng for denne regjeringen at vi skal ha en oppdatert og moderne arbeidsmiljølov. Det betyr at arbeidsmiljøloven ikke er som de ti bud, som kom på steintavler. Arbeidsmiljøloven er et lovverk der det grunnleggende hensynet til arbeidstakernes trygghet og sikkerhet, men også hensynet til fleksibilitet hele tiden må diskuteres og søkes å ivaretas. Et eksempel på en slik liten modernisering er mulighetene for at arbeidstakerne nå kan ta initiativ til å inngå skriftlige avtaler om utføring av arbeidet mellom 21 og 23. En del slike ting er også egentlig i praksis bare en oppdatering til det nye arbeidslivet som det er. Det er verdt å minne om at beskyttelse som bare finnes på papiret, men ikke korresponderer – altså at reglene ikke korresponderer med slik virkeligheten er – ofte gir dårligere beskyttelse i praksis. Regjeringens mål er å bygge videre på den norske arbeidslivsmodellens kombinasjon av vern og fleksibilitet.

I koronatiden er det mange som har hatt behov for å bruke andre ordninger. Det gjelder hvor og når det arbeides. NHOs medlemsundersøkelse viser at 63 pst. av bedriftene har benyttet hjemmekontorløsninger. YS Arbeidslivsbarometer viser at 40 pst. av arbeidstakerne som er omfattet av dem, er blitt pålagt hjemmekontor. Det er altså inngått en rekke avtaler om arbeidstidsordninger mellom partene i arbeidslivet. Hovedinntrykket mitt er at arbeidslivsmodellen vår har fungert godt i møte med en krise som den vi står i nå.

Det gjelder en egen forskrift om arbeid i arbeidstakerens eget hjem som fastslår at arbeidsmiljøloven gjelder, men med nærmere presiseringer og en del unntak. Arbeids- og sosialdepartementet har i dialog med hovedorganisasjonene i arbeidslivet sett på behovet for å oppdatere denne forskriften. Den ble innført i 2002, og jeg er enig med interpellanten i at mye har endret seg siden den gang, ikke minst på teknologisiden. Prosessen har kommet så langt at et høringsnotat med forslag til justeringer av forskriften om kort tid vil bli sendt ut. Det er altså det kortsiktige arbeidet.

Men det er behov for også å se på dette mer langsiktig. Da må vi ha et systematisk og godt bearbejdet kunnskapsgrunnlag som også sier noe om erfaringene fra koronatiden, og om hva som er behovene for det som kanskje blir en ny normal i tiden etter. Departementet har satt i gang et slikt arbeid. OsloMet skal kartlegge omfang, utviklingstrekk og konsekvenser av hjemmekontor og annet fjernarbeid, med en delrapport til sommeren og en sluttrapport om et år. Til sommeren vil Statens arbeidsmiljøinstitutt legge frem en gjennomgang av funn fra forskningen om arbeidsmiljø og helse med tanke på hjemmekontor.

Det å klare å modernisere og tilpasse regelverket gjennomføres best gjennom en stegvis tilnærming, der

vi også har tid til å ha dialog med organisasjonene i arbeidslivet. Vi behøver ikke å reparere det som fungerer, men som interpellanten var inne på, kan det være områder der det er behov for en klargjøring eller endring av regelverket. En mer fleksibel organisering av arbeidssituasjonen forventes å bli vanlig også etter koronaen, og det kan kreve at det må bli tydeligere hva som forventes fra henholdsvis arbeidsgiverens og arbeidstakerens side.

Men det er noen ting som må stå fast. Det skal være en skriftlig arbeidsavtale med beskrivelse av sentrale forhold som arbeidstid og lønn. Ved hjemmearbeid skal det etter dagens forskrift også være en egen skriftlig avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Dette gir et godt grunnlag for arbeidstakeren og arbeidsgiveren til å avklare rammene dem imellom. Det kan være aktuelt med en mer omfattende gjennomgang av regelverket rundt ulike former for fjernarbeid etter at vi har samlet mer kunnskap og erfaringer. Det blir en helt annen situasjon når man går fra påtvunget hjemmekontor til å utforme fremtidige arbeidsformer etter hva den enkelte virksomhet og arbeidstakerne selv kan ønske seg.

Åpenbare utfordringer i dagens situasjon er fraværet av fysiske møtesteder og det sosiale limet på mange arbeidsplasser. Det kan også være en risiko for at arbeidsmiljøspørsmål blir individualisert i stedet for å handle om selve arbeidet som skjer i fellesskap. Nå-situasjonen gjør det ikke mulig for virksomhetene å utforske gode løsninger på disse områdene. Jeg deler interpellantens vurdering av at også fremtidige reguleringer av arbeidslivet må ivareta balansen mellom trygghet og fleksibilitet.

La meg avslutte med to betraktninger med tanke på hva slags regelverk. Hvis vi skal justere eller endre noe på regelverket, ikke bare disse kortsiktige justeringene, eller justeringene som kommer nå, men hvis vi skal gjøre noe med regelverket på sikt, er det positivt, mener regjeringen, med fleksibilitet. Men det er ikke positivt hvis det aldri er mulig i praksis å dra et skille mellom arbeid og fritid. Det at veldig mange arbeidstakere nå har mulighet til å ta med seg arbeidsplassen hjem, gjør ikke at alle arbeidstidsreguleringer og slikt oppheves av den grunn, men i praksis kan det føles sånn for mange. Det å ha fleksibilitet til å jobbe på kvelden fordi man har lyst til å gå litt tidligere for å hente barna, er veldig bra, men i praksis å leve i en arbeidshverdag der arbeidstakeren forventes å være eller er tilgjengelig for arbeidsgiveren, selv om det ikke er slik reglene er, er ikke bra. I arbeidslivet skal man ha et klart skille mellom fritid og arbeid.

La meg ta et annet eksempel. Muligheten til å bruke hjemmekontor er åpenbart positivt hvis man har

mulighet til det, men representanten Breivik er inne på noe som også er viktig. Det kan tenkes at en virksomhet ønsker å spare penger på hjemmekontor. Skal man ha et regelverk som sier at det er helt greit at man i praksis har hjemmekontor for alle de ansatte, slik at man kan spare masse penger på kontorlokaler? Det er en viktig grense å dra opp, og jeg vil bare signalisere nå, før andre kommer til, at jeg mener vi skal ha et regelverk som gjør det ganske klart at man verken kan bruke hjemmekontor som en regelfri sone eller som et innsparingstiltak for å spare penger i virksomheten.

Terje Breivik (V) [16:29:08]: Takk til statsråden for eit godt, positivt og framoverlent svar. Eg er òg veldig glad for å høyra at hovudinntrykket til statsråden er at arbeidsmiljøinstituttet, for å kalla det det, har stått seg så godt i ein krisesituasjon som den me no står midt oppe i.

Eg og Venstre er sjølvsagt samde i at når me skal sjå på regelverket knytt til den nye arbeidskvardagen, må det skje gjennom ei brei tilnærming og sjølvsagt vera tufta på kunnskap og dialog. Likevel er det etter mitt ringe skjøn nokre område me med fordel kan og bør gjera noko med rimeleg kjapt. Det finst t.d. fleire døme på skatteordningar som bør gåast gjennom. Openbert i så måte er dei kostnadene folk no kan få med heimekontorløyisingar. Om arbeidsgjevar ikkje dekkjer utstyr til heimekontor og arbeidstakar sjølv kjøper dette inn, vil dei utgiftene naturleg nok gå inn i det generelle minstefrådraget me alle nyt godt av i personskatteregimet.

Minstefrådraget er i dag på heile 106 750 kr, som isolert sett er veldig bra. Men om ein person har faktiske kostnader på lat oss seia 50 000 kr i samband med heimekontorløyising, og ein annan endar opp med 0 kr fordi vedkomande alt kanskje har eit rom i huset som har nødvendig og godt nok utstyr, må dei i dag betala den same skatten. Ein kan i staden tenkja seg at me innfører ei enkel valfridomsløyising, der ein t.d. kan velja mellom dagens minstefrådrag på knappe 107 000 kr og eit lågare skattefrådrag, t.d. 90 000 kr, pluss dei faktiske kostnadene for heimekontoret, og då vil frådragsretten for dei faktiske kostnadene verta langt meir effektiv, utan at det går utover ei allereie enkel, rimeleg og ubyråkratisk ordning for den enkelte arbeidstakar og skattytar.

Eg trur òg det er behov for at regelverket knytt til yrkesskade og forsikring vert oppdatert rimeleg kjapt. I dag vert ein dekt på arbeidsplassen, mens tilhøva knytte til auka mobilitet, meir heimekontor og anna ikkje er dekte. Det er òg døme på regelverk som må gjerast tydelegare, for å sikra at tilsette er dekte av forsikring uansett kvar ein utfører arbeidet.

Både skatt og forsikring er to område det nok er fullt mogleg å gjera nok med, og som me kanskje bør

gjera noko med rimeleg raskt, utan at me treng så veldig mykje meir kunnskap om dei faktiske tilhøva.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:32:30]: Det er mange områder. Igjen: Man må skille litt i forhold til det som er nødvendig og viktig å klargjøre nå. Vi har gjort noen klargjøringer allerede, f.eks. knyttet til tolkninger av yrkesskaderregelverket. Men la oss heve blikket litt og se hva slags regelverk vi trenger i et arbeidsliv hvor hjemmekontor blir mer vanlig. Interpellanten nevner noe, men det er f.eks. også spørsmål om arbeidstid. I dag er det gunstigere regler – om det er gunstig, kommer kanskje an på hvordan man ser på det – ved at man kan jobbe mer og annerledes på hjemmekontor enn man kan hvis man er på arbeidsplassen. Det har nok opphav i en tanke om at det å være på hjemmekontor nærmest var å regne som et gode, og det var i hvert fall en veldig liten del av norsk arbeidsliv som i realiteten kunne det.

La oss se litt videre, hvor hjemmekontor kanskje til og med for noen kan bli en institusjonalisert del av arbeidsplassen: Det er et spennende forslag som diskuteres nå, om vi kan se for oss en mye mer desentralisert ansettelsespolitikk i staten. Jeg synes det er en spennende måte å tenke på. Det er nok ikke sånn at ansatte i alle departementene kan bo over hele landet, men at det også kan være mulig i lengre perioder å være ansatt i et statlig organ i Trondheim, Bergen eller Oslo, men bruke mye av tiden i hjemkommunen sin, det være seg Porsgrunn, Målselv eller Karasjok, fordrer en helt annen måte å tenke rundt hjemmekontor på enn tidligere.

Samtidig er jeg veldig opptatt av å understreke at vi ikke må lage et hjemmekontorregelverk som faller over i den motsatte grøfta, og det tror jeg interpellanten er enig i. Det at arbeidsgiver har rett til å be deg komme på jobb fysisk, men også at du har rett til å møte på jobb, tror jeg er et ganske viktig poeng. Ikke minst tror jeg mange, etter nå å ha fått oppleve påtvinget hjemmekontor i en lang periode, gleder seg til å komme fysisk på kontoret, med åpen kantine, kaffeprat, vinlotteri og hva det nå skal være – eller kakelotteri, da, for å være litt mer korrekt!

Rigmor Aasrud (A) [16:35:04]: Først vil jeg takke interpellanten for at han tar opp et tema som er aktuelt, og det ser ut som om det fortsatt kommer til å bli aktuelt en periode, sånn som covid-19-situasjonen utvikler seg.

For Arbeiderpartiet er trygghet for arbeid og trygghet i arbeid helt grunnleggende. Situasjonen vi har hatt nå, har synliggjort at det er utfordringer knyttet til trygghet både for arbeid og i arbeid. Jeg må si at jeg ikke er helt enig i representanten Breiviks utsagn om at det

er stor enighet omkring arbeidsmiljøloven i denne salen. Jeg minner om at i 2015 var det 1,5 millioner arbeidstakere som streiket for forslagene til endring i arbeidsmiljøloven, og det er fortsatt mye som kan gjøres i arbeidsmiljøloven – styrke fortrinnsretten, redusere bruken av midlertidig ansatte og innleie. Det ble flertall for å fjerne nulltimerskontraktene, men kollektiv søksmålsrett er tatt ut. Det er andre saker som bør inn i arbeidsmiljøloven.

Men til det som gjelder hjemmekontor: Det er veldig mye bra med hjemmekontor. Mange av oss har fått bedre tid, og vi belaster miljøet mindre fordi vi reiser mindre. Veldig mye av dette er bra, men det er helt klart mange utfordringer knyttet til den situasjonen mange møter med hjemmekontor. Det er helt klart at hvis en bor i en stor leilighet eller i et stort hus der en kan sitte i hver sin ende av huset og ha hjemmekontor, er saken ganske annerledes enn om en bor i en liten leilighet i Oslo og har fire–fem unger på hjemmeskole. Da er nok utfordringen ganske mye større.

Det er også utfordrende for dem som blir sittende veldig mye alene. Psykiske utfordringer ser vi at mange møter etter å ha vært isolert både på hjemmekontor og ellers. Og jeg tror mange av oss som etter hvert har måttet bruke litt forskjellige former for hjemmekontor, også merker at den fysiske belastningen kan være noe stor. Det er ikke støtt alt på hjemmekontoret er helt som vi er vant til på kontoret. En av de viktigste tingene med arbeidsmiljøloven er at vi har en god kontrollfunksjon for dette, men det er vanskelig å kontrollere hvordan forholdene er på hjemmekontor, sånn det er i dag.

Vi har en regjering som for noen år siden gikk til valg på at de skulle ha stor gjennomføringskraft. Vi har en forskrift fra 2002. Arbeidstakerorganisasjonene har i flere sammenhenger tatt opp behovet for å oppdatere den forskriften fordi det er så veldig mange som er på hjemmekontor. Flere, også statsråden, har vært innom noe av det som er utfordrende. Arbeidstid som glir over i fritiden, arbeidsutstyr og hvilke tekniske løsninger en har, hvordan en skal sørge for at helse, miljø og sikkerhet er godt nok ivaretatt på hjemmekontoret, og det med ulykkes- og skatteregler er blant det som er tatt opp. Men nå har altså denne pandemien vart et helt år. Mange av oss har sittet på hjemmekontor i nesten et helt år, og fortsatt er en ikke kommet lenger enn at en varsler at en nå skal vurdere å legge fram noe på høring. Det er i alle fall kanskje ikke det jeg tenker på som gjennomføringskraft.

Men det er bra at det skjer noe. Vi mener det er helt avgjørende at en når en skal oppdatere den forskriften nå, legger det som er grunnlaget i den norske modellen til grunn, at arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjo-

nene er veldig tett på det arbeidet, for det er bare på den måten en kan finne gode løsninger som tjener både arbeidsgiverne og arbeidstakerne.

Representanten Breivik og andre her har vært innom det med yrkesskade. I dag tidlig leverte vi et representantforslag om yrkesskade. Og for åtte år siden lå det en sak i Stortinget om yrkesskade – en ny lov, en oppdatert lov. Den ble trukket av regjeringen Solberg. Og det er det som har skjedd med yrkesskade i denne åtteårsperioden. Hadde den loven vært på plass, hadde muligens mye vært bedre.

Heidi Nordby Lunde (H) [16:40:05]: La meg også starte med å takke representanten Breivik for å ta opp et aktuelt tema til debatt. Det gir oss en anledning til å se litt fordomsfritt på behovet for å gjøre endringer i arbeidsmiljøloven for å tilpasse denne til en ny arbeidshverdag.

For det er jo slik, som representanten Aasrud var innom, at sist vi gjorde endringer i arbeidsmiljøloven, i 2015, stemte Arbeiderpartiet mot dette, og LO tok ut generalstreik. Så viser det seg at siden den gang har det faktisk ikke vært noen økning i antall midlertidig ansatte, og det at vi gjorde det enklere å innføre langvakter i turnus, har ført til mer heltid.

I 2017 tror jeg det var Arbeiderpartiets nestleder Hadia Tajik som tok med seg TV 2 til sykehjem i Arendal for å vise at i Arbeiderparti-styrte kommuner klarte man å konvertere flere fra deltid til heltid. Det viste seg i reportasjen at de begrunnet dette nettopp med innføringen av langvakter, som førte til mer heltid og tryggere beboere som slapp å forholde seg til mange i turnusvakter. Høyre-politikk virker!

Når det er sagt, tror jeg nok at det er litt for tidlig å slå fast at vi har fått en varig endring av arbeidshverdagen, og derfor om en unntakstilstand skal være det som er grunnlaget for nye endringer i arbeidsmiljøloven. Jeg håper for så vidt at vi ser varige endringer, som gir både arbeidstakere og arbeidsgivere mer fleksibilitet til å organisere hverdagen, som kanskje også gir et lavere klimaavtrykk på grunn av redusert pendling og langreiser for møter, og kanskje økte muligheter for at man kan bo nettopp der man vil, og likevel ha mulighet til å ta en jobb langt der ifra. Noen opplever det som truende at der man vil bo, faktisk er Oslo, og at Oslo-folk nå kan begynne å søke på jobber andre steder i landet, selv om hensikten med det forslaget kanskje var motsatt.

Men vi har også sett at det som tidligere ble sett på som et privilegium for de få, nemlig det å ha hjemmekontor, ganske raskt har blitt en delvis belastning for noen. For jeg tror nok at det å ha hjemmeskole og stengte barnehager bidrar til en større belastning på

hjemmekontor enn det mange ser. Det å jobbe hjemmefra i utgangspunktet kan være en krevende øvelse, og vi ser nå at folk savner fellesskapet og arbeidsplassen sin. Så jeg håper vi vil se varige endringer som tar opp i seg det beste fra det vi har lært under pandemien.

Men la meg vise til noen dilemmaer. For det første er det, som også Aasrud var innom, ikke alle som har plass til å sette av dyre kvadratmetere i sin egen bolig eller hybel til å skape en god arbeidsplass. For det andre har arbeidsgiver et betydelig tilretteleggingsansvar for å forebygge bl.a. sykdom, der særlig muskel- og skjelettplager nå er det som fører til mye sykefravær, som igjen kan føre til avgang fra arbeidslivet. Men det siste er også lempet på når det gjelder hjemmekontor. Bør vi kanskje se på det? Hvor går grensene for arbeidsgivers mulighet til å tilrettelegge i mitt hjem og også mulighet til å følge meg opp?

Som stortingsrepresentanter tror jeg vi alle føler på den flytende overgangen mellom privatliv og fritid og arbeidstid, men vi er heldigvis unntatt arbeidsmiljøloven, og det gjør jo arbeidsdagen litt lettere. Men også dette kan være krevende for mange.

Så er det mange ting vi verken kan eller bør lovregulere. Selv om vi egentlig prøver, klarer ikke arbeidsmiljøloven å sikre godt lederskap. Vi kan kun forsøke å begrense effektene av dårlig. Vi har eksempler fra både private og offentlige virksomheter som gjennom godt lederskap har halvert sykefraværet med den samme arbeidsmiljøloven og sykelønningen som andre virksomheter, som krever endringer i begge for å klare det samme.

En mer distribuert måte å jobbe på vil også kreve mer av lederne. Det er mer krevende å motivere ansatte, skape oppslutning om felles mål og en bedriftskultur, når medarbeiderne ikke møtes. De får kanskje effektivitet, men mister nok noe på veien som må erstattes på andre måter.

Så skal det også sies at mange, særlig nye bedrifter og gründermiljøer, allerede jobber på denne måten, fra enten kontorfellesskap, kafeer eller hjemmekontorer. Så når politikerne endelig oppdager at det er en ny arbeidshverdag, er den på mange måter ikke ny. Men det er jo da heller ikke mangel på teknologi og muligheter for hjemmekontor som gjør at Google fortsatt velger å samle 2 800 ansatte på Googleplex utenfor San Francisco.

Så skal vi huske at arbeidsmiljøloven først og fremst er en vernelov som skal ivareta arbeidstakers rettigheter. Jeg mener dette er i arbeidsgivers interesse. Vi tjener alle på et anstendig og ryddig arbeidsliv. Ikke minst har jeg stor tro på at det er lønnsomt med arbeidstakere som trives og har det bra på jobben. Samtidig må arbeidsmiljøloven være fleksibel nok til å håndtere næringslivets behov, noe som også er kre-

vende. En kvinnes fleksibilitet er en annen kvinnes tvangstrøye. Det er forskjell på en virksomhet med turnuser, selvstendig næringsdrivende, industriarbeidere med tunge løft og systemutviklere i IT-bransjen.

Det kan være at framtidens arbeidsliv trenger et mer moderne regelverk, men det må fortsatt ivareta dagens arbeidstakere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:45:19]: Først vil jeg takke Venstres Terje Breivik for anledningen til å drøfte et viktig arbeidslivstema.

Som flere har vært inne på, er arbeidsmiljøloven arbeidslivets vernelov. Den gjelder ansatte og ikke sjølstendig næringsdrivende. Og når nå mange benytter seg av hjemmekontor, er vi i en situasjon som på mange måter nærmer seg de sjølstendig næringsdrivendes situasjon, at en har en stor grad av frihet med hensyn til hvordan en legger opp arbeidet. Den friheten er viktig, den er positiv – en slipper reisetid, en slipper stadig større bruk av tid og penger til reising, som mange opplever. Samtidig kan det komme tvang i form av krav til økte resultater fra arbeidsgiver. Derfor er det viktig å følge med og ivareta folks situasjon – balansen mellom arbeidsliv og familieliv.

Senterpartiet ser på hjemmekontormuligheten som positiv og, som flere har vært inne på, det gir store muligheter for her å desentralisere kontorarbeidsplasser. Vi har aldri hatt et større omfang av kontorarbeidsplasser enn det vi har i dag, og når vi kjenner til teknologiens muligheter, ser vi klart at her er mulighetene store for å desentralisere, istedenfor det som har vært normen, nemlig å sentralisere.

Arbeidsmiljøloven må bestandig være en oppdatert lov, samtidig som en må holde fast ved strenge krav til ansettelsesforhold. Det gjelder faste ansettelser, hva innebærer det, når kan en bruke midlertidige ansettelser – og bestemmelser om arbeidstid. Arbeidsmiljøloven er en balanse mellom arbeidsgivers og arbeidstakers interesser, og vi må aldri glemme at generelt sett er arbeidstaker den svakeste part. Det er arbeidstaker som har hatt hovedmotivet for å ha en sterk arbeidsmiljølov, sjøl om vi også har en norsk tradisjon hvor arbeidsgiver også har sett seg tjent med arbeidsmiljøloven fordi det har gitt ryddige og tillitsfulle samarbeidsformer.

Den norske modellen baserer seg på lovgivning – arbeidsmiljøloven – og en sterk fagorganisering, en sterk fagorganisering med ansvarlige parter. Og du verden hva dyktige bedriftsledere og dyktige faglig tillitsvalgte kan få til sammen når det samarbeidet fungerer godt, hvilke resultater en da får til. Det ser vi når vi er rundt omkring på arbeidsplassene i dag, som en veldig stor styrke for Norge.

Sterke fagorganisasjoner gjør at en får gode tariffavtaler, og det er tariffavtaler som spiller en meget viktig rolle. Tariffavtalene er normgivende for lønns- og arbeidsvilkår i bransjen, uavhengig av om andre bedrifter er organisert eller ikke, og det er en svært viktig styrke ved det norske arbeidslivet.

Hjemmekontor, hva innebærer det? Jo, det innebærer at en får det jeg vil kalle for en tillitsbasert ledelse. Det innebærer at den som er leder for bedriften, må ha en tillit til sine arbeidstakere, som har sitt kontor hjemme. Dette er meget krevende å regulere. Det er klart at vi er nødt til å følge med på situasjonen når det gjelder hjemmekontor, og samtidig hele tiden se til at de som har hjemmekontor, også ser behovet for å være fagorganisert, sjøl om en ikke har sin arbeidsplass blant de mange, men kanskje helt eller delvis har sin arbeidsplass hjemme. Derfor vil jeg si at fagorganisasjonene nå må sikre og følge nøye med på utviklingen når det gjelder hjemmekontor, og løpende følge opp og se på behovet for oppdateringer i de ulike bransjene.

Som en konklusjon vil jeg si at istedenfor her å ha hovedfokuset på arbeidsmiljøloven tror jeg det er riktig å ha hovedfokuset på tariffavtalene. Det er gjennom tariffavtalene en kan få det skreddersydd i forhold til hver enkelt bransje, og det er gjennom tariffavtalene en kan få den beste løpende tilpasningen av situasjonen for å sikre begge parter viktige interesser.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:50:00]: I morgon er det ei eittårsmarkering av at veldig mange i dette landet vart sende på heimekontor.

Måten me opplever heimekontor på i dag, er veldig annleis enn korleis me opplevde det for eitt år sidan. Då trur eg mange sette pris på at me fekk kortare reiseveg, at det kanskje var berre å reisa seg frå kjøkkenbordet og setja seg på ein annan stol i heimen. Ein fekk meir effektive møte framfor lange møte som trekkjer ut, og ein del tal tyder på at mange ønskjer vidare heimekontor. Det er eit gode for nokon.

Så er det, som representanten Breivik tek opp i interpellasjonen, slik at ein ønskjer meir fleksibilitet, og fleksibilitet er eit vesentleg ord når me diskuterer arbeidsmiljølova og forskjellen på høgre- og venstresida i norsk politikk. For når Venstre begynner å snakka om fleksibilitet, vert eg nervøs, og det trur eg mange i LO òg vert. For spørsmålet er jo: Kven skal dette vera fleksibelt for? Skal det vera fleksibelt for sjefen, eller skal det vera fleksibelt for den tilsette? Noko av det eg trur det siste året har vist oss, er at me treng strammare formuleringar i arbeidsmiljølova som vernar dei tilsette som er på heimekontor. Den enkle grunnen til det er at folk treng fritid. Då åtte timars arbeidsdag vart ein realitet i Norge, snakka ein om åtte timar arbeid, åtte timar

fritid og åtte timar søvn. Det er viktig å verna om. Det er viktig å verna om at folk får åtte timar fritid. For det er ein fare for at skiljet mellom arbeid og fritid skilir ut, at det vert enkelt å senda ein mail eller ta ein telefon når arbeidet er over, og spørja: Kan du ikkje berre gjera denne oppgåva? Men det kan ein ikkje. Det er eit gode for oss at arbeidstida i Noreg er regulert.

Så til noko av det som eg tenkjer interpellanten kan bidra til, og det er at ein får opp ein debatt om korleis ein tek seg betre av HMS. Det ansvaret har arbeidsgjevaren. Ein del arbeidsgjevarar har teke det ansvaret gjennom pandemien. Ein del har dessverre ikkje. Det har ført til ein del helseutfordringar. Sjølv ein representant frå Høgre, kunne me lesa om på TV2, fekk nakkeprolaps som følge av mykje heimekontor. Den representanten er ikkje åleine. Det er faktisk éin av fire av alle som har heimekontor, som melder at dei har fått rygg- og nakkesmerter gjennom det siste året, og det er på grunn av at ein har arbeidd utan dei rette hjelpemidla.

Me skal heller ikkje underslå at veldig mange saknar det å koma på ein arbeidsplass, og ein saknar det sosiale. Noko av det som har bekymra meg, er dei som har arbeidsplassen som ein av dei få plassane dei møter folk, ein stad der dei får fleire sosiale stimuli enn det ein får når ein sit heilt åleine heime. Dei er det dessverre altfor mange av. Ja, ein del av dei som kan det, skal nok ha meir heimekontor i framtida, men det at det er viktig med dei sosiale møtepunkta som arbeid gjev, skal ein ha med seg når ein skal sjå på korleis arbeidsmiljølova kan sikrast på ein måte som gjer at folk som har heimekontor, òg har fritid, og at ikkje all tid heime er arbeid.

Det siste eg vil seia, er at arbeidsmiljølova er ekstremt viktig og må forsvarast, og det er noko av det som me heilt sikkert skal jobba meir med framover på grunn av det me har opplevd og erfart gjennom det siste året med pandemi.

Terje Breivik (V) [16:54:47]: Takk til statsråden for kloke, tryggjande svar og resonnement. Takk òg til dei andre debatt deltakarane.

Debatten har, for mi oppsummering, vist til fulle at me heldigvis er ganske tverrpolitisk samde om dei grunnleggjande verdiane i arbeidsmiljøinstituttet – tryggleiken til den enkelte arbeidstakaren, balansegangen mellom arbeidsgjevar og arbeidstakarar, hegna om å foredla trepartssamarbeidet og den norske modellen, dyrka dialogen og samarbeidet – og at dei endringane som skal og bør gjerast, sjølv sagt må greiast ut, og difor må me meistra både å skunda oss og å trø litt meir langsamt, samstundes. Me må ikkje minst jobba saman for å sikra eit samfunn med fridom og moglegheiter for alle, òg i ein ny arbeidskvardag.

Om eg kan få tillata meg heilt avslutningsvis eit aldri så lite sidesprang: Det kjennest litt rart å fremja ein interpellasjon og verta kalla ein interpellant når me har gode norske ord som «førespurnad» og «førespørjar». Men det får me debattera i ein annan samanheng.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:56:25]: Tusen takk til «førespørjaren» – interpellanten.

Jeg føler egentlig at vi har fått dekket det meste nå, så jeg har ikke så mye å legge til annet enn igjen å understreke at mye har skjedd i departementet i løpet av dette koronaåret, og et høringsnotat om endringer i forskrift for hjemmekontor er om kort tid på vei ut.

Det er for øvrig et godt poeng fra det jeg fortsatt kaller interpellanten, at man trenger ikke å bruke fremmedord når det finnes adekvate norske synonymer.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er avsluttet.

Sak nr. 10 [16:57:14]

Interpellasjon fra representanten Gisle Meininger Saudland til arbeids- og sosialministeren:

«Norges oljerikdom har ikke kommet gratis. Noen pionerarbeidere har kjempet en lang kamp for rettferdighet etter å ha blitt skadet på jobb, og arbeids- og sosialkomiteen har fått en kartleggingsrapport med navnet «Pioneroljearbeiderne med ødelagt helse og møtet med systemet, erstatninger, senskader og løsemiddelskader». I tillegg foreligger det en rapport fra Arbeidsmiljøskaddes Landsforening fra 2014 med navnet «Rapport om pioneroljearbeiderne i Nordsjøen». Begge rapportene beskriver de skadene mange har fått som følge av eksponering fra kjemikalier, oljedamp, kvikksølv og annet. De gir et usminket møte med skjebnen til noen av pionerarbeiderne. De skadde føler at de møter et system som ikke fungerer, at de ikke blir trodd, og at staten fraskriver seg ansvar.

Vil statsråden sette ned en kommisjon for å kartlegge omfanget og vurdere eventuell kompensasjon til skadde pioneroljearbeidere?»

Gisle Meininger Saudland (FrP) [16:58:35]: Høsten 1969 ble det første store norske oljefunnet i Nordsjøen gjort. Da fant daværende Phillips Petroleum Company det som etter hvert ville få navnet Ekofisk. Det markerte starten på det norske oljeeventyret som tusenvis av nordmenn har deltatt i, og som har gitt Norge den velstand og rikdom vi i dag nyter godt av. Oljeeventyret har vært positivt for Norge. I 2017 sysselsatte det 225 000 mennesker direkte og indirekte, og oljefondets verdi nærmer seg 11 000 mrd. kr.

Vår rikdom har imidlertid ikke kommet gratis, og også denne medaljen har en bakside. Det finnes mange

menesker i Norge i dag som har kjempet en årelang kamp for rettferdighet etter å ha blitt skadet.

Mitt eget engasjement i saken begynte med at jeg i fjor fikk tilsendt en kartleggingsrapport med navn «Pioneroljearbeiderne med ødelagt helse og møtet med systemet, erstatninger, senskader og løsemiddelskader». Rapporten er skrevet av de to ildsjelene Runar Nilsen og John-Peder Denstad.

Jeg er kjent med at rapporten er sendt både arbeids- og sosialkomiteen og arbeids- og sosialministeren. Rapporten er et usminket og direkte møte med skjebnen til mange norske pioneroljearbeidere og hvilken helsetilstand de er i i dag. Jeg må innrømme at det er sterk lesning.

Det er også andre yrkesgrupper som har måttet kjempe for rettferdighet. Nordsjødykkerne, også kalt pionerdykkerne, som foretok arbeidsdykking i forbindelse med oljevirkksomhet i Nordsjøen i årene 1965–1989, kjempet en årelang kamp for rettferdighet. De fleste var positive til nordsjødykkernes sak, som var et krav om annerkjennelse, erstatning og oppreisning som følge av ødelagt helse. Det ble også vektlagt at nordsjødykkerne hadde gjort en viktig nasjonal innsats, og at rikdommen som fulgte oljeeventyret, ikke hadde vært mulig uten denne yrkesgruppen.

Mange vil påstå at Norges motstand mot å anerkjenne sitt moralske ansvar for skadene nordsjødykkerne fikk, ikke var blant Norges stolteste øyeblikk. Historien vil vise om vi i denne saken om skadde oljearbeidere, pionerarbeiderne på 1970- og 1980-tallet, vil være på riktig side av historien.

I tillegg til Nilsen og Denstads kartlegging finnes det en eldre, men svært omfattende rapport fra Arbeidsmiljøskaddes Landsforening fra 2014 som grundig beskriver arbeidet som ble utført offshore, mangel på verneutstyr, skader man har fått i etterkant, og hvordan dette har blitt forsøkt tatt opp politisk i denne sal tidlige, dessverre uten hell.

A.L.F.s rapport beskriver hvordan man var iført vanlig bomulldress og bomullshansker, og at oljegjennomtrukket arbeidstøy ble hengt opp i seksmannslugarer. Arbeiderne ble gjerne utsatt for tre typer eksponeringer:

- kjemikalieopptak gjennom hudeksponering
- innånding med benzenforbindelser
- eksponering for kvikksølv

Mange av de som begynte å jobbe i oljen på 1970-tallet, var unge sjøfolk eller de jobbet i fastlandsindustrien. Jeg skal sitere fra en historie i rapporten fra en ung mann som nylig hadde begynt i oljen på 1970-tallet:

«På Temporary bodde vi 4 mann på hver lugar. Vi hadde ikke oppbevaringsskap så alt av arbeidstøy som kjeledresser, vernesko og gjennomvåte

sokker, alt tilsølt av olje hang til tørk over en varmeovn på veggen. Det stinket der inne.»

Om arbeidet fortelles det videre:

«Det var mye skifte av pakninger på rørsystemet. Ved splitting av rør var det alltid gass som man hadde rundt seg og pustet inn. Her ble det alltid målt for konsentrasjon, men kun med tanke på eksplosjonsfaren. I noen tilfeller var det så mye gass at man fikk beskjed om at vi var langt over eksplosjonsfaren.»

Historiene er mange flere, og jeg skulle gjerne ha fortalt dem alle sammen, for både de gjenlevende pionerarbeiderne og de som har gått bort, fortjener at deres historier blir hørt.

Symptomene og helseplagene kom ofte krypende noen år senere, og etter hvert

som skadene ble sterkere, det gikk ut over arbeidet og de sa ifra til firmaet, så ble de satt i land. Mange trodde at de ville være sykmeldt bare i noen uker, og at de snart skulle ut igjen. De færreste visste at den helikopterturen tilbake til land skulle bli deres siste helikoptertur til land.

Etter at de kom i land, opplevde de såkalt «loss of licence», som betyr at deres offshoresertifikat ikke lenger godkjennes. De fikk ikke sin gamle arbeidsgiver i tale og ble henvist til sykehus og helsetjeneste. De begynnende symptomene var som regel tretthet, konsentrasjonsproblemer, søvnproblemer, hukommelsestap, utslett, væskende sår, hodepine, sen motorikk og annet. Det var symptomene de oppdaget først.

Noen får godkjent yrkesskade. Noen av dem får litt erstatning, men noen må signere kontrakt om at de aldri må snakke om beløpet til noen, såkalte taushetskontrakter. Vi skjønner jo hvorfor. Det er for at oljeselskapet skal slippe å betale ut til alle. De kjøper seg til taushet. De skadde blir overlatt til seg selv. De føler at de møter et system som ikke fungerer, og at de ikke blir trodd. Noen blir til og med henvist til psykiatrien, som om det liksom skulle vært noe psykisk galt med dem som forteller sine historier.

De siste månedene har jeg besøkt flere av de skadde pioneroljearbeiderne, brukt helger, kvelder og en del lange arbeidsdager på å forberede denne debatten i dag. Som stortingsrepresentant møter jeg enkeltskjebner og historier som gjør inntrykk, og etter hvert som jeg har blitt godt kjent med noen av ildsjelene bak dette arbeidet, som Jan Terje Biktjørn, som har jobbet utrettelig med denne saken i årevis, og de andre skadde, er jeg ikke i tvil i mitt hode om at deres historier er riktige. Men jeg visste at det ikke er noen andre som kommer til å bringe disse historiene til torgs. Som stortingsrepresentant er det min plikt å tale den lille manns sak.

Noen har prøvd seg i rettsvesenet. En har til og med kjørt saken til Menneskerettsdomstolen i Strasbourg. Men utfallet er ofte gitt når syke mennesker møter milliardkonsern med skarpskodde advokater som har alt å tape på å gjøre det som er rett. Men vår oppgave i denne sal er ikke å vurdere jusen i hver enkelt sak, men å vurdere moralen. Og jeg tror de fleste er enige om at vi skal ha et vern for de som blir skadet, og at vi skal ta vare på våre egne.

Jeg mener at vi ikke kan overlate de gjenlevende pioneroljearbeiderne til seg selv. Jeg ønsker at det nedsettes en kommisjon som kan gjennomgå alle sider av saken, komme til bunns i saken en gang for alle – en kommisjon som har legitimitet, også blant de gjenlevende, blant pioneroljearbeiderne, hvor de skadde selv er representert, som ikke er redd for å stille ubehagelige spørsmål og komme til bunns i saken. Jeg håper statsråden tar ballen og viser at det er mulig å sette punktum for denne saken en gang for alle.

Tone Wilhelmsen Trøen overtok her presidentplassen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:06:33]: Først vil jeg si tusen takk til interpellanten for en viktig interpellasjon. Interpellasjonen starter med noe som er verdt å gjenta, nemlig at norsk oljerikdom ikke har kommet gratis. Vi har veldig mange å takke for den oljerikdommen vi har i dag, og ikke minst for den enorme teknologien og kompetansen som ligger i norsk offshore.

Jeg starter litt bredt her, så skal jeg komme inn på det helt konkrete etterpå. Arbeidsmiljøforholdene i Norge holder generelt høy internasjonal standard. De fleste norske arbeidstakere har det godt og trives på jobb, men det betyr heller ikke i dag at arbeidsmiljøet er risikofritt, eller at arbeidstakerne ikke utsettes for helseskadelige arbeidsmiljøforhold. Kjemikalier finnes på mange arbeidsplasser. Dessuten følger det også med her at reglene for mye av dette har endret seg. Det vil si at ting vi tolererte, det være seg forurensning, risiko og eksponering for farlige materialer, også har endret seg med årene.

Helserisikoen forbundet med bl.a. kjemikalier avhenger av hvilke egenskaper kjemikaliene har, og hvor lenge man eksponeres for dem. Det som er klart, er at i noen tilfeller – ja, i mange tilfeller – kan helseskadene vise seg først etter lang tid. Beregninger som er utført basert på internasjonale tall, viser f.eks. at det årlig kan oppstå 3 000 nye tilfeller av arbeidsrelatert kols i Norge, og at om lag 200 personer vil dø av dette hvert år. I tillegg kan omtrent 10–15 pst. av astmatilfellene som oppstår i voksen alder, tilskrives forhold på jobb.

Med andre ord: Forebygging av helseskader som skyldes kjemisk arbeidsmiljø, må stå høyt på dagsordenen. Det er like viktig å sørge for at arbeidstakere som opplever å bli skadet på jobb, får den oppfølgingen de har krav på, fra arbeidsgivere og fra myndighetene.

Eksponering for helseskadelige kjemiske stoffer og produkter har skjedd og skjer i ulike yrker og næringer, bl.a. i oljenæringen, som er tema for denne interpellasjonen. Men likt for alle disse er at det er arbeidsgiver som har ansvaret for at arbeidsmiljøet er fullt forsvarlig og gir trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Etter yrkesskadeforsikringsloven har arbeidsgiverne også plikt til å tegne forsikring for sine ansatte mot yrkesskader og yrkessykdommer. Yrkesskadeforsikringsloven forvaltes av Justis- og beredskapsdepartementet.

Det som er myndighetenes oppgave, er å føre tilsyn med at arbeidsgiverne arbeider systematisk med det forebyggende HMS-arbeidet. Myndighetene skal også bidra til en god velferds- og helseoppfølging når noen blir syke eller skadet på grunn av jobben. Der har Nav særlige yrkesskadefordeler gjennom folketrygden. Arbeidsmiljø- og helsemyndighetene bidrar også med spesialistutredninger for å undersøke helseskader og om de har sammenheng med arbeidet, og det er et viktig grunnlag for vurderingen av om en sykdom eller skade i det enkelte tilfellet skyldes eksponering på jobben.

I likhet med medlemmene i arbeids- og sosialkomiteen har jeg fått tilsendt rapporten fra Arbeidsmiljøskaddes Landsforening. Det er sterk lesning. Og det er ingen grunn til å tvile på at flere tidligere oljearbeidere kan ha fått ødelagt helsen sin på grunn av forhold i arbeidsmiljøet. Vi vet at arbeidsmiljøet, særlig i tidlig norsk petroleumsvirksomhet, kunne være tøft, og med tøft mener jeg ikke da forsvarlig, men tøft – men også til tider uforsvarlig. Det er for øvrig også en påminnelse i disse dager, når vi har fått en ny riksrevisjonsrapport om Alexander Kielland-ulykken, selv om det er en annen sak. Noen oljearbeidere opplever også at de ikke får den oppfølgingen de har krav på og fortjener.

Det er en problematikk vi har vært kjent med, som myndighetene har vært kjent med, og som også har vært fulgt opp gjennom mange år. Saken om kjemikalieeksponering i oljeindustrien og oppfølging av tidligere oljearbeidere har stått på dagsordenen i mange år, også i Stortinget.

Oljearbeidere med alvorlige helseplager og sykdommer etterlyste på begynnelsen av 2000-tallet oppfølging fra arbeidsgiverne og fra myndighetene. Saken ble grundig behandlet i to stortingsmeldinger, i 2006 og 2011. Det ble igangsatt et omfattende utrednings- og utviklingsarbeid for å kartlegge omfanget av problema-

tikken og legge til rette for bedre oppfølging av oljearbeidere som mistenkte at de var blitt syke på grunn av jobben.

Blant annet var det viktig å kunne dokumentere bedre hvilke kjemikalier oljearbeiderne hadde blitt eksponert for, og i hvilket omfang, hvilke helseplager de hadde, og hvordan disse helseplagene kunne henge sammen med arbeidet. Det var nettopp for å kunne få et bedre grunnlag for å vurdere om oljearbeidernes sykdom og plager skyldtes arbeidet, og om de derfor burde få godkjent yrkesskader og eventuelt ha krav på erstatning etter yrkesskadeforsikringsordningen. Det var også viktig å legge grunnlag for ny og bedre kunnskap for å forebygge helseskader av kjemikaliebruk i oljeindustrien i fremtiden.

I 2006 og 2007 ble det i samarbeid med Petroleumstilsynet, partene i næringen og Statens arbeidsmiljøinstitutt utarbeidet to grundige rapporter om kjemisk eksponering og helserisiko i petroleumsvirksomheten. Det ble bl.a. avdekket at det var mangel på kunnskap og dokumentasjon, og at det i mange tilfeller manglet et godt datagrunnlag for arbeidsmedisinske vurderinger. Og har man ikke datagrunnlag, får det konsekvenser for folk i praksis. Disse arbeidene ble grunnlaget for det oljebransjen selv hadde, nemlig kjemikalieprosjektet fra 2007 til 2011, som skulle gi et helhetlig bilde av nåværende og historisk eksponering, beskrive og sette kunnskapshull og bidra til at næringen ble bedre til å håndtere risiko knyttet til kjemikalier.

Kreftregisteret igangsatte i 1998 også en undersøkelse av kreftforekomster blant norske offshorearbeidere, og en videreføring av denne studien er nå under etablering, med støtte fra Norges forskningsråd. I 2008 ble det arbeidsmedisinske tjenestetilbudet ved landets arbeidsmedisinske avdelinger styrket, særlig på bakgrunn av det økte fokuset på risikoen for kjemiske helseskader. Det er også utarbeidet flere egne rapporter om resultater av utredningene av tidligere offshorearbeidere, og disse skiller seg ikke vesentlig fra utredninger av pasienter fra andre yrker eller bransjer.

Cirka to tredjedeler av enkeltutredningene ved de arbeidsmedisinske avdelingene i perioden 2010–2019 blir vurdert som sannsynlig eller mulig arbeidsrelaterte. Data fra Nav fra 2014 og per i dag viser også at yrkessykdomskontoret mottar mange krav om godkjenning av yrkessykdom fra arbeidstakere offshore, men nå handler de fleste av disse om støyskadet hørsel. Når det gjelder kjemikalieeksponering og yrkesskadesykdom i dag, er det relativt få krav som kommer inn, og det dreier seg om svært ulike sykdomsbilder.

Det er ikke tvil om at flere tidligere oljearbeidere har opplevd belastninger i arbeidet som kan ha gått ut

over helsen. Mange har også fått folketrygdens yrkesskadeerstatning. Samtidig viser gjennomgangen også at problematikken er blitt tatt alvorlig gjennom flere år. Det har vært viktige og grundige gjennomganger, og det er fulgt opp gjennom mange år av næringen, myndighetene og det etablerte helse- og velferdssystemet.

Det er en oppfølging vi må fortsette med, og det er mitt første, viktige budskap i dag. Det at vi fortsetter, og at det nå er et nytt prosjekt for å kartlegge kreftforekomster, som også inkluderer arbeidstakere fra etter 1998, er viktig også for fremtidige saker.

Så har jeg til slutt lyst til å knytte to ord til yrkesskadeforsikringsordningen. Hvis man leser rapporten, vil man på side 9, under «Veien videre – Hva nå?», se at det primært er yrkesskadeforsikringsordningen og praktiseringen av denne man peker på som et problem. Selv om jeg forstår at det kan være frustrasjon over rettsvesenets håndtering av dette, er rettsvesenet og uavhengige domstolars jobb å gjøre det de skal, nemlig å tolke og basere seg på sin tolkning av lovene. Samtidig er det sånn at det generelt kan oppstå situasjoner hvor rettsvesenet tolker på en annen måte enn det som kanskje var den opprinnelige intensjonen bak et regelverk.

I hvert fall er det sånn at det reises en rekke spørsmål rundt yrkesskadeforsikringsordningen. Den ligger som sagt under Justis- og beredskapsdepartementet og er ikke mitt konstitusjonelle ansvar, men jeg har i dag snakket med justisminister Monica Mæland og blitt enig med henne om at vi også har lyst til å følge opp dette sporet, bl.a. ved å få inn og systematisere de innspillene som er kommet, for å se på om det er nødvendig å gjøre noe med yrkesskadeforsikringsloven, bl.a. i lys av hvordan den er blitt tolket i norsk rettsvesen. Da er det et viktig prinsipp – og dette er et generelt prinsipp – at dere som lovgivere og vi som regjering selvfølgelig ikke legger oss opp i hvordan rettsapparatet tolker saker. Hvis man mener at det er feil der, må man endre lovverk og regelverk. Jeg kan ikke garantere eller love at det vil føre til en endring, men jeg har som sagt snakket med justisministeren om at dette er noe vi må se nærmere på.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [17:16:57]: Jeg vil takke statsråden for innlegget og for å være med i denne debatten på Stortinget. Dette er en sak som har vært diskutert mange ganger før. De siste årene har den ikke vært veldig høyt på dagsordenen, men for ti, tolv, fjorten år siden, og også lenger tilbake enn det, har det vært en betydelig omtalt sak.

Jeg skal referere noen av de artiklene som har vært tidligere. Dagbladet kjørte en artikkelserie om «oljemarerittet» og «giftoljeskandalen». I 2003 lovte adminis-

trasjonsminister Victor Norman å komme til bunns i saken, og sa: «Vi gir oss ikke før vi har svaret.» Både Arbeiderpartiet, SV og Fremskrittspartiet lovte det samme.

I 2005 avslørte Dagbladet at ConocoPhillips ikke fulgte opp en sjokkmåling av benzen på Ekofisk, og at oljebransjen trenerte Kreftregisterets prosjekt om kreftfaren. I 2007 var det en artikkel i Dagbladet med overskriften: «De skadde er i realiteten rettsløse.» Samme år ble det avslørt at man fant kreftfarlig stoff i blod og urin hos oljearbeidere.

En annen overskrift var: «Lagde jukserapport for ConocoPhillips. Konsulentfirma innrømmer giftmålinger som «ikke er mulig å forsvare».» I 2006 skrev Dagbladet: «Stortinget vil vite hvorfor oljearbeiderne ble syke.» Andre overskrifter var: «Full blodkreftalarm i Nordsjøen» og «Holder tilbake giftinformasjon». I 2009 skrev Dagbladet: «Her flyter kvikksølvet fritt på oljeplattformen.»

Jeg kunne ramset opp mange flere, og de er gjengitt i A.L.F.s rapport fra 2014.

Etter å ha besøkt mange av oljearbeiderne, har jeg kommet til den erkjennelse at man må gjøre noe for dem som har blitt skadet, og man må se på veien videre og gjøre noe med lovverket.

Jeg er glad for at statsråden sier at det er sterk lesning, at han tror på historiene, og at det er en sammenheng mellom arbeidet man har hatt og helsetilstanden etterpå – at de har blitt utsatt og eksponert for giftfarlige stoffer. Men det jeg ønsker et litt bedre svar på, er hva statsråden konkret vil gjøre for oljepionerarbeiderne, som jobbet der på 1970-, 1980- og 1990-tallet, og har blitt skadet, som nå sitter igjen med en enkel uføretrygd, og som opplever at de ikke blir trodd eller hørt.

Jeg registrerer også at man henviser til rettsapparatet. Det er helt riktig at sånne ting avgjøres der, men jeg vet at vi politisk kan sette denne saken på dagsordenen. Vi kan sette ned et utvalg eller en kommisjon som ser på disse sakene. Jeg håper statsråden tar ballen og vil ta en konkret vurdering av disse sakene.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:20:16]: Jeg synes at et godt sted å starte nettopp er med den korte kartleggingsrapporten som har kommet. Det er nok en del av disse som også har opplevd møtet med Nav som vanskelig, og at de har opplevd det vanskelig å få yrkesskadefordel gjennom folketrygden. Men det er ikke det som er hovedpoenget i denne rapporten, det er ikke det som først og fremst fremheves. Sannsynligvis er det også veldig mange som har fått en yrkesskadeytelse gjennom folketrygden.

I denne rapporten er det egentlig to hovedspor når det gjelder oppfølging. Det ene er dette med kunnskap-

sinnhenting for å få et klart overblikk over bildet. Der mener jeg at det er gjort veldig mye, som jeg også redegjorde for i mitt svar. Dette er ikke bare av relevans for å få oversikt eller forskning. Det er av relevans fordi det å få kartlagt f.eks. hvilke kjemikalier det var vanlig å bli eksponert for, danner grunnlaget også for senere individuelle krav.

Jeg mener det viktige er å fortsette den typen forskning og arbeid, både arbeidet gjennom de arbeidsmedisinske avdelingene, og også, som jeg nevnte, Kreftregisteret, som nå har fått finansiering fra Forskningsrådet og næringen. De skal etablere en ny undersøkelse av offshorearbeidere som også inkluderer personell ansatt etter 1998. Det er viktig.

Det andre sporet som påpekes her, er primært yrkesskadeforsikringsordningen. Det var der jeg nevnte rettssystemet, for i denne rapporten uttrykkes det en frustrasjon over behandlingen disse sakene har fått i rettssystemet, bl.a. i forbindelse med den såkalte presumpsjonsregelen i en sak fra Høyesterett i 2012. Jeg forstår godt den frustrasjonen fra parter som er engasjert i dette, og som ikke har fått det utfallet de ønsker.

Samtidig er det viktig å si at vi styrer ikke rettsvesenets vurderinger. Det lovgiver må gjøre i en sann sak, er å se på om regelverket må endres. Det er derfor jeg mener det er gode argumenter for å se på nettopp yrkesskadeforsikringsloven, og i hvert fall få samlet inn og systematisert de argumentene som er kommet, og se på om praktiseringen av loven og forståelsen av den tilsier at man burde endre det, for å bringe det nærmere i pakt med det som opprinnelig var intensjonen. Det er da viktig å si at det ikke automatisk vil løse alle problemer, for en del av disse menneskene har skader som kanskje ble oppdaget og identifisert før loven kom, i 1990.

Lise Christoffersen (A) [17:23:45]: Takk til interpellanten for å reise en viktig sak om det som kan se ut som et stort hull i regelverket om yrkesskade. Interpellanten etterlyser en egen kommisjon for å kartlegge omfanget av skader blant pioneroljearbeiderne og vurdere en eventuell særskilt kompensasjon på siden av det regelverket som faktisk gjelder når arbeidstakere skades på jobb. Arbeiderpartiet vil ikke motsette seg det, men vi har samtidig fem utfordringer til interpellanten og statsråden:

1. Hvorfor er det behov for en egen kommisjon? Er det et stort hull i gjeldende regelverk for yrkesskadde arbeidere som gjør at pionerene i olja ikke omfattes? Da må det hullet tettes jo før jo heller.
2. Hvem er pionerer i olja? Hvem skal få, og hvem skal ikke?

3. Hva med dagens oljearbeidere? Er faren over? Neppe.
4. Er vi tjent med en praksis der staten overtar forsikringsselskapenes ansvar for dem som får avslag på yrkesskade, og der arbeidsgiveren opplagt har sviktet i sin forpliktelse for helse, miljø og sikkerhet?
5. Denne utfordringen går først og fremst til Fremskrittspartiet. Hva med arbeidstakere i andre bransjer? Er Fremskrittspartiet opptatt av alle dem, eller driver Fremskrittspartiet med en slags partitaktisk «cherry-picking» i grupper som gir medieoppslag der det er stemmer å hente?

Hvorfor spør jeg om det? Jo, fordi Arbeiderpartiet har fremmet gjentatte forslag i Stortinget om nødvendige forbedringer i yrkesskadereguleringen for alle, men blitt nedstemt gang på gang – av Fremskrittspartiet, av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre – i forslag i 2018, i budsjettforslag og i forbindelse med krisepakken i Stortinget. Arbeiderpartiets forslag har handlet om manglende oppdatering av yrkesskadelista, diskriminering av kvinner, innleide utenlandske arbeidstakere som sendes hjem med skade uten erstatning, om anerkjent yrkesskadde som har mistet alt på grunn av konkurs i utenlandske forsikringsselskap, som igjen har forledet også seriøse arbeidsgivere til å tegne forsikring uten å være dekket av garantiordningen. Det handler om en bevisbyrde som legges på den enkelte arbeidstaker, ikke på arbeidsgiver eller forsikringsselskap, som egentlig har ansvaret.

Fremskrittspartiets interpellasjon har et godt, men litt snevert fokus – et engasjement for pionerene i olja. Arbeiderpartiet deler bekymringen for dem, men vi tenker også på dagens oljearbeidere og yrkesskadde i andre yrker. Det gjør ikke Fremskrittspartiet, uvisst av hvilken grunn, utover det rent partitaktiske. De andre, mer anonyme, de utenlandske yrkesskadde, teller ikke for Fremskrittspartiet, det har Fremskrittspartiets stemmegivning bevist gang på gang.

Fremskrittspartiet stiller heller ikke det viktigste spørsmålet enten det gjelder oljepionerer eller andre arbeidstakere, norske eller utenlandske: Hvem har bevisbyrden i yrkesskadesaker? I dag må den enkelte arbeidstaker selv skaffe bevis for at sykdom eller skade er yrkesrelatert. Det gjelder også oljepionerene. Arbeiderpartiet mener at det er arbeids- og velferdsetaten og forsikringsselskapene som bør ha bevisbyrden i saker om yrkesskade.

Spørsmålet fra interpellanten koker ned til følgende: å lage nok en særordning for en avgrenset yrkesgruppe, slik vi har gjort for nordsjødykkerne og veteranene i utenriktjeneste, der staten overtar ansvaret. Som sagt: Arbeiderpartiet skal ikke motsette seg det, men vi utfordrer altså samtidig Fremskrittspartiet:

Hva med alle de andre arbeidstakerne som ikke får innfridd sin lovbestemte rett? Hvorfor er ikke Fremskrittspartiet opptatt av dem?

En interpellasjon er uforpliktende. Arbeiderpartiet har i dag fremmet et nytt representantforslag med helt konkrete forslag som er viktige både for oljepionerer og for dagens oljearbeidere, pluss alle andre arbeidstakere. Arbeiderpartiet vil snu bevisbyrden i yrkesskadesaker, ha like rettigheter for menn og kvinner, like rettigheter for norske og utenlandske arbeidstakere og strengere kontroll med useriøse arbeidsgivere. Jeg utfordrer egentlig både interpellanten fra Fremskrittspartiet og statsråden til å reflektere rundt det i sine sluttinnlegg. Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre rettferdighet for alle som skades på jobb. Er Fremskrittspartiet også det, eller fortsetter Fremskrittspartiet å framheve noen og snu ryggen til andre? Om vi ikke får svar på det i dag, vil vi i hvert fall få det når Arbeiderpartiets forslag om rettferdig yrkesskade for alle skal behandles. Da bør også vanlige arbeidsfolk følge nøye med.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:28:58]: Jeg vil også begynne med å takke interpellanten Meininger Saudland for å ta opp en sak som fortsatt dessverre er aktuell for mange, og belyse denne. Jeg vil også takke representanten Christoffersen for å kunne ta en bredere debatt om nettopp dette på et senere tidspunkt.

Vi vet at norsk arbeidsliv generelt er godt regulert, med et vern om helse, miljø og sikkerhet som er blant de beste i verden. Folk flest jobber under trygge arbeidsvilkår og trives på jobb. Slik skal det selvsagt være, men det har ikke alltid vært sånn. De som nå går inn i arbeidslivet, møter et annet og forhåpentligvis bedre regulert og tryggere arbeidsliv basert på de erfaringene vi har hatt, og utvikling av både normer, forventninger og ikke minst ny teknologi som reduserer belastning i arbeidslivet. Det betyr ikke at vi har klart å fjerne all risiko, eller at vi noen gang vil klare å gjøre nettopp det. Forebygging er fortsatt det viktigste vi gjør. Samtidig skal arbeidstakere som blir skadet på eller syke av jobben, følges opp på en skikkelig måte. Derfor har også arbeidsgiverne plikt til å tegne forsikring for sine ansatte mot yrkesskader. Arbeidsmiljøet er et arbeidsgiveransvar, og myndighetenes ansvar er å sørge for gode lover og reguleringer og føre tilsyn med at dette følges opp.

Men hva norsk arbeidsliv er i dag, er noe annet enn hva det var, og det gjelder ikke minst pionerdykkerne og oljearbeiderne i tidlig norsk oljealder. Dette har da også stått på den politiske dagsordenen opptil flere ganger. Det har vært omfattende utredningsarbeid for å kartlegge omfang, sørge for oppfølging og ikke minst gi et bedre grunnlag for nettopp å forebygge. Ministeren

redegjorde for både utredningsarbeid, stortingsmeldinger og rapporter som har vært behandlet og fulgt opp de siste tiårene. Det viser at problematikken har blitt tatt på alvor og fulgt opp av både næringen og myndighetene.

Det er liten tvil om at tidligere oljearbeidere har opplevd belastninger som har gått ut over helsen. Derfor vil jeg igjen takke interpellanten for å belyse dette på nytt.

Det er mange yrkesgrupper som er samfunnskritiske og yter store bidrag til samfunnet vårt. Det har ikke minst pandemien vist oss. Men uavhengig av hvor samfunnskritisk jobben er, og hva den bidrar til i norsk økonomi, skal alle arbeidstakere sikres et godt og trygt arbeidsmiljø. Dette er arbeidsgivernes ansvar gjennom yrkesskedeforsikringsordningen, og det bør det fortsatt være. Man skal ikke frita noen for det ansvaret eller overlate det ansvaret til myndighetene og frita arbeidsgiverne.

Som denne gjennomgangen viser, har problematikken blitt tatt på alvor og fulgt opp av både næring og myndigheter. Likevel er jeg veldig glad for de signalene statsråden ga i stad, nemlig om kontakt med justisministeren. Det viser at problematikken fortsatt får oppmerksomhet og oppfølging også i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:32:01]: Jeg vil takke Gisle Meininger Saudland for å ha tatt opp et tema jeg vil si er en nær parallell til det som har vært og er nordsjødykkernes situasjon.

Pioneroljearbeiderne ble i flere tiår utsatt for veldig skadelige kjemikalier. Som interpellanten sa, har de fått ødelagt helse. En føler seg ignorert og verdiløs når senskadene har satt inn for fullt. Akkurat senskader er et utrolig viktig stikkord, for det er det som er det virkelig skumle. Senskader har vi i mange bransjer i mange deler av norsk arbeidsliv, bl.a. i forbindelse med diesel og dynamittrøyk i anleggsbransjen, hvor det er mange som opplever allergier, kvalme og hodepine, som virkelig er ødeleggende, ikke bare for arbeidsdagen, men for så mye, mye mer.

Vi ser hvordan senskadene kommer. Vi har i dag en diskusjon om elektromagnetisk stråling og hvilke konsekvenser det kan ha. I dag blir det veldig overflatisk behandlet, men det er ganske opplagt at det er noe som vi vil måtte ta mye grundigere tak i, fordi det er mange som erfarer at dette er praktisk virkelighet i hverdagen.

Pioneroljearbeiderne må nå få en rettferdig og etterlengtet oppreisning, og de må få sin rett på det som de i alle år har trodd vil bli dekket, men som rettsaker og uverdige møter med det offentlige eller forsikrings-selskapene har fratatt dem. Norge må få en fungerende yrkesskedeforsikring, som ikke mistenkeliggjør, men

som baserer seg på diagnoser, som er det beste en kan forstå av vitenskap i samtida. Pioneroljearbeiderne har betalt en høy pris gjennom ødelagt helse for Norges rikdom, og vi må, som sagt, få en verdig avslutning.

Arbeidet for de yrkesskadde oljearbeiderne går helt tilbake til 2003, og interpellanten har her på en god måte presentert alle utsagn fra tidligere statsråder. Den rød-grønne opposisjonen har jo, etter at vi fikk den nåværende regjering, presset på for å få endringer, noe som ikke har skjedd.

Det er mange som har hatt et krevende møte med Nav når de har vært berettiget til uføretrygd. Disse menneskene har nå blitt små i møte med mektige forsikringsselskaper når de har søkt om yrkesskadeerstatning. Lov om yrkesskade fikk vi 1989, og den skulle sikre at de som ble skadet eller syke av jobben sin, skulle ha en rettmessig ytelse. Det er nå et stort behov for å gå gjennom ordningen med yrkesskadeersikring, og yrkesskadeloven må gjennomgås. Det er gledelig å oppleve at statsråden på en ekte måte, vil jeg si, nå viser at det er noe statsråden tar initiativ til overfor justisministeren – at det her virkelig må tas affære, og at dette ikke er noe overflatisk, men en ekte beskjed fra statsråden på talerstolen her. Det setter jeg veldig pris på.

Det må også bli en gjennomgang av ordningen og bli slutt på at de som selger forsikringer, også skal utmåle erstatningen. Navs rolle går ut på å utmåle uføretrygd. Det bør kanskje være en klar sammenheng her, at når en får uføretrygd, får en også yrkesskadeerstatning med grunnlag i yrkesskadeerstatningslovens hensikt.

Til slutt vil jeg bare si at vi må få en opprydding, slik det har skjedd med nordsjødykkerne. Den rapporten interpellanten refererte til, er sterk lesning. Det har gått altfor mange år uten at det har skjedd en forbedring av deres situasjon. Jeg vil takke interpellanten for engasjementet, og jeg håper det betyr at Fremskrittspartiet nå står på en annen linje enn en har stått på tidligere. Det er betryggende.

Karin Andersen (SV) [17:36:37]: Saken om de skadde oljearbeiderne er nok et eksempel som viser at vi har hatt og har et arbeidsliv som er skadelig for mange. Representanten Christoffersen fra Arbeiderpartiet tok opp veldig mange av de sidene av det, og jeg er veldig enig i de betraktningene som kom fra Arbeiderpartiet i denne saken.

Da saken om nordsjødykkerne var oppe, var SV veldig sentral i jobbingen med den. Noe av det som var et problem da, var å slå fast om arbeidsgiver og staten visste hvor farlig det var. Vi foreslo den gangen at man, fordi dette var så vanskelig å finne ut av og bevise i ettertid, skulle opptre som om man hadde et reelt

ansvar. Den saken ble landet, men det er i hvert fall en stor lærdom for meg å se at her er det behov for også å se på hvordan kunnskapen om de farlige arbeidsforholdene har vært, ikke bare hos arbeidsgiver, men også hos staten.

Jeg har også jobbet ganske mye med den saken som handlet om de amalgamskadde tannlegeassistentene som måtte slåss i runde etter runde etter runde og til slutt vant i Høyesterett. For å si det sånn, jeg husker ikke hvor gammel jeg var da jeg skjønnte at amalgam var farlig, så det tror jeg faktisk veldig mange visste, men allikevel var systemet så uvillig til å se dette.

Det man fremdeles er veldig uvillig til å se, er alle de skadene som påføres kvinner i tunge omsorgsykker, der det ikke er én sånn skade, men belastning over tid som gjør at man faktisk mister helsen. Man må få anerkjent også den type skader som yrkesskade, for det er det.

Derfor er det viktig at vi må tilnærme oss dette ikke bare ut fra den kunnskapen som nå er kommet fram, men også ut fra en mye breiere tilnærming, der vi er nødt til å få dette endret i lovverket. Jeg er glad for at også statsråden sier det. Han har helt rett i at vi ikke kan gripe inn i domstolene, men møtet med forvaltningen beskrives også – i denne saken og i veldig mange andre saker – som ganske dramatisk, ja, ille, rett og slett. Der har statsråden sjøl ansvaret for bl.a. Nav.

Her er det også mulig å se på hvordan forvaltningen faktisk er. Det ene er hvordan forvaltningen praktiserer loven, altså at det skjer korrekt. Når det gjaldt tannlegeassistentene, gjorde det åpenbart ikke det, men man fortsatte å gjøre det allikevel. I disse sakene kan det også tenkes at det ikke bare er lovverket som er for dårlig, for å si det sånn – jeg tror det er det også – men også at forvaltningens praksis må ses på.

Her er det behov for å tenke også systematisk framover. Det ene er hva man før har visst har vært skadelig, og få systemer som fanger opp det, men også når det kommer opp nye ting som viser seg i ettertid å være skadelig. For å si det sånn: Jeg tror man visste at mange av de kjemikaliene som oljearbeiderne ble utsatt for, var skadelige. Det tror jeg faktisk man gjorde da også, så det betyr at arbeidsgiver og den siden er mer ansvarlig.

Det tilligger også staten et stort ansvar å kartlegge og vite hva som er skadelig av eksempelvis kjemikalier mennesker utsettes for i sitt arbeidsforhold. Der utvikler kunnskapen seg, selvfølgelig gjør den det, men det må også bety at regjeringen ser på dette regelverket jevnlig.

Nå synes jeg nødropene fra veldig mange som har blitt skadd i yrkeslivet, enten det er kvinner, oljearbeidere eller de som jobbet med amalgam, har vært ganske høylytte lenge. Jeg ser fram til at Stortinget nå slutter seg til at vi får et forsterket regelverk på dette, og jeg gle-

der meg til å være med og behandle Arbeiderpartiets forslag om det.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [17:42:02]: Takk til interpellanten for å løfte fram ei utruleg viktig sak.

Nokre tok støyten for utviklinga på sokkelen, og kunnskapsnivået for HMS var ikkje godt nok på dette tidspunktet. Det har ein heilt annan status i oljeindustrien og elles i næringslivet i dag enn det hadde då.

Interpellanten hadde eit godt innlegg, synest eg, og skisserte menneskelege lidingar i kjølvatnet av utviklinga av oljeindustrien. Ja, det er eit etisk, moralsk og økonomisk ansvar, og dette ansvaret må plasserast. Mange er diverre døde – det er eit stort tap for dei og eit stort tap for familiane deira. Men nokre har framleis krefter til å ta opp kampen.

Eg synest spørsmålet frå interpellanten til statsråden er særskild viktig og relevant. Det er bra, synest eg, at ministeren har kontakta statsråd Mæland, og at dei vil følgja opp dette sporet. Det må gjerast.

Så må vi ikkje laga dette til ein konkurranse mellom Arbeidarpartiet og Framstegspartiet – dette er ei for viktig sak. Denne kan vi samarbeida om.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [17:43:46]: Jeg fikk notert litt under debatten og fikk noen utfordringer på strak arm. Jeg vil takke for deltakelsen i debatten, og for at mange er så offensive og sier at dette er en problematikk vi må ta på alvor. Jeg vil også takke statsråden for det.

Det kom noen utfordringer både om hvem som er pionerer, om staten skal overta ansvaret, og hva med alle de andre. Det er klart at når vi fremmer en interpellasjon, har vi ikke en smørbrøddliste med hva vi skal gjøre med alle yrkesgrupper. Men jeg tenker at det er bl.a. noe en kommisjon eller et utvalg, som vi ønsker, også må se på. Noen må være med og trække opp stien for alle de andre. Og det er ikke et argument mot at man skal gjøre noe for nordsjødykkerne, å si: Hva med alle de andre? Jeg tenker at det egentlig er et argument for det motsatte. Det betyr at da må man gjøre noe der urett har blitt begått, og her har urett blitt begått, og vi må se på det.

Jeg har ikke lyst til å gjøre dette til en partipolitisk konkurranse eller debatt. Da jeg besøkte de skadde, diskuterte vi aldri partipolitikk eller hvem som hadde gjort feil, eller hvem som gjorde hva, og hvem som burde gjort hva. Allikevel kommer Arbeiderpartiet med en del angrep og har på en måte en partipolitisk retorikk.

Jeg har ikke lyst til å gjøre dette til et politisk spill. For meg spiller det ingen rolle hvem som får den politiske gevinsten av dette. Det kan gjerne Arbeiderpartiet

få hvis de ønsker det. Jeg ønsker bare at det skal være en rettferdighet for dem som har blitt skadet.

Så ser jeg at Lundteigen hadde en litt annen tilnærming i sitt innlegg, hvor han hadde veldig mange gode refleksjoner og momenter. De støtter jeg fullt ut. Jeg håper vi kan få et tverrpolitisk samarbeid om å se på denne gruppen, sånn at de får rettferdighet.

Helt til slutt vil jeg si at mange av dem det gjelder, er nå i en alder som gjør at det haster. De var unge da de jobbet offshore, på 1970- og 1980-tallet. En undersøkelse Arbeidsmiljøskaddes Landsforening gjorde selv, viste at av 700 arbeidere er halvparten enten uføretrygdet eller døde. Det viser det man i statistikken kan si er «signifikant», at det er en overrepresentasjon av dem som har blitt syke, som har hatt dette yrket.

Jeg håper dette er noe vi kan se på, og jeg håper vi kan ha en konstruktiv debatt om dette temaet i løpet av våren.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:47:09]: Takk for interpellasjonsdebatten.

Først en liten kommentar til det helt konkrete forslaget fra representanten, som i og for seg ikke er et forslag som sådan, siden dette er en interpellasjon. Som jeg har vist til, har det vært gjort veldig mye på kunnskapsinnhenting på dette området. Jeg mener at mye av det som ble etterspurt tidlig på 2000-tallet, nå er på plass, og kunnskapsinnhenting fortsetter.

Jeg synes også det er et poeng at selv om det kan oppstå situasjoner – og nordsjødykkerne var jo i en sånn situasjon – hvor man må løfte en enkeltgruppe ut av det vanlige sporet og lage egne ordninger, så bør man bruke det med en viss varsomhet. Det er fordi det også kan være andre yrkesgrupper som kan stå i noen av de samme problemstillingene, men som ikke nødvendigvis får den samme politiske oppmerksomheten. Da jeg var nyvalgt stortingsrepresentant fra Telemark, møtte jeg Tordis Klausen mye, og det kan kanskje være et eksempel. Én ting er deres helt konkrete sak, som gikk i rettsapparatet, men det var også et eksempel på at i en periode var det kanskje sånn at f.eks. en del kvinner i lavlønnsyrker i helsevesenet ikke fikk den samme type oppmerksomhet. Som jeg sa, mener jeg at det er lovsporet man må se på her, det er vår jobb som politikere. Og selv om jeg nå har sagt at jeg har snakket med justisministeren, og at jeg mener det er verdt å se på yrkesskadeforsikringsloven, er det ikke automatisk sånn at det vil innebære en løsning for alle disse menneskene. Man kan snarere si at lovverket ikke har tilbakevirkende kraft, og en del av disse er heller ikke omfattet av lovverket som kom i 1989–1990. Men det er allikevel en viktig prosess å se på det og vurdere om vi skal starte noe større rundt det, fordi det er én av de tin-

gene som påpekes her. Og kanskje er det sånn at rettspraksis har gjort at dette ser litt annerledes ut nå enn det som opprinnelig var tanken. Jeg understreker da kanskje, i en interpellasjonsdebatt.

Så er det varslet representantforslag om yrkesskadedeglene generelt. Det skal vi selvfølgelig se på når det kommer. Generelt vil jeg si at dette er ganske kompliserte spørsmål og har mange sider ved seg, så også her er det nok en god idé å ha prosesser som gjør at man belyser alle sider av saken.

Presidenten: Debatten i sak nr. 10 er omme.

Sak nr. 11 [17:50:16]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i boligbyggelagsloven, borettslagsloven og eierseksjonsloven (digitale møter, elektronisk kommunikasjon mv.) (Innst. 279 L (2020–2021), jf. Prop. 81 L (2020–2021))

Karin Andersen (SV) [17:50:45] (komiteens leder): Jeg har bare behov for å si at når komiteen har behandlet dette, har vi lest premissene i proposisjonen veldig nøye, for vi har også fått en god del henvendelser fra folk som er bekymret, både fra de som ikke er digitale, og også fra noen som er digitale og ønsker seg mer smittevern. Så her er begge sider representert.

Jeg vil bare understreke at det er en enstemmig komité som sier ja til disse lovendringene, men at vi selvfølgelig forutsetter at departementet og statsråden følger opp de premissene som ligger i proposisjonen, for å sikre det likestilte beboerdemokratiet, som er en forutsetning for disse endringene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sakene nr. 12 og 13 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 12 [17:51:43]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2021 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) (Innst. 298 S (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), S-delen)

Sak nr. 13 [17:52:00]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) (Innst. 297 L (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), L-delen)

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [17:52:59] (komiteens leder og ordfører for sakene): La meg aller først takke komiteen for godt samarbeid i en sak som har fått en prioritert og rask behandling i komiteen. Denne proposisjonen kom på fredag. Vi behandler den i dag, og den vil ha virkning fra mandag. Det betyr noe. Det betyr noe for dem som har vært hardt rammet lenge, det betyr noe for bedriftslederne som har måttet permittere sine ansatte, og det betyr noe for dem som har stort omsetningsfall og vil trenge tid for å få opp aktiviteten.

Med lønnsstøtteordningen kan selskaper f.eks. innen reiseliv og kultur ta tilbake permitterte som kan jobbe med forberedelser og markedsføring, selv om inntektene ikke er der ennå. På den måten vil de raske kunne stå klare til å levere tjenestene sine den dagen kundene er tilbake.

Det viktigste vi kan gjøre nå for å redusere de langsiktige konsekvensene av pandemien, er å sørge for at folk kommer raskt tilbake i jobb. I tillegg vil denne ordningen gjøre det lettere å hente tilbake folk som kan jobbe med å forberede bedriften på den dagen aktiviteten tar seg opp igjen. For noen kan det også være en god mulighet til å gi ansatte kompetansepåfyll, særlig i bransjer der pandemien vil sette varige spor.

Det er ikke noe nytt at Høyre i regjering prioriterer utdanning og kompetanse. Men i den situasjonen vi står i, er det helt åpenbart at behovet er større enn på lenge. Å styrke kompetansen hos de ansatte er viktigst for ny vekst i mange bedrifter, spesielt der markeder er varig endret, og man ikke vil komme tilbake til den jobben eller den utfordringen man forlot. Derfor gir regjeringen 100 mill. kr til ordningen for bedriftsintern opplæring.

Tidligere kriser har lært oss at utdanning og kompetansebygging er viktig for å hindre at folk blir stående varig utenfor arbeidslivet. Vi må sørge for at de som er ledige i dag, får den kompetansen som næringslivet etterspør i morgen. Veien ut av krisen handler om å skape mer og inkludere flere. Vi må legge til rette for nye arbeidsplasser og for å få folk tilbake i jobb. Det vil lønnsstøtteordningen bidra til. Det er viktig at vi legger til rette for aktivitet, nyskaping og omstilling, og at vi også ser framover mot de mer langsiktige utfordringene

vi går i møte. Jo lenger krisen varer, jo viktigere blir dette.

Det er mange gode tiltak som nå får flertall. Arbeidsgivere med omsetningsfall på 70 pst. eller mer vil få inntil 25 000 kr i måneden per egen ansatt som tas tilbake fra permisjon. Hvis omsetningsfallet er mindre enn 70 pst., avtar støttebeløpet gradvis til 10 000 kr for et omsetningsfall på 15 pst. For å ta høyde for de lokale nedstengningene kan ansatte på lønnsstøtte repermittteres uten at opptjent eller framtidig støtte går tapt, og ansatte i andre type stillinger kan permitteres uten at opptjent eller framtidig støtte går tapt. Ansatte kan tas delvis tilbake, og det legges opp til full åpenhet om hvilke bedrifter som får støtte, hvor mange ansatte de får støtte for, og hvilket omsetningsfall de har. Dette er viktig for å motvirke misbruk av ordningen.

Vi har hele tiden sagt at vi skal ha treffsikre tiltak så lenge krisen varer. Vi skal gjøre det som trengs for å få Norge trygt gjennom krisen. Vi er villig til å bruke hele verktøykassen, men det er viktig at vi bruker de riktige verktøyene til riktig tid. Derfor er jeg glad for at vi gjennom Stortingets behandling har fått samlet et bredt flertall for at partene i arbeidslivet og regjeringen i løpet av april skal gjøre en vurdering av hvordan smittesituasjonen og vaksineringsstempoet påvirker de økonomiske utsiktene, og dermed også behovet for forlenging og eventuelt andre justeringer av lønnsstøtteordningen, og komme tilbake til Stortinget med en egen sak.

Med dette vil jeg avslutte med nok en gang å takke komiteen for en rask og effektiv saksbehandling i en viktig sak for mange som nå står permittert, og som forhåpentligvis skal komme tilbake til jobb.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Eigil Knutsen (A) [17:58:10]: I dag vedtar Stortinget en lønnsstøtteordning, slik at flere av de mange permitterte kan bli tatt tilbake i jobb – en ordning som partene i arbeidslivet har utarbeidet sammen med regjeringen på bestilling fra et stortingsvedtak tidligere i år. Dette er den norske modellen på sitt beste.

På fredag i forrige uke sto LO-lederen på en pressekonferanse og fortalte om den nye lønnsstøtteordningen. Der snakket Hans-Christian Gabrielsen om at det er bra at vi nå får på plass en ordning som stimulerer til aktivitet, og som kan sørge for at folk kommer tilbake i arbeid. LO ble også lyttet til når det gjaldt midler til kompetansetiltak, et krav LO stilte til regjeringen hele veien. I dag vedtar vi 100 mill. kr ekstra til bedriftsintern opplæring og altså en lønnsstøtteordning som vil få flere tilbake i arbeid. Det føles veldig bra etter den tunge beskjeden vi fikk på tirsdag.

Det er likevel slik at lønnsstøtteordningen har betydelige svakheter som må påpekes. Arbeiderpartiet deler bekymringene for at den favoriserer bedrifter som har permittert ansatte, mens de virksomhetene som tross problemer har valgt å holde ansatte i arbeid, ikke får ta del i lønnsstøtteordningen. Det er et problem at ordningen ikke sidestiller permitterte og dem bedriftene har beholdt. Modellen som blir vedtatt i dag, gjør det dessverre mulig å bytte ut gamle permitterte med nye. Det er ikke intensjonen med ordningen. Her er det vektlagt fleksibilitetsbehov. Bedrifter kan bytte ut gamle med nye permitterte, slik at de får statlig støtte, men utretter samme antall timeverk som før ordningen. Regjeringen svarer med at skatteetaten kan kontrollere, men det er grunn til å spørre seg hvor etterprøvbart dette blir.

Arbeiderpartiet har ved alle anledninger under denne krisen fremmet krav til ordningene som det er skuffende ikke blir innfridd denne gangen heller. Det handler om å utelukke bemanningsselskaper, støtte kun seriøse bedrifter og sikre de ansatte, ikke aksjonærene. Etter åtte krisepakker er det på tide å få på plass en rettferdig krisepolitikk, og starten av 2021 har vist oss eksempler på bedrifter som har betalt ut store utbytter til eierne sine til tross for at de har sagt opp ansatte og mottatt krisestøtte. Derfor er dette en forspilt sjanse. Krisepenger skal redde de ansatte, ikke aksjonærene. Mottar en lønnsstøtte, trenger ikke selskapet å betale ut bonuser og store hopp i lederlønnninger. Også denne gangen sier regjeringspartiene nei til utbyttestopp og nei til en rettferdig krisepolitikk.

Arbeiderpartiet er glad for at ordningen kan virke umiddelbart, slik at permitterte kan komme raskt tilbake i jobb, kanskje allerede fra mandag av. Arbeiderpartiet har merket seg at flere ber om en lengre varighet på ordningen, men med samme utbetalingsperiode. Det vil spenne beina under ordningen fordi mange ser seg tjent med å vente med å hente folk tilbake. Det siste folk fortjener, er å bli bedt om å gå enda lenger hjemme – bare litt til. Mange arbeidsfolk innen reiseliv, hotell og servering har gått lenge uten arbeid nå. Litt lenger er for lenge. Når det er sagt, ser Arbeiderpartiet problemet med at det også kan være behov for lønnsstøtte senere. Koronaviruset blusser opp igjen og igjen. Vaksineringen kan forsinkes. Og er det noe krisen har lært oss, er det at den er uforutsigbar. Derfor er det på sin plass med en ny vurdering av ordningen. Om en måned kan verden se annerledes ut. Da må ordningen kunne justeres.

Til slutt: Arbeidsmarkedet har blitt tøffere det siste året. Arbeiderpartiet er bekymret for at mulighetene for dem som satt nederst ved bordet også før krisen, skal skyves enda lenger vekk nå. Derfor foreslår Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV å opprette 1 000 nye til-

taksplasser, 1 000 tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne og 300 varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Ingen skal stå alene gjennom krisen. Nå skal vi få flere tilbake i arbeid.

Med det ønsker jeg å ta opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Eigil Knutsen har tatt opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak.

Hans Andreas Limi (FrP) [18:03:01]: Jeg vil starte med å være litt positiv, kanskje ikke skryte av regjeringen, selv om det ikke er så mange som hører det her nå i kveld, men i hvert fall bekrefte at regjeringen leverer bra på det som har vært Fremskrittspartiets primærforslag når det gjelder lønnsstøtte. Det er kanskje ikke tilfeldig. Den foreslåtte innretning og beløpsgrenser i den nye ordningen er vesentlig forbedret sammenlignet med den tidligere, fra 2020. Lønnsstøtte i en avgrenset periode skal stimulere bedriftene til å ta permitterte tilbake i jobb og bidra til økt aktivitet, slik Stortinget tidligere har vedtatt.

Smitteutviklingen er veldig lite forutsigbar, og derfor må de økonomiske støtteordningene være fleksible og tilpasses de smitteverntiltakene som regjeringen iverksetter. Den viktigste suksessfaktoren for hvordan vi lykkes med koronahåndteringen, og hvor raskt samfunnet kan åpne opp, er uansett vaksinerings og gjennomføring av vaksineprogrammet. Det er regjeringens ansvar å sørge for tilstrekkelige leveranser av vaksiner, og at vaksineringsen skjer like raskt som i sammenlignbare land.

Den generelle kompensasjonsordningen, med delvis kostnadsdekning for bedriftene, opphører etter planen 1. juli. Det er behov for å stimulere til økt aktivitet for å komme tilbake til normalen og sikre at bedriftene tar tilbake ansatte som er i permisjon. Situasjonen er fortsatt usikker og lite forutsigbar. Vi kan håpe at det er mulig å åpne opp til sommeren, men samtidig er det mange bransjer som varsler at det er lite sannsynlig med nye oppdrag og aktivitet før tidligst i august/september. Derfor må nye økonomiske tiltak være fleksible på både innretning og varighet. Lønnsstøtteordningen er fleksibel og vil kunne benyttes selv om lokale smitteverntiltak gir forskjellige utslag og behov for hel eller delvis nedstenging, og slik må det være i den fasen vi nå går inn i.

På et vesentlig punkt er regjeringens forslag for dårlig, og det gjelder ordningens varighet. Derfor har Fremskrittspartiet foreslått å forlenge ordningen til 1. september, men slik at det ikke kan søkes om lønnsstøtte for mer enn 3,5 måned, slik det er foreslått. Det vil bidra til fleksibilitet, og det vil gi større forutsigbarhet

for bransjer som er usikre på fremtiden på både kort og lang sikt. Jeg er glad for at Senterpartiet støtter vårt forslag, men jeg er samtidig skuffet over Arbeiderpartiet, som ikke ønsker å bidra til fleksibilitet og forutsigbarhet for bedrifter og ansatte.

Flertallets forslag om å be regjeringen gjøre en ny vurdering i løpet av april og eventuelt komme tilbake til Stortinget kan bety at en eventuell forlengelse skyves inn i revidert budsjett og skaper usikkerhet for dem som berøres. Det har dessverre skjedd litt for ofte med de økonomiske støttetiltakene som regjeringen har foreslått, og det burde være helt unødvendig å gjenta den feilen.

For Fremskrittspartiet er det viktig med forutsigbarhet og langsiktighet, slik at små og mellomstore bedrifter tør å starte opp aktivitet og ser en vei ut av krisen. Basert på regjeringens budskap om at vi nå ser slutten på en langvarig pandemi, burde det være enkelt å lytte til signalene fra vårt næringsliv og bidra til at flest mulig kan planlegge og forberede oppstarten og overgangen til normal drift.

Med dette tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Hans Andreas Limi har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:06:53]: Nå er det temmelig nøyaktig ett år siden Norge stengte ned, og folk og bedrifter, selvstendig næringsdrivende, frilansere – hele det norske samfunnet – ble kraftig rammet av de strenge smitteverntiltakene som ble innført. Det var behov for raskt å komme med kraftfulle tiltak både knyttet til inntektssikring for personer og knyttet til kompensasjon for bedrifter og en egen ordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere, som ble utformet i Stortinget og i dialog også med regjeringen.

Så har vi ved flere korsveier hatt en ordning også for lønnsstøtte, som har hatt sine klare svakheter. Vi har vært opptatt av at en må få en ny modell for lønnsstøtte. Jeg er veldig glad for at et flertall på Stortinget i et vedtak i januar sa at her skulle regjeringen i samarbeid med partene komme tilbake med en ny modell for lønnsstøtte. Vi er glad for at det nå kommer en ny ordning for lønnsstøtte, og at den også vil kunne tre i kraft raskt, så vi forhåpentligvis kan bidra til at folk i større grad kan være i arbeid istedenfor å gå permittert.

Den modellen som er lagt fram, den løsningen som er lagt fram, har allikevel noen klare svakheter ved seg. For de virksomhetene som, til tross for at de har vært hardt rammet av pandemien over tid, etter beste evne så langt som det har latt seg gjøre, har forsøkt å holde sine folk i arbeid istedenfor å permittere, kommer dårlig ut av denne ordningen sånn som den er utformet nå.

Derfor er det behov for raskt å be partene i samarbeid med regjeringen se på både innretningen og løsningen på modellen for å se om det er mulig å gjøre den bedre. Når ambisjonen når en skal ha en lønnsstøtteordning, er å gi støtte til de bedriftene som har vært hardest rammet over tid, mener vi at en av de tingene som en også bør se på når en skal ha en ny gjennomgang av ordningen, er om det er en annen måte en burde ha beregnet det på, enn å ta noen bestemte datoer for når den ansatte må ha vært permittert for å kunne komme inn under ordningen. Jeg registrerer nå – og jeg er glad for det – at regjeringspartiene er med på å inkludere ytterligere en dato på den listen over datoer som den permitterte må ha vært permittert for å kunne komme inn under ordningen og kunne bli tatt tilbake med lønnsstøtte. Men det illustrerer den store usikkerheten som er i saken knyttet til akkurat det punktet, når regjeringspartiene selv, noen få dager etter at regjeringen har lagt fram saken, finner behov for å måtte gå inn i et slikt forslag. Så jeg vil absolutt be regjeringen i samarbeid med partene om å se på det som går på beregningsperiode.

Så til varighet. Det er viktig å få på plass lønnsstøtteordningen raskt. Men det vi vet, er at det er veldig ulikt hvem som nå kan ha mulighet til å benytte seg av den. Fortsatt har en strenge nasjonale smitteverntiltak, og i en del regioner har en også veldig strenge lokale tiltak, som gjør at det er en rekke virksomheter i en rekke bransjer som per i dag enten er helt stengt ned eller tilnærmet stengt ned. Det ble også varslet fra regjeringens side, senest med en redegjørelse fra statsministeren for kun få dager siden i Stortinget, at det kan komme ytterligere nye og strenge nasjonale tiltak.

Nettopp derfor er det også viktig å ha fleksibilitet i lønnsstøtteordningen, sånn at de virksomheter som nå har mulighet til raskt å ta tilbake permitterte, skal ha mulighet til det, men samtidig for de virksomheter som må vente noe lenger utover våren for i det hele tatt ha mulighet til å ta tilbake permitterte i noen særlig grad, i hvert fall de virksomhetene som har bruk for ansatte i størst grad når en faktisk har kunder til stede i eksempelvis restauranten sin. Derfor er det klokt å ha en fleksibel tilnærming, der en har en tre og en halv måneders periode hvor en kan få støtte per ansatt, men at varigheten blir til 1. september. Det er den usikkerheten som en skaper ved å si at en skal komme tilbake til det i mai, som gjør at mange (presidenten klubber) dessverre velger ikke å bruke ordningen nå.

Presidenten: 5 minutter er 5 minutter. Jeg ber representanten merke seg det.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [18:12:27]: Det er nå rundt 200 000 som søker arbeid. Selv om tiltakene som

ble gjort for å hindre smitte, rammet bredt og alle lag av befolkningen ble berørt, er det likevel sånn at risikoen for oppsigelse og permittering er sosialt betinget. Det er klart større risiko for tap av arbeid for folk med lav inntekt, lav utdanning, lavinntektsfamiliebakgrunn og minoritetsbakgrunn. Familier med barn er også mer utsatt. Vi ser at denne krisen kan få langsiktige konsekvenser for Norge, men kanskje særlig for dem med lav lønn i Norge.

Ordningen som regjeringen har lagt fram, har rett og slett flere svakheter, noe som bekreftes av at man kort tid etter at ordningen ble lagt fram, så seg nødt til å gjøre endringer, og at man må komme tilbake til Stortinget. Ordningen belønner bedrifter som har permittert ansatte, men virksomheter som har strukket seg langt i å holde folk i arbeid, får altså ikke ta del. Det tror jeg kommer til å gjøre mange bedriftseiere ganske så forbannet.

SV ønsker primært å inkludere lønnskostnader i den ordinære kompensasjonsordningen for næringslivet, som også Holden-utvalget foreslo i fjor sommer.

Jeg startet dette innlegget med å snakke om de folkene som nå står uten jobb. Jeg synes det er ganske betegnende at regjeringen til stadighet vektlegger ordninger som er til arbeidsgivernes og kapitaleiernes gunst, mens det er klin umulig for regjeringen å bli med på innstramminger som først og fremst er til for arbeidsfolk. Vi mener at det eneste riktige her ville vært å sikre at de som vil si opp eller permittere andre ansatte, må gi avkall på lønnsstøtten. Det samme gjelder krav som å ikke utbetale utbytte og bonuser eller å sikre at tilskuddene kun går til seriøse aktører. Det burde det kunne være bred enighet om.

På bakgrunn av de erfaringene vi har gjort oss med kompensasjonsordningen for næringslivet, der de virkelige store utbetalinger har gått til de største bedriftene, til dem med de sterkeste kapitaleierne i ryggen, vil vi unngå det samme med denne ordningen. Derfor foreslår SV og flere av de rød-grønne partiene å sette et månedlig tak på 5 mill. kr eller eventuelt et felles tak med kompensasjonsordningen på 10 mill. kr. Heller ikke i denne sammenhengen ville regjeringen være med på det.

Avslutningsvis: Det er nå stor bekymring for at ledigheten biter seg fast på et for høyt nivå. Jeg tror det skal være tydelig for oss i denne salen at denne ordningen som vi behandler i dag, overhodet ikke er et svar på det eller nok til å motvirke de bekymringene. Det er behov for langt flere tiltak. I denne innstillingen foreslår SV og de rød-grønne partiene bl.a. at støtten kan brukes til at flere får ta fagbrev på jobb eller bruke arbeidstiden til annen kompetansebygging. Det ligger inne midler og forslag til 1 000 nye plasser for lønns-

støtte og 300 plasser for varig tilrettelagt arbeid. Det er den type tiltak som virkelig kan bidra til å motvirke noen sosiale skjevheter som man får nå, og som regjeringen så langt dessverre har vist for liten interesse til å gjøre noe med.

Jeg tar opp det forslaget SV har fremmet sammen med MDG og Rødt.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [18:16:31]: I morgen er det et år siden Norge stengte ned i møte med pandemien, og vi er fortsatt i en usikker situasjon med tanke på hvor lenge det kommer til å vare. Det er veldig mange bedrifter som nå er i en kritisk situasjon. Her i Oslo har vi vært nedstengt siden november. Akkurat da mange i utelivsbransjen og andre trodde de kunne begynne å åpne opp igjen, fikk vi nye nedstengninger, og det er vanskelig å se når man vil kunne åpne opp igjen.

Denne saken, om lønnsstøtteordning for å gjøre det enklere for bedrifter å komme ut av krisen, må ses i sammenheng med alle de andre tiltakene vi har gjennomført, selvfølgelig den generelle kompensasjonsordningen, som er avgjørende, men også de vedtakene vi har gjort om å hjelpe bedrifter ut av krisen gjennom støtten til næringslivet via kommunene. Vi bevilget 250 mill. kr i forbindelse med nysalderingen, 1 mrd. kr nå i siste krisepakke, og det er fortsatt 750 mill. kr satt til side for en tilsvarende utbetaling til kommunene.

Også i fjor hadde vi en lønnsstøtteordning. Denne lønnsstøtteordningen er høyere enn ordningen iverksatt i 2020, med maksimalt 25 000 kr per 30 dager per ansatt, sammen med en mer gradvis nedtrapping. Det er altså en bedre ordning. For institusjoner eller organisasjoner som ikke driver skattepliktig virksomhet, samt for lærlinger er det maks 15 000 kr per 30 dager per ansatt. Det er bra.

Det er stor usikkerhet om smittesituasjonen. Selv om det nå er en utbredelse med mer og mer vaksiner og vi har strengere tiltak, er det mulig at situasjonen ser bedre ut mot sommeren. Jeg tror alle håper at vi vil klare å komme i en situasjon der det ser bedre ut, og der vi kan se at vi nå er på slutten av denne krisen, på vei ut, og at bedriftene kan åpne opp igjen. Da vil denne lønnsstøtteordningen gjøre det enklere og være helt avgjørende for at aktiviteten kan settes i gang igjen.

Jeg er likevel glad for at vi i komiteen er blitt enige om at regjeringen i løpet av april og sammen med partene må gjøre en ny vurdering av sluttdatoen for lønnsstøtteordningen, for det er klart at hvis det ikke utvikler seg på den positive måten som vi håper, vil sluttdatoen – 30. juni – måtte forlenges. Det er bra at regjeringen gjør dette. Det er bra at det gjøres sammen med part-

ene, og at vi får en egen sak til Stortinget, sånn at vi, om den situasjonen skulle oppstå, kan gjøre raske vedtak.

Fra Venstres side er vi også glad for at vi er blitt enige om å legge til en dato, altså 15. januar, for at personer som er permittert, kan være støtteberettiget også hvis 15. januar og 15. mars er en tid hvor de er permittert. Det gir noe mer fleksibilitet, og det gjør at vi favner flere enn det vi ellers ville ha gjort. Det har vært et bra arbeid i komiteen for å få det til. Så er det viktig at vi også øker støtten til bedriftsintern opplæring. Det ligger en økning på 200 mill. kr i budsjettet for 2021, men nå med ytterligere 100 mill. kr, sånn at de som er permittert, i så stor grad som mulig kan bruke denne perioden til opplæring og være enda bedre forberedt når samfunnet åpner opp igjen.

Det er aldri en god sak at det er nødvendig med en lønnsstøtteordning. Samtidig er det bra at vi nå har fått denne saken. Vi har kommet fram til en enighet, og så får vi håpe at den vurderingen som skal gjøres i løpet av april, viser at samfunnet kan åpne opp igjen. Ellers må denne ordningen også videreføres.

Tore Storehaug (KrF) [18:21:43]: Eg vil begynne med å takke komiteen for ei rask og poengtert behandling, der vi legg fram ei innstilling med brei støtte til mykje av hovuddelen av det som ligg føre i proposisjonen. Det meiner eg er bra, og eg skal prøve å halde eit innlegg som er i tråd med den raske og gode behandlinga som har vore.

Den ordninga som Stortinget no vedtek, liknar veldig mykje på den lønnsstøtteordninga ein tidlegare har vedteke i Stortinget, før sommaren, men det er to ting som er annleis frå den ordninga som var før. Den ordninga vi vedtek no, er meir fleksibel, og støttebeløpet er høgare. Grunnen til at det er bra, er at ein då forhåpentlegvis kan få ei ordning der endå fleire permitterte tilsette kan kome tilbake. Grunngevingane for det er gode når det handlar om at ein skal kunne førebu ein oppstart. Vi ser at for delar av næringslivet vil situasjonen vere annleis, og no har ein ei støtte som gjer at ein kan ta tilbake tilsette og hjelpe til på vegen tilbake til normalen og den omstillinga og det arbeidet som må vere der.

Ein har i tillegg fått på plass auka løyvingar til bedriftsintern opplæring. Ein del av grunngevinga er at ein kan auke kompetansen til ein del av dei tilsette gjennom å kunne hente dei tilbake på jobb i staden for at dei går permittert. Då vil dette vere eit målretta grep for Noreg på veg ut av krisa.

I behandlinga vi har hatt i komiteen, er det to nye forslag til vedtak som har fått ganske brei tilslutning. Det eine er å leggje til 15. januar som ein av datoane som kan kvalifisere bedrifter innanfor ordninga. Det meiner eg er riktig og bra, all den tid vi hadde nedsten-

ginga tidleg i januar, og det gjer at den datoen kan fange opp nokon fleire. Som tidlegare nemnt av fleire, får vi ei ny vurdering i april, der ein òg skal ha med partane. Noko av det som gjer at ordninga no får ei så brei tilslutning, meiner eg er at trepartssamarbeidet har fungert godt, og at ein har klart å diskutere seg fram til gode løysingar.

For Kristeleg Folkeparti sin del meiner eg den kanskje beste delen med den ordninga er at ho òg er tydeleg retta inn mot den delen av norsk næringsliv som kanskje har det tøffast no, og som ikkje har dei moglegheitene som dei store bedriftene har til å hente midlar i kapitalmarknaden, nemleg dei små og dei mellomstore bedriftene. Det er dei som kjem innanfor denne ordninga. Det meiner eg er ei fornuftig avgrensing. Eg meiner det er godt å sjå at sjølv om det er nokon andre primærstandpunkt og nokon som helst skulle sett at ordninga var innretta litt annleis, kan vi i alle fall samle oss om at denne ordninga vil vere ei god ordning og vil vere samlande på veg ut av krisa.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:24:45]: Det er lys i horisonten nå selv om det fortsatt er en vei igjen. Som krisen ellers vil gjenåpningen av samfunnet slå ulikt ut. En del aktivitet vil komme tilbake umiddelbart, men vi må regne med at det tar lengre tid i flere bransjer. Det må vi ta hensyn til når vi utformer økonomiske støtteordninger. Vi må hjelpe dem som trenger det, men vi har også et ansvar for ikke å bruke fellesskapets midler på å trygge aktivitet som uansett kommer tilbake. Vi må heller ikke motvirke omstilling når det er nødvendig, eller hindre vekst der vekst er mulig. Jeg er glad for at et flertall på Stortinget støtter denne strategien.

Fremover må vi få permitterte tilbake i jobb. Lønnsstøtteordningen vi la frem forrige uke, vil særlig hjelpe bedrifter som har et stort omsetningsfall, og som har arbeidstakere som har vært permittert over noe tid. Med denne ordningen kan bedrifter f.eks. ta tilbake permitterte som kan jobbe med forberedelser og markedsføring, slik at de står klare til å levere tjenestene sine den dagen etterspørselen kommer. Andre virksomheter kan benytte ordningen til å ta tilbake permitterte for opplæring og utvikling i bedriften i påvente av at aktiviteten skal ta seg opp. For å styrke kompetansen hos ansatte foreslår vi å bevilge 100 mill. kr ekstra til bedriftsintern opplæring.

I arbeidet med utformingen av ordningen har det vært et sterkt ønske fra partene i arbeidslivet om at ordningen må bli mer fleksibel og generøs enn den forrige. Det har regjeringen ivarettatt, og jeg er glad for at partene stiller seg bak ordningen. Regjeringen foreslår en ordning der lønnsstøtten for de fleste tilfeller er vesentlig høyere enn i de tidligere lønnsstøtteordningene.

Regjeringen foreslår at ordningen skal vare til 30. juni. Jeg har merket meg at et flertall på Stortinget mener at dette kan være for tidlig, og at usikkerheten rundt aktivitetsnivået til sommeren fortsatt er stor. Ordningen har noen uheldige sider som gjør at den ikke bør vare for lenge. Bedrifter som har permittert mange, vil kunne finne det lønnsomt å holde omsetningen på lave nivåer for å unngå å tape mye støtte. Derfor mener jeg at vi må være varsomme med en forlengelse av ordningen i nåværende form, men vi vil sammen med partene gjøre en ny vurdering av utsiktene i løpet av april og komme tilbake til Stortinget.

Til slutt vil jeg takke Stortinget for rask behandling, slik at ordningen kan iverksettes etter planen, og slik at bedriftene kan få forutsigbarhet i tiden fremover.

Jeg vil også takke partene i arbeidslivet – NHO, Virke og LO – for et godt samarbeid i utformingen av ordningen. Jeg vil spesielt fremheve Hans-Christian Gabrielsens innsats og deltagelse i alle rundene vi har hatt, senest da vi sto sammen og lanserte denne ordningen sist fredag. Gjennom en tydelighet og prinsippfasthet, og ikke minst vennlighet og vilje til å finne løsninger på tvers av politiske og andre skillelinjer, bidro Hans-Christian til at ordningen ble bedre. Han sa det han mente, og han mente det han sa. Han blir stående som et forbilde for godt samarbeid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Egil Knutsen (A) [18:29:02]: Takk til finansministeren for kloke ord om en viktig LO-leder på slutten av sitt innlegg.

I proposisjonen står det at det er viktig å forhindre misbruk og at man fortrenger andre ansatte som fyller samme funksjon, men at det vektlegges fleksibilitet overfor bedriftene, som gjør det mulig å permittere andre. Det står også i proposisjonen:

«Så lenge virksomheten kan vise til en slik konkret forretningsmessig begrunnelse, vil støtten bli opprettholdt.»

Mitt spørsmål er – bare for å forstå det ordentlig: Skal bedriftene ha den forretningsmessige begrunnelsen i beredskap, og dermed levere den ved en eventuell etterkontroll, eller må de sende inn en sann begrunnelse idet de går til nye permitteringer eller oppsigelser? Det gjelder altså de bedriftene som mottar lønnsstøtte.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:30:01]: Dette går inn i noen av de vanskelige avveiningene som har vært i ordningen. På den ene siden har det vært et ønske om fleksibilitet, og på den andre siden er vi opptatt av at det skal være målrettet, og at det ikke skal kunne misbrukes. Dette har vi diskutert mye med partene. Partene har selv vektlagt både saklighetskriteriet og spilleregler-

ne mellom partene i arbeidslivet, og det gjør at i hvert fall for de seriøse virksomhetene mener jeg dette skal være ivarettatt.

Det skal ikke være slik at man kan permittere eller si opp folk som har sammenlignbare stillinger, men det kan være en restaurant som har restaurant i forskjellige byer, hvor det kan være forskjellige regler for smittevern, som gjør at det er behov for denne fleksibiliteten. Det kan også være forretningsmessige grunner som gjør at man må kunne ha den fleksibiliteten.

Vi har ikke ferdigstilt selve portalen, så dette er ett av de spørsmålene som må avklares.

Egil Knutsen (A) [18:31:09]: Mitt neste spørsmål går på dette med kompetanse i ordningen, og jeg forstår at dette med bedriftsintern opplæring også skal adresseres i søknadsportalen. Finanskomiteen har hatt et lite politisk verksted, og sammen med partene skal vi gjøre nye vurderinger i løpet av april.

Det er noen anmodningsforslag i saken, som riktignok ikke får flertall her i dag, men som går på å knytte kompetansebygging tettere til ordningen, eksemplifisert med tilbud om fagbrev i jobb for ansatte som tas tilbake på lønnsstøtte, og som mangler videregående opplæring.

Spørsmålet til statsråden er om han vil vurdere også den type spørsmål, å knytte kompetansetiltak enda tettere til ordningen, i den runden han skal ha med partene i april.

Statsråd Jan Tore Sanner [18:32:02]: Dette er også et av de spørsmålene vi har diskutert mye med partene. Både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden ønsker at ordningen skal legge til rette for at tar man inn arbeidstakere, skal det også være mulig å koble det med kompetansemidler. Men det er vanskelig å stille et krav om det. Det har også partene akseptert, at det er vanskelig å koble det så tett. Men vi har vært enige om at vi skal synliggjøre dette på selve portalen. Vi kommer også til å bruke en del tid fremover nå med partene, slik at de markedsfører denne ordningen på riktig måte i sine organisasjoner.

Fagbrev på jobb er et veldig godt eksempel. Jeg hadde gleden av å få den ordningen på plass da jeg var kunnskapsminister. Det er også en ordning som regjeringen har styrket under denne krisen, og et veldig godt eksempel på hva man kan starte med i den situasjonen vi er i nå. Så det er en god ordning. Det er også mange andre kompetansemidler, så vi håper bedriftene nå bruker denne tiden på en god måte.

Hans Andreas Limi (FrP) [18:33:17]: Den generelle kompensasjonsordningen med delvis kostnadsdekning for bedriftene skal etter planen opphøre 1. juli. Så

vet vi at det fortsatt er mange bedrifter som vil ha koro-nautfordringer etter den datoen, og det er også flere bransjer som varsler at det blir vanskelig å starte opp til sommeren eller før sommerferien og tror mer på aktivitet utover i august–september. Med utgangspunkt i den store usikkerheten som fortsatt råder, hva er begrunnelsen for å avslutte lønnsstøtteordningen allerede 1. juli, og hvilke store negative insentiveffekter kan egentlig oppstå ved å forlenge ordningen til 1. september, men med en begrensning på 3 ½ måned?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:34:04]: Nå har vi jo mange ordninger som gir kompensasjon og støtte til bedriftene hvis de har omsetningsfall. Og vi synliggjør veldig tydelig i proposisjonen at når man legger disse sammen, kan det være svært uheldige insentivvirkninger ved at det kan være mer lønnsomt for bedriftene å holde omsetningen nede fordi man da får mye støtte fra staten, enn å få aktiviteten opp og da miste støtte. Nå tror ikke jeg at dette er noe som mange bedrifter spekulerer i, men vi må være veldig bevisst på insentivvirkningene. Og vi har tro på at fremover mot sommeren, når en større del av befolkningen er vaksinert og smitteverntiltakene tas ned, vil aktiviteten komme opp. Allerede har 90 pst. hatt vekst, mens det er 10 pst. som har hatt et stort fall. De blir godt kompensert, men jeg tror vi etter hvert, når vi ser på neste fase igjen, må se mer på omstillingsstøtte til en del bedrifter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:35:25]: Først vil jeg slutte meg til de ordene som finansministeren hadde til den tidligere LO-lederen Hans-Christian Gabrielsen, som dessverre gikk brått bort, og også den vektleggingen som finansministeren hadde av samarbeid med partene.

I etterkant av pressekonferansen som var på fredag, har det kommet innspill fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden knyttet til ordningen. Det har bl.a. kommet innspill fra Virke, som har vært veldig opptatt av varigheten på ordningen, og som nettopp viste til noe av det samme som finansministeren, at noen bransjer kan starte opp med aktivitet rimelig umiddelbart, mens for andre vil det ligge lenger fram i tid, også på grunn av smitteverntiltak og nedstengninger. Hvorfor er ikke finansministeren villig til en mer fleksibel tilnærming til den støtteordningen der man kan se på en totalvarighet per ansatt, men der varigheten på selve ordningen kan gå lenger ut i tid, og at det allerede nå blir varslet, for å gi forutsigbarhet?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:36:26]: Jeg tror at en slik fleksibilitet som representanten etterlyser, vil bidra til at mange venter. Hele poenget med denne ordningen er at en del av de bedriftene som er hardest rammet, nå

kan få støtte i flere måneder, og man kan bruke tiden til forberedelser til den perioden når aktiviteten begynner å ta seg opp, enten det er et eventselskap som har behov for å ta inn ansatte for å planlegge aktiviteter som kan komme til sommeren, eller det er bedrifter som har stort omsetningsfall, og som kan ta ansatte tilbake og bruke tiden til bedriftsintern opplæring. Jeg mener at den ordningen vi har kommet frem til, er god, men den har allikevel noen uheldig insentivvirkninger. Når vi har sett på alle de ulike modeller, er dette likevel den modellen som har minst uheldige insentivvirkninger. Og vi må etter hvert begynne å tenke på hvordan vi skal legge til rette for perioden når aktiviteten igjen tar seg opp.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [18:37:45]: Jeg var i mitt innlegg inne på at det er mange nå som roper varsku om at arbeidsløsheten kan sette seg fast på et altfor høyt nivå. Senest var Nav-direktøren ute med dette budskapet nylig. Denne lønnsstøtteordningen som ligger i innstillingen her i dag, vil jo ikke være tilstrekkelig for å motvirke det.

I innstillingen foreslår de rød-grønne partiene flere tiltak for å bedre situasjonen, særlig knyttet til dem som i utgangspunktet hadde svak tilknytning til arbeidslivet, og som nå risikerer å falle ytterligere ut. Det handler om tiltaksplasser, det handler om midlertidige lønnstilskudd for personer med delvis arbeidsevne og VTA-plasser, for å nevne noe, men også å gi kommunene en stor søkbar pott for å kunne ansette og lære opp arbeidsløse og permitterte, for der det er for lite arbeidskraft i det private, bør det offentlige gå foran. Kan vi vente noen flere tiltak fra regjeringen på dette?

Statsråd Jan Tore Sanner [18:38:49]: La meg først si at i bunnen for alle de tiltakspakkene vi har hatt gjennom 2020 og også nå i 2021, ligger det et svært ekspansivt budsjett. I 2020 var det enda mer ekspansivt enn det er for i år, og det ligger også mange nye arbeidsmarkedstiltak i dette budsjettet. Så er det naturlig når vi kommer til revidert nasjonalbudsjett, som heller ikke er så veldig langt unna, at regjeringen foretar en vurdering av situasjonen for perioden fra sommeren og frem til jul. Da er det naturlig at vi også vurderer de forslagene som opposisjonen fremmer i denne innstillingen, for å se om det er et større behov enn det som allerede er bevilget. Men jeg vil understreke at bevilgningsnivået for i år er høyt, også på disse områdene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elin Rodum Agdestein (H) [18:40:05]: I dag er det ett år siden WHO erklærte global helsekrise, pandemi.

Og i morgen er det ett år siden Norge stengte ned og innførte de mest inngripende tiltakene siden krigen. Og det er bare drøye to uker siden sist vi vedtok nye økonomiske tiltak som følge av pandemien.

Dette viruset fortsetter å gi oss overraskelser. Nye mutantvarianter, særlig smittsomheten og utbredelsen av den britiske mutanten, gir økt sykkelighet og nye utfordringer. Det forlenger også den krevende perioden med strenge, inngripende smitteverntiltak, som mange hadde håpet snart skulle være over.

I dag ble det meldt om 685 nye smittetilfeller. Antallet helt eller delvis ledige arbeidssøkere er over 200 000, og 115 000 er helt ledige. Det er veldig høye tall, og bak tallene er det mennesker som er i en svært vanskelig situasjon. Og som statsministeren redegjorde for på mandag, kan det komme ytterligere inngripende nasjonale tiltak dersom man lokalt ikke lykkes med å få smittetallene ned.

Alt dette gjør at de nye, utvidede økonomiske tiltakene vi behandler i dag, og som skal gjelde allerede fra mandag, vil bety mye for veldig mange. Lønnstilskudd ut juni til virksomheter som tar egne permitterte ansatte tilbake i arbeid, vil avhjelpe situasjonen i bransjer som sliter tungt nå, som varehandel, reiseliv og servering. Ordningen vil gi en høyere støtte til permitterte som tas tilbake, og være mer fleksibel. Vilkåret for å bli omfattet av den nye lønnsstøtteordningen utvides også til å gjelde dem som var permittert 15. januar.

Dette blir viktige bidrag for å øke etterspørselen etter arbeidskraft, for å få folk raskere tilbake i jobb og dermed hindre at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå, og ikke minst for å forberede oss på veien ut av krisen gjennom å gi folk anledning til å få kompetansepåfyll på egen arbeidsplass og være med og bidra til nødvendig omstilling, og forberede bedrifter og ansatte på et mer normalt aktivitetsnivå.

Utvidelsen av rammen for BIO-ordningen i regi av fylkeskommunen med 100 mill. kr understøtter disse grepene. For Høyre og regjeringspartiene har det vært viktig å forsikre alle om at vi skal ha økonomiske tiltak så lenge krisen varer, at vi hele veien skal gjøre det som krisen krever av oss, for å bidra til å gi folk trygghet for egen og familiens økonomi og for jobbene.

Utsiktene for gjenåpning av samfunnet og normalisering av arbeidslivet er usikre. Selv om vi ser lys i tunnelen, vet vi fortsatt ikke hvor lang resten av den tunnelen er. Derfor er det viktig at regjeringen gjør vurderinger av behov for forlenging og tilpassing av lønnsstøtteordningen og kommer tilbake til Stortinget ved behov.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:43:09]: Jeg vil si det er bra at Stortinget nå kan samle seg på tvers av de politis-

ke skillelinjene om at en skal bevilge mer penger til kompetansetiltak i bedriftene, eksempelvis til bedriftsintern opplæring, at en klarer å samle seg om det, og at det forhåpentligvis er noe som blir godt brukt. Det er i hvert fall stor etterspørsel etter den typen virkemiddel i mange bedrifter i dag.

Så hadde vi også håpet at en på en del andre områder kunne ha bidratt til å styrke bevilgningene. En ting er de vi snakker om i dag. De vi snakker om i dag, er personer som har vært permittert, som vi ønsker at bedriftene skal klare å få tatt tilbake igjen, så de kommer seg i arbeid igjen og får påfyll av ny kompetanse, og ikke minst kan bidra til aktivitet i bedriftene. Men vi har også mange andre, som i en ordinær situasjon har problemer med å komme inn i arbeidsmarkedet, og i dagens situasjon er sannsynligvis veien lengre enn den omtrent noensinne har vært, personer med delvis arbeidsevne eksempelvis. Derfor er det også viktig å styrke både ordningen knyttet til varig tilrettelagt arbeid, ordningen med midlertidig lønnstilskudd og andre typer tiltak som kan bidra til et mer inkluderende arbeidsliv, noe som er utrolig viktig i en situasjon der vi har så mange ledige, og der det er mange som står utenfor arbeidslivet, og som ønsker å bidra.

På mange områder er vi enige i denne saken, men på et par vesentlige områder skiller vi lag, for det første på det som går på å stille noen tydeligere krav knyttet til ordningen. For det er ikke tvil om – og det merker jeg meg også at finansministeren sier – at det er noen krevende balanseganger her. Eksempelvis det å åpne for at bedrifter samtidig som de mottar lønnsstøtte, kan permittere andre ansatte, uansett om en forsøker å ramme det inn, gir rom for at det kan bli misbrukt. Vi tror at det er uklokt å gi den åpningen. Derimot er det at en skal kunne permittere senere som følge av nye smittebølger eksempelvis, en klok endring ifra før.

Så til det som går på varighet. Det virker som om flertallet her mener at hvis bedrifter får mulighet til å ta ordningen mer fleksibelt, vil en bare sitte passivt og ikke ta tilbake ansatte. Vi tror det er motsatt: De som har mulighet til å starte raskt opp, vil gjøre det. Men for mange er ikke det virkeligheten i Norge i dag. Derfor må en ha en større fleksibilitet, sånn at alle bransjer i større grad får mulighet til å nyttiggjøre seg ordningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 12 og 13.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Den tidligere fritatte vararepresentanten for Oslo, Per Espen Stoknes, er til stede og har tatt sete.

Vi skal først votere over sakene nr. 7–12 fra tirsdagens kart.

Votering i sak nr. 7, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden (Innst. 275 S (2020–2021), jf. Meld. St. 5 (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 30 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–6, fra Per Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 7, fra Martin Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 8–26, fra Per Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 27, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 28 og 29, fra Martin Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 30, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Under debatten ble tilrådingens XI endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen etablere et fast totalberedskapsutvalg som rapporterer til regjeringen hvert år, som skal sikre koordinert ledelse overordnet og på tvers og helhetlige og koordinerte truselvurderinger. Både beredskapsmyndigheter, samfunnets organisasjoner og næringsliv skal være representert i utvalget.»

Det votes over forslag nr. 27, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette responskrav for nødetatene på kommunenivå.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 78 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.56.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8, 11, 15, 19 og 26, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det kan være hensiktsmessig å opprette et eget innenriksde-

partement, etter mønster av andre sammenlignbare land, hvor Justisdepartementets portefølje fordeles mellom en dedikert innenriksminister og justisminister.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre språkkrav for helsepersonell slik at de kan gjøre seg tilstrekkelig forstått og unngå feilkommunikasjon.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forsere opprettelsen av et digitalt grenseforsvar ved at etterretningstjenesten sikres tilstrekkelig finansiering av kapasitet til tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende datatrafikk.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ved en væpnet konflikt eller et angrep på Norge får sivilbefolkningen i nærheten av sivile og militære mål beskyttelse gjennom rask tilgang på sivile beskyttelsestiltak, og samtidig påse at det gjennomføres øvelser for evakuering av sivilbefolkningen i utsatte områder.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå organiseringen av brann- og redningstjenesten på nasjonalt nivå for å styrke evnen til å gjennomføre oppdrag i distriktene hvor lange avstander er til hinder for rask responstid og forsvarlig beredskap.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9, 10, 12–14, 16–18 og 20–25 fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal ordning hvor kritisk utstyr og kritiske medisiner lagres i rullerende lagre i Norge.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å sikre forutsigbarhet i godkjenningsprosessen for utenlandske studier.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en betydelig styrking av PST for å bedre forebyggende arbeid og forhindre evne.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at samfunnets evne til å håndtere tilsiktede hendelser økes, gjennom krav til kurs, opplæring og øvelser blant ansatte i utdanningsinstitusjoner, sjåførere og ansatte i

offentlig transport, fergepersonell, cruiseskippersonell, arrangementsansvarlige og ansatte ved steder som har høy gjennomstrømming av mennesker.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak på alle nivå i departementsstrukturen og hos underliggende etater for å heve kunnskapen om hybride angrep eller situasjoner, og derav adekvat innrapportering til koordinerende enhet (Krisestøtteenheten).»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå sivilbeskyttelsesloven opp mot dagens utfordringer og behov og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som tydeliggjør og presiserer nødetatenes ansvar.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at den kommunale beredskapsplikten blir tydeligere forankret i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppstille krav til antall øvelser- desktop-øvelser og faktiske øvelser for alle nødetater.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om regional autonomi for Sivildforsvaret som en selvstendig, regional statsetat.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å legge frem en langtidsplan med årlig personell- og ressursmessig styrking av landets sivilforsvarsdistrikter som tar utgangspunkt i økt ressurstilfang.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt antall tjenestepliktige i Sivildforsvaret fra om lag 8 000 personer i dag til 10 000 personer innen 2023.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre Sivildforsvarets regionale rolle og ansvar ved at Sivildforsvaret blir oppført under eget kapittel i statsbudsjettet.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette ett felles telefonnummer for alle nødetatene.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av oppgavefordelingen mellom de ulike nødetatene.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke brann- og redningstjenesten gjennom å innføre en ny utdanningsmodell, inkludert grunnutdanning på fagskolenivå og lederutdanning på høyskolenivå, stille krav til heltidsledelse i alle lokale brannvesen og avklare og prioritere brann- og redningstjenestens oppgaveportefølje gjennom en egen stortingsmelding.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.49)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–6, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå tilfluktsrommene, ruste opp tilfluktsrommene så de kan gi reell beskyttelse, og utarbeide en plan for å gi befolkningen tilgang på tilfluktsrom.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at det etableres en forsyningsreserve av kritiske medisiner og medisinsk materiell, der det for ikke-lagringsbestandige medisiner gjennom offentlig-privat samarbeid må legges til rette for at det raskt kan etableres innenlandsk produksjonskapasitet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt Krikestøtteenheten i Justis- og beredskapsdepartementet kan innbefatte ytterligere fagområder enn per dags dato, eksempelvis helsesektoren og transportsektoren, for å avdekke gjensidige avhengigheter ved hybride, villedende hendelser.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle Felles cyberkoordineringssenter (FCKS) og Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC) gjennom tilstrekkelig finansiering og oppdatering av hjemmelsgrunnlaget for å kunne iverksette nødvendige beskyttelsestiltak.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre informasjonskampanjer overfor sivilbefolkningen om aktuelle sivilbeskyttelsestiltak for ulike typer trusler.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at frivillige som bistår nødetatene ved kriser, får rett til kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 28 og 29, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et fast totalberedskapsutvalg som rapporterer til regjeringen hvert år slik at man sikrer koordinert ledelse overordna og på tvers, og helhetlige og koordinerte truselvurderinger. Både beredskapsmyndigheter, samfunnets organisasjoner og næringsliv skal være representert i utvalget.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en kompensasjonsordning for tapt arbeidsfortjeneste for frivillige som bistår offentlige nødetater i redningstjeneste.»

Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 44 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 30, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at vedtak 236 den 11. desember 2020 følges opp og kommer tilbake til Stortinget i forbindelse med RNB 2021 hvor planen for å sikre fysisk tilstedeværelse av politi, med utgangspunkt i politistasjoner eller politiposter, i de aktuelle bydelene redegjøres for i tråd med Stortingets vedtak av 11. desember 2020.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen om en samordnet felles trusselvurdering fra PST og E-tjenesten. Regjeringen må vurdere om også DSB og NSMs trusselvurderinger bør samordnes med en slik felles trusselvurdering.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere en oppdatering av lovverket med sikte på å tydeliggjøre eller utvide PSTs ansvar for offentlig trusselkommunikasjon, og informere Stortinget på egnet måte om vurderingen.

III

Stortinget ber regjeringen øke pandemiberedskapen og legemiddelberedskapen ved å sørge for økt produksjonskapasitet og økt tilgang på smittevernutstyr.

IV

Stortinget ber regjeringen styrke norsk beredskapsproduksjon av og beredskap for viktige legemidler og medisinsk utstyr, vaksiner, smittevernutstyr og laboratoriediagnostikk.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge skal ha lagre for minimum tre måneders forbruk av essensielle legemidler.

VI

Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste responstider for ambulansetjenesten og sette en standard for

kompetanse og akuttmedisinsk utstyr i ambulansebilene og på ambulansebasene.

VII

Stortinget ber regjeringen sikre et bedre samarbeid mellom myndighetene og de ideelle organisasjonene på helsefeltet i helse- og pandemiberedskapen.

VIII

Stortinget ber regjeringen sikre at Norge har tilgang til produksjonskapasitet for kritisk medisinsk utstyr, herunder gjennom offentlig-private avtaler som raskt kan etablere produksjonslinjer for smittevernutstyr og kritiske medikamenter.

IX

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for beskyttelse mot vold og overgrep i hjemmene som følge av smitteverntiltak som nedstengte sosiale arenaer, skoler og barnehager.

X

Stortinget ber regjeringen innføre en nasjonal langtidsplan for beredskap, som ser beredskapsressursene nasjonalt og regionalt i en sammenheng og legger grunnlaget for konkrete planer for utbedringer.

XI

Stortinget ber regjeringen etablere et fast totalberedskapsutvalg som rapporterer til Stortinget hvert år, som skal sikre koordinert ledelse overordnet og på tvers, og helhetlige og koordinerte trusselvurderinger. Både beredskapsmyndigheter, samfunnets organisasjoner og næringsliv skal være representert i utvalget.

XII

Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale veiledende standardavtaler for å stimulere til beredskaps-samarbeid mellom kommuner og næringsaktører og organisasjoner om verdikjeden for mat.

XIII

Stortinget ber regjeringen fremme tiltak som øker selvforsyningsgraden for mat, korrigert for import av fôr, til minst 50 pst.

XIV

Stortinget ber regjeringen sikre norsk matvareberedskap og bygge opp statlig desentralisert lager av matkorn og fôrkorn til minst seks måneders forbruk.

XV

Stortinget ber regjeringen opprette et innovasjonsprogram for mer fiskeforedling i Norge og et kompetanseløft for foredlingsindustrien.

XVI

Stortinget ber regjeringen etablere et eget kriseutvalg for plante-, dyre- og fiskesykdommer.

XVII

Stortinget ber regjeringen legge fram en oversikt over nødvendige utbedringer av nødstrøminvesteringer for verdikjeden for mat. Særlig bør nødstrøm til kjøle- og frysekapasitet innen regional og sentral lagring av mat prioriteres.

XVIII

Stortinget ber regjeringen øke midlene som settes av til utbygging av bredbånd og mobildekning.

XIX

Stortinget ber regjeringen styrke beredskapen for strømbrudd gjennom flere øvelser og gjøre en nasjonal kartlegging av tilstanden for nød- og reservestrom i vitale samfunnsfunksjoner.

XX

Stortinget ber regjeringen sette av midler til ras- og skredsikring av vei, hvor skredpunkt som bidrar til å øke faren for full stans i leveranser i krise eller krig, prioriteres.

XXI

Stortinget ber regjeringen utrede etableringen av en konkret nasjonal bistandsressurs utrustet og trent for å møte dronetrusler mot kritisk samfunnsinfrastruktur i Norge, og sikre at politiet har rettslig grunnlag og funksjonelle midler til å ta ut akutte dronetrusler.

XXII

Stortinget ber regjeringen initiere en nasjonal satsing på kompetanse om sikring av mulig utsatte bygg og konstruksjoner, i form av et senter som kan levere både forskning, kandidater og etterutdanning for offentlig sektor og privat sektor.

XXIII

Stortinget ber regjeringen forsterke fysisk sikring av prioriterte objekter på grunnlag av trusselvurderinger og ROS-analyser.

XXIV

Stortinget ber regjeringen øke satsingen på forskning på beredskap og samfunnssikkerhet i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning for å forbedre samfunnets forebygging av og innsats under hendelser og kriser.

XXV

Stortinget ber regjeringen sikre økt antall studie-plasser innenfor IKT-fag og realfag.

XXVI

Stortinget ber regjeringen om en redegjørelse for hvordan Nasjonal strategi for digital sikkerhetskompentanse er blitt fulgt opp, og hvor mange kurs og studie-plasser samt forskningsstipendiater som er opprettet på dette området.

XXVII

Stortinget ber regjeringen utrede behov for og etablering av en felles skytjeneste for forvaltningen.

XXVIII

Stortinget ber regjeringen etablere strengere nasjonale krav til IKT-sikkerhet ved tjenesteutsetting. Disse kan bygge på NSMs anbefalte minimumskrav ved tjenesteutsetting og bør utvikles i samarbeid mellom arbeidslivets parter og sektorekspertise.

XXIX

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om hvordan man kan sikre robustheten i kjernenettet for elektronisk kommunikasjon, herunder en utredning av etablering av et alternativt kjernenett.

XXX

Stortinget ber regjeringen sørge for økt kompetanseheving for ansatte i kommuner, stat og bedrifter innenfor IKT-sikkerhet.

XXXI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan beredskap og sikkerhet ivaretas gjennom offentlige anskaffelser, og stille krav til IKT-sikkerhet i offentlige anskaffelser.

XXXII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av muligheten for tettere samarbeid med nordiske naboland knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap, herunder felles sikkerhetsklarering, planverk på tvers av landegrensene og øvelser på tvers av landegrensene.

XXXIII

Stortinget ber regjeringen sikre finansiering for videreutvikling av Forsvarets evne til å sikre offensive cyberoperasjoner mot blant annet trusler i det digitale rom.

XXXIV

Stortinget ber regjeringen styrke den kommunale beredskapen, blant annet ved å sørge for bedre samordning og flere øvelser på tvers av kommuner og med andre relevante aktører samt helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser.

XXXV

Stortinget ber regjeringen etablere regionale øvings- og beredskapssentre for samtrening og kompetansebygging, som også vil fungere som ressursbanker for regionale beredskapsressurser.

XXXVI

Stortinget ber regjeringen styrke statsforvalternes pådriver- og veilederfunksjon på beredskapsområdet.

XXXVII

Stortinget ber regjeringen sørge for at etater som har ansvar for ulike deler av samfunnets beredskap, øver sammen i tråd med gjeldende trusselbilde.

XXXVIII

Stortinget ber regjeringen sikre koordinert planverk og øvelser på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer samt at de ulike aktørene øver jevnlig sammen.

XXXIX

Stortinget ber regjeringen sikre økt finansiering av kommunenes klimatilpasningstiltak og klimarelevant vedlikeholdsetterslep i kommunene og øke kvaliteten på klimatilpasset planlegging i kommunen.

XL

Stortinget ber regjeringen utrede en rentekompen-sasjonsordning for kommunale vann- og avløpsanlegg og en felles forsikringsordning for naturhendelser i kommunene.

XLI

Stortinget ber regjeringen ruste Sivilforsvaret for fremtidens samfunnsbehov gjennom å utrede utvidet grunnutdanning og sette av midler over statsbudsjettet til oppdatert utstyr og flere øvelser.

XLII

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres en årlig egenberedskapskampanje for å minne befolkningen om å sikre egne elementære behov dersom og når ulike kriser inntreffer.

XLIII

Stortinget ber regjeringen sikre at frivillige organisasjoner får dekket utgifter til abonnementskostnader for nødnetterminaler, og øke støtten til mer ressurser til utstyr og trening.

XLIV

Stortinget ber regjeringen sikre at politi, statsforvalter og kommuner inkluderer frivillige organisasjoner i beredskapsplaner, at disse deltar på felles øvelser, samt at politiet forpliktes til å koordinere og ivareta samvirket mellom de ulike aktørene mellom hendelsene.

XLV

Stortinget ber regjeringen om å starte opptappingen av den delen av rammetilskuddet til frivillige i redningstjenesten som ikke omhandler nødnett, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.

XLVI

Stortinget ber regjeringen ta ansvar for utviklingen av et felles digitalt aksjonsverktøy som kan benyttes av beredskapsaktørene.

XLVII

Stortinget ber regjeringen styrke Redningsselskapet og gjennomgå hvordan de kan bistå brann- og redningsetaten ved brann til sjøs.

XLVIII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan eksisterende tilfluktsrom i større grad kan benyttes slik at de holdes i stand samt inngår som en del av den nasjonale beredskapen i forbindelse med for eksempel migrasjon, pandemi eller forsyningskrise.

XLIX

Stortinget ber regjeringen sikre at offentlighetsprinsippet om innsyn og åpenhet inkluderes i beredskapsplaner, og at mediene sikres som kritisk samfunnsfunksjon under kritiske hendelser.

L

Meld. St. 5 (2020–2021) – Samfunnssikkerhet i en usikker verden – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes over III, IV, V, VI, VIII, IX, X, XI, XVIII, XIX og XX.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.34)

Presidenten: Det votes over XXV, XXVII, XXVIII, XXIX, XXXI, XXXII, XLI, XLIII, XLVII og XLVIII.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.00)

Presidenten: Det votes over XXXIII.

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 31 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.18)

Presidenten: Det votes over I, II, VII, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XXI, XXII og XXIV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.43)

Presidenten: Det votes over XXVI, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLV, XLVI og XLIX.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.09)

Presidenten: Det votes over XXIII, XXX, XLII og XLIV.

Samtlige partier har varslet støtte.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over L.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Voting i sak nr. 8, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen og Elise Bjørnebekk-Waagen om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven (Innst. 265 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.02.07)

Voting i sak nr. 9, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenlova (oppbevaring av skytevåpen mv.) (Innst. 276 L (2020–2021), jf. Prop. 19 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i våpenlova (oppbevaring av skytevåpen mv.)

I

I lov 20. april 2018 nr. 7 om våpen, skytevåpen, våpen-
delar og ammunisjon gjøres følgende endringer:

§ 13 annet ledd skal lyde:

Politiet *kan berre* gje løyve til å erverve og ha skytevåpen som er nemnde i § 5 andre ledd, eller som er forbodne i medhald av § 5 tredje ledd, og våpendelar som er forbodne i medhald av § 6 tredje ledd, når skytevåpenet eller våpendelen enten er særskild sjeldan, eller når gjenstanden dokumenterer forhold av særskild historisk betyding.

§ 15 første til tredje ledd skal lyde:

Aldersgrensa for å kunne erverve og ha skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon er 18 år. For å kunne erverve og ha pistol og revolver som krev løyve etter § 5 første ledd, eller våpendelar til pistol eller revolver som er løyvepliktige i medhald av § 6 tredje ledd, er aldersgrensa likevel 21 år.

Politiet kan gje personar som har fylt 16 år fritak frå alderskravet for hagler og rifler når verje samtykker til ervervet, og når skytevåpenet eller våpendelen kan oppbevarast av verje eller annen person som oppfyller *krava til alder, vandel og personlege eigenskapar* etter første ledd og § 16. Politiet kan likevel ikkje gje personar under 18 år løyve til å kjøpe skytevåpen.

Politiet kan gje personer over 18 år fritak frå alderskravet for å kunne erverve og ha pistol, revolver og våpendelar til slike våpen. Eit vedtak om fritak etter første punktum skal gjerast tidsavgrensa for inntil eitt år.

§ 17 annet punktum skal lyde:

Dei fysiske personane i organisasjonen som er ansvarlege for å levere ut, bruke og oppbevare gjenstandane på vegne av organisasjonen, må i tillegg oppfyller *krava til alder, vandel og personlege eigenskapar* etter §§ 15 og 16.

§ 18 annet ledd første punktum skal lyde:

Den som ikkje har løyve etter første ledd, må ha løyve frå politiet for å kunne låne løyvepliktige skytevåpen eller våpendelar.

§ 19 annet til fjerde ledd skal lyde:

Den som har løyvepliktige skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon etter §§ 5, 6 eller 7, skal oppbevare desse i sin faste bustad, *med mindre det er gjort unntak etter fjerde ledd nr. 7.*

Løyvepliktige skytevåpen, eller nærare bestemte delar til skytevåpenet, skal oppbevarast nedlåste i godkjent tryggingsskap eller i godkjent våpenrom. Ammunisjon skal oppbevarast nedlåst.

Kongen gjev forskrift om:

1. kva våpendelar som kan oppbevarast nedlåste i staden for komplette skytevåpen,
2. krav til oppbevaring av ammunisjon,

3. krav til godkjenning av tryggingsskap eller våpenrom,
4. særskilde krav til oppbevaring for personar som har løyve til å ha eit nærare fastsett tal løyvepliktige skytevåpen,
5. særskilde krav til oppbevaring av skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon for personar som driv næringsverksemd etter § 23,
6. særskilde krav til oppbevaring av skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon for andre juridiske personar enn næringsdrivande etter § 23,
7. *oppbevaring av løyvepliktige skytevåpen, våpendelar og ammunisjon etter §§ 5, 6 eller 7 på annan stad enn i fast bustad.*

§ 21 første ledd første punktum skal lyde:

Den som skal føreløyvepliktige skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon etter §§ 5, 6 eller 7 inn i eller gjennom norsk tollområde, må ha løyve frå politiet.

§ 36 første ledd annet punktum skal lyde:

Registeret skal også innehalde *opplysingar* om skytevåpen og våpendelar som er registreringspliktige etter § 5 tredje ledd eller § 6 tredje ledd, og om personar som ervervar eller har slike gjenstandar.

§ 36 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 38 skal lyde:

§ 38 *Forholdet til forvaltningsloven*

Forvaltningsloven gjeld for saker etter denne lova med dei særreglane som er fastsette i andre og tredje punktum i paragrafen her. Politiet kan krevje at personar stiller til intervju for å vurdere om vilkåra etter § 16 er oppfylte. *Retten til klage, grunngjeving og partsinnsyn etter forvaltningsloven gjeld ikkje for saker om løyve til melombels innførsel til jaktforemål.*

§ 41 nr. 18 skal lyde:

18. krav til overlating og lån av skytevåpen, våpendelar eller ammunisjon, jf. § 18,

§ 41 nr. 28 skal lyde:

28. politiet sin kontroll med tildelte løyve, medrekna krav til at sportsskyttarar med løyve etter § 12 tredje ledd dokumenterer aktivitet i godkjent skyttarorganisasjon, samt vilkår for å krevje tilkomst til privat bustad, jf. § 30,

§ 41 nr. 30 skal lyde:

30. *gjennomføring av § 36, medrekna reglar om kven som er handsamingsansvarleg, kva for opplygingskategoriar som kan registrerast, kven som har tilgang på*

opplysingane, informasjonstryggleik og internkontroll, utlevering av opplysingar og klagehandsaming,

§ 41 nåværende nr. 30, 31, 32 og 33 blir nr. 31, 32, 33 og 34.

§ 43 første ledd skal lyde:

Forbudet mot å ha halvautomatiske rifler etter § 5 andre ledd nr. 3 trer i kraft *tre* år etter ikraftsetjinga av denne lova.

II

I lov 20. mai 2005 nr 28 om straff gjøres følgende endring:

§ 189 første ledd bokstav d skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som på et offentlig sted forsettlig eller grovt uaktsomt har med

d) *skytevåpen som er deaktivert etter våpenlova 20. april 2018 nr. 7 § 27.*

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om ekstra bostøtteutbetaling på grunn av høye strømpriser (Innst. 273 S (2020–2021), jf. Dokument 8:91 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram alt i tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Seher Aydar på vegne av Rødt

Det voterer over forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede kutt i el-avgiften, subsidiering av nettleien, momsreduksjon eller andre tiltak som kan sikre lave strømpriser for de med lav inntekt i perioder der strømprisen er høy»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 77 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.03.31)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2021 styrke bostøtten slik at den når flere, og at de som får støtte, får dekket en like stor del av sine boligutgifter som i 2010.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en permanent mekanisme i bostøtteordningen som sikrer økte utbetalinger ved store økninger i strømprisen og andre utgifter til oppvarming.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.03.49)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget som sikrer at el- og oppvarmingskostnader medregnes i grunnlaget for utbetaling av bostøtte for alle grupper, uavhengig av om dette betales gjennom husleie eller felleskostnader eller ikke er inkludert i disse.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.24)

Votering i sak nr. 11, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige varige konsekvenser for reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren av pandemien (Innst. 277 S (2020–2021), jf. Dokument 8:97 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Arne Nævra satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et hurtigarbeidende ekspertutvalg som skal konsekvensutrede pandemiens mulige langtidsvirkninger på reisevaner og øvrig transport av betydning for norsk transportplanlegging. Utvalget skal levere en foreløpig rapport så tidlig at den får verdi for Stortingets behandling av Nasjonal transportplan våren 2021, mens en sluttrapport skal foreligge innen årsskiftet 2021–2022.»

Det votes over alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:97 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige varige konsekvenser for reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren av pandemien – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.05.34)

Votering i sak nr. 12, debattert 9. mars 2021

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ole André Myhrvold, Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og Nils T. Bjørke om mer

effektiv skadefelling av store rovdyr (Innst. 255 S (2020–2021), jf. Dokument 8:86 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4–7, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet

Under debatten trakk Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtten til forslagene nr. 1–3.

Det votes over forslagene nr. 4–7, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag som innebærer at det i Norge blir lovlig å trene egne hunder til skadefelling av ulv ved hjelp av metoden løs, på drevet halsende hund.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dispensasjonsmyndigheten knyttet til metoder ved skadefelling gis av samme myndighet som gjør vedtak om skadefelling.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om mer effektivt uttak av bjørn som gjør skade på beitedyr, hvor regjeringen identifiserer hindre for effektivt uttak og foreslår virkemidler som sikrer at skadevoldende bjørn effektivt blir tatt ut i beiteprioriterte områder.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om hvordan nye tekniske hjelpemidler kan effektivisere felling av rovvilt i Norge. Tekniske hjelpemidler som drone, scooter, helikopter, lys, termiske apparater osv. skal vurderes i den forbindelse.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 63 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.06.24)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om egne virkemidler som gjør skadefelling av rovvilt mer effektivt og enhetlig.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette et kompetanseoverføringsprosjekt for at de metodene og de erfaringene som er gjort av skadefellingslagene i Nord-Østerdal og Engerdal, blir overført til skadefellingslag andre steder i landet. Det bør utarbeides et kursopplegg og etableres et permanent nettverk som sikrer overføring av kunnskap og kompetanse.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan virkemidler knyttet til skadefelling også kan bidra til å gjøre lisensfelling mer effektiv.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslagene. Jeg gjør igjen oppmerksom på at Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har trukket sin støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble bifalt med 48 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.06.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:86 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ole André Myhrvold, Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og Nils T. Bjørke om mer effektiv skadefelling av store rovdyr – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 63 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.07.32)

Presidenten: Sakene nr. 13–15 var interpellasjoner.

Da skal vi gå til votering over sakene på dagens kart. Sak nr. 1 var presentasjon og debatt om framsatte grunnlovsforslag.

Votering i sak nr. 2, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Solfrid Lerbrekk og Katarine Boel Gregussen om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering (Innst. 270 S (2020–2021), jf. Dokument 8:135 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å få kunnskap og innhente ny forskning om seksuell trakassering i Norge og gi anbefalinger om tiltak mot dette, i alle samfunnsområder og sektorer, med et gjennomgående maktperspektiv. Utvalget bør være sammensatt av forskere og representanter fra partene i arbeidslivet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.08.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten til Likestillings- og diskrimineringsombudets arbeid mot seksuell trakassering, i forbindelse med revidert statsbudsjett for 2021.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.09.09)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding med en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt

og sektorer i samfunnet, der det foreslås tiltak som kan bidra til å forebygge seksuell trakassering i det norske samfunnet. Arbeidet må omfatte alle typer trakassering, samt trusler og vold.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Mona Fagerås om et krafttak for likelønn (Innst. 263 S (2020–2021), jf. Dokument 8:42 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et partssamarbeid med partene i arbeidslivet som skal levere løsninger for likelønn, inkludert en mulig flerårig likelønnsrett i offentlig sektor, tiltak for økt heltid og tiltak for å motvirke det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på bakgrunn av partssamarbeidet om løsninger for likelønn komme tilbake til Stortinget ved første anledning med en forpliktende opptrappingsplan for likelønn i offentlig sektor, inkludert forslag til finansiering.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 70 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.10.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke trepartssamarbeidet for likestilling ved å opprette et eget råd for dette samt la det følge med budsjettmidler.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke likelønnslovgivningen ved å utrede og innføre en likelønnsstandard, inspirert av Island, hvor virksomheter over en viss størrelse må bevise at de betaler likelønn, og hvor Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda får mulighet til å følge opp og sanksjonere mot manglende oppfølging av standarden.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet utarbeide en strategi mot det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, inkludert å styrke rådgivertjenesten i ungdomskolen for å unngå kjønnsdelte utdanningsvalg.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Likestillings- og diskrimineringsombudets arbeid med å følge opp virksomhetene og veilede om aktivitets- og redegjørelsesplikten, herunder å henvise utilstrekkelige redegjørelser til Diskrimineringsnemnda.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Diskrimineringsnemndas mulighet for å håndheve regelverket og sanksjonere mot virksomheter som ikke følger aktivitets- og redegjørelsesplikten, slik at man sikrer god kvalitet og effektiv saksbehandling.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.10.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:42 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Mona Fagerås om et krafttak for likelønn – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.11.55)

Votering i sak nr. 4, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg og Roy Steffensen om å oppheve spillmonopolet i Norge (Innst. 241 S (2020–2021), jf. Dokument 8:56 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med et forslag om å oppheve spillmonopolet og innføre en lisensordning som sørger for like konkurransevilkår for norske og internasjonale spillselskaper.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med et forslag om å endre markedsføringsloven slik at alle spillselskaper med lisens lovlig kan reklamere for produktene sine.»

Det votes over alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:56 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg og Roy Steffensen om å oppheve spillmonopolet i Norge – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 72 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.12.45)

Votering i sak nr. 5, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om

en nasjonal leselyststrategi (Innst. 258 S (2020–2021), jf. Dokument 8:75 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2–4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en strategi for lesing som inneholder langsiktige tiltak for å styrke engasjement og interesse for lesing i hele befolkningen. Strategien må inneholde tiltak for å styrke tilgangen på litteratur og legge til rette for lesefremmende tiltak i skolen og på arbeidsplassen og andre relevante steder. Den må også inneholde forslag til kompetanseløft for å legge til rette for engasjement og motivasjon for lesing. Strategien må være økonomisk forpliktende og være et samarbeid mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og bransje- og leseorganisasjonene må inkluderes i en tidlig fase av utformingen av strategien.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om skolebibliotek, der de kommer med forslag om å pålegge kommunene en plan for skolebibliotek som sikrer at alle barn har jevnlig tilgang, også på egen hånd, til et skolebibliotek med en fagutdannet bibliotekar.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en rapport om hvilke tiltak som har best effekt for å øke lesing og lesemotivasjon.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en strategi for lesing som inneholder langsiktige tiltak for å styrke engasjement og interesse for lesing i hele befolkningen. Strategien skal inneholde tiltak som styrker tilgangen på litteratur og legger til rette for

lesefremmende tiltak i skolen, på arbeidsplassen og andre relevante steder.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:75 S (2020–2021 – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om en nasjonal leselyststrategi – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.46)

Votering i sak nr. 6, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen tillater det (Innst. 272 S (2020–2021), jf. Dokument 8:93 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Trond Giske satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kulturlivet utarbeide en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når det lar seg gjøre ut fra smittesituasjonen, samt en beredskapsplan med ulike scenarier dersom nye smittevernsrestriksjoner blir innført, for å gi forutsigbarhet for arrangørene.»

Det votes over alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:93 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen tillater det – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.15.51)

Votering i sak nr. 7, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Innst. 299 L (2020–2021), jf. Prop. 96 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 44 om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 skal § 7 annet ledd lyde:

Loven oppheves 10. november 2021.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sakene nr. 8, 9 og 10 var interpellasjoner.

Votering i sak nr. 11, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i boligbyggelagsloven, borettslagsloven og eierseksjonsloven (digitale møter, elektronisk kommunikasjon mv.) (Innst. 279 L (2020–2021), jf. Prop. 81 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i boligbyggelagsloven, borettslagsloven og eierseksjonsloven (digitale møter, elektronisk kommunikasjon mv.)

I

I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag gjøres følgende endringer:

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5 *Meldingar mv.*

(1) *Styret avgjer korleis meldingar og liknande til andelseigarane etter denne lova skal givast. Andelseigarane kan reservere seg mot å ta imot meldingar elektronisk. Styret skal informere andelseigarane i rimeleg tid før ny kommunikasjonsmåte blir teken i bruk. Meldingar skal givast på ein trygg og tenleg måte.*

(2) Når ein andelseigar skal gi meldingar og liknande etter denne lova til laget, kan han eller ho gjere dette ved bruk av elektronisk kommunikasjon til den e-postadressa eller på den måten laget har fastsett for dette føremålet.

(3) *Krav i lova om at meldingar og liknande skal vere skriftlege eller givast skriftleg, er ikkje til hinder for elektronisk kommunikasjon.*

(4) *Departementet kan i forskrift gi føresegnar om krav til meldingar og liknande mellom laget og andelseigarane.*

Ny § 1-6 skal lyde:

§ 1-6 *Utarbeiding og oppbevaring av dokumentasjon*

(1) Styret skal utarbeide og oppbevare dokumentasjon som det er krav om etter lova, på ein trygg og for-

svarleg måte. Dokumentasjonen skal vere tilgjengeleg frå Noreg.

(2) Krav om at dokumentasjon skal vere eller givast skriftleg, er ikkje til hinder for bruk av elektroniske løysingar.

(3) Departementet kan i forskrift gi føresegnar om oppbevaringstid for bestemte dokumenttypar, kva som er eigna format på dokumentasjonen, kva som skal rekast som trygg og forsvarleg utarbeiding og oppbevaring, og om tryggleiksnivået for signatur.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 *Stifting av laget*

Stiftarane skal datere og *signerestiftingsdokumentet*. Når alle stiftarane har *signert* stiftingsdokumentet, er andelane teikna og laget stifta. *Stiftingsdokumentet kan opprettast på papir eller gjennom elektronisk løysing for stifting av bustadbyggjelag godkjend av Føretaksregisteret.*

§ 2-8 første ledd skal lyde:

(1) Laget skal meldast til Føretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er *signert*.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

(2) Fullmektigen skal leggje fram skriftleg fullmakt. *Fullmakta skal vere signert og datert*. Fullmakta gjeld berre for den førstkomande generalforsamlinga om det ikkje går tydeleg fram at noko anna er meint. Andelseigaren kan når som helst kalle tilbake fullmakta. *Første og andre punktum gjeld tilsvarande for tilbakekalling av fullmakta.*

§ 5-6 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Styret avgjer korleis generalforsamlinga skal gjennomførast. Generalforsamlinga skal gjennomførast som fysisk møte dersom minst ein tjuandedel av andelseigarane krev det. Styret kan setje ein frist for når eit krav om fysisk møte kan fremjast. Fristen kan tidlegast gå frå andelseigarane har blitt informerte om kva saker generalforsamlinga skal behandle, og må vere så lang at andelseigarane får rimeleg tid til å vurdere om dei skal fremje krav om fysisk møte. Dersom generalforsamlinga ikkje blir gjennomført som fysisk møte, må styret syte for ei forsvarleg gjennomføring og at det ligg føre system som sikrar at krava til generalforsamling i lova er oppfylte. Systema må sikre at deltakinga og røystinga kan kontrollast på ein trygg måte, og det må brukast ein trygg metode for å stadfeste identiteten til deltakarane.

§ 5-7 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Føresegna i § 5-6 fjerde ledd gjeld tilsvarande for ekstraordinære generalforsamlingar.

§ 5-17 tredje ledd første punktum skal lyde:

Møteleiaren og minst ein annan person som generalforsamlinga skal velje mellom dei som er til stades, skal *signere* protokollen.

§ 6-17 første ledd skal lyde:

(1) *Styreleiaren avgjer om sakene skal behandlast i fysisk møte eller på annan måte.*

§ 6-26 tredje ledd første og annet punktum skal lyde:

Protokollen skal *signerast* av styremedlemmene som har vore med på behandlinga i styret. Har styret minst fem medlemmer, og er vedtak gjort i møte, kan styret velje to til å *signere*.

II

I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag gjøres følgende endringer:

§ 1-6 skal lyde:

§ 1-6 *Meldingar mv.*

(1) *Styret avgjer korleis meldingar og liknande til andelseigarane etter denne lova skal givast. Andelseigarane kan reservere seg mot å ta imot meldingar elektronisk. Styret skal informere andelseigarane i rimeleg tid før ny kommunikasjonsmåte blir teken i bruk. Meldingar skal givast på ein trygg og tenleg måte.*

(2) Når ein andelseigar skal gi meldingar og liknande etter denne lova til laget, kan han eller ho gjere dette ved bruk av elektronisk kommunikasjon til den e-postadressa eller på den måten laget har fastsett for dette føremålet.

(3) *Krav i lova om at meldingar og liknande skal vere skriftlege eller givast skriftleg, er ikkje til hinder for elektronisk kommunikasjon.*

(4) *Departementet kan i forskrift gi føresegner om krav til meldingar og liknande mellom laget og andelseigarane.*

Ny § 1-7 skal lyde:

§ 1-7 *Utarbeiding og oppbevaring av dokumentasjon*

(1) Laget skal utarbeide og oppbevare dokumentasjon som det er krav om etter lova, på ein trygg og forsvarleg måte. Dokumentasjonen skal vere tilgjengeleg frå Noreg.

(2) Krav om at dokumentasjon skal vere eller givast skriftleg, er ikkje til hinder for bruk av elektroniske løysingar.

(3) Departementet kan i forskrift gi føresegner om oppbevaringstid for bestemte dokumenttypar, kva som er eigna format på dokumentasjonen, kva som skal rekast som trygg og forsvarleg utarbeiding og oppbevaring, og om tryggleiksnivået for signatur.

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Stifting av laget*

Stiftarane skal datere og *signere* stiftingsdokumentet. Når alle stiftarane har *signert* stiftingsdokumentet, er andelane teikna og laget stifta. *Stiftingsdokumentet kan opprettast på papir eller gjennom elektronisk løysing for stifting av burettslag godkjend av Føretaksregisteret.*

§ 2-9 første ledd første punktum skal lyde:

Laget skal meldast til Føretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er *signert*.

§ 7-4 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Styret avgjer korleis generalforsamlinga skal gjennomførast. Generalforsamlinga skal gjennomførast som fysisk møte dersom minst to andelseigarar som til saman har minst ein tiandedel av røystene, krev det. Styret kan setje ein frist for når eit krav om fysisk møte kan fremjast. Fristen kan tidlegast gå frå andelseigarane har blitt informerte, om kva saker generalforsamlinga skal behandle, og må vere så lang at andelseigarane får rimeleg tid til å vurdere om dei skal fremje krav om fysisk møte. Dersom generalforsamlinga ikkje blir gjennomført som fysisk møte, må styret syte for ei forsvarleg gjennomføring og at det ligg føre system som sikrar at krava til generalforsamling i lova er oppfylte. Systema må sikre at deltakinga og røystinga kan kontrollerast på ein trygg måte, og det må brukast ein trygg metode for å stadfeste identiteten til deltakarene.

§ 7-5 skal lyde:

(1) Ekstraordinær generalforsamling skal haldast når styret finn det nødvendig, eller når revisor eller minst to andelseigarar som til saman har minst ein tiandedel av røystene, krev det og samtidig seier kva saker dei ønskjer skal takast opp.

(2) *Føresegna i § 7-4 fjerde ledd gjeld tilsvarande for ekstraordinære generalforsamlingar.*

§ 7-9 annet ledd annet punktum skal lyde:

Protokollen skal *signerast* av møteleiaren og minst ein andelseigar som generalforsamlinga skal velje mellom dei som *deltek*.

§ 8-5 nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Styreleiaren avgjer om sakene skal behandlast i fysisk møte eller på annan måte. Alle styremedlemmene kan krevje fysisk møte.

§ 8-7 annet ledd annet punktum skal lyde:

Protokollen skal *signerast* av dei styremedlemmene som *deltok*.

III

I lov 16. juni 2017 nr. 65 om eierseksjoner gjøres følgende endringer:

Ny § 6 a skal lyde:

§ 6 a *Kommunikasjon mellom styret og seksjonseierne*

Styret bestemmer hvordan meldinger og lignende etter loven gis til seksjonseierne. Seksjonseierne kan reservere seg mot å motta meldinger elektronisk. Styret skal informere seksjonseierne i rimelig tid før ny kommunikasjonsmåte tas i bruk. Meldinger skal gis på en betryggende og hensiktsmessig måte.

Når en seksjonseier skal gi meldinger og lignende etter denne loven til sameiet, kan han eller hun gjøre dette ved bruk av elektronisk kommunikasjon til den e-postadressen eller på den måten sameiet har fastsatt for dette formålet.

Krav i loven om at meldinger og lignende skal være eller gis skriftlig, er ikke til hinder for elektronisk kommunikasjon.

Departementet kan i forskrift gi regler om krav til meldinger og lignende mellom styret og seksjonseierne.

Ny § 6 b skal lyde:

§ 6 b *Utarbeidelse og oppbevaring av dokumentasjon*

Styret skal utarbeide og oppbevare dokumentasjon som det er krav om etter loven, på en trygg og forsvarlig måte. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig fra Norge.

Krav om at dokumentasjon skal være eller gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektroniske løsninger.

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om oppbevaringstid for bestemte dokumenttyper, hva som er egnet format på dokumentasjonen, hva som skal regnes som trygg og forsvarlig utarbeidelse og oppbevaring, og om sikkerhetsnivå for signatur.

§ 41 nytt annet ledd skal lyde:

Styret beslutter hvordan årsmøtet skal gjennomføres. Årsmøtet skal gjennomføres som fysisk møte dersom minst to seksjonseiere som til sammen har minst ti prosent av stemmene, krever det. Styret kan sette en frist for når et krav om fysisk møte kan settes frem. Fristen kan tidligst løpe fra seksjonseierne har blitt informert om hvilke saker årsmøtet skal behandle, og må være så lang at seksjonseierne får rimelig tid til å vurdere om de skal fremme krav om fysisk møte. Dersom årsmøtet ikke gjennomføres som fysisk møte, må styret sørge for en forsvarlig gjennomføring og at det foreligger systemer som sikrer at lovens krav til årsmøte er oppfylt. Systemene må sikre at deltakelsen og stemmegivningen kan kontrolleres på en betryggende måte, og det må benyttes en betryggende metode for å bekrefte deltakernes identitet.

§ 42 nytt annet punktum skal lyde:

Bestemmelsene i § 41 annet ledd gjelder tilsvarende for ekstraordinære årsmøter.

§ 53 annet punktum skal lyde:

Møtelederen og minst én seksjonseier som utpekes av årsmøtet blant dem som deltar, skal signere protokollen.

§ 56 første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde: *Styrelederen avgjør om sakene skal behandles i fysisk møte eller på annen måte. Alle styremedlemmene kan kreve fysisk møte.*

§ 56 femte ledd annet punktum skal lyde:

Alle de *deltakende* styremedlemmene skal signere protokollen.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft på ulike tidspunkter.
2. Endringene i bustadbyggjelagslova § 5-6, burettslagslova § 7-4 og eierseksjonsloven § 41 om adgang til å holde generalforsamling og årsmøte uten fysisk møte gjelder selv om innkalling er sendt før endringene trådte i kraft.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2021 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) (Innst. 298 S (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), S-delen)

Presidenten: Under debatten har Eigil Knutsen satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 8 236 475 000 til kr 8 533 725 000	297 250 000

»

Forslag nr. 2 lyder:

«I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 1 710 180 000 til kr 1 739 430 000	29 250 000

»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.17.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner	
	60	Innbyggertilskudd, <i>for høyes med</i> fra 37 416 160 000 til 37 516 160 000	100 000 000
1634		Kompensasjon for inntektssvikt som følge av virusutbruddet	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>for høyes med</i> fra 130 000 000 til 223 700 000	93 700 000
	72	Støtte for å ta permitterte tilbake i jobb, <i>overslagsbevilgning, for høyes med</i> fra 300 000 000 til 1 200 000 000	900 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13, debattert 11. mars 2021

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) (Innst. 297 L (2020–2021), jf. Prop. 94 LS (2020–2021), L-delen)

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 15 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–11, fra Eigil Knutsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslagene nr. 12 og 13, fra Eigil Knutsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 14, fra Hans Andreas Limi på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet

- forslag nr. 15, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Det votes over forslag nr. 15, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ingen foretak mottar mer enn 10 mill. kroner i kombinert månedlig støtte fra lønnsstøtteordningen og den ordinære kompensasjonsordningen for næringslivet».

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.18.59)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12 og 13, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer som tas inn med lønnsstøtte, får tilbud om å bruke en del av arbeidstiden sin til kompetansebygging, samt inngå avtaler med tillitsvalgte om å bevare jobber og investere i de ansattes kompetanse.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at personer som tas inn med lønnsstøtte, og som ikke har fullført videregående opplæring, får tilbud om å delta i ordningen Fagbrev i jobb.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 46 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.19.17)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–11, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at mottakere av lønnsstøtte ikke kan permittere andre ansatte, med mindre de gir avkall på støtten.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at mottakere av lønnsstøtte ikke kan gå til oppsigelser av andre ansatte, med mindre de gir avkall på støtten.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, for å i større grad målrette lønnsstøtteordningen mot hardt ramme-

de virksomheter samtidig som flest mulig permitterte får mulighet til å bli inkludert under ordningen, vurdere inkludering av et tilleggskriterium for samlet stort omsetningsfall som følge av koronapandemien og flere alternative datoer for når den ansatte må ha vært permittert.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at tilskudd ved avbrutt permittering går til seriøse aktører gjennom å sikre at mottakere ikke har endelige vedtak eller rettskraftige dommer mot seg knyttet til arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, skatte- og avgiftsunndragelse eller brudd på utlendingslovgivningen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å utelukke bemanningselskaper fra tilskuddsordningen og sikre at tilskudd ikke utbetales i tilfeller hvor den ansatte skal leies ut, med unntak av tilfeller der utleie er begrunnet i arbeidsmiljøloven § 14-13 (innleie mellom produksjonsbedrifter).»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mottakere av tilskudd ved avbrutt permittering ikke kan utbetale bonus for ledende ansatte i det resterende av 2021 og forplikter seg til ikke å øke lederlønn eller styrehonorar i det resterende av 2021.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mottakere av tilskudd ved avbrutt permittering ikke kan foreta aksjetilbakekjøp i det resterende av 2021.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mottakere av tilskudd ved avbrutt permittering ikke kan utbetale utbytte i 2021, bortsett fra i helt særskilte tilfeller etter søknad.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mottakere av tilskudd ved avbrutt permittering ikke kan ha morselskap i tredjelandsjurisdiksjoner som er på EUs svarteliste over ikke-samarbeidende jurisdiksjoner, samt at de har en åpen skattepolicy tilknyttet konsernet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021 foreslå en stor søkbar pott for kommunene som skal gå til å ansette/opplære arbeidsledige og permitterte. Relevant arbeid kan være alt fra smittesporing til klimatilpassning.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ingen foretak mottar mer enn 5 mill. kroner i månedlig støtte fra lønnsstøtteordningen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.20.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I

I lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 Virkeområde i tid

(1) Tilskuddsordningen gjelder for kalendermånedene juli, august, oktober, november og desember 2020 og for perioden 15. mars til 1. september 2021.

(2) For 2020 kan arbeidsgivere søke om tilskudd for den enkelte ansatte enten for

a. juli og august, eller en av disse månedene, eller

b. oktober, november og desember, eller en av disse månedene.

(3) For 2021 kan arbeidsgivere søke om tilskudd for den enkelte ansatte for perioden 15. mars til 1. september.

§ 5 fjerde ledd skal lyde:

(4) For å kunne få tilskudd for hele eller deler av perioden 15. mars til 1. september 2021, må den ansatte ha vært helt eller delvis permittert 5. mars 2021 og på en eller flere av datoene 15. november 2020, 1., 15., eller 31. desember 2020. Støtten beregnes ut fra hvor lenge den ansatte har vært i arbeid i perioden. Støtte kan maksimalt gis for tre og en halv måned for den enkelte ansatte. Enkeltpersonforetak og selskap må ha hatt et omsetningsfall på mer enn 15 prosent.

§ 6 A femte ledd skal lyde:

(5) Tilskuddets størrelse graderes etter

a. den ansattes stillingsprosent 5. mars

b. reduksjon i permitteringsgrad

c. hvor stor andel av perioden 15. mars til 1. september 2021 den ansatte har vært i arbeid.

II

Endringene under I trer i kraft straks.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 63 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.20.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

I

I lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 Virkeområde i tid

(1) Tilskuddsordningen gjelder for kalendermånedene juli, august, oktober, november og desember 2020 og for perioden 15. mars til 30. juni 2021.

(2) For 2020 kan arbeidsgivere søke om tilskudd for den enkelte ansatte enten for

a. juli og august, eller en av disse månedene, eller

b. oktober, november og desember, eller en av disse månedene.

(3) For 2021 kan arbeidsgivere søke om tilskudd for den enkelte ansatte for perioden 15. mars til 30. juni.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Villkår for tilskudd

(1) For å kunne få tilskudd for juli og august 2020 eller en av disse månedene må den ansatte ha vært helt eller delvis permittert per 28. mai 2020. Den ansatte kan ikke permitteres på nytt, være under oppsigelse eller sies opp før 1. oktober 2020.

(2) For å kunne få tilskudd for oktober, november og desember 2020 eller en av disse månedene må den ansatte ha vært helt eller delvis permittert per 31. august 2020. Den ansatte kan ikke permitteres på nytt, være under oppsigelse eller sies opp før 1. februar 2021.

(3) For å kunne få tilskudd etter første eller annet ledd, må

a. den ansattetilbake i arbeid hos arbeidsgiveren i minst samme stillingsprosent som før permitteringen.

b. den ansatte ha vært i arbeid hos arbeidsgiveren i hele perioden det søkes tilskudd for.

c. *enkeltpersonforetak og selskap* ha hatt et omsetningsfall på mer enn 10 prosent.

(4) *For å kunne få tilskudd for hele eller deler av perioden 15. mars til 30. juni 2021 må den ansatte ha vært helt eller delvis permittert 5. mars 2021 og på en eller flere av datoene 15. november 2020, 1., 15., eller 31. desember 2020, eller 15. januar 2021. Støtten beregnes ut fra hvor lenge den ansatte har vært i arbeid i perioden. Enkeltpersonforetak og selskap må ha hatt et omsetningsfall på mer enn 15 prosent.*

(5) Søkeren må utøve lovlig aktivitet.

(6) Søkeren må ikke være under konkursbehandling.

(7) Departementet kan gi forskrift til utfylling av denne paragrafen og fastsette nærmere vilkår for tilskudd. Departementet kan herunder gi regler som begrenser arbeidsgivers adgang til å gjennomføre nye permitteringer, oppsigelser eller arbeidstidsreduksjoner i perioden 28. mai til 1. januar 2021 og 5. mars til 30. juni 2021.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Beregning av tilskudd for 2020

(1) Enkeltpersonforetak og selskap som har hatt et omsetningsfall på minst 30 prosent, gis tilskudd med 15 000 kroner per måned per fulltidsansatt som tas tilbake fra permittering.

(2) For enkeltpersonforetak og selskap som har hatt et omsetningsfall på mindre enn 30 prosent, beregnes tilskudd per måned per fulltidsansatt til 75 000 kroner multiplisert med prosentvis omsetningsfall fratrukket 10 prosentenheter.

(3) Institusjon eller organisasjon som omfattes av skatteloven § 2-32 og som ikke driver skattepliktig virksomhet, gis tilskudd med 10 000 kroner per måned per fulltidsansatt som tas tilbake fra permittering. Omsetningsfall kreves ikke.

(4) Institusjon eller organisasjon som omfattes av skatteloven § 2-32 og som driver skattepliktig virksomhet, kan velge om tilskudd skal beregnes etter første og annet ledd eller etter tredje ledd.

(5) Tilskuddets størrelse graderes etter den ansattes stillingsprosent ved permitteringstidspunktet og permitteringsgrad per

- a. 28. mai 2020 for tilskudd for juli og august eller en av disse månedene
- b. 31. august 2020 for tilskudd for oktober, november og desember eller en av disse månedene.

(6) For lærlinger beregnes tilskudd etter første til femte ledd, men begrenset oppad til 10 000 kroner.

Ny § 6A skal lyde:

§ 6 A Beregning av tilskudd for 2021

(1) Enkeltpersonforetak og selskap som har hatt et omsetningsfall på minst 70 prosent, gis tilskudd med 25 000 kroner per måned per fulltidsansatt som tas tilbake fra permittering.

(2) For enkeltpersonforetak og selskap med omsetningsfall på mindre enn 70 prosent, avkortes tilskuddet på 25 000 kroner per måned per fulltidsansatt som tas tilbake fra permittering. Tilskuddet avkortes lineært ned til 10 000 kroner for omsetningsfall på 15 prosent.

(3) Institusjon eller organisasjon som omfattes av skatteloven § 2-32 og som ikke driver skattepliktig virksomhet, gis tilskudd med 15 000 kroner per måned per fulltidsansatt som tas tilbake fra permittering. Omsetningsfall kreves ikke.

(4) Institusjon eller organisasjon som omfattes av skatteloven § 2-32 og som driver skattepliktig virksomhet, kan velge om tilskudd skal beregnes etter første og annet ledd eller etter tredje ledd.

(5) Tilskuddets størrelse graderes etter

- a. den ansattes stillingsprosent 5. mars
- b. reduksjon i permitteringsgrad
- c. hvor stor andel av perioden 15. mars til 30. juni 2021 den ansatte har vært i arbeid.

(6) For lærlinger beregnes tilskudd etter første til femte ledd, men begrenset oppad til 15 000 kroner.

(7) Departementet kan gi forskrift til utfylling av §§ 6 og 6A, herunder om beregning av omsetning og omsetningsfall. Departementet kan fastsette øvre grenser for tilskudd for deler av eller hele perioden tilskuddsordningen gjelder, for det enkelte foretak og samlet for konsern. Departementet kan også gi nærmere regler om avkortning av støtten ved deltidsansettelse, reduksjon av arbeidstiden, ferieavvikling, permittering og oppsigelse, samt gi regler om avkortning av støtten ved uforholdsmessig lav utbetaling til ansatte.

II

Endringene under I trer i kraft straks.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen i løpet av april gjøre en vurdering sammen med partene av hvordan smittesituasjonen og vaksineringstempoet påvirker de økonomiske utsiktene, og dermed behovet for forlengning og eventuelle andre justeringer av lønnsstøtteordningen, og komme tilbake til Stortinget med en egen sak.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 72 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.21.47)

Sak nr. 14 [19:21:55]

Referat

1. (301) Den særskilte komité for å behandle saker vedrørende EOS-saken i henhold til Stortingets forretningsorden § 20 første ledd har trådt sammen og foretatt følgende valg: Leder: Dag Terje Andersen Første nestleder: Svein Harberg Andre nestleder: Nils T. Bjørke
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (302) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth og Bengt Fasteraune om å fjerne skatt på frikort og personalrabatter (Dokument 8:128 S (2020–2021))
Enst.: Behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav e (avvises)
3. (303) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård om forbud mot gummigranulat (Dokument 8:139 S (2020–2021))

4. (304) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Gisle Meininger Saudland og Terje Halleland om nei til elektrifisering av sokkelen med strøm fra land (Dokument 8:144 S (2020–2021))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (305) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Kari Kjønås Kjos og Morten Stordalen om å sikre at Luxturna blir gjort tilgjengelig for norske pasienter som kvalifiserer til en slik behandling (Dokument 8:141 S (2020–2021))
6. (306) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken og Torgeir Knag Fylkesnes om å utarbeide en klimaplan for helsesektoren (Dokument 8:143 S (2020–2021))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (307) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Petter Eide om å stoppe nedbyggingen av grøntområdene på Bredtvet i Gro Ruddalen (Dokument 8:142 S (2020–2021))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (308) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Aasland, Rigmor Aasrud, Torstein Tvedt Solberg, Kirsti Leirtrø og Nils Kristen Sandtrøen om rask og systematisk rekruttering for å sikre ungdom sommerjobb i landbruket (Dokument 8:145 S (2020–2021))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
9. (309) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Eirik Faret Sakariassen, Geir Pollestad og Siv Mossleth om stans av planer om flytting av kontrollsentralen på Sola (Dokument 8:140 S (2020–2021))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.23.

